

Упорядник Любомир КАЛИНЕЦЬ

ЗАРОБІТКИ ПІД МІКРОСКОПОМ

“Лисаний Камінь”

Косів

2016

ББК 84.4Укр6
К 17

Калинець Л.В.

К 17 Заробітки під мікроскопом. /Калинець – Косів: Писаний Камінь,
2016 – 344 с., 44 іл..

Збірка бувальщин, репортажів, інтерв'ю, нарисів, віршів і гуморесок про українських трудових мігрантів в Іспанії, написаних самими заробітчанами. Крім цього ви зустрінете тут розмови з краянами, які назавжди повернулися із заробітків додому, а також прочитаєте бесіди з відомими нашими особистостями як в Україні, так і за кордоном. Усе це – спроба висвітлити життя-буття наших краян на чужині під різним кутом зору та в різних аспектах.

ББК 84.4 (УКР6)

© Л.В. Калинець, 2016

© А.А. Григорук,
обкладинка, 2016

© Видавництво
«Писаний Камінь», 2016

ОСЬ ТАКІ ЗАРОБІТКИ...

ЕХ, ДОРІЖКА, ДОРІЖЕНЬКА – «ФРОНТОВА...»

У кожного з нас, хто приїхав у Іспанію чи іншу країну на заробітки, був свій шлях. Починався він з усвідомлення та вирішення першочергових насущних питань: їхати чи не їхати взагалі, куди податися, до кого, хто допоможе? Потім були проблеми з візою. Хтось вирішував їх швидше, а хтось вичікував кілька місяців, рік, а то й більше. Врешті-решт усі проблеми з документами було поладано, і на нас чекала мандрівка в незвідані краї, яка через невідомість дещо лякала. Але найперше треба було все ж подолати європейські простори. А це було, ой як, не просто. Чого тільки не довелося почути про те, як народ добирався до омріяного пункту призначення. Найбільша проблема полягала у перетині кордонів. Ми ж бо вирушали в Європу, як правило, у статусі туристів. Не приведи, Господи, було заїкнутися про те, що їдеш на заробітки. Зрозуміло, що ставлення до нас з боку німецьких, австрійських, угорських, словацьких, польських прикордонників було далеко не найкращим. І в багажниках автомобілів перебиралися, і прикордонну смугу пішки, немов шпіони, долали, і ріки холоднющі перепливали чи переходили вброд. А яких тільки байок не вигадували під час проходження митного контролю.

Всяке бувало...

Проте особисто мені перший виїзд у країну Дон Кіхота в травні 1999 року дався «малою кров'ю». Фірма, яка організовувала мій виїзд, не кинула напризволяще, як потім це сталося з багатьма нашими земляками. Мовляв: ми зробили візу для тебе, купили квитки на дорогу, а далі це – твої клопоти. Мої львівські знайомі, очолювані Романом Іванчуком, з яким ми вчилися на журфаці Львівського університету, а потім працювали разом на Святоюрській горі, виїхали до Іспанії, щоб «прощупати» все своїми руками, оглянути на власні очі. Там нас і зустрі-

ли, поселили на деякий час. Хоча з роботою і не посприяти. Зрештою, вони цього не обіцяли як дехто інший.

А ось, для прикладу, в декого з моїх земляків-ходорівців було чимало пригод під час перших мандрівок. Зокрема Славик Михайлишин виїжджав за «паркан» як лижник. Так-так, не дивуйтеся. Туристична фірма, що організовувала його поїздку, за версією офіційних документів, щоб відвернути підозру в прикордонників, спорядила групу для охочих посовгатися на лежках в австрійських Альпах. Відповідно, з собою прихопили весь необхідний для цього реманент. А в Австрії їх уже пересадили в бус, що попрямував за Піреней.

Проблематично склалася поїздка в Іспанію для Ігоря Лесіва. Київська фірма, через яку він оформляв документи, довезла його і ще одинадцятьох пасажирів до Італії. Після того, як їх зупинили тамтешні поліцейські, водії відмовилися везти людей далі. А жіночка, що відповідала за їхню поїздку, заявила, що кінцевим пунктом призначення була саме Італія. Далі вони змушені були подорожувати своїм ходом. Зауважте, що довелося робити це без закордонних паспортів. Їх забрали представники фірми, мотивуючи тим, що інші наші співвітчизники, які їхатимуть після них, не зможуть відкрити візи. Натомість видали ксерокопії, гарантувавши, що вони дійсні по всій Європі. Ось так і рушили поїздом від кордону Італії з Австрією до Іспанії.

Усе тривало нормально до околиць Барселони. А там зайшли поліцейські, в яких ксерокопії паспортів, м'яко кажучи, викликали недовіру. І наших висадили з поїзда. Провели в зал очікування. А коли підійшов потяг, що прямував до Франції, мандрівників посадили в нього, ошелешивши: «Звідки приїхали, туди й повертайтеся». На французькому боці вже чекали місцеві поліцейські, які оглянувши «липові» документи, заявили, щоб наші «пензлювали» в Австрію. Скориставшись тим, що їх залишили в приміщенні вокзалу, наші вислизнули за його межі й розташувалися на березі моря. Одна з жіночок додзвонилася до сина й доньки в Іспанію і розповіла про своє незavidне становище. А ті вже організували автомобіль, який двома рейсами перекинув подорожуючих на іспанський бік.

Дякувати Всевишньому, що все для Ігоря Лесіва та його попутників завершилося саме таким чином.

І все ж мені також не вдалося обминати малоприємних пригод, що трапилися на шляху з України за Піренеї, про які хочу розповісти. Після півторарічного перебування на заробітках в країні кориди я приїхав у двохмісячну відпустку додому. Ясна річ, коли надійшов час повернутися назад, треба було вирішувати яким чином це робити і, головне, з ким. Питання доволі складне, оскільки в той час, а йшов 2001 рік, подолати кордони було особливо важко. Навіть вкрай небезпечно. Тоді рекетири різного калібру перекрыли мало не всі шляхи як поблизу від наших теренів, так і на дальніх просторах. Тому, маючи всі необхідні документи для легального проживання та праці в Іспанії, міг вибрати кращий варіант добирання. Не хотілося це робити за допомогою різношерстих туристичних фірмочок, тому що просочувалася інформація, буцімто всі вони ходять під «ковпаком» у рекету.

Саме тоді хтось порадив звернутися до львівської філії німецької автоперевізної компанії «Kraft Raizen», офіс якої знаходився на Привокзальній. На той час «Крафт» уже добре зарекомендував себе не лише в Європі, але й у нас в Україні. Мені навіть вдалося без зусиль розшукати рекламні оголошення цієї фірми у багатьох львівських газетах. З них і довідався, що всі бажаючі можуть дістатися до будь-якої точки Західної Європи на комфортабельних німецьких автобусах «Неоплан» за помірковану ціну. А вже в офісі фірми мені гарантували весь сервісний набір: надзвичайно зручні крісла, телевізор, чай та каву, туалет і тому подібне. І все це за якихось двісті «зелених» (працівники фірми переконували, що це мізер). Спочатку мені запропонували поїздку до німецького міста Карлсруе з подальшою пересадкою на Барселону. Проте хотілося ще кілька днів побути з родиною, тому я вибрав другий варіант. А саме: підісти в автобус, що проїжджатиме транзитом через місто Лева. Знати б, чого це коштуватиме!.. Але, як то мудро кажуть в народі: знав би де впадеш, то соломи підстелив би...

Словом, дійсність виявилася зовсім не такою, якою її ма-

лювали працівники «Крафту». Передусім, виявилось, що автобус затримується, і нам довелося стовбичити мало не шість годин біля львівського залізничного вокзалу. Як пояснювали «крафтівці»: після початку рейсу в Чернівцях, щось там вийшло з ладу, і водії усували несправність. Потім надійшла команда вантажити речі в мікроавтобус, який мав би доставити нас до Шегинів. А вже там пересідати в наш «рідний», який, щоб не робити зайву петлю зі Стрия до Львова, мав відразу прямувати до українсько-польського кордону.

Далі нове розчарування. Жодним «Неопланом» і не пахло. Посадили нас у середніх розмірів, трохи пошарпану і забрюхану «Сканію». Як відразу з'ясувалося, рейс стартував не в Чернівцях, а в Кишиневі. Відповідно, і водії, і переважна більшість пасажирів були мешканцями сусідньої Молдови. Спаси мене, Господи, роздмухувати міжнаціональний скандал, адже до наших співбратів з колишнього союзу ставлюся нормально. Але коли б знав наперед, що буду подорожувати з ними, навряд чи погодився б на таку поїздку.

Далі більше. Вмостившись у кріслі, відчув, що коліна вперлися в спинку спереду сидячого. Проміжок, як ніколи, виявився вузьким. Захотів хоч трішки опустити крісло, щоби прийняти напівгоризонтальне положення, але намагання були марними. Натиснув на кнопку, аби відчути струмінь свіжого повітря – де там. Безуспішною також виявилася спроба увімкнути світло на панелі. Згодом довідався, що й туалет не працює. Так з тріском луснула обіцянка «Крафту» про комфортабельний лайнер. Подумалося: якщо вже ці так майстерно вміють лапшу на вуха вішати, то кому ж тоді довіряти? Питання, звичайно, риторичне, і воно повисло у повітрі. Знав би, що це всього лиш квіточки, зійшов би ще в Шегинях. Проте подітися були нікуди – доводилось терпіти.

Перед самим кордоном водії оголосили для тих, хто підсів, що треба скинутися по десять баксів для його «успішного» перетину. Зрозуміло, що ці гроші були необхідні для того, щоб автобус не трясли митники. Моя думка підтвердилася, коли працівники митниці безперешкодно пропустили нас далі.

Удруге довелося розкошелитися на польсько-німецькому кордоні. Тут водії запросили з «носа» по сорок німецьких марок. Але пояснення прозвучало інше. Мовляв, німаки беруть вказану суму як заставу. Будеш повертатися – отримаєш грошики назад. Ясна річ, всі второпали: плакали ці грошенята. Хоча мене ця печальна участь минула, оскільки їхав легально, маючи дозвіл на повернення в країну Сервантеса. Відповідно, вдалося зекономити пару копійок. А ще нам провели детальний інструктаж на випадок, коли зайдуть в автобус митники і розпитуватимуть куди прямуємо. Наказано було відповідати так: на базар до голландського міста Утрехт. Добре, що пронесло і ніхто не заходив, а то не ручаюсь, що всі правильно назвали б кінцевий пункт призначення. Адже молдовани, що сиділи поряд зі мною, по кілька разів перепитували його назву. І я те й робив, що повторював: «Утрехт, Утрехт...»

Хоча не обійшлося без прикрих трафунків. Одного молдованина таки висадили, не пропустивши в Німеччину. Він, нібито їхав на всесвітньо відому промислову виставку в Ганновер. Але ось прикол: вона вже чотири дні, як завершилася. Ось тому недовірливі німці ввімкнули перед бідолахою червоне світло.

Після чотириденної виснажливої подорожі ми нарешті перетнули французько-іспанський кордон. Чому добирались так довго? Та тому, що наші водії робили довгі паузи для трапез, а також, щоб виспатися. Здавалося, що залишилось зовсім мало, і ми досягнемо заповітної цілі. Але... Не проїхали й двадцяти кілометрів іспанською територією, як поряд з автобусом прилаштувалася новесенька синя «Опель-Астра». Чиясь рука вказала шоферові рухатися за легковиком. Той повівся слухняно, процідивши крізь зуби: «Капець, ось і вплили. Рекет!» У салоні запанувала гробова мовчанка. Звернувши з траси і попетлявши ще з півгодини, зупинилися посеред ліска. Двері відчинилися, впустивши до середини симпатичного «з голочки» одягненого молодика. Про такого і не подумаєш, що він зв'язаний з крутими. Тим часом «гість» соковитою російською мовою без якогось особливого вступу почав втовкмачувати нам, що це не що інше, як рекет. І оскільки всі ми прямуємо на заробітки

дорогами сонячної Іспанії, то за транзит треба викласти певну суму грошей. Потім він запитав, чи є серед пасажирів учасники ліквідації чорнобильської аварії, чоловіки старші п'ятдесяти років, колишні воїни-афганці. Для них, як і для жінок, було зроблено виняток. А решта повинна була розщедритися на 250 «паперів». При цьому, ніби між іншим, було зауважено, що автобус не рушить доти, доки всі не «пожертвують» вказану суму. Оскільки серед чоловічої половини не виявилось представників пільгових категорій, то майже всі зашарудили купюрами. У цей час до салону заскочив «браток» з торбиною на плечі, бритоголовий і якийсь миршавий – не рівня першому. Оглянувши зверхньо присутніх, він почав збирати данину, пришвидшуючи народ. Акцент у його мові явно вказував на те, що це не хто інший, як наш землячок з України. Коли надійшла моя черга, то пояснив, що повертаюся в Іспанію з усіма документами після відпустки, тому маю зі собою обмаль грошей. Можу дати лише тридцять доларів, а двадцять п'ять мушу залишити на дорогу до місця перебування. Він пересмикнув плечима, скривившись, ніби середина на п'ятницю, вичавив зі себе слово «мало», але прослідкував далі по салону автобуса. Перерахувавши грошенята в кінці процедури, «миршавий» пробурмотів ламаною російською, що не вистачає 400 баксів, але вони (себто рекетири) – «не изверги какие-то», а люди гуманні, Отож дозволяють продовжувати маршрут. Крім цього, нам гарантували «дах» на випадок зустрічі з іншою «бригадою», а також запропонували контактний телефон, якщо хтось матиме труднощі з пошуком роботи. Тоді б вони змогли посприяти з нормальною працею.

Уже дещо пізніше, коли я розповів приятелям про своє знайомство з рекетом, вони висунули кілька гіпотез про те, хто б міг «здати» автобус. По-перше, поінформувати зацікавлених осіб могли водії автобуса, які здійснювали не перший свій рейс в країну Дон Кіхота. Очевидно, вболіваючи за місце своєї праці, вони зателефонували до рекетирів, які під час попередніх рейсів змогли з ними «добазаритися». Або ж були з ними добре знайомі й здавали подорожуючих, беручи участь в «братерському» розподілі «зароблених» грошей.

Версія друга: взаємовигідна «співпраця» між самою фірмою «Крафт» і «братками-гуманістами». Хоч і мало ймовірно, але всяке бувало. Проте, як кажуть: не впійманий – не злодій.

Ще один можливий варіант. Це міг бути просто збіг обставин. Рекетири, знаючи, якими дорогами потрапляли в Іспанію заробітчани, виставляли пости, які легко вираховували транспортні засоби з українськими чи, як у цьому конкретному випадку, молдовськими номерами, що перетинали кордон. Словом, про механізми таких «операцій» можна лише здогадуватися. І все ж важливо не це. Прикро, що свої обдирають, як липку, своїх же. І нема на них управи. Хоча, Бог добрий і бачить все!..

Якщо ви думаєте, що всі прикромці залишилися позаду, то помиляєтеся. Під Сарагосою трапився ще один неприємний епізод. Була восьма вечора, коли один із молдован, що, до речі, нормально розмовляв українською, підійшов до шофера і почав щось жваво пояснювати. Потім раптом схопив його за плече і потягнув на себе. Мало бракувало, щоб водій відпустив кермо. Що би було, якби на підмогу товаришу не кинувся інший водій, одному Всевишньому відомо. Йому вдалося відшвырнути нападника. Безумовно, нам дуже й дуже пощастило. Заспокоївши земляка, молдовани вирішили негайно позбутися його. Як нам пояснили: мозок у нього повернувся «набакир», а це загрожує всім іншим. Біля найближчої бензозаправки вивели його з торбами з автобуса і, попередньо надававши копняків, покинули. На мої зауваження, що так поводитись не по-людськи, адже невідомо, що чекає на покинутого, один з молдован процідив: «З такими не панькаються. А ти помовч, якщо хочеш доїхати. Тим більше, що в нашого «зьоми» сестра працює в Сарагосі. Так що він не пропаде». Нічого не залишалось як помолитися за сердешного...

Дорого ж обійшлася мені ця поїздка, яка виснажила не лише морально, але й вдарила по кишені. Ось чому «незлим тихим» словечком і по нині згадую «Крафт» та іже з ними.

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ДОРОГА ДО ІСПАНІЇ

Здавався нескінченним шлях,
Збігали у минуле кілометри.
Стояв пекучий серпень у полях –
Його із пам'яті не можу стерти.
Той шмат життя, де був мій дім,
Поза кордоном тихо залишився,
Все звично-рідне, що вмістилось в нім –
Десь там, де час мій ніби зупинився.
Вікно автобуса і ніч,
Перед очима – повна невідомість.
Чи буде шлях назад? Ось в чому річ.
Чи іншу долю знайдемо натомість?
Зигзаги через шість країн...
Стратегія у фірми – «Бо так треба».
І весь цей план – бо так хотілось змін!
О, Боже, врешті під іспанським небом.

Людмила КНЯЖИЧ.

ПІОНЕР – ВІН І В ІСПАНІЇ ПІОНЕР!..

Першопрохідцям, а саме їх ми маємо на увазі, згадуючи піонерів, завжди важче. Це прописна істина, бо чиїмись слідами іти значно легше. Вже минуло понад шістнадцять літ, відколи Степан Пошивак приїхав до Іспанії. Час, як для наших заробітчан на Піренейському півострові, – поважний. Можу про це впевнено казати, адже й сам із піонерів, тобто перших.

Тоді наприкінці 1990-х, наші тільки-тільки прокладали сюди перші стежинки. Оскільки ринки праці в сусідніх Польщі та Чехії виявились на той час переповненими українцями, то декотрі наші сміливці наважились підкорити нові європейські простори. Ось так поступово і почали просочуватися (іншим словом важко виразити весь зміст цього процесу, бо зробити це було доволі складно) в Грецію, Ізраїль, Німеччину, Англію, Італію. Шляхи в країну фламенко також лише нащупувалися. Вітчизняні фірми-перевізники ще, як то мовиться, пішки під стіл чимчикували. Це зараз їх хоч греблю гати, а раніше мож-

на було послугуватися досвідом наших братів-поляків. Вони швидше проторували сюди дорогу. Першими облюбували площу Алюче в Мадриді, куди приїжджали автобуси і де почали збиратися по неділях. Саме туди і потягнулися наші піонери в пошуках роботи та житла, а також просто для спілкування. Це згодом Алюче стало своєрідним епіцентром українського життя в іспанській столиці, а в ті часи і мови нашої не почув би.

Але повернімося до нашого героя. Перші заробітчани кликали його поміж собою Бородою, бо мав, на правду, розкішну чоловічу відзнаку. А зустрівся я з ним випадково, коли шукав роботу. Ми з Сергієм Соломком, моїм однокашником по заробітках, никали по всіх мадридських будовах, випитуючи про місце для двох підсобників. Забрели на Куско – один з найпрестижніших районів столиці. Буквально поряд з фешенебельним багатоповерховим офісом побачили кафе, зачинене на реконструкцію. Я твердо намірився прямувати туди, проте брат (так я по-приятельськи кликав Сергія, зважаючи на те, що ми ось уже майже місяць нишпорили по усіх можливих і неможливих закапелках у пошуках праці, а отже по-братерськи ділили сякий-такий харч) несподівано пригальмував. Витріщившись на вивіску, яка сповіщала, що це «Європейський бізнес-центр», він похитав кебетою і ледь тихо вичавив із себе: «Неа, тут нам нема чого ловити. Бачиш яка «крутизна»? Сюди простим смертним дорога заказана». Але я все ж не погодився з його «авторитетною» думкою, упершись «рогом» (між іншим, брат закінчив не що-небудь, а юрфак Львівського універсу). І твердо заявив йому: «Була-не була. Чим дідько не жартує, коли Всевишній дрімає?.. Не хочеш – як хочеш, а я таки запитаю».

Увійшовши всередину, натрапив на двох хлопців-поляків, порозумітися з котрими труднощів не складало. Вони покликали шефа, до розмови з яким я запросив Сергія, оскільки він вже на більш-менш пристойному рівні шваркотів по-їхньому. Іспанець, довідавшись про мотиви нашого візиту, кудись за-телефонував і поставив умову, що якщо до завтрашнього дня знайдемо двох «офіціалів» (майстрів), то нас візьмуть на роботу. А де ж їх шукати, коли наших можна на пальцях двох рук

перелічити? Поміркувавши трішки, я згадав Ромка Мігулку з містечка Комарно, що на Львівщині, на квартирі якого після приїзду до Мадрида було перше моє пристанище. Він і допоміг «вирахувати» Степана-Бороду і Михайла-Прапорщика. Коли ми здибалися вперше, то відразу зауважив, що «фейс» Степана мені знайомий. І не помилився, бо він деякий час таки мешкав у моєму рідному Ходорові. Як кажуть, був приймаком, бо взяв за дружину ходорів'янку. Це, звичайно, не могло не втішити: все ж близька душа.

Перш ніж приступити до праці, потрібно було пройти співбесіду. Запросили нас для цього на половину першої дня. Проте трапився конфуз, який мало не обламав наші сподівання. Мені, туркові, замість «досе і трейнта» причулося «дос і трейнта». Тому ми завалили до офісу на дві години пізніше, аніж нам наказали. Врятувало те, що один з майбутніх шефів перебував на той час в офісі. Уважно вислухавши мій дитячий лепет про іншу годину, засміявся і, ознайомивши з майбутніми обов'язками та розкладом роботи, наказав із завтрашнього ранку приступати до неї.

Ось так ми і розпочали нашу спільну трудову діяльність на благо... Іспанії. Під час перерв нам було про що поговорити. Згадували милі серцю місця, спільних знайомих, ділились враженнями. Розповідав Степан і про свої перші кроки в країні Дон Кіхота. І, вочевидь, не здогадувався, що я все мотаю на вус...

Що змусило шукати щастя так далеко від рідної домівки? Проза життя: катастрофічно бракувало грошей, тому по вуха заліз у борги. Займався приватним бізнесом: хотів «розкрутити» кілька магазинчиків. Однак його фірмочку просто задушили податками. Плюс надмірний «апетит» всяких санстанцій, пожежників та іже з ними, котрі норовили пожити приспівуючи за чужий рахунок (і Пошиваків у тому числі). А ще «наїзди» міської влади, що вимагала розкошелитися то на черговий пам'ятник, то на футбольну команду, то на прийом високоповажних гостей. Припертий до стіни, Степан вирішив пошукати щастя за «парканом», аби повернути борги і забезпечити нормальне життя своїм близьким.

Як з'явилася на Пошиваковому горизонті Іспанія, а не якась інша країна? Йому було «по цимбалах» куди податися. Головне – відбити бабки. Але для того, щоб виїхати, потрібен був надійний канал. Знайомі порекомендували скористатися послугами добре поінформованої у цій справі особи – «славнозвісної» львів'янки Піама Іванівни (про національну приналежність цієї панунці – ні слова, бо і так ясно, хто є хто, невже не здогадається?..) Вона довго та нудно годувала казочками про Англію, Ізраїль, США. Тому він учив кілька мов, аби не опинитися після прибуття на нове місце в ролі глухонімого. Лише через шість місяців «водіння за ніс» Піама повідомила, що визрів варіант з Іспанією. Не особливо довіряючи її базіканню, Борода до іспанської навіть не торкався. Проте саме цей варіант і «вигорів».

Полагодження документів тривало довго. Було обіцяно, що поїде через місяць, а вийшло... В травні Степан виклав бабки на відкриття візи, а приїхав до Мадрида, фактично, через рік – 1 лютого. А лічильник уже працював на повну потужність, адже бакси довелося позичати в знайомих під проценти. Іноді ті, зустрічаючи Пошивака, цікавились чому, власне, він ще вдома. І ніби мимоволі запитували, коли ж борги думає повертати. Нервово напруження чимраз наростало, тому Борода з нетерпінням чекав дня від'їзду.

Нарешті довгоочікувана мить настала. Піама Іванівна особисто взялася супроводжувати трьох своїх «підопічних» в Польщу. В Катовіце виманила у них ще по 100 доларів. Мотивувала тим, що в касі нема квитків на рейсовий автобус до Мадрида, тому треба всунути хабара водієві. Сама ж «добазарилася» з ним, доплативши, очевидно, якусь суму, а решту поклала собі в кишеню.

Я запитував у Степана, чи давались йому бодай якісь гарантії щодо працевлаштування, бо здебільшого горе-ділки обіцяють «золоті гори». Ось у чому-чому, а в мистецтві плести байочки, вішати локшину на вуха, наші доморощені пройди-світи дадуть фору будь-кому. *«Так-так», – згадував Степан, – «вельмишановна» Піама Іванівна малювала райдужні перспективи. Мовляв, працювати буду на меблевій фабриці:*

складатиму стільці. Робитиму це неквапливо і в теплі. І «заливала» далі: якщо ця робота не сподобається, то зможу легенько влаштуватися садівником. Наскільки щирими були запевнення цієї діячки, я переконався відразу після приїзду на головний мадридський автовокзал «Мендес Альваро». Адже там нас мали зустрічати».

Ніхто їх, двох мужиків і одну кобіту, не чекав. А завіряли, що зустріне іспанець, світлину якого показувала «благодійниця». Щоправда, його координати розсудлива (якщо не сказати хитрюща) бестія Піама не хотіла давати ні в яку. На щастя, жіночка, що приїхала з ними, виявилась не в тім'я бита і якимось макаром все ж зуміла вивідати телефончик іспанця. Але як порозумітися з ним, якщо всі троє по-іспанськи ні бе, ні ме, ні кукуріку?

Одначе, як відомо, труднощі породжують в людині здібності, необхідні для їх подолання. За допомогою розмовника, прихопленого зі собою, кидали декілька фраз, щоб повідомити про себе. Потім набрали номер. Почувши голос, сказали, що приїхали з України і знаходяться на автовокзалі. Незнайомець, схоже, не «врубався», адже ні сном, ні духом не підозрював, що повинен когось зустрічати. Щось заторохкотів по-своєму, але хіба збагнеш. Повісили слухавку, стали чекати.

Тут наднесло якогось типчика, котрий ні з того, ні з сього почав пахталакати до них по-французьки. Наші тільки очі витріщили, ні бельмеса не розуміючи. Дурдом «Веселка»: по-іспанськи всього п'ять слів зазубрили, а тут ще й французьку подавай!.. «Спілкувалися» недовго. Коли незнайомець ретирувався, супутниця, глянувши в сумочку, не знайшла паспорта. «Розтанули» також і останні 70 «зелених».

Що робити в такій ситуації? З цього приводу варто згадати гарний афоризм: розумні люди завжди знайдуть вихід зі скрутного становища, а мудрі просто туди не потраплять. Напевно, за даних обставин на роль мудрих вони й не особливо претендували. Отож з відчаю знову вирішили потурбувати незнайомого іспанця. Їхня напористість та його цікавість урешті-решт принесли бажаний результат. Він таки згодом приїхав і почав розпитувати, хто такі й звідкіля, і головне, де роздобули його телефон. Потім луснув себе по потилиці, згадавши, що в нього працювала росіянка, котра й могла щось комусь розбазікати. Наші відразу второпали, кому саме. Не треба було бути великим мудрагеликом, щоб вирахувати Піаму Іванівну. Вона й рада старатися: запам'ятала телефонний номер, прихопила на всякий «пожарний» фотокартку. Словом, «навела контакти». А потім віртуозно все розіграла перед Степаном і його супутниками. Але біс з нею. Головне, що наші герої не залишилися напризволяще. Мабуть, фортуна повернулася до них обличчям.

Випадково чи ні, але цьому іспанцю потрібна була дешева робоча сила, отож він і взяв їх до себе. Працювати хлопцям довелося на будові. А зарплатню призначили 80 тисяч песет. На той час це становило майже 480 євро – сума, як для мужчин,

мізерна. Відмінусуйте витрати на харчування, помешкання, транспорт. Що залишалося? Крихітки. Щоправда, тоді й ціни були нижчими, проте все одно не розгуляєшся.

Свій перший об'єкт Степан не забуде ніколи. Дві сусідки доволі похилого віку вирішили звести поміж своїми обійстями бетонний мур висотою п'ять метрів. Напевно, настільки перегризлися, що не бажали ані бачити, ані чути одна одну. Тоді, в лютому, переїщили зливи. Крім того, шеф доручив наглядати за ними фацетові, котрий те лише й робив, що підганяв їх. Тому вони мокрі носилися, ніби прокляті, з тачками вщерть наповненими цементним розчином. Хіба таке зітреться з пам'яті?..

Відгараував Борода сім місяців. Про зміну місця праці й думати не смів, бо треба було якнайшвидше розквитатися з боргами, що, немов дамоклів меч, висіли над ним. А згодом нашкріб на квиток для дружини, і Наталя також приїхала в Іспанію. Удвох стало набагато легше. Через деякий час Пошиваки «погасили» заборгованості, легалізували своє становище, забрали з України доньку Уляну. Словом, викарабкалися. Як тут не згадати казку про двох жаб, що потрапили в глечик зі сметаною. Одна скорилася долі й потонула. Друга ж борсалася щосили доти, доки збила зі сметани масло й видряпалася на волю.

Фактор часу – штука серйозна. Шістнадцять років – це, погодьтеся, немало. Дехто з наших уже через тиждень-другий перебування в Іспанії чорнить і її, і корінних мешканців. Зовсім іншої думки Степан:

– Жодних підстав для нарікань у мене нема. Інакше б Бога прогнівив. Свого часу я побував на заробітках у Чехії. Так ось, ставлення до нас, українців, у чехів й іспанців – небо та земля. У Чехії з нами поводитись, як з бидлом. Даруйте, бо годі підібрати інше слово. Вмикали прожектори, аби ми навіть вночі рили землю. Ще й стовбичили над душею, кидаючи в спину брудні й гідкі образи. Тут такого не почуєш. Безумовно, і серед іспанців не всі ангели. Але загалом вони доброзичливі й відкриті. А хіба серед нас усі такі святі?..

Ось-ось, і я додам кілька запитань. Хіба ж то не ми влаштуємо пиятики, а потім, добряче хильнувши, лякаємо і своїх, і

чужих? Хіба не ми гендлювали та й зараз продовжуємо гендлювати роботами серед своїх же? Хіба не ми орендуємо квартири і беремо туди по 8-10 земляків, аби пожитися за їхній рахунок? Та й це ще далеко не повний перелік наших «відзнак». Хоча, це вже тема іншого матеріалу.

Клим ЛИНЕЦЬ.

СІМ КІЛ ПЕКЛА

З Любою Вегою ми знайомі віддавна. Через її чоловіка Ярослава, з яким мені довелося працювати не на одній мадридській будові протягом кількох років. Враження ця жіночка справляє надзвичайно приємне. Люб'язна, привітна, завжди усміхнена. З її зовнішнього вигляду ніколи б не подумав, що на початках своєї заробітчанської «кар'єри» вона пройшла, як то зазвичай мовиться, сім кіл пекла.

Направду, те, що довелося витерпіти їй, а також багатьом іншим нашим землякам, які потрапили в подібну ситуацію, найлютішому ворогові не побажаєш.

А щоб не забути про те, що було, Люба вирішила викласти на папері, аби потім колись згадати пережите-перегорьоване. Ті записи потрапили на мої очі, і я не втримався, аби запитати дозволу на їхню публікацію.

Спочатку авторка відмовила. Мовляв, навіщо ворушити ще незагоєні душевні рани. А потім несподівано погодилася, зазначивши, що через таку круговерть пройшла не вона одна. Та й, зрештою, комусь може бути наука на майбутнє. Прочитає ж хтось і, можливо, на ті ж самі «граблі» не наступить.

То ж послухайте і ви, шановні читачі, цей хвилюючий монолог...

– Зі Львова ми виїхали 6 травня. Окрім мене, ще дві жіночки, які також вирішили податися на заробітки. Наступного дня зранку ми приїхали до польського Кракова. З нами була ще одна особа, в обов'язки котрої входило відправити нас до Іспанії.

Не встигли зробити перші кроки, як вона скомандувала нам: «Дівчата, тікаймо скоро, бо за нами – рекет». Ми

пришвидшили ходу і попрямували за нею. Невдовзі опинилися в приміщенні автостанції. Коли розгледілись, то побачили вражаючу картину. Навкруги було немало поляків, поміж яких маса бомжів. Ось у такій компанії нам і довелося коротати час від 11-ї ранку до 6-ї вечора, тобто до відправлення нашого автобуса.

Коли ми від'їжджали з дому, то нам сказали взяти тільки одну невеличку торбу, незначну кількість продуктів, щоб сяк-так прохарчуватися в дорозі. Фактично, ми їхали мало не з порожніми руками.

Запевнення давалися ж «залізні»: вас зустріне дуже поважна особа – полячка Люцина. Вона на перших порах і прилаштує вас: забезпечить житлом, годуватиме і знайде роботу. За пошук праці потрібно заплатити 500 доларів. І хоч нам втовкмачували, що все буде добре, душа не знаходила спокою, а сльозами ми обливалися до самого Мадрида. Не знали ж куди нас везуть, як буде з роботою. А ще ж і гроші на поїздку довелося позичати під відсотки.

Уже в автобусі ми згадували ту особу, що нас відправляла в світи. І зійшлися на думці, що їй, «приспівуючи», живеться на чужих грошах. А вона ж жінка і має сім'ю. Та Бог усе бачить!..

9 травня прибули в Мадрид. Вийшли з автобуса, озирнулися, взяли напівпорожні торби і відійшли під стінку чекати поважну особу Люцину. Час тягнувся неймовірно довго, адже не треба багато оповідати як то важко чекати зустрічаючих у чужій країні. Тут підійшли наші хлопці, які готові були надати допомогу в пошуку праці. Звичайно, також назвали кругленьку суму за свої послуги. Ми, немов загнані звірята, трималися одна за одну і сказали, що нікуди не підемо, бо нас мають зустріти. На душі коїлося щось страшне...

Тоді почали дзвонити по телефону, який нам дали зі собою. Казали, що це тієї Люцини. Але вона довго не піднімала слухавку. І все ж нам пощастило. На протилежному боці повідомили, що скоро приїдуть. Тільки ж те «скоро» знову розтягнулося. Тому наші сумні-пресумні розмови поміж собою не вщухали.

Нарешті підійшла полька, якій, очевидно, доручили нас зустріти. Кинувши погляд, я зрозуміла, що це пиячка, і подумала: ось це влипли, так влипли. Вона наказала швиденько іти за нею, не роззираючись довкола і не розмовляючи поміж собою. Наказала також дати гроші на білети для проїзду в метро та автобусі.

Привезла нас у Зарзакемаду, що в околицях іспанської столиці. Але про це я вже довідалася пізніше, коли більше-менше вивчила тутешні місця. Перед тим, як вийти з автобуса, знову отримали вказівку: до будинку йти окремо, а до квартири входити разом. Коли ж урешті-решт переступили поріг цього помешкання, то від побаченого підкосилися ноги.

Тут таки, в коридорі, на ліжку лежали чоловік і жінка. Картина була неприглядна. Ми обминули цю пару і ввійшли до кімнати, на яку нам вказали. Вона й повинна була стати нашим тимчасовим пристанищем. На підлозі валялися два матраци, а ось вікно було зачинене наглухо. Зупинилися посередині та й думаємо-гадаємо, що робити далі. Тим часом полька почала запевняти, що потрапили ми дуже добре і то за «великим знайомством». Сказала, щоб лягали спати, вчили іспанську мову й сиділи тихенько, мов мишки, - аби нас чути не було.

Вимучені довгою дорогою, ми посідали на матраци і задумалися. Аж тут полька знову повернулася, щоб запитати чи маємо по 500 доларів, аби за роботу заплатити. «Якщо не маєте, – додала вона, – то вашої ноги не буде тут жодного дня».

Потихеньку спускалися сутінки. Ми глянули в свої сумки, в яких залишилися лише недоїдки. Оскільки особливого вибору не було, то довелося задовольнятися ними. Через деякий час нарешті ми побачили... Люцину.

Вона прийшла пізно і відразу нагадала про 500 доларів. Таким було перше знайомство з нею. Руки та шия її були обвішані золотом, якого ми ще в житті не бачили. «Поважна особа», про яку ми чули ще у Львові, наголосила, що роботу отримуємо в порядку черги, бо не одні в неї перебуваємо.

Крім цього мусимо зубрити мову, без якої - ані туди, ані сюди. Коли вона покинула нас, то ми як були одягненими, так і поклалися спати на голих матрацах.

Прокинувшись наступного ранку і абияк поснідавши, почули як відчиняються двері в інших кімнатах. Тоді нам сказали, що можна іти в туалет і митися, тільки щоб не користуватися душем. Коли польки пішли на роботу, залишивши для нагляду за нами лише одну, почали поступово знайомитися із ситуацією. В кількох кімнатах на двох-трьох матрацах розташувалося по п'ять-шість жінок. У них також не було постільної білизни, подушок, ковдр. Потім довідалися, що дівчата тут вже по два-три місяці: без роботи, без грошей, без найнеобхіднішого. На вулицю, як виявилось, випускають по дві особи, та й то лише на 15-20 хвилин. Отож, щоб вийти за межі цієї «тюрми» (а як інакше її назвати?), прийшлося вичекати в черзі. Коли ж все-таки вийшли, то натрапили на магазин «Діа», що знаходився поряд.

Атмосфера в цілому була гнітюча-прегнітюча. Щодня чулися плачі, стогони, згадки про рідну домівку. Ми навіть не могли нікуди зателефонувати, бо наші «господарі» боялися, щоб ми чогось зайвого не бовкнули. Спостерігаючи за всім цим, подумала: за яку кару доля закинула мене в цю чужу країну? На очі вкотре навернулися непрохані сльози.

А грошей залишалося обмаль. Спільними зусиллями якось ще нашкрябували на харчі. Ішли в магазин і думали, що можемо дозволити собі. Брили найдешевше. Зокрема рис, призначений для собак, оскільки його було більше в пакеті, аніж нормального. І коштував він дешевше. Курячі хребти, картопля, вермішель, сухарі, хліб, маргарин. Ось, напевно, і весь перелік продуктів, що входив у наш раціон. І хоч ми тішилися і такою покупкою, та серце все ж рвалося надвоє. І так ми виживали, мріючи про той час, коли підемо на роботу. А ще молилися до Всевишнього та Матінки Божої, прохаючи в них заступництва.

Минув місяць, а на мене скотилося нове випробування. Зненацька захворіла на запалення легенів. Дихати не могла,

бо пронизував страшний біль. А допомоги не було звідки чекати. І ось тоді дівчата почали згадувати всі можливі методи, а разом витрясати всі ліки, які прихопили ще з дому. Хтось навіть поділився уколами гентоміцину. Замість банок використали 200-грамові склянки. З цього критичного становища мені допоміг вийти також і Господь. Про те, щоб повертатися додому, не могло бути й мови, тому що важким тягарем давили гроші, позичені в борг. В подібній ситуації знаходилися й інші жіночки, хіба що хвороба їх оминула.

Було так, що сиділа на матраці й билася головою об стінку. Ніхто цьому не повірить, а даремно. Пишу все це і згадую особу, яка відправляла нас сюди. Чому вона не бажає приїхати до Люцини, яка не дала навіть склянки води без грошей? Чому не хоче знати, на що нас штовхнула через ті кляті гроші? Дехто з дівчат говорив про те, що готовий кинутися під поїзд, бо голова всього цього не витримувала.

Якщо надходила черга іти комусь на роботу, то кожна з нас відчувала непереборний страх. Мене Люцина відправила на роботу вночі з тією полькою, яка зустрічала нас на автовокзалі. Дівчата, проводжаючи мене, перелякалися, мотивуючи тим, що жодна сеньйора в такий пізній час на роботу не приймає. Але куди було подітися? Привезли ж мене до наркоманів, які мали двох діточок. Їх на той час не було вдома, лише старенька мати когось із них. Вона мені почала щось торочити безперестанку. Але хіба я могла щось збагнути? І так з цією іспанкою ми просиділи півночі. Хоча вона була досить інтелігентна і, мабуть, розумна жінка.

Наступного дня мене разом з діточками відправили до лікаря. І тут охопив мене страх. Слово «медіко» я ще якось второпала, а ось як бути далі? Говорити взагалі ще не вмію і навіть не знаю, де я перебуваю. Батько дітей вивів мене на вулицю і показав дім, у напрямку якого мала б податися. А на клаптику паперу написав, до якого кабінету маємо звернутися. І пішла я з тим хлопчентям, яке дуже плакало...

Пропрацювала я там всього три дні та й не витримала. Вирішила втікати від тих наркоманів. Але ж дороги назад не

запам'ятала, тому знову все робила в панічному страху. Була 11-та вечора, коли покинула цю ненависну квартиру. Вийшла на двір і плачу. А тоді почала, як могла, питати, де станція метро. З Божою і людською допомогою спочатку додидала до «Легаспі», а потім приїхала на «Опорто». Автобус на Зарзакемаду мені допомогли знайти поліцейські, які зглянулися на мій плачевний вигляд: бо ж з переляку трусулася і рюмсала.

Приїхала до вже знайомої квартири. Постукала в двері, а їх ніхто не відчиняє. Адже не мали права це робити, виконуючи розпорядження Люцини. Проте наші дівчата, передчуваючи, що це може бути хтось зі своїх, хто втік з роботи, підглянули в шпаринку і побачили мене. Невдовзі я вже розповідала їм про свої митарства. Цю ніч ми так і не зімкнули очей, прошепотівши до ранку. Найприкріше в даній ситуації виглядало на те, що треба було знову чекати в черзі на працю. Але я не була першою й останньою.

Наступного дня з'явилася ще одна жіночка, яка не витримала жахливих умов, з якими зіткнулася на робочому місці. І кімнати нашої квартири, відповідно, ще дужче наповнилися плачами та страхом за майбутнє.

Минуло кілька днів, і до нас прийшла нова наша заробітчанина. Вона розповіла, що звати її Женя, і що також спочатку мешкала в Люцини. Але ось уже деякий час перебуває в... гаражі на Гетафе. І там їх – 40 жінок і 9 мужчин. Власне, в гаражі вони всі разом і ночують. Харчуються лише бутербродами, запиваючи їх чаєм. Її місце зайняв хтось із новачків, тому її відправили сюди. Після цієї розповіді нам стало зрозуміло, чому ми мешкаємо «за великим знаомством». Адже спимо в якій-не якій квартирі: хоч і 18 жінок. Проте не 40 як у гаражі. Злітали дні за днями, а нас усе годували обіцянками. За ті 500 доларів, що ми заплатили, мало кого влаштували нормально. Але якось поступово ми почали вириватися з цього проклятого «багна». Допомогали одна одній, тягнули як могли. Хтось «зачіпався» за нормальне місце праці й тоді перетягував інших. Багато робіт довелося змінити тоді. Не кожен витримав такий психологічний і фізичний тиск.

Одна з наших товаришок змушена була навіть повернутися в Україну з невтішним діагнозом. Я ж завдячую Богу, що дав можливість усе це подолати.

Напевно, не кожна наша жінка вела такі записи. А я вирішила довірити їх паперові, щоб потім ніколи не забути. Можливо, колись і онучатам дам прочитати. Нехай знають!

Записав Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.

«ТЕЛЕЗІРКА» У ВУШАНЦІ

У розпалі літа 1999 року я мешкав у мадридському гуртожитку Червоного Хреста. Цей заклад наші земляки чомусь нарекли поміж собою «бомжатником». І даремно, хочу зауважити: бомжами там і не пахло. Про цей притулок у мене залишилися приємні спогади. Ліжко для ночівлі на нижньому поверсі двоярусної «барикади», яка складалася з двох десятків однаковісінських металевих пружинистих сіток з побічницями (щось на кшталт армійської казарми), сяке-такє харчування двічі на добу, десятиразовий талон для проїзду в метро раз на тиждень, душ, телевізор по вечорах упродовж трьох місяців я мав. До речі, все це «на халяву». До того ж за три тижні мені накинули додатково за зразкову поведінку. Бо, як правило, ніхто більше норми тут не затримувався. Чого ще душі бажати на самому початку трудової біографії в незнайомій країні, коли наших співвітчизників не густо?..

Ясна річ, не все було так безхмарно і гладенько. Дещо дошкуляло. Строкатий національний склад: вірмени, грузини, молдовани, болгари, поляки, представники африканського континенту. Моїми сусідами по ліжку виявилися два нігерійці – Жак і Прінс. Мушу зізнатися: першу ніч практично не спав, збентежений таким сусідством. Але нічого: до всього швидко звикаєш. Тим більше, коли колір їхньої шкіри вночі розчиняється в темряві. А ось мій покійний тато, коли довідався про таке, то спромігся лише на запитання: «І як ти спав поміж тими «мавпами»?..»

У цьому розмаїтому середовищі доходило інколи до з'ясування міжнаціональних стосунків. Ні-ні, жодної ворожнечі, бурхливих конфліктів на цьому ґрунті не виникало. Просто-на-

просто побутові дрібнички могли спровокувати незначні суперечки між представниками різних родів-племен. Спалахи агресивності, якщо і траплялися, то їх швиденько гасили. Був, що, правда, один епізод, коли двох забіяк – грузина та негра, котрі вирішили навкулачки з'ясувати стосунки, – витурили на вулицю, щоб в зародку присікти подібні інциденти. Іноді також діставали черги в душові кабінні, несамовите хропіння ногами (в кімнаті спало 15-18 осіб), не надто приємні (і це легко сказано) запахи від шкарпеток і тому подібне. Але, зрештою, не про це мова...

Серед багатьох мешканців гуртожитку було кілька, з якими вдалося швиденько знайти спільну мову. В цю групу «особливо наближених» осіб потрапив і молдованин Микола – комунікбельний і доброзичливий чоловік. Проте шибайголова, яких світ не бачив. Якимось він причалапав до гуртожитку явно не в гуморі. Неозброєним оком можна було розгледіти неабияку заклопотаність. «Пришвартувавшись» біля мене, він довірливо сповістив, що шукає трійку-четвірку мужиків, котрі б ... знялися в рекламному ролику для телебачення. Я недовірливо вирячив очиці, не дуже «в'їжджаючи», а при чому тут Миколка. З цього приводу одна моя хороша знайома запитувала по-польськи: «Що ма пернік до ветрака, а фрак до камізельки?» Отож він розтовкмачив, що його приятель Оскар – кубинець, який ще не так давно навчався у Москві й працює зараз в одному з мадридських туристичних агентств, «хороводиться» з іспанським режисером Віктором. Саме перед останнім стояло завдання підготувати сюжет для одного з каналів центрального телебачення. Складність полягала в тому, що для зйомок знадобилися російськомовні персонажі. «Так де ж таких шукати, якщо не у нас? – запитував Микола. – Тільки кому запропонувати цю відповідальну місію – ніяк не збагну». Ще трішки «перетерши» мізками, він спідлоба зиркнув на мене і таким собі солодкувато-запопадливим тоном спитав, чи не погодився б я взяти участь у цій «авантюрі». Витримавши паузу, щоби дати мені можливість переварити почуте, він додав, що телевізійники гарантують накрити для учасників зйомок «шикарну поляну» та ще й в додачу заплатити п'ять тисяч песет (на старі гроші).

Маючи за плечима солідний досвід виступів у художній самодіяльності, зокрема 15 років стажу в хореографічному ансамблі «Наддністрянка» у моєму рідному Ходорові, що на Львівщині, та півроку в ансамблі пісні й танцю «Черемош» Львівського національного університету імені І. Франка, відважився ризикнути. Та й самі розумієте, що не тільки творчий інтерес підігрівав. Хто б не хотів задарма поласувати іспанськими стравами? А крім цього ще й грошенятами запахло. Що це означає для непрацюючого заробітчанина, не варто й пояснювати.

Якщо зі мною в молдованина не виникло особливих труднощів, то надибати ще парочку майбутніх «акторів» виявилось справою неабиякою. Однак і наш приятель теж не в тім'я битий. Дар переконання, певно, він усмоктав з молоком матері. Та й матеріальну зацікавленість не варто скидати з рахунку. Адже, як признався він мені, за успішну пошукову та селекційну роботу, йому також мало щось капнути. Як би там не було він вмовив Василя з Коломиї та Сашка з Ковеля. Безперечно, на лаври телезірок вони не зазіхали, а ось шанс підзаробити копійчину вирішили не втрачати...

Нарешті настав час «ікс», і однієї днини після обіду ми вчотирьох вирушили на знімальний майданчик. Привезли нас у залізничне депо на станції Фуенкарраль, що в північних околицях Мадрида. А там уже було підготовлено пасажирський вагон, в якому мали відбуватися основні події. Поки телевізійники розгортали своє господарство, настроювали апаратуру і таке інше, ми з деякою пересторогою спостерігали за цими приготуваннями. Тут до нас підійшов режисер Віктор - імпульзантного вигляду молодий іспанець, і через перекладача, а ним виявився не хто інший, як кубинець Оскар, почав роз'яснювати суть зйомок. Як з'ясувалося, найпопулярніша іспанська спортивна газета «Марка» замовила рекламний ролик. У ньому треба було представити телеглядачам нову книгу-альбом однойменного видавництва, випущену в світ з нагоди старту чергового турніру футбольної Ліги чемпіонів.

Потім Віктор коротко змалював сюжетну канву. Так ось: Росія, зима. У теплому вагоні подорожує молодий іспанець, ко-

трий уважно розглядає нову книгу-альбом. Коли ж натрапляє на сторінку, де розміщено інформацію про наше київське «Динамо», що по чергово розтрощило упродовж двох попередніх сезонів місцевих грандів «Реал» і «Барселону», то його попутник, побачивши в альбомі своїх, радісно вигукує російською мовою: «Динамо» Киев – прекрасная команда!» Що від нас вимагалось, так це зіграти роль попутника. Проте його спершу треба було визначити з-поміж трьох претендентів: мене, Василя та Сашка.

Однак ще до початку творчого конкурсу, ми, українці, висунули рішучий протест проти вигуку по-російськи. Почали навперебій переконувати: це ж наша команда, то й сповістити про неї треба українською. Режисер замислився, але потім категорично заявив, що в російський текст його співітчизники ще сяко-так «врубаються», а в український не «в'їдуть» і поготів. Супроти таких аргументів не було сенсу рипатися.

Потім притарабанили одяг, в якому потрібно було зніматися. Від здивування я навіть писочок роззявив, коли уздрів зимові плащі з хутряними комірами, шапки-вусанки, довжелезні шалики, теплі рукавиці. Між іншим, плащі виявилися жіночими. Спочатку не скумекав для чого весь цей реквізит. Нам виважено роз'яснили: в асоціаціях іспанців Росія – це Сибір, де люта холоднеча з тріскучими морозами і снігом по коліна. А значить і вбрання повинно бути відповідне. Саме зимову атмосферу мала відтворити знімальна група в ... середині серпня. На мої закиди, що це жіночий одяг, телевізійники не відреагували. Лише костюмерша пробубоніла, ніби відрізавши: «Інших просто нема».

Після цього кожен з кандидатів змушений був нап'ялити на себе акурат «до сезону» одєжину та виголосити потрібну фразу. Вочевидь, все ж таки далася взнаки моя яка-не-яка творча підготовка, бо сеньйор Віктор пальму першості віддав мені. Але ще до початку головних подій мені довелося побувати в руках гримерші, яка майже півгодини вовтузилася над моїм зовнішнім виглядом.... Важко полічити скільки разів повторювалася зйомка. Прискіпливий режисер, вочевидь, вирі-

шив зігнати з мене не один кілограм смальцю. То йому не подобалося як я піднімаю великий палець стиснутої в кулак правої руки, то не дуже емоційним був вигук, то вушанка занадто налізала на очі. Чимало претензій адресувалося й іспанському акторові. Але йому було хоч не так душно, адже залишилися на ньому лише футболка та джинси. Перепадало на горіхи і технічній службі за те, що «сніг» за вікном мете не дуже лапатий, що «мороз» надто мляво малює на шибці свої візерунки. Здавалося, кінця-краю не буде цьому зтяжньому й монотонному процесу. А голос панянки, яка вигукувала номер чергового дубля, вже у вухах дзень-дзеленькав. Коли ж зйомки цього епізоду завершилися, то почував себе не інакше, як добряче вичавлений лимон.

Гадаєте, що на цьому було поставлено крапку? Дзуськи! Щоб надати майбутньому рекламному ролику більший російський колорит, Віктор вирішив, аби ми втрюх із Васьком і Сашком зтягнули приспів з всесвітньо відомої «Калінки». Ось тут уже на провідні ролі виплили мої приятелі. Тим паче, що успівши прийняти «на душу» по кілька гранчаків вина, вже дійшли до портібноі кондиції, аби розкуто почувати себе перед камерою. Правда, те, що ми «видали на-гора», співом назвати можна було з великою натяжкою. Швидше напів'яним горланням. Але і таке якось зійшло з рук. Через дві-три спроби Віктор нарешті оголосив довгоочікуване: «Феніта ля комедія!»

Згодом ми вже сиділи за столом, що вгинався від різноманітних напоїв і наїдків. Гуляла знімальна група до другої ночі. Потім нас на таксі відвезли до «рідної» домівки-гуртожитку, не удостоївшись повідомити, де і коли покажуть відзнятий матеріал. Добре, що хоч зароблені тяжким потом «кровні» не забули виплатити. Знесилено плюхнувшись в ліжку, я відразу ж «відрубався»...

Минуло тижнів зо три, і ми поступово почали забувати цю атракцію. Нічого конкретного не міг сповістити і Миколка-молдованин. Якось ми сиділи в просторій їдальні гуртожитку. Деякі його мешканці, наминаючи, що Бог послав, дивилися кінострічку, яку транслявав перший канал іспанського телеба-

чення. Я ж замислено нашкрябував додому листа. І раптом під час рекламної паузи стрепенувся від знайомої фрази: «Динамо» Київ – прекрасная команда!» Підвів очі й побачив власну персону. Вася з Коломиї, що «приземлився» на кріслі поряд, від несподіванки аж підскочив, очікуючи побачити на екрані й себе. Але «Калінка» в нашому виконанні так і не прозвучала. Не дуже переймаючись цим, Василь луснув мене по плечу і заявив, що з такої okazji мені годилося б на плящину розкошелитися.

... Пляшка-пляшкою, а за нашу державу приємно. Не часто ж наші країни та й взагалі українська тематика потрапляють на блакитні екрани іспанських телевізорів. А тут – перший національний. Перший! Словом, знай наших!

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

В УКРАЇНСЬКОМУ РАБСТВІ

Понад 15 років перебування наших земляків на заробітках в Іспанії. Це, вочевидь, цифра не висмоктана з пальця, але все ж приблизна. Вважається, що «першопрохідці» подалися до країни кориди та фламенко в 1998-му. Хоча я особисто знаю кількох, що приїхали раніше. Проте більшість стверджує, що масовий виїзд почався таки 15 літ тому. Нехай буде, нічого не маю проти.

Ювілей – не ювілей, «кругла» дата – не «кругла», проте все ж важлива віха, яка заслуговує на увагу. З цієї нагоди спробую висвітлити деякі як «світлі», так і «темні» сторінки нашого побуту в неблизькій від рідної домівки країні. Це вам не хіхоньки-хахоньки: за цей відрізок часу всяке було. Ось бодай таке...

Пригадую Петра Вороновського в перший день після його приїзду з Бенідорма (чи не найвідомішого з іспанських курортів) до Мадрида. Худючий – ніби скелет. З нього не можна було видобути жодного словечка. Він «закрився», неначе в черепашці, і нічогісінько не бажав повідати про свої злигодні. А що це було саме так – сумніватися не доводилося. Погаслий погляд, як у зацькованого звірятка. Але уві сні Петро іноді постогнував крізь зціплені вилиці, - мабуть, допікали кошмари.

Трохи згодом, оговтавшись і «відживши», на що вказував апетит, погодився розповісти про те, що переніс. Отож йому слово.

– На заробітки мене погнали ті ж причини, що й усіх. Як повітря потрібні були грошенята, аби утримати сім'ю. Бо фермерська праця в рідній Андріївці, що в Бузькому районі на Львівщині, коли гаруєш і вдень, і вночі, та просвітку не бачиш, мене вже, правду кажучи, «діставала». Про те, як полагоджувував справу з візою, не буду оповідати. Хоча часу, нервів і коштів пішло – *madre mia* (матінко моя – **примітка автора**)! Зрештою, багато хто, як і я, відчув це сповна на своїй шкірі.

Про те, що прямую в Іспанію, довідався в останню хвилину перед посадкою в автобус в офісі львівської туристичної агенції «Експрес-тур», куди нас привезли. Ця фірма виступала лише в ролі перевізника. Документи полагоджували зовсім інші особи. Спочатку нас відтранспортували в Польщу, звідки, пересадивши в польські автобуси, доправили до передмістя красуні-Барселони. Хоча її красотами так і не довелося помилуватися. Не до того було. Оскільки прибули швидше, аніж сподівалася приймаюча сторона, ніхто нас не зустрів. Щоправда, місця в готелі зарезервували... На добу пізніше. З нетерпінням почали чекати телефонного дзвінка від наших потенційних роботодавців. Так було домовлено ще вдома. Нас там «нагодували» нібито стовідсотковими гарантіями: за вами приїдуть, відвезуть на місце призначення, влаштують на роботу...

Лише на третю добу нам «дзенькнули», в першу чергу поцікавившись чи всі з нас мають по 300 доларів, аби відшкодувати моральні та матеріальні затрати з пошуку праці. Моєму здивуванню не було меж: ці послуги ми оплатили попередньо. Почали з'ясовувати, але хриплий голос злобливо буркнув у слухавку: «Приїхали сюди – платіть на місці. Що у вас там брали вдома, мені по барабану!» Коли ж наші «благодійники» прибули таки за нами, «змилоstinившись», висунули децю м'якшу умову: гроші, витрачені на пошук роботи, поступово відпрацюєте.

Довелося подолати ще шмат дороги в рейсовому автобусі, перш ніж ми опинилися в Бенідормі. Нарешті увійшли туди, де б мало протікати наше подальше життя. Була, напевно, година десята вечора. В кімнаті, яку назвали салоном, на вистелених на підлозі матрацах, мертвим сном спало з десяток осіб.

Господарі виявили небачену «гостинність», запропонували на вечерю... пачку макаронів і один батон на всіх. На всіх – це на скількох? Здогадайтеся. Б'юся об заклад, що не «втнете». На 18! Не більше й не менше.

Спозаранку мене вразила нова картина. Всі, хто приїхав до нас, зриваються мало не одночасно і бігають по хаті, немов попечені. Вишиковується чималенька черга до туалету, на кухні чути шкварчання пательні. Решта заготовляє воду, наповнюючи якнайбільше ємкостей. Пізніше довідався: вдень сонце немилосердно розпікає навколишню місцевість, що працювати неможливо. А спрага мало не задушить. Виручає вода.

Коли автівка повезла першу партію, двоє хлопців, що приїхали зі мною, вирішили накивати п'ятами. Ясна річ, побачене не могло залишити приємних вражень. Їм було легше, бо мали знайомого, до котрого задумали податися. Мені ж нічого іншого не «світило» як залишатися. Зрештою, ніхто мене й не кликав. Хоча знав би, що чекає на мене, бідаку...

Місце праці – обширні плантації очерету, з якого виготовляють меблі. Він, на диво, «вимахує» дуже високо – до 6-8 метрів і завтовшки 5-8 сантиметрів. Його треба рубати і складати у в'язанки. Коли стинаєш стебла, то залишаються грубезні гостряки, об які у будь-який момент можеш покалічити ноги. А ще допікають річкові випаровування (очерет росте у заплавах річок), вологою перенасичене повітря, немилосердна спека... Доходило до того, що повністю екіпіровані люди все ж обпікали потилицю, не захищену вбранням. Упродовж усього дня обливаєшся потоми – навіть не сімома, а сімдесятьма, то ж коли ввечері шкандибаєш додому, на одязі виступає сіль.

Норми виробітку – «казки віденського лісу». «Господарі» відразу довели їх до кожного: «Якщо даватимете 30 снопів на день (у сніп входило від 30 до 100 очеретин, залежно від діаметру), то відпрацюєте помешкання та харчування». За кожен снопик платилося 100 песет (на старі гроші). Множимо 30 на 100 – отримуємо три тисячі, що приблизно складає 15 «баксів». Що це за зарбіток, нікому із зарбітчан не треба пояснювати. Мізер! Але це ще не вся «петрушка». Бо навіть найзавзятіші трудяги давали «на-гора» не більше, аніж 22 снопи. В середньому – 16-18. Що за таких нормативів реально заробиш? Комбінацію з трьох пальців...

Як правило, робочий день починався о сьомій ранку. На обід прихоплювали зі собою хто що міг. Здебільшого це був батон. Круто як для здорових мужиків, чи не так?.. Виручали сади. Правда, тоді вже завершився збір цитрусових першого врожаю, так що залишилися лише лимони. Брррр, кислятина! «Ішачили» до восьмої вечора. А поверталися близько дев'ятої. На вечерю – рис або макарони з батоном чи хлібом. Нічого іншого не спостерігав. Щоб не протягнути ноги з голоду, вночі виходили на «полювання»: під супермаркетами забирали з ящиків відходи.

Певно, вас цікавить, а що ж ми думали про наших «роботодавців-землячків». Вони були значно молодші від нас і доречно було б назвати їх «сопляками». Але вони швидше приїхали до Іспанії, освоїли бізнесову «кухню», тобто як обшахраювати своїх, стали квартирунаймачами. Однозначно, що один з них був на побігеньках у серйозного рекету, який, немов спрут, запустив тоді свої щупальця по всьому півострові. Інший мав власну машину і тому співпрацював з цими покидьками. Ясно, як Божий день, що добротою до них наші серця не палали.

Одне слово, психологічна та фізична ситуація була настільки важкою, що я зауважив: люди скочуються до ненависті. Починає діяти «закон джунглів» - виживає той, хто сильніший. Тому вже через два тижні почав обміжковувати план втечі. Зателефонував додому і довідався номери телефонів

моїх приятелів, котрі раніше «кинули якір» у країні Дон Кіхота. Невдовзі зв'язався з ними. Вони наказали чимдуж кидати все до біса і приїжджати до Мадрида. І я наважився, не маючи в кишенях потрібної суми для поїздки. Децицію вдалося позичити у знайомого з умовою повернення. Коли все було підготовлено до втечі, ретельно продумав шляхи відходу. Чкурнути звідтіля не складало особливих труднощів... Коли купував квиток на автобус, трішки все одно забракло. Касирка – добра душа – збагнувши, що я «екстранхеро» (іноземець – **примітка автора**), який потрапив у складну ситуацію, квиток все ж дала...

Відтоді збігло чимало часу. Душевні рани поступово загоїлися. Але якось на столичній площі Алюче, де збирається наш заробітчанийський люд, я лоб у лоб зіткнувся з колишнім «благодійничком» з Бенідорма. Не знаю, що зі мною трапилося, але серце миттєво налилося люттю, і я вже готовий був кинутися на нього з кулаками. Зупинили товариші. А шкода. Таки вартувало врізати йому кілька разів по пиці.

Нікому ж бо не побажаю відчувати себе рабом!..

Мар'ян КЛЕН.

ЯК Я ПРАЦЮВАВ У АНГЛІЙСЬКОГО ПОСЛА

Навіть у рожевих мріях, кольорових снах, найпотаємніших закапелках своєї творчої фантазії не міг уявити, що працюватиму ... в резиденції посла Об'єднаного Королівства Великобританії та Північної Ірландії в Королівстві Іспанія. Ні-ні, ви не помилились, шановні краєни, тому даремно не напружуйте очіці й не перечитуйте кілька разів попередні рядки. Шляхи ж бо Господні незбагненні... Два з половиною місяці провів я в оточенні родини сера Пітера Торрі, про що тепер згадую з великою приємністю.

Неодноразово доводилося чути поміж наших заробітчанин про те, що їм, їхнім знайомим, родичам пощастило знайти роботу чи то в доволі престижних місцях, чи у досить таки «крутих» іспанців, добре знаних не лише у своїй країні, але й далеко за її межами. Наприклад, мій однокашник-тернополянин

Мирослав Генсьорський авторитетно заявляв, що його приятелька здувала пилинки в котеджі двоюрідного брата іспанського короля в місті Гвадалахара. Зрозуміло, що мала честь здобитися і з самим Хуаном-Карлосом, і з його чарівною дружиною Софією. Інша знайома повідала, що знає нашу жіночку, яка працювала в резиденції німецького посла в Іспанії. Більше того, мені невдовзі трапилась нагода познайомитися з Юлею і довідатися про її враження, як то кажуть, з перших уст, від життя-буття в домі такої поважної персони. Хто б міг подумати, що її досвід пригодиться мені самому в недалекому майбутньому?..

Варто згадати також і мою землячку з Ходорова Лїду Данилів, яка потрапила у віллу «рисового» магната, який до того ж у свій час був радником колишнього прем'єр-міністра Хосе Марії Азнара.

Ще приклади? Прошу дуже. Наші дівчата працювали в помешканнях відомих усьому світові спортсменів: олімпійської чемпіонки зі слалому-гіганту Бланки Фернандес-Очоа, в недалекому минулому футбольних зірок – капітана мадридського «Реала» Маноло Санчіса та славетного француза Зінеддіна Зідана.

З Анею Радчук з прикарпатського містечка Снятина познайомився в автобусі, коли повертався після робочого дня зі Сьюдад Кампо, що знаходиться неподалік столиці. Ось тоді дізнався, що вона упродовж тривалого часу трудилася в особняку ще одного донедавна знаного гравця королівського клубу, а згодом і «Валенсії», Івана Ельгуери. Він, до речі, оплатив її лікування, коли дівчина серйозно занедужала. Як спогад про цього футболіста в мене залишилась його світлина з дарчим підписом, яку «організувала» Аня.

Ясна річ, трішечки заздрив усім тим, хто знайшов роботу в знаменитостей. Хоча повинен привселюдно заявити, що заздрість моя була доброю. Вона навіть переростала в гордість за наших людей. У свою чергу цей факт примушував і мене шукати щось краще. Знали б ви: наскільки дістала будова, на якій довелося ішачити більше року! Ну, не моє це покликання. Пев-

но, є серед нашого брата-заробітчанина «унікуми», котрі не можуть стати класними спеціалістами-універсалами. А може Всевишній нагородив мене двома лівими руками? Цього не знаю, однак борони Боже, нарікати на те, що Він мені посилає. Бо раду собі з Його ж допомогою даю.

Словом, прагнучи до чогось «теплішого», «закидував вудочки» в прес-служби мадридських футбольних клубів «Реал» і «Атлетіко», таких знаних в Іспанії спортивних видань, як «Марка» й «Ас», в газету «Ла Расон», на телебачення. Про це нікому зі своїх знайомих не обмовився жодним словечком, бо, напевно, не один із них покрутив би пальцем біля скроні, натякаючи на те, що у мене не всі вдома. Та мені, чесно кажучи, було по цимбалах: не всі, так не всі, але колись же та й посходяться до купи. Бо ж добре відомо: коли не стукатимеш, то й не відчинять. Проте, всі ці спроби нічим хорошим так і не увінчалися.

Зневірившись знайти те, що серцю мило, в котрий раз перелистував газету «Сегундамано», відому багатьом, хто шукає роботу. І, о «мадре мія», наткнувся на манюсіньке оголошення. Резиденція одного з іноземних послів шукала мужчину, здатного поратися по господарству. Спочатку очам своїм не повірив – навіть не міг подумати, що таке в принципі можливе. Відразу осінила думка, що це не що інше як каверза якась. Проте телефончик акуратненько занотував у блокноті та чимдуж кинувся до найближчої телефонної будки, бо виникло побоювання, що хтось може випередити. А в голові стугоніло барабанним дробом: варто спробувати, бо чим дідько не жартує, коли Всевишній дрімає.

На другому кінці дроту відповів гортанний жіночий голос. Від хвилювання, ледь заїкаючись, як зміг, оскільки катастрофічно бракувало іспанських слів, пояснив мету свого дзвінка. Мені запропонували з'явитися для більш предметної розмови. На запитання, в яке з посольств зателефонував, мені дали таку розпливчасту відповідь, що й не второпав нічого. Отож в здогадках можна було загубитися. А ось про мікрорайон, в якому знаходилась резиденція, вдалося швиденько навести

відповідні довідки. Виявилось, що Пуерта де Ерро (в перекладі з іспанської – металеві двері) – один з найпрестижніших у Мадриді. В цьому переконався, коли тільки з'явився тут, чимчикуючи на зустріч. Безліч дипломатичних резиденцій, захищених наднадійною охороною, фешенебельні котеджі, що потопали в зеленому морі, тиша, яка приємно лоскотала вухо, даючи збагнути, що ти потрапив в дещо інше, аніж до якої звик, столицю: не гамірну, не метушливу, чепурну й охайну.

Коли натиснув кнопку дзвоника, ворота відчинились, і перед очима постало просторе дворище з розкішним будинком. Тут таки підійшов охоронець і запитав, що привело мене сюди. Очевидно, його проінструктували, оскільки він без затримки провів мене в глибину двору, де в зелені потопала ще одна будівля, значно менша за першу. Жінка, перед якою я виструнчився, вивчаючи кинула поглядом звернувшись донизу. В очах промайнуло німе запитання: «Що ж ти за «фруктик», шановний?..» Назвавшись доньєю Ізабель, ледь процідила, що є управляючою справами резиденції посла ... Об'єднаного Королівства Великобританії та Північної Ірландії в Іспанії.

Отакої!!! Не вірячи своїм вухам, я на кілька хвилин втратив дар мови. Бігме, не сподівався, що за непоказною обгорткою газетного повідомлення криється така «люксусова цукерочка». Трішки оговтавшись, почав відповідати на запитання. Безумовно, виникали проблеми, адже іспанською за рік перебування в країні фламенко оволодів ще не настільки, щоб почувати себе, ніби щупак у воді. Тому частенько доводилось повторювати зазубрені фрази на кшталт: «Репіта ме, пор фавор» (повторіть, будь ласка), «мас деспасіо, пор фавор» (повільніше, будь ласка). Доньєю Ізабель цікавило чимало речей: хто я, звідкіля, скільки часу на Піренейському півострові, чим займався в Україні (здивовано повела бровою, коли почула, що перед нею дипломований борзописець), хто родичі, дружина і тому подібне. Акуратно записавши всі дані, поцікавилась чи є у мене знайомі, котрі можуть дати рекомендації. Напруживши мізки, пригадати зміг лише старійшину української громади в країні кориди пана Теодора Барабаша та секретаря посольства Укра-

їни в Іспанії, з яким запізнався під час його зустрічей з нами, заробітчанами, біля церкви святих Христофора та Рафаїла, де раніше відбувались українські богослужіння. Донья Ізабель попросила дати саме його телефон і відразу ж скомунікувалася з посольством. Почуте, мабуть, задовольнило її, тому що відразу ж набрала номер дружини посла.

Через кілька хвилин сеньйора Анхела постала переді мною, обдарувавши чарівною посмішкою. Потім почала «мордувати» приблизно тими ж запитаннями, що й управляюча, акцентуючи увагу на тому, чи не закладаю за комір і не смалю цигарки. Але – це мої козири, бо Господь милував від цих шкідливих звичок. Думав, що жінками ще поцікавиться, адже за логікою речей це запитання завжди є третім у такому переліку. Та не вгадав.

З цього приводу завжди згадую розумника Маноло – іспанця, з яким працював пліч-о-пліч на одній з будов. Він щиро дивувався, коли чув, що я не п'ю, не курю, з жінками не волочуся і завжди ставив одне і те ж запитання: «То навіщо тоді живеш, Амор?» Так нарекли мене іспанці, оскільки в їхній інтерпретації дві складові імені Любомир звучать як «амор» (українською – любов) і «пас» (по-нашому – мир). Їм, звичайно, більше подобалась перша половина. А мені було фіолетово: Амор, то й Амор. Я не перечив. А запитання Маноло залишав без відповіді, вважаючи його риторичним. Проте повернімось до наших баранів, тобто до резиденції.

Після невеличкої наради дружина посла й керуюча справами винесли вердикт: зачекати три-чотири дні до прийняття остаточного рішення. А на прощання обидві жінки порадили посилено налягати на іспанську. Зрештою, могли б і не нагадувати, адже і так було ясно: без доброго знання мови древньої Іберії невдовзі настане гаплик. Тому, озброївшись іспансько-українським розмовником, став смиренно очікувати своєї участі. Відверто кажучи, не дуже розраховував на позитивний результат, оскільки був упевнений, що більш достойних кандидатів – хоч греблю гати. Тим паче зі знанням мови. І як же здивувався, коли через два дні зателефонувала донья Ізабель,

остаточно добивши фразою: «Завтра ми очікуємо тебе на новому місці. Приймаємо з випробувальним терміном в один місяць». Ось так доволі несподівано я опинився в резиденції посла Великобританії Пітера Торрі.

Відразу ж першого дня, а календар сповіщав, що це 12 грудня 2000 року, потрапив, як мовиться, з корабля на дефіляду. Розпочиналися Різдвяні святкування, тому в помешканні моїх нових шефів панував напружений ритм. Мало не щодня відбувалися різноманітні прийоми. Тому на лаврах не вдалося спочивати, а відразу ж запрягатися до роботи. На носі було прийняття випускників Оксфордського та Кембріджського університетів, які мешкали та працювали на теренах Іспанії та сусідньої Франції.

Але перед цим мене відрекомендували послові, персоналу, показали кімнату, в якій надалі мав би замешкати, видали робочий одяг. Причому кілька костюмів призначались лише для прийомів. Уздріли б ви мене, шановні, у вишуканому темно-сірому костюмчику з позолоченими ґудзичками, білосніжній напрасованій (так що до кантів можна порізатися) сорочечці, краваточці та білих рукавичках!.. Першого разу я й сам себе не впізнав, угледівши своє відображення в дзеркалі. Переді мною стояв франт в ідеально випраному та випрасуваному одязі, що змушувало мене весь час замислюватися: я це чи ні.

Словом, дещо спантеличений новими реаліями, почав осягати премудрощі нової роботи. З функціональними обов'язками ознайомили під час попередньої зустрічі, але застосувати їх довелося тільки зараз. По ходу довелося перебудовуватися: переборювати ніяковість, сором'язливість, навіть страх. А ось спробуйте ви уявити себе в ролі офіціанта, який першого ж робочого дня підносить різноманітні напої та смаколики випускникам Оксфорда й Кембріджа, серед яких посол Японії в Іспанії, відомі політичні, державні, релігійні та культурні мужі. Ну як? І все ж не святі горшки ліплять. З допомогою доброзичливо налаштованих колег, котрі постійно підказували що і як робити, перший екзамен, здається, не провалив. Адже добре відомо, що для багатьох українських чоловіків хатня праця не

є казна чим. Ми змалечку звикли поратися по кухні, прибирати, прати, прасувати і т. п. Тому, коли «ембахадора» (дружина посла) вперше запитала мене, чи маю бодай елементарне поняття про таку сферу діяльності, то я впевнено кивав головою. І зізнаюся вам – не лукавив. Але одна «пара кальошів» порядкувати в себе вдома і зовсім інша – в посольській резиденції.

І ще один нюанс. Незважаючи на досить успішний старт, однієї суттєвої помилки все ж припустився. Мої колеги суворо-пресувано наказували не відповідати на жодне запитання присутніх, не пускатися з ними в теревені. Закон для обслуговуючого персоналу велів: ні пари з уст. Хіба ж так важко доплатити: стули міцно писочок і сопи в дві дирки. Я ж забув про це водночас, коли до підносів з канапками і морепродуктами, які досить затишно покоїлися на обидвох моїх руках, підійшов середніх років чоловіка у ... строкатій клітчатій спідниці. Добре, що моєї ерудованості вистачило, аби второпати, що це шотландець. А якби не знав, то що б могло у голові збрести?.. Привітавшись, в недалекому минулому випускник Оксфорда, поцікавився, чи не міг би я порекомендувати щось смачненького з морських дарів. Сп'янівши від духмяного аромату кальмарів «а ля романа», саме їх і запропонував колишньому жителеві туманного Альбіону, який тепер мешкав у французькому місті Монпельє. Про це він мені сам з гордістю повідав. Гідно оцінивши «марципан», шотландець розплився в компліментах, адресованих вашому покірному слугі. А ось це вже дуже не сподобалося доньї Ізабель, яка, ох як несвоєчасно, стала свідком цієї сцени. Своїм розкішним бюстом вона відтіснила мене від гостя, прошипівши крізь зуби, щоб більше не смів спілкуватися із запрошеними. І ще щось прошваркотіла, з чого підсвідомо здогадався: якщо подібне повториться, то заgrimлю під фанфари.

Через декілька днів на подібне прийняття завітали парохіяни англійської католицької церкви в Мадриді. Спів священика під акомпанемент фортепіано залишив у присутніх неперевершені враження. Потім – наступне святкування, коли з Лондона приїхали три доньки посла – Емма, Гаррієт і Катерін. Привіта-

ти їх позбігалися численні знайомі, друзі, працівники установи. Ясна річ, після таких заходів залишаються гори брудного посуду, який необхідно перемити, сміття, яке треба прибрати. Проте не це діяло на перших порах. Справжньою головоломкою виявилось сервірування столів.

Спершу мені видалось, що цю науку ніяк не досягнути. Адже потрібно було закарбувати на чолі, які прибори, коли, скільки, де і як розставляти. Для перших, других страв, десерту призначалося кілька видів ложок, виделок, ложечок, ножів. Спеціальні прибори були для м'яса, риби та сиру. В очах рябіло від такого різноманіття. А ще склянки і фужери: для шампанських, білих і червоних вин, соків, води. Тим більше, що дуже вже тендітними вони виявилися. Знали б ви (зрештою, як і моє начальство) скільки цього начиння перетовк, перш ніж більшменш розібрався з усіма тонкощами... Якби хтось запримітив, то запросто могли і рахунок виставити. Тому скидаю капелюха перед моїм наставником – іспанцем Себастьяном. Без нього мені довіку не впоратися б із цим завданням.

Ще однією проблемою стало розпалювання камінів. Під моєю опікою було їх всього-нічого: два. І якщо перший вдавалось «розкочегарити» швиденько, то другий виявився дуже норовистим і капризним. Навіть бідолаха Себастьян, бажаючи допомогти мені, під час цієї операції постійно згадував чиюсь маме, тобто матір. Але, як кажуть, і ведмедя можна навчити танцювати. То ж і мені не знадобилося надто багато часу на цю процедуру.

Крім Себастьяна неоціненні поради давали садівник Хесус, головна чаклунка на кухні Тіна та її помічниця Росі (так кликали болгарку Росіцу Донкову). Саме вона допомагала мені оволодівати азами іспанської мови, оскільки трішки розмовляла по-російськи.

Роботи вистачало, адже крім дефіляд в мої обов'язки входило також повсякденне обслуговування родини посла під час сніданку, обіду та вечері, миття посуду, прибирання службових кабінетів, двох коридорів і туалетів, чистка взуття, а також виховування загального улюбленця – чудового і розумного ла-

брадора Боні. Йому минув лише один рік, тому втримати його на повідку було складно. Він щомиті готовий був чкурнути світ за очі. Словом, робочий день як розпочинався о сьомій ранку, так і закінчувався десь о 23-ій. Щоправда, і перерви були, так як і півтора вихідного дня на тиждень. Та й грошенята платили непогані. Доплюсуйте до цього надзвичайно смачну їжу, від якої не лише пальчики оближеш, – всю долоню проковтнеш.

Час минав, і я зріднився з колективом. До мене ставилися дуже добре, хіба що єдиною суттєвою перепоною було знання мови. Через це посол інколи спідлоба зиркав на мене, особливо коли я щось не те базікав по телефону. Ось його якраз (маю на увазі телефон) у свої друзі, ну, ніяк не міг записати. Хоча спілкуватися зі мною сер Пітер любив, особливо про спорт. Знав же, що в недалекому минулому як журналіст я був на «ти» з цією тематикою. Сам же посол в студентські роки професійно займався регбі, а тепер раз у тиждень обов'язково викроював час, щоб зіграти в гольф. Його дружина Анхела частенько навіть заходила в жіночий спортивний клуб, де грала в теніс.

Окрім цього подружжя захоплювалось класичною музикою. Яких тільки записів не було в їхній фонотеці?! Отож мені довелося витирати порохи з ... Моцарта, Бетховена, Баха, Брамса, Генделя, Гайдна, Рахманінова, Россіні, Шуберта, Штрауса, Верді, Сібеліуса, Чайковського, Пуччіні. Вони мали записи таких відомих виконавців як Лучано Паваротті, Монтсеррат Кабальє, Пласідо Домінго, Хосе Каррерас, Елла Фіцджеральд, Луї Армстронг, японська піаністка Міцуко Учіда, оркестр під керівництвом Герберта фон Караяна, квартет імені Бродського та інших.

Минув місяць праці, і мені сповістили, що залишають на другий. Але вкотре попередили: якщо й надалі мова кульгатиме, то мене чекає печальна участь. Всевишній – свідок: я старався, але, очевидно, цього було замало. А тим часом в резиденції розпочалися прийоми таких персон!.. На початку лютого до нас завітав міністр культури, засобів інформації та спорту Великобританії Кріс Сміт. В один з вечорів на зустріч з ним прибули міністр сільського господарства Іспанії Мігель Аріас Каньєте, держсекретар з економіки Хосе Фольгадо Бланко,

один з лідерів соціалістичної партії Хоакін Альмунія, директор газети «Ель паїс» Хесус Себріан та інші «крутелики». Згадайте: саме тоді гостро дискутувалися проблеми коров'ячого сказу та питання Гібралтарського перешийку. А через кілька днів для зустрічі з членом парламенту Великобританії лордом Ірвіном і представниками найбільших тамтешніх промислових груп до резиденції приїхали керівники гігантських компаній «Телефоніка», «Ендеса», «Ібердрола», «Репсоль», «Ферровіаль», «Драгадос». Зважте, що всіх цих віп-гостей довелося обслуговувати і мені.

Та все ж недовго музика грала. Наприкінці лютого донья Ізабель сповістила, що посол прийняв рішення звільнити мене через погане знання мови. А може він запідозрив мене в контактах з українськими спецслужбами?.. Надіюся, що не забули: рекомендацію на роботу дали ж мені в українському посольстві. Адже відомо всім, хто раніше працював у таких закладах. А може засікли на тому, що встромляв свого цікавого носа куди не варто було. Адже бачите як скрупульозно зумів усе занотувати. Певно, журналістська виправка далася взнаки. Хоча, по носі мені не надавали, – і на тому спасибі. Та навіть незважаючи на звільнення, працею в резиденції посла Великобританії Пітера Торрі я залишився дуже й дуже задоволений. Врешті-решт є що згадати і на схилі літ вникаю розказати.

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ДІМ ГОСПОДНІЙ

Уже понад півтора десяти років в Іспанії, зокрема в Мадриді, представники нової української імміграції будують спільноту-оазу. Багато українських талантів, за допомогою пера, викладають свої думки, почуття, в яких червоною ниткою простежується туга за рідним краєм. Інші, за допомогою пензля, малюючи місцеву природу, підсвідомо вкраплюють українські мотиви, ще інші навчають діточок українського слова.

Пропонуємо вам ознайомитися з думками однієї з найактивніших членів асоціації «Українська Громада Іспанії за права, честь і гідність українців» з цього приводу...

Дім Господній відкриває навстіж величезні дерев'яні двері, витончені, вирізьблені узорами умілого і старанного майстра – людини, яка вклала в роботу розум і душу. Тут немає високих бань з блискучими золотисто-яскравими куполами, які торкаються своїми могутніми хрестами до самої небесної висі. Не чути святкового передзвону незабутніх і милих, до болю близьких кожному серцю, українських дзвіниць. Солодкі спогади про рідну землю лоскочуть душу, неначе легкий трепет крилець жайворонка. Такі приємні згадки здатні відірвати кожного від дійсності та подарувати спокій і благодать.

На іспанській землі, у далекому куточку Європи, по краплі відроджується Україна. Багатьох вірян зустрічають двері Храму Божого «Nuestra Señora del Buen Suceso» (що українською мовою означає «добра вістка», тобто благовість), який знаходиться на вулиці Принцеси, 43 у Мадриді. Сюди приходять молитися християни, щоб спільно розділити душевні болі, попросити Всевишнього про допомогу. Та не тільки просьби звучать у їхніх молитвах, але й щедрі подяки, відчувається радісна втіха, складаються найсокровенніші пожертви. У затишні і спокійні серцю святі місця несуть свої відчуття, в яких немає ні самолюбства, ні гордині, ні заздрості. Тут всі рівні перед Божим обличчям, ніби малі діти...

Минули будні, настала довгождана свята неділенька. Святково зодягнені та причепурені дівчата, як і різного віку жіночки, змужнілі красені-юнаки та поважні чолов'яги поспішають до гурту, що гомонить на площі перед храмом. Діточок небагато, та все ж тут відчувається радість і поживлення. Кожен прийшов за своїм покликом – зростати духовно, просити Божої опіки, здоров'я, допомоги у важких обставинах життя. Адже це – чу-жи-на. Не секрет, що сюди приходять і заради цікавості, а потім залишаються назавжди...

Блакитне ніжне небо заглядало у вічі заклопотаних перехожих шумливі вулиці.

Було воно ясне, чисте й дивне, що здавалося, ніби то наближається, то опускається, то проникає у твоє ество, наповнюючи, освітлюючи, окрилюючи його. Кожної частиночки тіла

торкалася божественна теплота й оселялася біля серця. У ці неповторні хвилини відчуваєш себе як на іспитах, або ж на сцені великого залу. То було Світло крізь душу. Маленький спазм стискав горло, від чого, здавалося, бракувало слів. Тук-тук... Тук-тук... Вистукувало наповнене блаженством і тривогою серце, вирувала кров, переплітались думки, пропливав непомітно час, благословляючи на Господню Літургію...

Велике просторе приміщення оточують сірі стіни, викладені каменем до половини висоти. А далі акуратно та вміло покладені одна за одною світло-сірі плити. Стеля виготовлена з добротного дерева, вистелена пречудними візерунками. Вгорі, під самою стелею, простягається вузька смужка вітражів. Різнокольорове мозаїчне скло із зображенням біблійних й історичних персонажів виблискує сяйвом у променях сонця всіма кольорами веселки. Таке відчуття, що саме звідти долинає ніжний і благальний спів небесних ангелів, який зливається з голосами хористів і присутніх у святині людей.

Ліворуч у храмі знаходиться декілька сповідальниць. Почалася сповідь... У кожного з присутніх душа переповнена страхом Божим, вірою та сподіванням на прощення гріхів. Щоб не лягли вони чорною тінню на долі дітей, онуків, правнуків і усієї держави, яка погрузла в нещирості людській та викривленій правді. В такий час відразу усвідомлюєш стан своїх почуттів. Розумієш, що саме звідси починається дорога до Христа. Відкривши Йому своє пригнічене, зболене серце, відчиняєш двері до самого Небесного Отця, якого не в силі побачити оком, навіть підвівши свій кволий погляд над буденністю гріхів. Але Він любить нас, немов малесеньке дитятко, що шукає свого Батька.

У кожного з присутніх, хто ступає до сповіді, глибоко живе сподівання та віра, що Отець все простить, бо не прийшов Він у світ карати, а щоб лишень почути щире покаяння. І злітають слова прощення за гріхи, які вже не ляжуть чорною тінню на дітей і онуків. А ще прохають, щоб не торкнулася біда зболеної Україноньки, бо ж і так стільки неправди в світі. Але чи не найбільше болить серце за рідним краєм. А там, у парламенті, що

говорити, погрузла в болоті людської нещирості та спотвореної неправди сама Правда Божа. Немає їй там місця, витіснили, одягнули в інше вбрання, ім'я якому – лукавство, самолюбство, облесливість, зрада, слава, гроші...

Виринається серце з грудей, б'ється, мов пташка об шибку. Які ж слова віднайти для кожного українця, якому небайдужа доля України? Як далі жити? Людоньки добрі! Дорогі, милі, любі земляки! Моліться! Плачте! Омийте слізьми молитви прохання за Ласку Божу над рідним краєм. Щоб мова українська не пропала, прапор синьо-жовтий не знищили, не спотворили історію героїв, духовність та незалежність України. З цих миттєвостей складається наша з вами доля, будеється майбутнє.

Дорогі, милі та щирі друзі, моліться за ворогів наших. Перемеліть на жорнах пробачення зло та невдячність, заподіяні вам. Знайте, що тільки чисте серце спроможне збагнути велич і чистоту любові. «Возлюбіть один одного», – так гласить універсальна заповідь Христова. То ж нехай вона прилетить теплою вісточною до усіх спраглих сердець, осягне благаючих у цьому храмі Господньому.

*«Отворіться Царські Ворота,
Бо вже приходить Цар Слави,
Вже починається жертва пресвята,
Служитель став до відправи...»*

Зворушливо лунає спів церковного хору. Потім слова молитви підхоплюють парохіяни. Таке враження, що линеш зі співом у єдиному хоровому колективі. Саме тут, в українській парафії, на цьому маленькому клаптику нашої України, співаємо-плачемо про свою емігрантську долю, бо там, удома, залишилися наші родини. А дехто з нас утратив когось навічно, так і не попрощавшись. Не зміг поїхати додому через відсутність документів чи з інших причин. Плачуть серця, розриваються болем груди. Сьогодні звершилася воля Отця, тому що Божа Любов пригорнула всіх без винятку до себе...

На випуклій біло-сірій стіні захрестя здійснюється хрест. До смерті вимучене тіло Ісуса, до болю страждальні очі Спасителя забрали із собою всі наші турботи й тягар земного життя. Божі

очі пломеніють невичерпною силою любові та мудрості. Усі ми молимося за рідну Україну, якої ніколи не зрікалися. Вона тут, наша ненька, разом з нами молиться та живе. Хоч немає серед людей жодного праведного чи святого, все-таки кожен намагається почати з себе: прополоти свою стежину від бур'яну, вийняти скалку зі свого ока.

Ісусе, дорогий наш Спасителю! Ніщо так не тішить Тебе, як наша присутність у Твоєму храмі. Як справедливо Ти з нами чиниш! Як милосердно дбаєш про своїх обранців. Ось вони: Марії, Ольги, Івани, Петри – стоять перед Тобою, щоб наповнити душі щедрими дарами, щоб ніщо негідне не могло поміститися в них. Хто ми такі в цьому світі? Емігранти? Переселенці? Зрадники? Чи сміємо на щось нарікати? Чи зважуємо Твоє терпіння? Ісусе, зігрій ці, ще досі холодні, серця, покажи всім вірним дорогу до Царства Божого!

Твої слова – то жива Євангелія. Вони, як дороговказ до пізнання Бога, що відкриває наші байдужі очі, зачерствілу душу. Так хочеться безконечно слухати Тебе та постійно перебувати з Тобою. В мадридському мегаполісі по вулиці Принцеси знаходиться наша святиня «Nuestra Señora del Buen Suceso». Щонеділі, як і в інші дні, заробітчани можуть тут помолитися. Щоб ми не заблукали у далеких світах, ти, Господи, дав нам у дарунок посланця, доброго пастиря, свого учня, лікаря людських тіл і душ – отця Ігоря Михалюка. А через деякий час покликав його до себе, бо на все – Твоя воля. Як нам бракує його присутності, його мудрих порад, щирого погляду...

Творець ніколи не залишає напризволяще своїх вірних. Тому послав нам іншого душпастиря – отця Івана Липку, котрий намагається донести слово Боже до кожного присутнього в храмі. Він навчає Божої любові до всіх, хто нас оточує, кого ми забули чи навіть викинули з серця. Врешті-решт, отець Іван відкриває нам Євангеліє – одну з найважливіших правд.

Ми приходимо до храму різні, бо нема в світі копій. Людина є неповторною, оскільки створена Всевишнім. Розпізнати себе допомагає спільна молитва, покаяння, любов до ближнього. А священник якраз і прагне показати суть існування лю-

дини в церкві. Без Бога відчуваєш себе овечкою, що заблукала. А ще, як мовиться, без Бога – ні до порога.

На цьому можна було б і закінчити Літургію, спокійно розійтися по домівках і, працюючи, чекати наступної неділі. Але виникають наступні думки: «Яким буде робочий тиждень? Що нового, доброго чи поганого очікувати? Тільки велика надія на Бога буде духовно підтримувати кожного з нас. Адже на вірі будується все духовне, вічне...

Не шукаю, не прагну визнання чи нагороди, бо пишу від щирого серця. Сподіваюсь, що в жилах кожного, люблячого свою землю, б'ється щире серце, і тече батьківська кров. Дякую Всевишньому, що наділив мене достатньою міркою розуму та знань. Чого буду вартувати без Його величі та вчення?

Отче Небесний, моє життя та доля рідного народу належать Тобі. Дай нам сили та волі перебувати повсякчас із Тобою! Хай зростає у славі соборна Українська держава! Хай добротне зерно вродить на нивах душ наших і на благо душі Твоїї! Амінь!

Галина КОРИЗМА.

ЗГАДУЮЧИ КОБЗАРЕВІ ЗАКЛИКИ

Щороку тут, на чужині, настають ті пам'ятні дні, коли ми за традицією вшановуємо Великого Тараса. З цього приводу доречно було б нагадати про перші Шевченківські дні в іспанській столиці, організовані й проведені нами, заробітчанами. Отож відновімо в пам'яті як це було...

«ОБНІМІТЕСЯ, БРАТИ МОЇ!»

Цей клич Кобзаря взяли за основу організатори свята на його честь, що відбулося 11 березня 2001 року в мальовничому парку «Tierno Galvan» неподалік від станції метро «Мендес Альваро». Цю місцину підказав ініціаторам святкування теперішній голова «Української громади Іспанії за права, честь і гідність українців» Юрій Чопик. Згодом це місце почали називати «співочим полем», бо, власне, своєрідний амфітеатр його дуже нагадує.

Але одним лише закликом режисери–постановники не обмежилися, запропонувавши усім присутнім потиснути один одному руки,

обнятися. І розцвіли усмішки, перейшовши в гарячі потиски правиць, міцні братерські обійми та поцілунки. Свято, розпочате на високій мажорній ноті, завершуючись, досягло кульмінаційної точки...

Учасники церковного хору тоді ще найпершої нашої парохії біля станції метро «Канал», які були ініціаторами проведення урочистого заходу, вирішили відзначити 187-му роковину від дня народження Тараса Шевченка та 140-ву річницю від дати його смерті нетрадиційно. Першу частину скомпонували з безсмертних Кобзаревих віршів і пісень. А ось для другої частини підібрали відомі кожному народні й авторські козацькі, стрілецькі, ліричні пісні та ще й попросили заспівати їх усіх учасників свята. І злетіла у височінь пречудова українська пісня, підхоплена всіма присутніми. І залунали «Ой, у лузі червона калина», «Ой, на горі та й жєнці жнуть», «Повіяв вітер степовий», «Виростеш ти, сину», «Рідна мати моя», «Два кольори», «Чорнобривці», «Цвіте терен», «Кущ калини» та інші.

І знову, як уже прийнято на чужині, супутниками пісень стали сльози. Бо не одному промайнула в думках рідна домівка, родина. Згадався той час, коли вдома спільно відзначали Шевченкові роковини.

Безсумнівно, всім учасникам свята запам'яталися висока артистична майстерність ведучих Оксани Терещак і Михайла Білосевича, диригентський хист Галини Лях. Гучні аплодисменти та атмосфера свята в цілому засвідчили його безумовний успіх. А водночас і бажання єднатися на іспанській землі, проводити якнайчастіше подібні заходи.

«СХАМЕНІТЬСЯ, БУДЬТЕ ЛЮДЕ!..»

Ще один заклик українського генія прийшов мені на думку після аналізу деяких моментів, безпосередньо пов'язаних з організацією та проведенням свята на його честь.

Ідея цього заходу, ще не встигнувши з'явитися на світ Божий, уже в зародку викликала в деяких «доброзичливців» зливу критичних стріл на адресу організаторів. Дехто дозволив собі нашіптувати: «Куди ці хористи пнуться? Невже думають, що вони – велике «цабе»?..»

На превеликий жаль, є ота погана звичка в менталітеті декотрих представників нашого народу: бути завжди незадоволеними, недоброчливими, нарікати на всіх і на все, вишуквати «шкварки», там, де ними і не пахне. Ні, щоб засукати рукави і працювати в поті чола, – натомість намагаються очорнити будь-який почин. Така ситуація нагадує фіру: одні тягнуть, інші поганяють. Знаходяться й такі, хто так і норовить проїхатись «на халяву», а дехто палки в колеса вставляє. Добре, що організатори свята не взяли «дурного до голови» і таки успішно провели його. Як кажуть, нам своє робить.

А ось те, що «вичавив» із себе один мій приятель, виявилося для мене, неначе обухом по голові. Тезко Кобзаря, галичанин з діда-прадіда, коли довідався про урочистості, мовив: «Тисячі людей зараз без роботи, а ви пісеньки хочете співати. Краще б шукали працю для інших!..» Що відповісти на такі «закиди»? Звичайно, дехто може підтакнути, що цей добродій має рацію. Але ж, панове: не хлібом єдиним! Це свято – не просто якісь пісеньки, це – спроба возвеличити нашого Пророка, а разом з ним, якщо на те пішло, то і величі, невмирущого духу нашого народу. Відчуваєте різницю?..

Хоча, боюся, що для декого це запитання як було з розряду незрозумілих тоді, так і залишається нині. Особливо для тих, хто чекав і чекає з моря погоди, не бажаючи вдарити пальцем об палець, хто не хоче вчити іспанську мову, аби бодай розповісти про себе найелементарніші речі мешканцям цієї країни, щоби врешті-решт розтлумачити їм, що шукає роботу. Такі люди, мабуть, звикли лише докоряти іншим. Їм, вибачте, «начхати» на Шевченка, на долю рідного народу. Так і хочеться прокричати словами Тараса, винесеними в заголовок цього матеріалу.

Ще один нюанс. Нелегко було організовувати те Шевченківське свято. Спочатку його запланували провести в центральному парку «Ретіро». Тому у відповідні інстанції скерували прохання. Однак вони відповіли відмовою. Мотивація була проста: парк є місцем відпочинку багатьох людей, отож багатолюдні заходи проводити тут недоцільно. Коли ж було поставлено питання про інше місце, то влада не відповіла ка-

тегоричним «ні». Хоча й не дала згоди. Отож захід вирішено було проводити в парку «Tierno Galvan».

В неділю, 11 березня, перед входом у римо-католицький храм святих Христофора і Рафаїла поблизу станції метро «Канал», де відправлялись Літургії для українців на початках, з'явилися оголошення, що сповіщали про подію. Після закінчення Служби Божої про неї було повідомлено ще й усно. Але цього виявилось недостатньо. На свято прийшло не так багато людей, як сподівалося. Здогадуюся, що тоді чимало заробітчан-нелегалів просто побоялися взяти участь в урочистостях, остерігаючись санкцій іспанської поліції. Не маю права докоряти їм за це. Хоча, даруйте, неприємний осад у моїй голівоньці залишився. Бо ж як розцінити такі категоричні висловлювання, які лунали напередодні свята: «Приїдуть, «заладують» в автобуси за проведення несанкціонованих заходів, спровадять туди, де дідько добраніч каже. Ось тоді будете мати Шевченка, Україну!» Але ж хіба такий захід – це мітинг протесту чи маніфестація, спрямована проти чинної іспанської влади?.. Тим паче, що організатори дійства, зважившись провести його, оголосивши про нього в храмі, взяли на свої плечі увесь вантаж відповідальності. Крім цього на урочистості прийшли представники українського посольства і тим самим дали зрозуміти, що їм небайдужі наші духовні запити. Хіба цього мало?..

Ділюся цими роздумами не заради очорнення когось, критиканства. Маю на меті інше: хочу розбудити «сплячих», заспокоїти переляканих (тих та інших ще й нині достатньо), тим самим закликаючи всіх бути Людьми і жити повнокровним життям, а не існувати. Як заповідав нам наш Пророк.

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

МІСТ, ЩО ПОЄДНУЄ СЕРЦЯ

На афіші напис: «Маємо честь запросити на презентацію газети та концертну програму «На Україну повернись». «Міст» – українська газета в Іспанії, наша, перша – як не прийти. Та й хто з нас, представників «четвертої хвилі» української вимушеної емі-

грації, забув (не вірю!) ці, чом не святі, слова, чиє серце шепоче:
«Повернусь... повернусь в Україну». Маємо честь запросити –
маємо честь прийти.

МІСТ ПОЄДНУЄ

Українська газета в Іспанії
+ програма ТБ

тижневик

№ 19
19 травня
2004 року

Україна США Канада Італія Польща Іспанія

САДДАМ НАДІЙНО СХОВАВ УКРАЇНСЬКІ "КОЛЬЧУГИ"

стор. 2

КОРУПЦІЯ

**Мелітопольський
Армагеддон**
Умно статистика
військового надбавства
разом.

стор. 5

СПРАВИ НАШІ НАСУШНІ

Ще раз про легалізацію
Слушні поради консультанта "Українського
центру" в Мадриді Мирослави Бачик.

стор. 12

ГОСТІ ІСПАНІЇ

Вони приїдуть
до Барселони
Дівчі "Української хати"
виступатимуть учасницями
журнальної прес-конференції

стор. 11

"Дикі танці" у Стамбулі

Руслана перемогла на "Євробаченні 2004"

стор. 9

"Золота рибка", що підкорила Мадрид
ексклюзивне інтерв'ю тижневика "Міст" з чемпіонкою Європи Яною Кличовою та її тренером Ніною Кохух.

стор. 9

**Спеціальна пропозиція
НА ПОЧАТОК ЛІТА**

**3 29 КВІТНЯ ПРЯМІ РЕЙСИ З МАДРИДА ДО КИЄВА
ТРИЧІ НА ТИЖДЕНЬ!!!**

З ІСПАНІЇ В УКРАЇНУ ВІД 299 Євро
(тариф діє тільки з 15 травня до 30 червня,
аеропортові збори не включено)

Детальніша інформація та бронювання квитків надійдете до наших представників за телефонами: в Барселоні - 93 301 21 63, в Мадриді - 91 342 20 34

Прийшли. Зала мала. А нас багато – сиділи, стояли. Тісним гурточком. Ніби біля ватри. Ватри, що гріє, заспокоює, спопеляє наші болісні душі, дарує солодкий щем і задуму про вічне. Ватра, «запалена» нещодавно у цій же залі її славною гостею Оксаною Білозір, ще, сказати, не остигла. Тож йому, ведучому свята, нічого більше не залишалось, як не дати тому полум'ю духовному загаснути у нашому серці. Власне, він так і вчинив.

«Спочатку було слово». Але коротке. Мовляв газета, наша, українська – в королівстві Іспанія. «Прошу любити і жалувати... Будемо старатись для вас... Давайте краще заспіваємо!» Отак підкинув кілька «полін»-слів у свою і нашу з вами газетярську «ватру», будучи на передньому краї свого «Моста», і та «запалахкотіла», виявляючи своє глибинне нутро.

Заспівали! Про те, що освячує, живить душу і серце, що залишилося там – рідний дім, сім'я. Батько-матір, калина в лузі, що від довгого чекання на нас вже й наче похилилась долу. «На Україну повернись через роки, через віки...» - заспівали усі разом, бо то є щира, особиста правда кожного з нас. Це неначе клятва твого серця – бути там, з ними, рідними і дорогими, повернутись, прийти! До свого дому! Додому!

«Устами вдячно притулюсь до материнської руки...» І це теж правда. Тільки не всім таке, на жаль, суджено. Це дуже боляче, це страшенно гірко, коли відходять від нас батьки. Так говорила Світлана Бояркевич, наша гостя з Вільяробледо. А потім заспівала. Про те, як мати... «за межу, а ти далеко в світі»... І вже не припасти до «материнської руки». Звісно, аплодували. Сльозами, що в глибинах очей криком кричали: «Не дай, Боже!»

Пісень багато було того вечора – ціла вервиця. Хотіли наспіватись, як висповідатись перед початком Великого посту. Трохи «позичених» у знаних артистів-українців, а ще більше своїх власних. І про літак, що відлітає в Україну, і гаснуть в небі рідні синьо-жовті його барви, і про сподіване стрічання дома, про жаль-тугу, що крає серце, як гітара, що «плаче в Мадриді без пари». Пісні – а в них печаль і радість, надія і щем, кохання і розлука. А їхні автори сиділи в залі, не подаючи виду, наче пісню написати – буденна справа.

І звучала поезія. Та яка! Маю відповідну освіту, тож дещо у тій царині тямлю. Втім, для справжньої поезії освіти не конче, душа атестації не піддається. Це входить в тебе з молоком неньки. Може, й не всі вони ще досконалі з точки зору художньої довершеності, проте яка в них глибина, сила духу, щирість, яка любов! Прекрасні віршовані рядки наших краян в'язали усіх у залі в одне-єдине перевесло. Міцне, надійне. І воно, я певен, зв'язуватиме нас до купи іще многії літа, якщо буде на те воля Господня. І були квіти – милий знак подяки матері-поетесі Катрусі Калинець від сина-музиканта Ігоря. А ще закарбувалось у пам'яті: жовте листя, що осінь «скидає з плаща», вогник свічі, з яким погасли «любов і надія». І парасоля над Любомирою Нарозею та Михайлом Тудорівим, які під шепіт дощу «удвох шукали берег щастя».

А саксофон? «Чудо-сакс» – це не я, це ведучий, а він, мабуть, знав, що казав. Бо цей золотисто-осяйний «інструмент» і справді виявився «чудом». «Довга дорога в Дюнах». Хто із нас 30-40 літніх не пам'ятає цієї ніжної мелодії? Це близьке нам – довга дорога до рідної домівки. Він, саксофон, здавалось, так же довго не виливав із себе свою зажуру, що накопичилася в ньому. Ходив по «сцені», то задирав угору носа, то кланявся усім, підморгував комусь у залі, врешті-решт упав перед котроюсь українкою на коліно. А що, вона того вартує. За її труд, за поезію-пісню, за сум її і терпеливість – вартує! Направду, незабутній то був саксофон, як і його володар, такий собі «оригінал» Василь Карапулько.

«Оригіналом» виявився і сам ведучий, що «засвітився» у кількох іпостасях. І все йому вдавалось! Це при тому, що, як він признався, є «хворим». Діагноз – ностальгія. Саме так називалася одна з пісень, що звучала в його виконанні. Власне, вона, ностальгія – «хвороба», притаманна багатьом нашим співвітчизникам на чужині, і була лейтмотивом свята часопису «Міст». І як не намагався ведучий повернути це торжество на мажорний лад: то словами підбадьорював, то під вигук «а зараз коломийку ушкваримо» маленьких танцюристів-«гуцулят» (під орудою Володимира Гуцуляка) випускав «на люди». Та все

ПОЛІТИКА І КРИМІНАЛ

"Гонгадзегейт-2"
Оперирування у часописі
Independent нових
подарків у справі про
вбивство Гонгадзе.

стор. 3

АКТУАЛЬНО

"Опікуна" імігрантів
триває світло
Верхюратор з іміграції
тро новий регламент закону
про іноземців.

стор. 9

ПОРАДИ БУВАЛОГО

Якщо ви хочете купити
поміщення
Для імігрантів купити
житла є справно чи не
номер один.

стор. 11

МІСТ ПОЄДНУЄ

Українська газета в Іспанії
+ програма ТБ

тижневик

Україна США Канада Польща Португалія Італія

МІСТ

№25

(№ 320)

2 липня
2004 року

**КОЖЕН ТРЕТІЙ УКРАЇНЕЦЬ ХОТІВ БИ
НАРОДИТИСЯ ДЕЙНДЕ**

стор. 2

Іракське пекло

**Українські моряки пізнали,
що таке Абу-Грейб**

Угодована Верховної Ради з
прош. лідери Ніна Карпова зана-
ла, що адміністрація іракської в'є-
ни Абу-Грейб зринула в укра-
їнських моряків — колишнього
капітана танкера "Нахостар-1" Мико-
лу Мазуренка і колишнього старшо-
го помічника Івана Сошенка, засуде-
нних в Іраку за контрабанду нафто-
продуктів — з північної румунської
морської ділянки.

Помі Карпова також повідомля-
ла, що під час катання українських
моряків. За її словами, їм одягали на
гоголі поліпропіленові шкати, при-
кривали до трот камер і замикали там
на тривалий час. Моряки також
розділяли доголі і залишали в холодних
приміщеннях. У в'язні також шкати
були абсолютно відсутні навіжови-
ти. При цьому, за словами Н. Карпо-
вас, Мазуренко моріні на шкрати
вироб. Він дані впадає у добре-
тину кону. За словами опубліковано,
навіжови висхідні про тортри не-
ма. На питанні, хто саме проводив
катування, моряки Карпова, що це
було адміністрація в'язниці "Віра свт
знос, хто є господарем Абу-Грейб",
— цитує Ніна Карпова Мазуренка.
Раніше помі Карпова згадувала, що
Мазуренко і Сошенко у в'язниці Абу-
Грейб було піддано тортурам. За
словами керівника прес-служби
Міністерства закордонних справ
Маріяна Лубівського, МНС не ве-
дає інформацією про катування.
Мазуренко і Сошенко 17 червня бу-
ло доставлено в Київ, і морські кони
перебувають у Луцькій міській оди-
ному в'язниці. Українській гур має
споді, вивести, згодом в українських
законорозств, немо Мазуренку і
Сошенку, які засуджені в Іраку до 7
років ув'язнення за контрабанду
нафтопродуктів.

У травні українські сибиристи за-
вело, що після переведення моряків в
Україну докармлюються тількиго ви-
продання.

НА КАНАПІ

Можно першу 1000 літ власного безгромаді в
Як тільки не називали гроші за все історію людства і мезароним
металом, і причиною всіх бід, і зваряддям лукавого. Але
насправді мезароним у багатьох випадках було лише ставлення
людей до мизит і бонизит. Після тим, гроші є своєрідним
літроним, у якому відбито особливості епохи, політичний курс
держави та навіть її економічні проблеми.

Далі — на стор. 26

ВАВИЛОНСЬКА БЕКА

Батьченко "Чернігівських нитратів"
Історія двох чорношкірих братиць, покінчених холодною оцінкою
в селі Мрин, отримала несподіване продовження. Знайшов
їхній батько! Він довгий час не мав зв'язку з сін'єм, поки
вигодовано в українських талановитих не побачив і не пошука, як
його сина. Романів і Еріка, називають повсютний матерію
сиротами.

Далі — на стор. 27

ж шальки терезів наших душ схилялись у бік мінору. І не його вина у цьому.

Ностальгія – «хвороба» з тих, що піддаються лікуванню. Однак для цього потрібні відповідні умови, і в кожного з нас вони особисті. І тільки спільним «шпитальним ліжком» для нас, дещо остиглих душею на чужих вітрах-хлібах, може слугувати чисте «простирадло» неозорого неба, під яким живуть рідні нам люди. А це станеться лише тоді, коли ми – ви, ти, я – промовимо: «В Україну повернусь». І те сказане зробимо дійсністю.

Властивість будь-якого моста – поєднувати, скріпляти. Стежки, дороги, береги, щось окреме – в одне ціле. І тоді воно, те ціле, стає міцним і надійним. Тижневик «Міст» теж має подібну функцію. Але він поєднує людей, наші долі й серця з рідними містом чи селом, нашою землею-Україною. З моста ще й видно, що діється внизу і з боків його. І по нашому, ще новому «мосту», перед яким на синьому фоні «дорожнього знака» білими літерами виведено «українська газета в Іспанії» ми будемо ще довго «ходити». І з його «поручнів»-сторінок виглядати: а що там, в Україні нашій? На це сподіваємось, у це віримо. І зичимо «Мостові» та його «будівничим» міцності духу та витримки. А для нас, читачів, бути надією і стійкою опорою у наших праведних трудах на землі Дон Кіхота.

«Через поле України ішла Божа Мати» - заспівали ми наприкінці. Разом, усією громадою. А що ми, кожен, вартуємо без нашої Матері у цьому світі?! Ми – з Нею, ми – за Нею. Але ще надто далеко від нас це рідне поле, над яким – чи то жайвір виспіває, визбирує тугу, розсіяну по світах, чи то літак у високості прогудів маленьким хрестиком на канві рушничка нашого заробітчанського буття. Літачок – з Іспанії в Україну, від нас – до них. Від мене – до тебе, кохана, коханий! Приїду. Утішу. Витру чисту, святую слізозу. Нехай так з нами і станеться! По-вер-нусь!..

Омелян ХАЛУС.

ІГОР МЕДВІДЬ: «НІКОЛИ НЕ МІГ ПОДУМАТИ, ЩО «КИНУТИ» МОЖУТЬ І З ДОКУМЕНТАМИ»

До Іспанії Ігор Медвідь потрапив несподівано для самого себе. Збирався поїхати до Швеції, щоб заробити під час літньої відпустки. Відомо ж бо: вчителі отримують за свою працю копійки. Тому й доводиться крутитися, щоб забезпечити сім'ю. От він і мотався до Сибіру, коли не мав додаткових підробітків у Львові.

Його добре знали в 66-й та 89-й школах, в інституті фізичної оптики. Кілька років тому Ігореві вдалося відкрити двомісячну шведську візу. Поїхав збирати ягоди. Але рік виявився неурожайним, тому заробити майже нічого не вдалося. До кінця терміну візи залишалося ще півмісяця, отож Ігор вирішив махнути до приятеля в Португалію.

Вирішено – зроблено. Місяць перекантувався там, після чого з'явилася можливість перебраться в Іспанію. Запропонували рубати там ліс.

Він погодився, хоча розумів, що робота буде дуже важкою, – це вам не віником махати, посвистуючи. Не кожному, зрештою, під силу працювати з бензопилою. Та він вирішив ризикнути, адже фізичної праці не боявся. Тут стали в пригоді його заняття боротьбою. Незабаром поміняв свого роботодавця-португальця, котрий, власне, його і намовив вирушити до країни кориди. А ось інший його земляк, що також працював в іспанській провінції Замора, ще й пообіцяв посприяти з виробленням документів на легальну працю та проживання. В цьому випадку хіба що дурень не погодився б. Цей фактор став вирішальним, оскільки терези різко хитнулися в бік документів. Минуло півроку, а «паперів» (papeles – по-іспанськи, що означає документи) так і не виробили. Більше того, Ігорю не виплатили всієї зарплати, яку він заробив, горбатячись на вирубці деревини.

Але Бог добрий. У цей час герою нашої розповіді запропонували укласти контракт через Київ, щоб за виробленим документом працювати на фабриці дерев'яної тари. Це було ризиковано, адже Посольство Іспанії в Україні дуже неохоче

видає робочі візи. Однак Ігор, як, зрештою, ще три наші хлопці, вирішили пошукати щастя. Нашкребли грошей, яких вистачило, щоб полетіти до української столиці, здали документи і стали чекати. І контракт таки прийшов. Раділи, немов малюки, а через три місяці полетіли назад в Іспанію.

Очевидно, велику роль зіграв той факт, що в провінції За-мора – брак робочої сили. Там дуже мало іммігрантів, бо заробітки мізерні. Але це не засмучувало наших земляків, оскільки надію вселяв сам факт отримання документів. Ясна річ, відтепер можна було забути про неприємний статус нелегала.

Проте... Що трапилося далі, нехай розповість сам Ігор:

– Ми повернулися на фабрику. Минув місяць, а платні так і не виплатили. Її видали аж після другого місяця праці. Нас було четверо українців. Я виконував обов'язки бригадира. Мабуть, мені й належало наполягати, щоб гроші виплачувалися вчасно. Але знаєш як то набридати постійними нагадуваннями чи домаганнями? По-людськи незручно.

Якось я поїхав у Мадрид, бо вважав за потрібне зустрітися з друзями, котрі б чітко розтлумачили всі положення контракту. Підозріло ж усе це виглядало з затримкою грошей. Чому? Нас змушували працювати навіть у суботу та неділю й казали, що оплата за ці дні йтиме в рахунок компенсації за квартиру.

Прокрутивши дещо в думках, запропонував патронам, щоб платили нам від виробітку. Саме за таким механізмом розраховувалися з іншими. Один із шефів, вислухавши мене, тут же випалив, щоб я шукав собі іншу роботу. Не сподобалося, бач, те, що я взагалі почав щось говорити. Хотіли ж мати покірних виконавців, які б лише сопіли в дві дирки.

Протягнув я там ще зо два місяці. Грошей не давали, а те, що отримав раніше, відіслав в Україну. Там же діти, внук. На роботу ж ми, звичайно, виходили й далі. Хлопці казали, що власниця фабрики – зауважте, жінка – наказувала, щоб мені не давали їсти. Не маючи змоги купити бодай хліба, змушений був бродити по лісі. Збирав горіхи, гриби, каштани. Хочете вірте, хочете ні – схуд на 12 кілограмів.

Потім поїхав до Замори у відділ екстранхерії (роботи з іноземцями). Коли ж шефова почула, що я там побував, перестала взагалі зі мною розмовляти. Не вислухавши жодного пояснення, вказала на двері. А зуб на мене в неї з'явився ще відтоді, коли сказав, що в мене викрали папку, де були закордонний паспорт і права водія з усіма категоріями, контракт, трудова книжка та диплом про освіту. В це вона не повірила, заявивши, що я сховав документи для того, щоб утекти.

На мої відмовки, що маю діючий контракт, який хочу, не хочу, а мушу відробити, вона не відреагувала жодним чином, ніби не почула про це. Тоді я зателефонував до товаришів, щоб поцікавитися можливістю роботи у них. Але з першою тархетою знайти її було нелегко. Та сталося так, що один колега запропонував роботу в свого шефа. Виходу іншого не було, тому знову подався працювати в ліс бензопильником. Невдовзі поїхав до Мадрида, знайшов адвокатів, які взялися розглянути мою справу.

Правду кажучи, дуже важко все це переживав, перебуваючи на межі психологічного зриву. А перед родиною як було соромно!.. Адже мало чим міг їй допомогти. Донька працює юристом і не може второпати, як таке можливе. Я і сам не міг повірити, що на легальному становищі можуть виникнути такі ж прикрощі, як і в нелегала, котрий позбавлений будь-яких прав.

Може, в такій глухій провінції закони не діють? Шефова, як сама казала, всюди має ходи-виходи. В такому випадку правди важко добитися. Але надія, як то кажуть, помирає останньою. Вважаю, що не все ще втрачено. Отож буду стояти до кінця!

Мирослава КАЛИН.

ЛЮДИНА З АТРАКЦІОНІВ

Чи не правда, що живучи в Іспанії, ми вже звикли до численних фієст, різних ферій, видовищ і атракціонів? Не шкодують іспанці на це ні власної енергії, ні часу, ані грошей. У кожному розважальному секторі – ціла індустрія, фахівці, необхідна логістика та реклама.

Одного разу друзі сказали мені, що серед персоналу атракціонів, які розмістилися в містечку Фуенлабрада за Мадридом, знають одного «нашого рідного» українця, який подорожує уже не один рік. Отож вирішую з ним поспілкуватись. Вирушаємо на ферію невеличкою групою, ініціатор якої і познайомить мене з нашим героєм.

У багатотисячному натовпі всі здаються задоволеними: і ті, кого обслуговують, і ті, хто обслуговує. Голова тріщить від рівня децибел, що вилітають у повітря з усіх динаміків. Та без музики в таких місцях, як відомо, ніяк. У числі особливо екстремальних атракціонів, де швидкість і шалений рух витрясають з вас весь адреналін, виділяється абсолютно божевільна машина з англійською назвою «Take off». Навіть якщо ви маєте зовсім віддалену уяву про те, як тренують космонавтів, то в кріслі цього апарата швидко зрозумієте, чому не всі можуть бути ними. Виявляється, цю несамовиту річ і обслуговує наш земляк Микола Шкурган з Івано-Франківщини. Отак вже три роки кочує по Іспанії разом з пересувним господарством і лише на зиму «осідає» перепочити в Картахені.

Ясна річ, що порозмовляти з ним ось так зразу, у розпал свята, мені не вдалося. Наступного дня, коли в години сієсти містечко замовкає, проникаю за куліси. Маленький вагончик, площею приблизно три на два метри, головною цінністю якого в цей спекотний день є прохолода, навряд чи можна вважати комфортним притулком. Та Микола не скаржиться: життя на колесах для нього не новина, бо загартований з молодості. Як саме? Був на БАМі, тій самій Байкало-Амурській магістралі, про яку в 70-х роках (минулого століття!) пісні складали, і про яку скептики різне говорили.

— *А й правда, було про що пісні складати, не порожній то пафос був?* — запитую.

— Та ні, — каже, — цікаво там було. То були мої кращі роки. Адже я ще солдатом БАМ почав будувати, в залізничних військах служив. Коли на «дембель» пішов, то додому поїхав, в Україну. Міг би чимось зайнятись, якоюсь справою, та потягнуло назад, і в 1973 році повернувся в Сибір. Монтажником був,

зварювальником. Багато довелося поїздити. Молодь різних національностей, проте вживалися нормально. Для будівництва селищ створювалися монтажні поїзди, і, наприклад, якесь одне містечко будували хлопці з України, інше – з Білорусі або Молдови. Ми сприймали змагання як звичну річ для нашого молодого життя. Байкало-Амурська магістраль тоді була на шпальтах усіх газет, в програмах телебачення. Так, вміли в ті часи ідеологію пропагувати, не заперечую. Велика помпа була на комсомольських з'їздах, різних молодіжних фестивалях. Але ж непогані гроші ми там заробляли, люди на БАМ за тим і їхали.

Микола тоді на свої «бамівські» автомобіль купив. Правда, його потім вкрали на Донбасі. А ще дванадцять років працював ковалем на машинобудівному заводі. А потім знову подався до Сибіру на золоті копальні. Ну, не міг він у спокійних місцях жити, на «тихих» роботах сидіти! Сезон тривав зазвичай від весни до кінця жовтня. Працювали по 12 годин, без вихідних, в умовах тайги.

– *Самородки траплялися?* – питаю жартома.

– Та ні, це в золотому промислі не часто буває, я не такий везунчик.

Додому Микола повернувся в 1997-му. Але знову не засидівся. З 2000-го року він в Іспанії. До речі, приїхав сюди з одним із своїх синів (а їх в нього аж четверо), але хлопець захотів повернутися додому. На атракціонах Микола, можна сказати, застряг, як колись на БАМі. Тому що звук нову професію освоювати ґрунтовно.

Де побував з цією пересувною ферією? Та де завгодно, навіть на Канарських островах і Мальорці, не кажучи вже про різноманітні провінції континентальної Іспанії. Робота переважно вечірня та нічна, гамірно дуже, але вже давно адаптувався. Він тут не самотній, виявляється, є ще кілька українців. На столі – купка газет з України, хтось з хлопців приніс.

– Найважча робота, - каже, - це коли атракційне містечко демонтується, щоб переїхати на нове місце. Все робиться вручну, а металу тут – десятки тонн. Після переїзду – знову все

скласти з нуля, встановити, щоб сяяло і приваблювало, та працювало із стопроцентною гарантією.

– А справді, аварії трапляються? – запитую.

– Щоби хтось випав із заблокованого крісла, то це неможливо. На нашому атракціоні, при мені, таких випадків не було. Щоправда, про інші кілька історій чув: хтось палець зламав, ще на одному, який працює як катапульта, «викидаючи» двох осіб, гумка обірвалася. Обійшлися легким переляком, але якби друга підвела, то далеко б залетіли. Але це поодинокі конфузи. Якщо ж щось драматичніше, то це вже проблема, яка тягне за собою серйозну відповідальність.

– А самі ви пробували у цій круговерті політати?

– Ну, а як же. Я всі перепробував. Оскільки працюю тут, повинен знати, що людина відчуває, крутячись у цій трясучці. Наш «Take off» дуже популярний, черги до нього завжди великі.

– Залишити цю мандрівну професію ще не плануєте?

– Важко загадувати, як воно далі буде. Я ось уже два роки як в Україні став молодим пенсіонером, згідно з моїм стажем на важких роботах. А тут, в Іспанії, до «гарячого» стажу ще далеко, – посміхається Микола.

Людмила КНЯЖИЧ.

ВІЙНА В УКРАЇНІ – НА ТЕЛЕКАНАЛІ «АНТЕНА 3»

11 лютого 2015 року іспансько-український ресторан «Racer», що в іспанській столиці зібрав у своїх стінах учасників майбутнього чергового випуску телепрограми «En Tierra Hostil», яка виходить по вівітках (однаке не щотижня), розпочинаючись о 22.30, на всеіспанському телевізійному каналі «Antena 3».

Якщо дослівно перекладати назву програми, то маємо наступне: «tierra» – земля, край; «hostil» – ворожий, непривільний. Отже – непривільний край, або ворожа земля. В принципі, ці словосполучення майже точно передають зміст того, що хочуть відобразити автори в своєму «дітищі». Простіше кажучи, ідеться про ті точки земної кулі, де відбуваються будь-які негативні події: чи то якісь катаклізми, чи конфлік-

ти, чи воєнні дії, чи напружена ситуація і таке інше. До речі, телевізійники не стільки статично подають матеріал, як намагаються робити логічні висновки, проектуючи їх передусім на Іспанію.

Для прикладу, в останньому випуску, в якому розповідалося про Північну Корею, чи то пак Народно-Демократичну Республіку Корею, її показали в досить таки контраверсійному ключі як вогнище небезпеки для всього світу. Зауважу, що цієї програми я, особисто, не бачила. Однак свою думку висловили мої приятелі. Відповідно, це може бути і суб'єктивний погляд.

Як ви вже змогли второпати з попередніх абзаців, шановні читачі, наступним об'єктом «Антени 3» стане Україна. Власне, щоб дізнатися більше про неї, автори вирішили контактуватися з нашими співвітчизниками в Мадриді. Зробили вони це в той спосіб, що розшукали через інтернетівську «павутинку» українсько-іспанський ресторанчик «Расер» на Браво Мурільйо, 70. А вже власники цього затишного закладу Оксана Карпенко та Хуан Гомес де Авіла для відтворення цілісної та різнобічної, а відтак більш правдивої, картини про насущні проблеми нашої країни порадили запросити для зйомок представників української громади, що мешкають і працюють в столиці та її передмістях. Отож у середу, 11 лютого, до «Расера» завітали члени асоціацій «Сопусганіа» та «Українська громада Іспанії за права, честь і гідність українців», а також представниці старшого покоління українсько-іспанських родин, що віддавна оселилися в країні фламенко, Мілягрос Романик і Франсуаза Тріска.

Спостерігаючи за процесом зйомок, які провадили ведуча програми Палома Монтеc і три оператори, спіймала себе на думці, що дуже цікаво буде поглянути на кінцевий продукт. Адже все знімалося цілком демократично: ніхто з іспанців не нав'язував свою точку зору, а максимально намагався вислухати наших краян. Спочатку свою позицію щодо збройного протистояння між Україною та Росією висловила (і зробила це хоча й досить емоційно, проте чітко й аргументовано!) співвласни-

ця ресторану й кухар, вже згадувана мною, Оксана Карпенко. Її добірна іспанська мова, глибокий аналіз і такі ж висновки не могли не вразити (в доброму сенсі).

А потім й інші присутні долучилися до обговорюваних питань. Зокрема, слушні думки висловлювали Іванна Бабій, Марія та Катерина Антошківі, Юрій Чопик, Василь Васьків, Галина Коризма та інші.

Ситуація несподівано загострилася після того, як о 20 год.30 хв. розпочалися новини на каналі «Sexta». Інформацію про ситуацію на сході нашої країни журналісти «шістки» подали доволі спотворено й неправдиво, що моментально викликало негативну реакцію в наших земляків. Звісно, вони відразу ж виплеснули свої болі на камери, закидаючи багатьом місцевим «служителям пера та мікрофона» некомпетентність та намагання неправдиво відтворювати події, рухаючись у фарватері російської пропаганди, яка, як відомо, вкрай ворожа стосовно до України.

Одначе не лише, так би мовити, політичний аспект цікавив творчу команду «Антени 3». Розпитували вони і про практичну допомогу, яку ми, заробітчани, надаємо як бійцям у зоні АТО, так і нашим рідним. Звернули увагу також і на те, як «чаклує» біля кухонної плити кухар з багатющим досвідом Марія Груник, як почуває себе, сервіруючи столи, молодий офіціант Леонід Будяк, як майстерно наливає пиво власник ресторану, а заодно й бармен, Хуан Гомес де Авіла. Всі ці моменти було старанно зафіксовано. А ось чи ввійдуть вони в програму – наразі не відомо. Як кажуть, поживемо – побачимо.

На завершення зауважу. Зазирнувши на сторінку каналу «Антенa 3» в інтернеті, надібалa на таке повідомлення:

EN TIERRA HOSTIL| MUY PRONTO EN ANTENA 3
Ucrania, Venezuela o Brasil muy pronto 'En Tierra Hostil'

Так що наберімося терпіння, шановні. Швидше за все, програма, присвячена Україні, вже на підході до голубих екранів.

Квітка ЛЮБЧЕНКО.

НЕПРИСТОЙНА ОХОРОНА

Ще недавно кипіли неабиякі пристрасті навколо цієї неординарної події, вирували словесні баталії, велися різного роду «підкилимні» ігрища. Та, здається, вже все вгамувалося, хоч резонанс від справи, якої хочу торкнутися, ще довго викликатиме в людей різні пересуди. То що ж таке дивне трапилося?

23 липня 2006 року спалахнув скандал в Центрі для нелегальних емігрантів у місті Малага. Того дня заарештували трьох іспанських полісменів, яких звинувачено в тому, що вони, користуючись своїм службовим становищем, організували нічні святкування, під час яких змушували до інтимних послуг жінок – мешканок цього закладу.

Про ці оргії повідомила слідчі органи одна зі службових працівниць, що почула ненароком вночі жіночі крики. Потім відповідні покази дали суду шість емігранток: по одній з Бразилії, Росії, Венесуели, Колумбії, та дві з України. Цих жінок запроторили до притулку, затримавши нібито за нелегальне перебування в Іспанії.

Два полісмени, на яких упала підозра, були охоронцями центру, а третій належав до патрульно-постової служби і приїжджав на «забави», які організовували його приятелі. Ще чотирьох усунули від служби через те, що знали про гульбища, та не поінформували про них керівництво. Невдовзі звинувачення в сексуальних домаганнях було пред'явлено начальнику охорони центру Хосе Родрігесу.

Українки, що подали заяви в суд, не звернулися по допомогу в українські дипломатичні представництва в Іспанії. Наше посольство довідалося про ці події з іспанських ЗМІ. І 26 липня спрямувало письмовий запит у суд з проханням повідомити дані про затриманих українських громадян. Одначе відповіді на цей запит так і не надійшло. За усним повідомленням іспанської сторони слідство тривало, а, як відомо, до його завершення дані не могли бути оприлюднені.

Під час розгляду справи в суді адвокати звинувачених заявили, що жінки «...наговорюють на полісменів, оскільки це дозволить їм уникнути примусової репатріації та дасть змогу залишитися в Іспанії». Справа обернулася інакше, коли цих же співробітників центру випустили на свободу до початку судового слідства.

Суддя Елена Санчо, що підписала постанову про звільнення, вважала, що підсудні «не становлять небезпеки для суспільства, а також не мають наміру переховуватися від правосуддя та нищити докази свого злочину». Всіх трьох зобов'язали відмічатися в суді двічі на місяць. А двох наших землячок поспішно витурили з Іспанії. «Мої підзахисні – росіянка й обидві українки, які дали покази проти полісменів, - вислані на батьківщину з порушенням закону про свідків злочинів», - заявив відразу ж адвокат Хесус Уренья.

Він нагадав, що закон передбачає забезпечення безпеки свідків злочину та їх регулярну явку в слідчі органи для дачі показів. «У випадку з жінками-іноземками закон передбачає не лише охорону їхніх прав як свідків, але й заохочення за надання цих показів. Це заохочення, як правило, полягає у наданні права на проживання», – зазначив Уренья. Він вважає, що росіянку й українок вислали, щоб зам'яти справу, проведену з грубим порушенням законності, яке скоїли служителі порядку.

Проте іспанські судочинці категорично заперечили такі звинувачення на свою адресу, мотивуючи тим, що жінок вислано через порушення візового режиму. Мовляв, усі їхні покази старанно занотовано. Поміж тим, місцева правозахисна організація «Андалусія на підтримку іммігрантів» заявила, що опротестує рішення судді, оскільки вважає, що «мова іде про перший крок до повного звільнення злочинців від будь-якої відповідальності». «Аналогічні випадки вже не раз траплялися в справах, що стосуються злочинів, скоєних правоохоронцями», – відзначив представник правозахисників Малаги.

P.S. Звичайно, факти, висвітлені в цьому дописі, привідкривають завісу над непростю проблемою. Звісно, серед іспанців є різні люди, як і серед нас. Це зрозуміло як Божий день. Але версію про те, що наші співвітчизниці могли дати привід «поліційцям», також не варто відкидати. Оскільки не є таємницею, що дехто з наших землячок (можливо, одиниці) не кинув тут, за кордоном, займатися древньою як світ професією – «жриці кохання». Проте давайте про це тихесенько промовчимо, адже реноме нашої нації склалося як цнотливе та дуже-дуже пристойне. Нехай таким воно залишається і надалі.

Олександр КОВАЛЬЧУК.

КУПУЙТЕ УКРАЇНСЬКЕ – В ІСПАНІЇ!

Чого лише не почуєш про заробітчанське життя в країні Дон Кіхота. Речі, напевно, неймовірні, романтичні, веселі, трагічні, цікаві, захоплюючі, повчальні...

Нині маю на меті запропонувати вашій увазі розповідь від головної дійової особи, з якою трапилася доволі незвичайна пригода. Мова піде про Богдана Рачковського зі Львова, з яким ми пліч-о-пліч працювали кілька років тому на одній будівельній «імпресі». Він такий собі, знаєте, досить незворушний чоловік. Але якось і його допекло. Зрештою, послухайте, що він розказав мені:

– Чуєш? Пришкандибав з роботи і бачу сяючі від задоволення очі дружини Ірини. Підкрадається до мене, ніби лисичка-сестричка, і заявляє, що придбала класний светрик для нашої донечки. І то не будь-де, а в престижному магазині «Zara» *(не плутати з славнозвісною євреєчкою – героїнею анекдотів, чи особою, про яку відомий гурт «Дзідзьо» співає: «Ольга має Богдана, Карл має Клару, Галья має Степана, а я маю Сару...» – примітка автора)*. Відразу ж показує його і питає, чи мені подобається. Уважно оглядаючи покупку, кажу, що може бути. Цікавлюся, скільки «забашляла». Коли чую ціну, то мало не починаю заїкатися. Та що вдієш, це дарунок для нашої кровиночки. А потім моє око мимоволі натрапляє на ярличок, на якому читаю англійською мовою й очам не вірю: «Made in Ukraine». А потім ще й знаходжу до болю знайомі літери: «Львівське виробниче швейне об'єднання «Весна»...

Перше, що приходить до голови: це ж в Україні за такі гроші можна купити з десяток, якщо не більше, подібних светрів. Своє обурення, зрозуміло, виплескую на Ірину, не дуже підбираючи чемні вирази. Дружина ж, витримавши мою словесну атаку, реагує моментально, хоч і несподівано: «Турку, це ж як повинні ми пишатися рідною державою, коли іспанці виставляють наші речі на продаж! Так що не все погано в нас».

І напевно, приємно, що таке взагалі можливе. Словом, знай наших!

Клим ЛИНЕЦЬ.

«УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕДЗВОНИ» : ДВА КОНЦЕРТИ – НА ОДНОМУ ПОДИХУ

Нехай пожалкують ті, хто не прийшов на концерти вокального гурту «Українські передзвони» та юної співачки Вікторії Гарванко, які відбулися буквально упродовж одного тижня. Спершу в неділю, 22 травня 2016 року, в каплиці святого Ізидора (Ermita San Isidro) в Гетафе, де моляться вірні Української православної церкви Константинопольського патріархату та 29 травня у парохії Благовіщення (храм Доброї Звістки) Української греко-католицької церкви на Аргуелесі. А там, шановні, скажу вам відверто, було на що подивитися і послухати!

Зізнаюся чесно, такого концерту давно вже не спостерігала. Маю на увазі, так би мовити, «доморощених», тобто виступи українських виконавців і творчі колективи Мадрида та його околиць. Послухали б ви, добродії (ті, що не прийшли), які гучні оплески лунали, а вигукам «Браво!» (а інколи «Бравіссімо!») не було кінця-краю. Направду, високий професійний рівень виконання, різножанровість пісень, цікавий сценічний образ, культура співу та поведінки, шикарна палітра костюмів – все це характерно для «Українських передзвонів».

Але дозвольте ще й загострити вашу увагу на такому моменті. Ви зауважили в яких парохіях відбулися концерти? Я зауважила, бо цей факт засвідчує, що релігійних бар'єрів перед артистами уже не ставлять. Як і відходить на другий план те, представники яких конфесій співають у колективі. Найперше, щоб це було дійство, на яке варто глянути і послухати. Щоб винести найкращі враження. Зрештою, щоб відпочити душею. Власне, всі ці критерії притаманні «Українським передзвонам».

Ще один акцент. Творче обличчя колективу розвернулося на 180 градусів. З'явилися речі різнопланові: народні пісні переплітаються з сучасними, звучать і колискові, і жартівливі (чого тільки вартує композиція «Мамай»), і дитячі. І від цього, безумовно, в цілому виграє програма. Направду, вона набуває саме того змісту, який озвучено у назві концерту «Передзвони душі». Вона, душа, під час пісень, виконаних усім гуртом, дуєтами, тріо

чи сольо наповнюється лагідними малиновими дзвонами-передзвонами, від яких виникає відчуття, яке важко навіть з чимось порівнювати. Ну, хіба що з летом душі у небесах. Сподіваюся, що вам таке добре відоме, коли від переповнення щастям, хочеться літати.

Свідомо не буду перелічувати поіменно учасників програми. Всі без винятку – мо-лод-ці!. Але трьох учасників не можу не відзначити. Це, згадану мною, Вікторію Гарванко – зіроньку, яка так стрімко сходить не мистецькому небосхилі, і творчий потенціал якої, як і її талант загалом, уже помітно неозброєним оком. Адміністратора гурту, а заодно маму Віки, та ще й до того ведучу концертів Галину Бардіну, без чиєї копіткої праці не обійшовся б жодний виступ. Хто знає цю сторону творчості, той розуміє як її труднощі, так і її вагу.

І, безперечно, художнього керівника гурту Ларису Сенів. Знаю достеменно, що вона вже готувалася поставити крапку в своїй творчій біографії. Та все ж любов до прекрасного перемогла. І за це їй особлива подяка та шана, що після деякого затишшя, представила свій новий витвір – унікальний, пречудовий, прекрасний, прегарний. Дя-ку-є-мо, Ларисо! І зичимо і тобі, і всім учасникам, очолюваного тобою колективу, нових звершень. Надіємось незабаром знову побачити вас на сцені й отримати ще більше задоволення від вашої нелегкої, але такої вдячної роботи. Дерзайте!

Квітка ЛЮБЧЕНКО.

СИЛА МАТЕРИНСЬКОЇ МОЛИТВИ

Сьогодні мені так захотілося вилити душу, тому пишу кілька слів, які вишукую в своєму згорьованому серці. Тулю й пригортаю до себе зволожений сльозами білий аркуш і посилаю до Всевишнього слова молитви. Тому сьогодні – не римовані рядочки, хоч і вони просяться на папір, а лише неритмічний стукіт серця. Воно ж у мене все-таки сильне та напрочуд щире до кожного. Могла, то пригорнула б цілий світ.

Моя поезія тепер замовкла, як замовкає день, коли його поглинає ніч. Я не знаю, які ще слова відшукати. Відкривати

словник, щоб збагатити мовний запас? Але зараз я недостатньо можу зосередитись, щоб знайти правильні слова, щоб віднайти молитву, яка дає міць і силу над ворогами. Книжок у мене багато, було б стільки любові у людей! Знову вдумливо читаю захисні Псалми, гортаючи сторінку за сторінкою...

Годинами блукаю, ніби сновиди, по кімнаті, не знаходячи душевного втихомирення. Очі шукають порятунку, а серце – спокою. Єдиний Бог, тільки Він усе може, - повторюю, як навіжена. На полиці біля образів знаходжу стрітенську свічку і втішаюся, наче дорогоцінною річчю. Тепер вона для мене дорожча за все золото світу. Беру її, як святиню, і запалюю...

Чомусь завжди купувала лише зелені свічки, котрі, на мій погляд, символізують природу. Напевно, вони асоціюються в моїй уяві з весною і всім живим. Але зараз мені не до цього. «Нехай все росте і родить на цьому світі, - шепочу я, - але спаси та помилуй, Господи, передусім усіх дітей, котрі охороняють кордони України! Ангеле-Хоронителю, захисти наших воїнів у зоні АТО!»

Звісно, болить серце за кожного сина, чоловіка, батька, проте за рідне чадо, за мою кровинку - найбільше. Тим паче крається воно надвоє від того, що мій син далеко від мене, за тридев'ять земель. Україна від Іспанії, де чимало літ перебуваю на заробітках, неблизько.

Андрій - гарне ім'я. Так називався первозваний учень Христа. Завжди навчала сина бути чесним, працьовитим, поважати людей. І ніколи не заходила мова, щоб убивати когось! Навіть коли він у дитинстві ненароком поцілів у курку, що вилетіла на виноград, після чого не вижила, то дістав від мене доброго ляпаса по шиї. «А от уяви, що це людина, а не курка!» - кричала я. А він стояв на одному місці, як вкопаний, і повторював невинно: «Мамо, я лише хотів її зігнати...»

Я вчила його світлих почуттів, але не настільки, щоб він подався добровольцем у зону АТО. Який же він у мене відповідальний! Аж сама собі не вірю. Але хіба хтось інший вчив його бути таким? Ні, таки я вчила Андрія бути Людиною з великої букви.

На днях він мовив до мене переконливо та чітко: «Мамо, я не буду «косити» від війська, я просто не вмію цього робити». Так, я згідна з ним. Але ж боляче, так боляче!.. І звідки в мене ці кляті сльози з'являються? Я ж була сильною все життя. Вмію чоловічу роботу виконувати. Як і сміятись «в очі» невдачам і вірити в мрію. Навіть коли з «одним підбитим крилом...» Але ж зачепило за найдорожче, за сокровенне. Адже він – єдиний!!! Хапаюся за кожне слово і запевняю себе: «Повір, усе буде добре». Нещодавно Андрієві передали в посилці маленьку фарфорову статуетку Божої Матері. З нею дідусь Іринки, синовії дружини, пройшов усю світову бойню і повернувся живим додому. Тож Іринка, чекаючи Андрія, вірить що Пречиста Діва накриє його своїм омофором. Та й дітки так хочуть бачити батька.

Ходжу по квартирі хитаючись, немов маятник, і не знаходжу душевного спокою. Лише світла віра в перемогу тримає мене. Як і впевненість, що материнська молитва може здолати горе, що тільки мамине серце здатне відчувати найдужчий біль.

Хоч і гоню думки про найстрашніше, проте заснути сьогодні не зможу. Хіба ж матері сплять, коли їхні діти на війні?.. Моя душа «пише» поезії, які зарубцьовуються на серці. І це, хочеш чи не хочеш, виливається таки у вірш...

ЄДИНИЙ СИН

Моя душа наповнена квітками,
Чи може теплим літом в тиху ніч?
Торкнеться небо спраглими устами,
Нашепче слів – без меж і зусебіч...
Люблю стрічати спокій. Так приємно,
Коли туман обгорне й сходить.
Коли ще так спокійно й трохи щемно
Ранкове небо кутається в синь.
Коли ще люди сплять, а перші півні
Розколюють досвітню пелену.
Писати хочеться про все на світі,
Болих усе ж, як рана, тема про війну.

Здається, вже давно бої минули,
Не віриться, що десь загинув син.
О, Боже! Хай мине лихе Вкраїну,
Й того, в кого у світі він один.

Не скорюся ніколи перед будь-якими незгодами, бо народилася українкою. Знаю, що вперта, і любов до України ніхто не зможе відібрати. Ця любов сильніша за всі багатства земні. Хіба має вартість золото чи розкіш?.. Моя поезія - вища за все матеріальне. А моє життя це – прагнення досконалості в Бозі. Лише Господь подає кожному руку.

Сьогодні мені пишеться зовсім по-іншому, ніж завше. Як вмію, як можу, і як вірю... Молитва матері – найсильніша! Господи, допоможи нашим дітям повернутися живими! Всевишній, пошли миру та спокою рідній землі!

Галина КОРИЗМА.

ЗАРОБІТЧАНСЬКА МАТИ

Стоїть старенька мати на колінах
І просить Бога за своїх дітей:
– Подай їм, Господи, здоров'я й миру
І щоб повагу мали від людей.
А діти десь світами розлетілись,
Лиш зрідка вісточку якусь пришлють.
Свої проблеми, сім'ї появились,
В чужому краю тяжко спину гнуть.
Нелегко їм на хліб насущний заробляти,
Та, видно, доля вже у них така.
Їх прадіди Канаду піднімали,
А правнуки Європу витягнули з дна.
Стоїть старенька мати коло брами
І на онуків дивиться чужих.
Свої далеко і не знають баби...
Сльоза скотилась по щоці униз.

Надія ЛЕСЬКІВ.

НАСТИРЛИВА «БАСУРА»

Відомо, що одним із численних «хобі», яке притаманне не лише нам, українцям, у благословенній Іспанії, є... пошук «басури». В перекладі з іспанської це слово означає «сміття» або «непотріб». Одначе ми, заробітчани, кладемо дещо інший зміст у це поняття. Адже важко назвати сміттям ще досить пригожий одяг чи відео-телевізійну техніку, яку викидають іспанці, час від часу оновлюючи свої шафи.

Увесь той процес, що включає в себе таке коротке та, як на мене, доволі страшнувате слово (за аналогією зі словом «бусурман»), став невіддільною складовою нашої заробітчанської епопеї. Пошуки басури тривають, переважно, у вечірню пору. А потім при домашньому освітленні відбувається більш детальне сортування і, насамкінець, відправка за місцем призначення – в рідні хутір, місто чи село. Тут нічого не вдієш, бо нашому братові-слов'янину так і кортить пожитися на дурняк! А якщо вона, ця дармівщина, ще й сама лізе-проситься в твої руки – ну, просто гріх від такої «халяви» відмовлятися. І слов'яни-українці стосовно басури намагаються не «грішити»...

Розповідала якось моя знайома, що, прийшовши ввечері з роботи та повечерявши, вирішила провідати свою подругу. Благо, та жила неподалік. Пішла до неї, прихопивши заодно кульок з непотрібним їй одягом-«ропою». Взяла, щоби викинути по дорозі. Отож так і зробила: залишила його біля зеленого контейнера для сміття, полінувавшись відкрити його і пожбурити всередину.

За балачкою в подруги і час злетів. Верталась назад тією ж дорогою. Аж бачить (увійшло в звичку придивлятися до всього): біля сміттового контейнера якийсь кульок лежить. Глянула: «ропа». Взяла її додому, бо навіщо добру пропадати. А вдома дивиться: «Та ж то моя басура! Як я забула, дурепа, що сама її там і залишила!»

Довелося ще раз потривожити ліфт – віднесла одяг на те ж місце. А повернувшись, вмостила на дивані та й почала дивитися телевизор. Аж тут приходить один із співмешканців по квартирі. На плечах робочий рюкзак, а в руці якийсь кульок

біліє. Кладє його перед нашою героїнею, кажучи: «Я тут якусь ропу притарабанив, а знайшов її біля нашої «мусорки». Подивися, може, щось вартісне відбереш». Вона й дивиться – як не подивитися. Коли глядь... «Василю, а бодай тебе! Та ж то моя басура, яку півгодини тому викинула. А ти її знову приволік до хати!» - вигукнула до спантеличеного чоловіка та й зайшлася сміхом. «Ну, що мені робити з нею? – запитує відтак. – Ото настирлива якась басура!» Одягнулась та й знову віднесла кульок на вулицю.

Наступного дня розповідала, що ще довго не могла заснути, прислухаючись до шуму за дверима і очікуючи, що хтось ще раз принесе до хати капосний кульок.

Омелян ХАЛУС.

ІСПАНЬСКА СТОЛИЦЯ – В ЕПОХУ «РЕНЕСАНСУ»

Ні-ні, шановний читачу, не сподівайся, що мова піде про ті давні часи, коли в Європі повновладним володарем був архітектурний стиль, згаданий у заголовку до цієї публікації, що прийшов на зміну готичному. Хоча з XIV-XVI століттями, або періодом епохи Відродження, щось близьке та споріднене в нього з об'єктом нашої розповіді, безперечно, існує.

Як ви пам'ятаєте, з латинської мови слово «renascor» (французької «renaissance») означає «відроджуюсь». У ті далекі часи розвинулась нова ідеологія та культура, сформувався новий світогляд – гуманізм, виник інтерес до літератури. Заодно відродилась архітектура, новими барвами заіскрилися полотна художників і т. п. Зробивши проєкцію від давнини в сьогодення, дозволю собі наступне твердження: до певної міри, майстерно і якісно зроблені (читай: поліковані) зуби можна сміливо прирівнювати до мистецтва...

Тому, мабуть, не буде великим перебільшенням, коли скажемо, що творіння рук працівників стоматологічної клініки «Ренесанс» в Леганесі претендують на «най, най, най...» епітети.

Цей медичний заклад, розташований в близьенькій столичній околиці по вулиці Margaritas,14 (станція метро «Casa

de Reloj») є, без жодного сумніву, одним з українських місць на батьківщині Сервантеса, Гойї, Лорки та інших. Судить самі: власником і директором клініки є наш земляк з Донбасу Андрій Масалітін. Крім нього тут працюють ще двоє українок – дружина Андрія Тетяна, яка, крім того що є зубним лікарем, то ще й виконує функції адміністративного директора, а також медсестра Галина Шевченко.

Цікава деталь: на прикладі цих наших земляків відображено єднання всіх регіонів України. Конкретніше? Прошу дуже: Андрій Масалітін народився в місті Горлівці Донецької області. Його «половинка» Тетяна – корінна киянка. А ось Галина (однофаміліця Великого Кобзаря!) походить із села Покропивна Козівського району Тернопільської області. Прослідковуєте ланки одного ланцюжка? Схід – центр – захід. Символічно. А значить: нас не роз'єднати!..

Ще одне. Андрій, як на мене, спілкується соковитою українською мовою. І це, незважаючи на те, що він представник далеко не «найукраїнськішого» регіону. Це з приводу того, що якщо дуже хочеш, то обов'язково вивчиш. Більше того, в клініці часто-густо можна почути українську музику. Тут лунають пісні у виконанні як відомих вітчизняних виконавців, зокрема Тіни Кароль, Руслани, Ірини Білик, так і добре знаного серед заробітчанської братії Мадрида композитора, музиканта та співака з Тернополя Ігоря Вовчака.

Як розповідав мені Андрій, в його клініці нерідко зустрічаються приятелі чи знайомі, які, в міру різних обставин, довго не здибалися. І тоді клініка наповнюється особливою радістю й «щебетанням» наших краян.

Ще один красномовний момент. З часу відкриття закладу 8 травня 2010 року тут побували яскраві особистості, яким було цікаво довідатися про працю українців на такому високому рівні в умовах чужої країни. Для прикладу, клініку відвідував президент Світового конгресу українців Євген Чолій.

Власне, тут у наявності факт, що минули часи, коли тільки наші земляки «гнули спини» на іспанців. Тепер також і господарі цієї країни починають поступово працювати під чужим

керівництвом українців. Правду кажучи: відрадно. Хоча, на-
вряд чи нога іспанських стоматологів Оскара Переса Родрігеса
та Хуана Карлоса Діаса Діаса була б тут, якщо б їх щось не влаш-
товувало. Відповідно, наші користуються у них і авторитетом,
і повагою.

Звичайно, не лише за гарні очі судять про наших лікарів.
Передусім зважають на їхній фаховий рівень. А ось про нього
свідчать наступні факти. Андрій Масалітін закінчив Національ-
ний медичний університет імені О. Богомольця в Києві. Пра-
цю починав у добре відомій Київській міській стоматологічній
поліклініці по вулиці Пимоненка, 10а. Тоді наставником у ньо-
го була головний столичний стоматолог Світлана Коломієць.
Пізніше працював дитячим хірургом-стоматологом медично-
го містечка в Києві. Почав писати кандидатську дисертацію
під керівництвом головного дитячого стоматолога Людмили
Лепорської. В Іспанії (приїхав 1999 року) закінчив одонтоло-
гічний факультет Мадридського Європейського університету.
Захистив кандидатську дисертацію на медичному факультеті
університету «Комплутенсе», згодом пройшовши тут магістра-
туру.

Тетяна Масалітіна навчалася в Київському педагогічному
училищі №2, здобувши фах вихователя дитячого садочку. Спо-
чатку працювала за спеціальністю, а потім кардинально зміни-
ла місце праці, ставши менеджером відділу охорони Залізнич-
ного району Києва. В Мадриді – черговий поворот у трудовій
біографії. Очевидно, під впливом коханого чоловіка закінчила
факультет зубної гігієни Мадридського Європейського універ-
ситету та курси зубних техніків.

За плечима в Галини Шевченко – Тираспольське медичне
училище.

Чи сумніватиметься (не кажу вже боятиметься) хтось по-
трапити в руки таких спеціалістів? Навряд чи. Врешті-решт, Ан-
дрій у розмові зі мною висловив маленьке нарікання: вільних
хвилин у нього катастрофічно бракує. Робота займає левову
частку часу. Бажаючих потрапити на прийом - сила-силенна.
Навіть просяться на неділю. Але цей вихідний для родини Ма-

салітиних то - святе. Сили ж не безмежні, треба і перепочити трішки. А простіше кажучи: відіспатися. І в сімейному колі побути.

З Масалітініми дуже цікаво спілкуватися не лише на медичні теми. Андрій і Таня – приємні співрозмовники, з якими можна обговорювати чимале коло питань у тому числі політичних. Візьміть на замітку, що глава родини – прекрасний спортсмен у минулому, а зараз практично закинув цю ділянку, оскільки часу бракує катастрофічно. Таня любить зазирнути до учнів українських суботніх шкіл, щоб розказати про деякі тонкощі поведінки із зубною щіткою та пастою і таке інше. Не так давно наші з нею шляхи пересікалися в культурно-освітньому центрі «Дивосвіт».

До того ж подружжя охоче допомагає українським справам. А ось бути присутніми на них у них, знову ж таки, ніяк не виходить. Скажімо, не змогли вони побувати на концертній програмі «Свята до музики любов», яка відбувалася кілька років тому в актовому залі української парохії Благовіщення поблизу столичної станції метро «Арґуелес». А вони б там, безумовно, були бажаними гостями, оскільки виділяли спонсорські кошти на придбання призів для конкурсів.

Ну, що ж, як кажуть, ще не вечір. Сподіваємося, що працівники клініки «Ренесанс» ще візьмуть участь у наступних заходах української громади: і як глядачі, і як меценати. Але головне, мабуть, усе-таки в тому, щоб вони на високому професійному рівні (що вони і намагаються робити) лікували наші з вами, шановні співвітчизники, зубки.

Лук'ян МИРКА.

ДИВЕН СВІТ «ДИВОСВІТУ»

Дивен, дивний це – чарівний, чудовий, неповторний, прегарний, прекрасний... І усі ці епітети, без перебільшення, можна висловити на адресу українського культурно-освітнього центру «Дивосвіт», який діє в місті Алькоркон поблизу Мадрида. Передусім, тут є суботня школа для дітей українських трудових мігрантів, які заповнили землю Дон Кіхота. Зауважмо,

що це також – найбільший учбовий заклад подібного типу в Європі, в якому навчається майже 300 дітей.

Відлік своєї праці школа розпочала в жовтні 2007 року, ставши основною структурною підвалиною теперішнього центру. Крім цього це – мистецький осередок, де відбуваються різноманітні урочистості: концерти, виставки, творчі вечори, презентації, ярмарки. А ще тут плекають юні таланти в ланці вокального, танцювального та прикладного мистецтва. Також і установа, де докладають усіх зусиль, щоб допомогти рідній Україні в нелегкий час боротьби з російським агресором. Уже неодноразово в центрі перебували воїни АТО, які відвідують країну Сервантеса для лікування та реабілітації, і котрим «дивосвітівці» намагалися віддати часточку свого тепла. Через волонтерів, з якими налагоджено тісні контакти, передається в Україну все необхідне для бійців, що воюють на сході.

Усе перелічене вище є досягненням цілого колективу – колективу одностудійців, трудівників, творчих осіб, просякнутих вірою, надією, любов'ю. «Дивосвіт» можна по праву назвати родиною. Власне, це і відзначило керівництво Міжнародної української школи, нагородивши його грамотою як кращий колектив у номінації «Школа – родина». Як вказано в супроводжувальному тексті: «...за родинність у родині щосуботи, щодня, щогодини».

А тепер дозвольте додати від себе. На моїх очах відбувається хоч і поетапне, та все ж стрімке становлення цього культурно-освітнього закладу. Мені цікаво спостерігати як зростає здібна юнь: навчається, відзначає знаменні дати, проводить дозвілля і так далі. Як «підтягують» своїх однокласників ті діти, котрі володіють українською мовою значно краще, адже виростили в Україні. Не секрет, що в тих, хто чи не з пелюшок «крутиться» в іспанському середовищі, відчутний акцент, їм важче вчитися. Але спільними зусиллями ці проблеми вдається долати. Плюс до того, школярі не забувають своє коріння, підтримують традиції, зростають патріотично налаштованими. У цьому, звісно, закладена величезна праця педагогічного та батьківського колективу.

Не хотілося б про «Дивосвіт» говорити лише загальними словами. Тому дозволю собі на правах тієї, хто веде більш-менш детальну хроніку центру, оперувати конкретними фактами, тобто розповісти про чи не найцікавіші моменти, заходи і т.п. Отож наберіться терпіння, шановні, й прочитайте про будні та свята «дивосвітівців». Впевнена: нудьгувати не доведеться.

В ГОСТЯХ У ДИВОСВІТІВЦІВ – КАНАЛ «ІНТЕР»

Шановне панство, якщо у вас від здивування очиці на лоба полізли, то опустіть їх на звичне місце. І не дивуйтеся: знімальна група українського телевізійного каналу «Інтер» дійсно побувала в гостях у нашої вчительки Тетяни Миколаївни Орищич. Але якщо ви гадаєте, що телевізійників цікавили лише питання, пов'язані суто зі школою чи центром загалом (хоч і вони, безумовно), то ви помиляєтеся. Гості завітали дещо з іншою метою, а саме відзняти сюжет з приготуванням однієї з іспанських страв для показу в телепередачі «Ранок з Інтером». Ось так: неждано-негадано, Тетяна Миколаївна виступила в ролі заправського шеф-кухаря з правами телекоментатора. І повинна зауважити, що впоралася вона зі своїм завданням блискуче. Я навіть засумнівалася, чи ця роль не підходить їй краще, аніж праця педагога...

Гості з Києва в особах журналістки Тетяни Тихої та оператора Олександра Олійника нагодилися до оселі Орищичів у Мостолесі 14 жовтня, акурат на саме свято Покрови Пресвятої Богородиці. Хоча приїхали вони кількома днями раніше, щоб зафіксувати на камеру міжнародну фармацевтичну виставку, що відбувалася цими днями в Мадриді. Паралельно інтерв'ю знімали також і «найкрутіші» місця столиці, щоб згодом змонтувати ролик про Мадрид як про туристичну «Мекку».

Звісно, про свій приїзд знімальна група домовлялася з Тетяною Миколаївною завчасно, щоб не «впасти», як сніг на голову. Хоча навіть ті кілька днів, які вона мала на осмислення та приготування, минули в хвилюванні. Ще б пак. Скажіть комусь, що до нього заявляться «акули» телепростору, чи він спокійнісінько відреагує? Отож і наша вельмишановна вчителька ні

сном-ні духом не знала про те, що стане «телезіркою».

А що телегінічності, шарму, вроди Тетяні Миколаївні не позичати, то це факт у «Дивосвіті» загальновідомий. І за словом вона в кишеню не лізе. Зрештою, й інтерівці цю особливість відразу ж відзначили, тільки-но переступивши поріг квартири. До речі, господиня зустріла їх із своєю улюбленицею на руках, напрочуд милим той-пуделем (або найменшим пуделем) Басею, зодягнуеною в... українську вишиванку. Телевізійники від захоплення не перечили, щоб собачка залишалася в кадрі.

Якщо ж вести мову про самі зйомки, то це не така проста справа, як видається на перший погляд. Спочатку Тетяна-журналістка (щоб не сплутати, умовно називатимемо її, на правах гості, Тетяною-першою, а наша, відповідно, буде другою) та Сашко детально пояснили процедуру зйомок. Хоча, розгледівши кухню, оператор глибокодумно замислився, адже не сподівався, що вона буде доволі вузькою. Простору для маневрів з камерою в нього просто не залишалось, тому довелося зосередитися лише на двох позиціях. Одне, як би не було дискомфортно Сашкові, оскільки й зросту він не куценського і кухонні меблі заважали, та свою роботу потрібно виконувати.

Зрозуміло все ж, що найважче доводилося Тетяні-другій, адже досвіду участі в подібних процедурах у неї – нуль цілих і нуль десятих. Декілька моментів вона мусила закарбувати на чолі. По-перше, готуючи запіканку з беконом, а саме цю страву іспанської кухні інтерівці вибрали для подальшого показу перед українським телеглядачем, пояснювати все в деталях. По-друге, в камеру не зазирати, а увагу концентрувати на Тетяні-першій як на основній співрозмовниці. Між іншим, безпосередньо в її бік не дивитися, а позирати на стіну, щоб об'єктив міг «бачити» обличчя обидвох дійових осіб. Деякі моменти перезнімали двічі, а то й тричі. Оскільки оператор використовував лише одну телекамеру, то, щоб відзняти крупніше, скажімо, інгредієнти, які входять до тортільї, він змушений був зупиняти процес і наближати камеру до картоплі, моркви чи інших складників. Ось чому зйомки розтягнулися на добрячих три години.

До цього процесу намагалися також залучити і старшого з синів Орищичів Максима, проте він не виявив жодних ознак зацікавлення. Тетяна Миколаївна, врешті-решт передбачила заздалегідь, що він жодним чином не спокуситься на подібне. Надто скромний бо. А ось молодший Павлик залюбки б попозував на камеру. Щоправда, цього йому робити таки не довелося, адже уроки в школі закінчилися пізніше. Зате на нього вже чекала, приготована для спільного з київськими телевізійниками вживання трапеза.

Крім тортіль гостинна господиня сервірувала стіл ще й іншими стравами: яйцями, фаршированими атуном, салатом з сиру та часничком, нарізкою з ковбаси та сиру й таким іншим. До смаку запропонувала ще й червоне вино, яким країна Дон Кіхота славиться на весь світ. Його гріх було б не подати, адже це рівносильно тому, що побувати в Римі, та не побачити Папу Римського. Але гостей передусім зацікавила запіканка. Очевидно, що вона виявилася настільки смачнющою, що присутні оговталися лише тоді, коли вона повністю зникла з тарілок. Жодного шматочка навіть главі сім'ї, який допізна затримався на роботі, не дісталось. Як зізналася Тетяна-друга, такої тортіль в неї ще не виходило.

З «носом» залишилася, до речі, й ваша покірна слуга (тобто авторка цього матеріалу), яка на жаль, змушена була швидше відкланятися, а про смачний фінал довідуватися по телефону з уст тих, хто залишився й наминав смаколики.

ДЕНЬ, ПЕРЕПОВНЕНИЙ ДОБРОМ І БОЛЕМ, РАДІСТЮ Й ТУГОЮ, СПІВЧУТТЯМ І ГОРДІСТЮ: хроніка 9 травня 2015 року

Ще не встигли вивітритися трепетні спогади від попереднього ярмарку, проведеного торік 29 листопада, а наш культурно-освітній центр знову заповнили дивні-предивні пахощі делікатесів, кулінарних і кондитерських шедеврів, духмяних напоїв і тому подібне.

Як і минулоріч теперішній захід було приурочено благородній меті – збору коштів для потреб українських воїнів, які постраждали під час бойових дій в зоні АТО. Проте, якщо торік

наша посильна лепта була, так би мовити, «заочною», оскільки двадцятирічний Сергій Ільницький перебував в Україні, й наші пожертви було спрямовано туди, то його травмовані ровесники, що прибули для реабілітації в Іспанію тиждень тому, стали бажаними гостями нашого центру. Власне, ця урочиста субота була поділена на дві частини: перша – благодійний ярмарок, а друга – зустріч мужніх захисників нашої Вітчизни. Про це наша коротенька розповідь, яку розпочнемо, дещо змінивши порядок денний. Передусім поведемо мову про ключовий момент цього дня, а саме про перебування в наших стінах новітніх героїв.

Івана Кушнерьова, Сергія Товстика та Василя Рокицького зустрів живий «коридор» з наших учнів, їхніх батьків і вчителів. Лунали оплески на їхню адресу, звучали вигуки: «Слава Україні! Героям слава!», «Молодці!», «Дякуємо!», які супроводжували хлопців до актового залу. А там на них очікували потиски рук, обійми, щирі слова підтримки та... сльози.

Розпочинаючи акцію вшанування звитяжців, директор центру Наталя Володимирівна Бондаренко проголосила: *«Маємо честь зустрічати в школі наших воїнів – відважних героїв, які з мужністю та вірою в краще майбутнє стали на захист нашої землі. Тим паче в такий знаменний день для всього світу й зокрема для нашої України: день 70-ї річниці перемоги над нацизмом.*

Ще одна пам'ятна подія для нас це те, що наша школа отримала від воїнів, які зараз перебувають в зоні АТО, як подяку за отриману допомогу та малюнки наших учнів, цінний подарунок, який ми будемо берегти і шанувати. Це – державний прапор, підписаний воїнами однієї з розвідувально-диверсійних груп Збройних Сил України».

Після внесення цього стяга слово було надано Антоніні Патиченко – волонтерці, яка разом з Василем Зайцевим робить усе для того, щоб допомога від «Дивосвіту» потрапляла безпосередньо до бійців, які воюють на передовій. Саме Тоня і Василь посприяли, щоб це знамено з підписами доблесних захисників нашої Вітчизни стало нашою святинею.

Своєрідним дарунком героям від колективу центру став невеличкий концерт, підготовлений силами учнів і педагогів. Переконана, що виступи наших вихованців не могли не зачепити душі гостей. Висновок про це напрошувався самим собою, варто лиш було поглянути на їхні радісні обличчя. Навіть Сергій Товстик, який виглядав особливо пригніченим і незворушним, розцвів усмішками.

Безсумнівно, схвилювали хлопців і слова, виголошені вчителькою математики Надією Михайлівною Леськів, яка на своїй власній долі відчула «крижані обійми» кількох воєнних боєнь. Так, два її прадіди брали участь в Першій світовій війні в лавах українських Січових стрільців. А один з них, Кароль Андрієвський, загинув у боях за гору Маківку в травні 1915 року. В рядах «усусусів» воював також і її дідусь Іван Кузьмій. Інший дід, Іван Андрієвський, виніс на своїх плечах усі незгоди Другої світової війни. А ось чоловік Надії Михайлівни Євген Леськів став учасником бойових дій в Афганістані в складі вертолітного полку.

Як уже мовилося, попутниками цих урочистостей стали сльози. Не втрималися навіть наші хлопці-старшокласники. Щоправда, буквально кількох моїх слів вистачило, щоб заспокоїти Владислава Телев'яка. Зауважу, що це, ясна річ, були сльози не пацана, а мужа... Як висновок: один такий захід вартує кількох десятків пустопорожніх виховних балаканин. Бо лиш на таких прикладах з реального життя наша юнь зросте по-справжньому патріотичною і відповідальною. Переконана на всі 100...

Завершилася концертна програма вручення нашим гостям подарунків, листів наших школярів, грошових пожертв. А їх разом з вирученими під час ярмарку милосердя коштів виявилось не так і мало. Лише від продажу надійшло 1680 євро. А вже в актовому залі було пожертвовано ще понад 600 євро. Сподіваємося, що наша незначна лепта допоможе хлопцям поправити здоров'я.

На цій оптимістичній ноті можна було б і поставити крапку, якби не ще одна важлива акція, яку ніяк не личить обминати

стороною. Ви, мабуть, уже здогадалися, що наша подальша оповідь – про благодійний ярмарок.

...Уже на дальніх підступах до «Дивосвіту» в повітрі можна було відчутися надзвичайні аромати. А побачивши столи, що ломилися від домашньої випічки, найрізноманітніших кулінарних виробів, фруктів і напоїв, навряд чи знайшлася б особа, в якій завчасу не почали б розбігатися очі, або ж не покотилася слінка.

Ой леле! Тут дійсно було від чого задурманіти. Наважуся перелічити бодай деякі зі смаколиків: торти, пляцки, пампушки, кошички, трубочки, рулети, хрусти, тістечка, чебуреки, біляші, вареники з вишнями, канапки, домашня піцца, фруктові шашлики і т.п. Хоча це далеко не повний перелік усіх присмаків. І цю смакоту всі бажали, а їх набилася міряно-неміряно, куштували, поїдали, споживали, наминали, закладали за щоки, ласували, смакували, лопали, хавали, глтали, лигали, молотили, перли. І робили це так, що ледь пальчики не відкушували, язик не ковтали, животи не надривали.

А ще мені особисто сподобалося як чимало з продавців рекламували свою продукцію, як припрошували, закликали, зазивали, нахвалювали і пригощали. Ну, як на справжнісінькому базарі.

Проте не лише фрикаси (призабуте слівце з наголосом на другому складі, що означає «делікатеси») були представлені на ярмарку. Тут можна було придбати також і сувеніри, і національну символіку тощо. І хоч я на тому ярмарку була, мед-горілку пила, по губах стікало, та в писочок не попало...

ПІДКОРЕННЯ ПОРТУГАЛІЇ

Так-так, не дивуйтеся. Представники нашого центру з успіхом виступили на фестивалі «Земля без кордонів: культура між нами», який відбувся в португальському місті Одеміра, замахнувшись на міжнародні лаври. Можливо, і жарт, але, як мовиться, в кожному жарті - частка правди. Проте, перш ніж розповісти про цей мистецький захід і участь у ньому наших артистів, трішки передісторії.

Можливо, вам не складе труднощів пригадати звітний концерт нашої суботньої школи під назвою «Ми – діти твої, Україно», проведений у стінах культурного центру Алькоркона «Los Pinos» позаторік, 1 червня, з нагоди Міжнародного дня захисту дітей. Тоді нашими бажаними гостями стали учасники танцювального ансамблю «Viz-a-viz» з Португалії під керівництвом українських хореографів Оксани та Володимира Драбовських.

Цей колектив уже добре відомий не лише в своїй країні, але і за її межами. Він навіть ставав лауреатом кількох міжнародних конкурсів. Під час позаторішнього виступу наші сусіди винесли на суд глядацької аудиторії сучасні танці, розмаїті за стилями: хіп-хоп, бугі-вугі, брейк-данс, хастл та інші. Гучні аплодисменти супроводжували майже кожен номер колективу. Особливо припали до вподоби присутнім у залі такі композиції, як «Тарантелла» та «Пірати». Чудову картинку доповнювали оригінальні різнокольорові костюми та допоміжні атрибути. Таким чином кожен номер був не просто танцем, а цілим спектаклем.

Принагідно зауважимо, що керівники ансамблю Оксана та Володимир Драбовські свого часу закінчили хореографічне відділення Тербовлянського культурно-освітнього училища на Тернопільщині. А серед їхніх вихованців є українці, а також представники інших народів: португальці, французи, німці. Цікаво, що освіту в згаданому вище навчальному закладі разом з подружжям Драбовських отримав і батько нашого учня, керівник танцювального гуртка «Перлина» при нашому центрі Ігор Чижевський. Власне, приятельські стосунки поміж колишніми однокашниками посприяли налагодженню творчих зв'язків поміж їхніми підопічними. Відповідно, цього року португальські українці зініціювали поїздку мистецького дивосвітівського «десанту» в їхні «володіння». А приводом до цього візиту стало свято міста Одеміра, розташованого в 200 кілометрах від Лісабона, в якому і мешкають, і займаються танцями учасники «Viz-a-viz».

Свято, як правило, триває майже місяць, а його програму наповнюють різноманітні фестивалі, виставки, театральні дій-

ства, концерти і т.п. Міська римо-католицька парафія офіційно запросила наш центр для участі у фестивалі, який мав на меті представити мистецтво й традиції інших народів, які населяють Одеміру, й зокрема познайомити тутешніх жителів з культурним надбанням українців. Мабуть, саме тому їхній вибір припав на «Дивосвіт». Ясна річ, згідно з українськими звичаями наші делегати привітали господарів запашним короваєм, спеченим «золотими» руками матері учня нашої школи Софії Сімків.

Нашим артистам випала честь продемонструвати свій хист окремим блоком, тривалість якого становила 45 хвилин. За цей час вони змогли виступити як у пісенному, так і танцювальному жанрах. Симпатії португальської публіки по праву розділили вихованці музичного керівника Лілії Іванівни Ткачук, наші юні солісти: Патрісія Бастюк, Анастасія Дроник, Христина Ясна, Адріан Кашаний, Вікторія Михалюк і Роман Климко. Чудове враження на присутніх справила виконавська майстерність юної іспанської співачки Беатріс Монтеро Павон. Крім них гарячу підтримку глядацької аудиторії викликав спів двох ансамблів: «Джерельця» та «Передзвону».

Припали до вподоби глядачам і танці у виконанні підопічних Ігоря Чижевського з гуртка «Перлина»: «Привітальний», «Козацький», «Вальс». Бурхливі оплески публіки «зірвали» Христина Наумова й Ігор Чижевський за сюжетно-гумористичний танок «Із сиром пироги».

Підводячи коротенький висновок, можна з певністю ствердити, що дивосвітівські артисти гідно представили українське мистецтво на португальській сцені.

У ЧАС ПОКРОВИ-СВЯТА – ПОСВЯТА В КОЗАЧАТА

Посвячення в ряди славних звитяжців проводиться в нашій суботній школі вже чотири роки поспіль. Започаткувала ж цю прегарну традицію Оксана Богданівна Горін, за що їй честь і хвала. І відбувається цей захід у дні, найбільш наближені до свята Покрови Пресвятої Богородиці. Знаменно, що цього ж дня тепер відзначається і свято захисників Вітчизни та україн-

ського війська. Саме з цієї нагоди 17 жовтня завітали до «Дивосвіту» шановані гості, які мають безпосередній стосунок до цих відзначень: офіцер підрозділу особливого призначення Збройних Сил України – майор Андрій Мацюк і дружина військового аташе при Посольстві України в Іспанії Олена Добридень.

Їм випала почесна місія: нагородити грамотами наших школярів – переможців конкурсу «Напиши листа захиснику України». Наші діти висловили українським воїнам найщиріші побажання в цих дописах, які невдовзі доставлять в зону АТО.

Звісно, що гості не могли не завітати цього суботнього дня на свято козачат. Відповідно, і вони, і всі ті, хто зібрався в актовому залі, стали свідками захоплюючого дійства, подарованого його учасниками. Звичайно, головними персонажами (навіть краще назвати їх іменинниками) стали наші п'ятикласники – гідне поповнення дивосвітівського козацького коша. Хоча це їм потрібно було доводити упродовж усього свята. А ось оцінити їхні здібності, а саме розум, кмітливість, співучість, сноровистість, силу (тобто все, що притаманне справжнім козарлюгам) випало досвідченим козакам – випускникам нашої суботньої школи. Власне, парубки стали ще одними головними дійовими особами. І в цьому поєднанні – нового козацького поповнення та бувалої і досвідченої старшини – була родзинка святкування.

Немало довелося попотіти п'ятикласникам, аби всі випробування подолати: і вірші продеklamувати, і пісні заспівати, і в естафетах взяти участь, і в силі зі старшими позмагатися. Як підсумок, констатуємо той факт, що з усіма завданнями вони впоралися з честю. Ясна річ, що й представникам козацької ради не личило пасти задніх, тому і вони продемонстрували своє неабияке вміння у віршах, танцях, конкурсах.

Окрім цього, вони ще й довели до наймолодших козацькі заповіді, аби ті, в свою чергу, зазубрили їх, як «Отче, наш»: честь і добре ім'я козака дорожчі за життя; за твоїми вчинками судять про все козацтво та народ твій; усі козаки рівні у правах, тому треба пам'ятати, що нема ні князя, ні раба, а всі – діти Божі; бути працьовитим і не ледарювати; служити вірно своє-

му народові; дотримувати слова, адже воно багато важить; поважати старших, шануючи старість; триматися віри прадідів, жити за звичаями свого народу; загинути, а приятеля виручити; берегти свою сім'ю, служити їй прикладом.

Як згадка про цю посвяту в новоприйнятих козачат залишаться посвідчення, врученими їм майором Андрієм Мацюком.

ІРИНА ФЕДИШИН: «КОЖЕН КОНЦЕРТ – СВЯТО»

Зірка української естради Ірина Федішин ретельно заготовує кожен свій виступ. Тому всі концерти закарбовані у її пам'яті та на світлинах. Будь-яка програма стає для неї святом. Однак, не лише для неї, а й для численних її шанувальників.

У цьому мали змогу переконатися всі, хто завітав до нашого культурно-освітнього центру 3 жовтня. А таких виявилось, хоч греблю гати. Чотири концерти і – чотири аншлаги. Такого «Дивосвіт» ще не бачив!..

На її приїзд очікували і з нетерпінням, і з хвилюванням, яке подекуди переростало в побоювання. Ну, ще б: така артистка приїжджає! Хотілося провести концерти на найвищому рівні, щоб комар носа не підточив. Або, як ще кажуть у молодіжному середовищі, аби було все «чікі-чікі».

Квитки на два виступи, що планувалися, розійшлися майже миттєво як для подібних заходів у Мадриді та його околицях. Тоді організатори туру Ірини по Іспанії вирішили давати третій концерт, а згодом і четвертий. Звісно, за особистою згодою співачки, бо стільки виступів упродовж одного дня – це вам не мильні бульбашки пускати. І знову ж таки: всі квиточки розібрали.

Здавалося б, ніщо не передвіщало «хмарного неба». Проте перед самісіньким відльотом артистки та її супроводу з Варшави трапилося несподіване. Наші гості переплутали лето-вища, прибувши в аеропорт імені Шопена. Натомість літак на Мадрид стартував з «Модліна». Довелося хапати ноги в руки і «летіти» (друге слово годі підібрати) в іншому керунку. Щастя, що рейс затримали на дві години, а могло трапитися, що концерти потрібно було б скасовувати або переносити...

Але давайте ближче до теми, тобто безпосередньо до виступів Ірини Федішин на дивосвітській сцені. Концертна програма під назвою «Лише у нас на Україні», насправду, справила на глядачів грандіозне, – ні, не так, – шалене враження! Сила-силенна позитивних емоцій обрушилася щедрим потоком на них уже з першої пісні, так і не припиняючись до завершення шоу. А що це було саме шоу, не доводиться сумніватися ні на йоту. І костюми, і звук, і світломузика, і підтанцювки, і коровай на початку та національний стяг в кінці програми, і вихід Ірини в зал у ролі «паровозика», що тягне за собою поїзд (сформований з присутніх у залі) в рідний край, і засвічені «мобілки», що символізували зірки на небі – усе створювало неперевершений ефект.

Доплюсуйте сюди пісні, які публіка знає будь-де і підспівує разом з артисткою. Не став винятком у цьому плані й «Дивосвіт». Скажімо, ту ж хітову «Калину», яка є особливою для Ірини, оскільки вона не часто виконує речі, написані не нею. Чи твір «Лише у нас на Україні», який можна почути навіть на перерві в нашій суботній школі у виконанні учнів. Або ж відомі українські народні пісні в інтерпретації нашої гості, котрі знайомі кожному чи не з колиски: «Чом ти не прийшов», «Чорні очка». Так ось, їх не лише підспівували, але й супроводжували оплесками і навіть пританцювували. А вже після виконання неодноразово лунали вигуки «Браво» і «Молодець».

Ясна річ, зачарували глядацьку аудиторію і менш відомі пісенні перлини співачки, поетеси та композитора, що прозвучали цього дня. Маємо на увазі «Прошу в неба», присвячену героїчним воїнам АТО, або ж танцювальну річ «Серця стук». Чи «Родину», в якій звучать до болю близькі кожному з нас, заробітчан, слова:

Ми повертаємось додому, ми повертаємось додому,
Де нас завжди чекає мама кожну мить.
Стара смерека зніме втому, стара смерека зніме втому,
Що назбиралася за стільки довгих літ.

Кожна справа має своє логічне завершення. Тому, як не солодко було б слухати пісні у виконанні Ірини Федішин, але

настає час, коли потрібно розлучатися. Та навіть після концерту вдячні глядачі робили це вкрай неохоче. Тому нашій гості, виснаженій та «вичавленій», неначе лимончик, одначе щасливий від навдивовиж теплого прийому, довелося ще й роздати чимало автографів, фотографуватися на пам'ять з багатьма бажаними. І... дати мені коротеньке інтерв'ю.

Звісно, після такого навантаження, яке отримала наша гостя під час концертного марафону не годилося набридати їй довго та нудно. Тому ми обмежилися кількома запитаннями.

– Ірино, знаю, що вам фізично дуже важко: чотири концерти – це не жарт. Та все ж, як вам тут співалося?

– Дуже добре, тому що люди підтримували. Направду, вражена підтримкою від першої до останньої пісні. Вийшла співати першу і таке відчуття, що це остання. Тобто, коли публіка вже «розігріта», коли всі аплодують. А ти виходиш, і вони так гаряче тебе сприймають. Це надзвичайно приємно.

– Відчули різницю між публікою в Україні та нашою зарубіжницькою братією тут, в передмісті Мадрида?

– Ну, публіка для мене завжди всюди рідна та близька. То ж намагаюся відпрацьовувати на максимумі, тобто на всі сто процентів. Але в кожному залі вона особлива. Тут мені все ж відчувалося, що люди хотіли почути ці пісні, за якими заскучали.

– Іншими словами дає себе знати ностальгія за рідною домівкою?

– Мабуть, що так. Словом, цього в Україні не відчужеш.

– Деся посередині програми стало помітно, що до вас раптово повернулося «друге дихання», тобто відбулося емоційне піднесення.

– Так-так. (Сміється). Енергію та насагу почерпнула із залу. Можливо, люди вже знали, що то в мене четвертий концерт, тому не дуже придиралися: чи я шпортаюсь чи не шпортаюсь, яка в мене зачіска та макіяж. Якщо чесно, то четвертий концерт співати важкувато. Але емоційно люди дуже гарно сприйняли, тому вважаю, що все вдалося.

– Ви вперше в країні фламенко?

– Так, вперше.

– І наважилися приїхати фактично відразу після народження другої дитинки? Напевно, мрієте, щоб пішла вашими стопами? Жартую, звичайно, бо крихітці ще рости і рости. Але хто у вас народився?

– Другий синочок – Олежик. Якраз в Іспанії відзначимо три місяці його появи на світ. Між іншим, і старший Юрчик, якому іде четвертий, і мама моя також разом з нами. Ми всі приїхали сюди.

– Мушу зауважити, що ви вирішили поєднати материнство з роботою. 8 вересня дали концерт у Трускавці, 13-го – в Бориславі. А потім ось до нас гайнули. Не жалкуєте, що протоптуєте стежину сюди, в той час, як могли б значно більше уваги приділити дітям?

– Звичайно, не шкодую. Мені приємно, що люди пішли із залу щасливі. Я відчула, що мої пісні потрібні, що люди їх люблять, хочуть чути. Відчувається, що вони чекали на цей концерт. А діти мої поряд зі мною, так що ніяких жалів. Навпаки щаслива, що сюди приїхала.

– Не треба бути казна-яким мудрагеликом, щоб зрозуміти, що ваші виступи припали заробітчанами до серця. То ж видається, що ви у нас можете невдовзі знову стати бажаною гостею. Маю на увазі вже наступне Різдво Христове, до якого у вас підготовлена чудесна програма. То як, приїдете?

– Я б з радістю. (Сміється). Насправді ж, на Різдво у мене завжди дуже насичений графік, кожен день розписаний чи не похвилинно. Цього року, скажімо, ми об'їхали з різдвяною програмою 22 міста України. Щодня було інше місто, тому буде важко встигнути і там, і тут. Але думаю, що все можливо. Як мовиться, поживемо – побачимо.

– Дозвольте на завершення поцікавитися, чи добре прийняли вас у «Дивосвіті»? Чи зручно у тих осіб, котрі по домівках розібрали?

– Безумовно, до нас дуже гарно відносяться. Більше того: відчуваємо, справді, родинне тепло.

ВЕЛИКДЕНЬ, ЯКИЙ ЗАЦВІВ ГАЇВКАМИ

Свято над святами, торжество з торжеств. Це, як ви, мабуть, здогадалися, про величне свято Воскресіння Христового. Цей празник у багатьох ще з дитинства асоціюється з запаморочливим запахом диму від вишневих дрівець, що долинає з-за хати, де тато вудить шиночку та ковбаску; дивовижним ароматом дріжджового тіста для пасок, яке виростає напрочуд швидко, готове ось-ось вирватися з «лабет» тісної каструлі; мелодійним голосом мами, що кличе облизати макогона – смачного-пресмачного після процедури розтирання крему для плячків; чудо-писанок, які розписувати збирається вся родина; малинових звуків дзвона, що настійливо зазиває до храму. До цього переліку можна додати забавні гаївки на церковному дворисьі, котрі, поряд з усім наведеним вище, залишаться назавше і, незважаючи на жодні катаклізми, будуть уперто пробиватися, неначе трава крізь асфальт...

Звісно, теперішня юнь не пам'ятає багатьох пасхальних атрибутів, бо, попросту, цього вже не застала. Але дехто з членів педагогічного колективу чи батьків наших учнів усе це всмоктали, як кажуть, з молоком матері. Тому зараз намагаються передати молодшому поколінню. Відповідно, гаївки в нашому центрі стали вже традиційними і готуються до них з великим бажанням і неабияким трепетом.

Не стали винятком і цьогорічні Великодні свята. Людно та гамірно було на шкільному подвір'ї 14 травня. А зібралися дивосвітівці, власне, щоб показати та подивитися на гаївки. До цього долучилися всі шкільні класи. Розпочинаючи свято, його ведучі Ліза Закоцька та Роман Климко коротенько розповіли про походження гаївок і веснянок, які також входять до цього циклу. А потім почергово запрошували на середину всіх, хто брав участь у програмі.

Спочатку імпровізовану сцену заповнили наші наймолодші – дошкільнятка, виконавши пісню «Писанка». Звісно, не обійшлося без допомоги їхнього класовода Оксани Миколаївни Маланяк. Згодом настала черга гаївки «Вербовая дощечка», участь у якій взяли представники першого-одинадцятого

класів. Ця забава завжди викликає особливе захоплення, бо наймолодші повинні подолати деяку відстань, пройшовши по руках старшокласників, сплетених попарно між собою. Звісно, цю гаївку супроводжують емоційність, сміх, радість.

Наступні учасники, а це учні другого-сьомого класів, винесли на суд глядачів гаївку «Ой, вийтеся огірочки». Далі спершу третьокласники, а потім четвертокласники закружляли в хоровах, наспівуючи «Зацвіла в долині» та «Ми кривого танцю йдемо». Після цього добре знану і малим, і дорослим «Подоланочку» представили дошкільнята.

Веснянка «А вже весна, а вже красна» прозвучала у виконанні учнів п'ятих-шостих класів. А веснянку «Вийди, вийди, Іванку», виконав вокальний ансамбль «Джерельце», якому підспівувала його керівник Ліля Іванівна Ткачук.

«Веснянка» – так називалася пісня, що прозвучала у виконанні середньої групи вокального ансамблю «Передзвін». А ось їхні старші приятелі завершили свято підсумковим акордом – величним «Христос Воскрес!»

НАВЧАЄМОСЯ, СВЯТКУЄМО, ВІДПОЧИВАЄМО

І все це в дружньому дивосвітівському гурті. Ми ж бо – одна родина. Хто не вірить, нехай переконається ще раз.

Дві неділі поспіль, 22 і 29 травня, стали прикметними в тому плані, що два наші класи – п'ятий і шостий – масово виїхали на лоно природи. Така ідея виникла ще під час Різдвяних свят, коли шестикласники заколядували трохи грошей і вирішили витратити їх на цікаві поїздки. Цей задум розвинула одна з «тріумвірату» керівників батьківського комітету п'ятого класу Світлана Шмайлова, захопивши не лише однокласників своєї доньки Анастасії, але і їхніх мамів і татусів. Вона ж чітко окреслила свої наміри: *«Ще міцніше здружити і малих, і дорослих, звівши їх до купи під час цікавої та захоплюючої подорожі. Поспілкуватися серед розкішної природи неподалік від Мадрида, адже багато хто за межі столиці ще жодного разу не виїжджав. Доказати, що нам цікаво може бути всім разом».*

Об'єкт для мандрівки, очевидно, «підкинула» сім'я Суховичів (добре відомі нам Сергій, Лариса, Андрій і Костянтин), яка мешкає в мальовничих околицях природного парку поблизу ріки Дуратон («Parque Natural de las Hoces del Río Duratón»), в селі, а в нашому розумінні містечку, Сепульведа, що розташоване в комунідаді Сеґовія. Врешті-решт такі плани знайшли благодатний ґрунт і в підопічних Наталі Богданівни Коцюбинської – класного керівника шестикласників.

У першу поїздку відправилися саме вони, орендувавши для цього автобус, який супроводжували ще три автівки. Набралося не багато, не мало – майже 70 осіб. І всі вони залишилися безмежно щасливими від цієї подорожі. Насолодитися унікальною природою, катанням на байдарках, відвідинами старовинної церкви (La ermita de San Frutos), зоологічного музею (Museo de los lobos) випало подорожуючим. А враження від побаченого жодні епітети не здатні передати. Вже одне повітря чого вартувало? Кришталеве, смачнюще-пресмачнуще, духмяне-предухмяне. П'єш, п'єш – і не нап'єшся. А коли розпростертися на шовковистому килимі трави-мурави і глянути у вись, то побачиш грифів, які ширяють і низько, і високо й обов'язково захочеш махнути за ними, щоб хоч на мить поглянути з високості на матінку-землю й зачаруватися її неймовірними красотами. А ще каньйони, між якими змієюю звивається річка, і які милують зір своїми скелями-стінами. Одне слово, ней-мо-вір-но!

У другу мандрівку вирушило 46 представників п'ятого класу (і учні, і вчителі, і батьки), які розмістилися в автомобілях, що вишикувалися в кавалькаду з дев'яти машин. Крім байдарок на них чекав ще й смачний-пресмачний обід в одному з кемпінгів, напрочуд цікаві враження та спілкування. Ну, як же без них?.. Бо на самоті можна і на канапі вдома камінцем пролежати. Але хіба то цікаво?..

Тому нам нічого не залишається як наостанок запросити всіх інших дивосвітівців гайнути в пречудову мандрівку. Тож не вагайтеся, підключайтеся!

РОДИЧАННЯ ПО-ДИВОСВІТІВСЬКИ

Усього лиш тиждень промайнув від попереднього дня родини, яке відбулося 6 червня в колі другокласників. І ось у суботу, 11 червня, в нашому культурно-освітньому центрі знову відбулося премиле родинне свято, цього разу організоване для наших наймолодших – дошкільнят. Прикметно, що і назвою його, і провідною темою стали такі слова: «Ми дякуємо Богові за маму й тата». Напрочуд тепле, ніжне, ласкаве, добродушне, та, безперечно, змістовне дійство запропонували глядачам, що зібралися в актовому залі, дві групи дошкільнят. А ще й, що також важливо, стисле, оскільки не забуваймо, що стислість – сестра таланту. Звісно, щоб подивитися на свою дітлашню до нас завітали батьки діток, їхні бабусі й дідусі, братчики та сестрички, тітоньки і дядечки, хресні мами й татки. Всі разом вони створили дружне, гамірне, веселе, забавне сімейство, вкотре доводячи, що «Дивосвіт» – це одна міцна-преміцна родина.

А скільки чудових миттєвостей від зустрічі з прекрасним подарували глядачам учасники концертної програми. Запам'яталися, очевидно, всім виступи дошкільнят з молитвами при запалених свічечках, напрочуд оригінальні пісенно-танцювальні композиції «Корольок» (у супроводі брязкалець), «Подояночка», «Котик», «Василечки», «Чоботята», «Черепашка». З насолодою вслухалися присутні в пісні, виконані Христинкою Миргою, Даринкою Кучек, ансамблем «Веселка», сестричками Адель і Нікою Кучерами, донечкою й татусем Анною-Вікторією та Олексієм Васильченками. Бажаними гостями стали учасники танцювального ансамблю «Перлина» під керівництвом Ігоря Чижевського. Як мовиться, прийшлися до двору. Середня група колективу показала танок «Привітальний», а найстарші в ансамблі – матусі учнів – винесли на суд глядача «Танець з віночками». А ще були гвоздики, піднесені дітьми мамам, після чого всі вони закружляли у спільному вальсі. Як же зворушливо було!

Звісно, свято не вдалося б таким яскравим і барвистим, якби не генератор його ідеї – музичний керівник «Дивосвіту» Оксана Маланяк. Але хіба ідея чогось варта, якщо її нема кому втілити в життя? І знову ж таки, в цьому контексті, згадаймо «моторчика» програми все ту ж таки Оксану Миколаївну. І поаплодуємо гучно, бо вона ці оплески заслужила. Проте і без її активних помічниць не обійшлося, а саме Люби Забавської і Тетяни Місюрак.

Не знаю як кому, а мені особисто свято сподобалося так, що навіть на вірші потягнуло. Талантом великим Всевишній, мабуть, не нагородив, але на кілька рядочків усе ж спромоглася. Вони мають безпосереднє відношення до заходу, про який мені випала честь розповідати. Зрештою, цими рядками дозвольте завершити:

Мама, татко, бабця, дідо,
Рідний «Дивосвіт» – і я.
Це ж – частинка України,
Це ж бо дружня сім'я.

ЗАВЕРШИВСЯ БАЛ, ТА СВІЧКИ НЕ ПОГАСЛИ...

Так-так, як би не було сумно журавлятам покидати рідне гніздечко, та настає момент, коли вони мусять розпочати свій власний незалежний політ. Ось і випускники нашої суботньої школи опинилися в подібній ситуації, тобто на порозі самостійного дорослого життя.

Відлунали звуки останнього в їхній шкільній біографії вальсу. Затих шум, а разом з ним і дзенькіт келихів прощального балу. Але чи погасли свічки? Ні, і ще раз ні! Свічка долі кожного з наших випускників не тільки не потьмяніла, але й замехретила іншими, більш яскравими барвами. Це – однозначно. То ж хочеться висловити надію, що наші «журавлята» не загубляться у вирі бурхливого сьогодення, а знайдуть своє гідне місце в ньому, достойно проносячи звання випускника «Дивосвіту» в несподіваних і нелегких обставинах...

А поміж тим випускний бал подарував чимало напрочуд приємних миттєвостей і його учасникам, і його гостям, і просто бажаючим долучитися до цього свята в якості глядачів. Уже традиційно в нашому центрі прийнято уповноважувати на роль ведучих вихованців, які закінчили школу торік. Ось і цього разу така місія випала парі, яка уособлює в собі, з одного боку, неповторний дівочий шарм, красу та ніжність, а з другого – строгу юначу вдачу, доброчесність і надійність. Усі ці риси характерні як для Яни Держко, так і для Андрія Квітчука. Звісно, і акторську обдарованість від них не забереш.

Одначе не вони грали у цьому спектаклі роль «головних скрипок». Ясна річ, що цього удостоїлися наші випускники. Власне, вони опинилися в центрі всезагальної уваги. Спершу, коли граціозно випурхнули на сцену, очолювані своїм головним вожаком-поводирем – класним керівником і одночасно директором центру Наталією Володимирівною Бондаренко. Потім, коли з уст ведучих пролунала коротенька характеристика кожного з них (ох, і попотіти довелося класній керівниці, щоб дати невеличку, але дуже влучну та цікаву оцінку своїм підопічним!). Згодом, коли на екрані промайнули зворушливі фотокадри, які відобразили життя наших випускників від самого малечку і до їхнього змузнення (які тільки емоції від побаченого не з'явилися на їхніх обличчях!). Пізніше, коли вони звернулися до присутніх, зокрема і до своїх вчителів, віршованими рядками та піснями. І, звичайно ж, неповторний і унікальний вальс, який буквально окрилив не лише танцюристів, але й усіх глядачів. Довершений, легкокрилий, граціозний, милий, чарівний...

Безперечно, свою вагому лепту в пречудовий сценарій внесла процедура вручення випускникам державних атестатів про закінчення навчального закладу. І тут не забудьмо один важливий нюанс. Ці документи вручав юнкам і юнкам не хто-небудь, а Надзвичайний і Повноважний Посол України в Королівстві Іспанія Анатолій Щерба. А допомагали йому в цьому директор Міжнародної української школи Людмила Іванова й уповноважена особа в проведенні ЗНО від Українського центру оціню-

вання якості освіти Ярина Дацків. Відчуваєте, які особи завітали до нас на цей захід? До речі, разом з випускниками вітання від високоповажних гостей отримали і їхні батьки, а також щирі подяку за добре вихованих ними дітей. Момент незабутній.

Не можемо промовчати і про інші цікаві епізоди балу. Зворушливим було піднесення випускникам на вишиваному рушничку короваю нашими молодшими школяриками – Патрісією Бастюк і Адріаном Кашаним, після чого їхні старші колеги прикладалися до хліба поцілунком. Схвилював також і виступ батьків – Уляни Білоус і Віталія Чуба. Цікавим був і виступ наших дев'ятикласників із врученням їм свідоцтв про закінчення базової середньої освіти. Словом, байдужих у залі попросту не могло бути. Але як би приємно не було всім учасникам свята, закон такий, що воно мусить завершуватися. Добіг кінця і цей випускний вечір.

...Вони, наші «журавлята» відлітають у вирій, але ми сподіватимемося, що рідної домівки ніхто з них не забуде. Як і пам'ятатимуть ось ці віршовані рядочки:

О, школо «ДИВОСВІТ»! Ти – сонце в небі

У тьмі прозрінь і тисячі доріг.

Ми все життя вертатимось до тебе,

Переступаючи із трепетом поріг!

*Дивосвітівські новини від
МИРСЬКОЇ Калини.*

БІДОЛАШНИЙ ФЕРНАНДО

Якось у понеділок зустрів на площі Алюче, біля «Карефур» в Мадриді, добру знайому Любу Костечко, що поверталася після напруженого робочого дня. Зауваживши, що вона неймовірно збуджена, я всіляко намагався заспокоїти її. Хоча вдалося це з превеликими труднощами. Трішки оговтавшись, Люба розповіла про випадок, який стався із нею сердешною. Коли закінчила оповідь, я не стримався і зайшовся реготом. На що вона відрегувала так: «Тобі – сміхоньки-хихоньки, а мені непереливки було від навіженої Мерче. Бодай би мої очі її не

бачили, вуха не чули». А що трапилося? Краще від головної дійової особи про це ніхто не розкаже. Послухаймо, в такому випадку, головного персонажа.

«У п'ятницю я мала роботи невпрогорт, бо моя сеньйора Мерседес (скорочено Мерче) готувалася до дня уродин. Ясно що треба було наїшачитися біля кухонної плити, тому додому я припленталася значно пізніше, ніж завжди. А коли нині (*не забудьте, що це понеділок – примітка автора*) повернулася до неї зранку, то там панувала вкрай напружена атмосфера. Тільки-но ступила за поріг, як побачила господиню – розлючену, немов пантера. Поруч неї дві доньки – Тереза та Сусанна, що стояли, витягнувшись стрункою, хоча вони, зазвичай, літають по хаті, ніби шалені. Упершись поглядом у мене, Мерче гаркнула, неначе псюга, що з ланцюга зірвалася, побачивши чужих:

– Люба, щиро дякую за те, що ти до дня мого народження таку свиню підсунула. Від кого, від кого, а від тебе такого не очікувала. Ти знаєш, що я весь посуд змущена була мити руками, бо зіпсулася «лававахійя» (машина для миття посуду – *примітка автора*).

Відчуваючи, що обличчя заливає червона фарба, а до горла клубок підступає, немовби не своїм голосом питаю:

– А при чому тут я?

Сеньйора ще вище підвищує голос:

– Як при чому? А хто, як не ти, перекрив вхідний кран внизу під мийкою? Я мусила викликати майстра, бо думала, що попустилося щось важливе. А він, покопирсавшись трохи і залізши під низ, виявив, що це лишень кран перекрито.

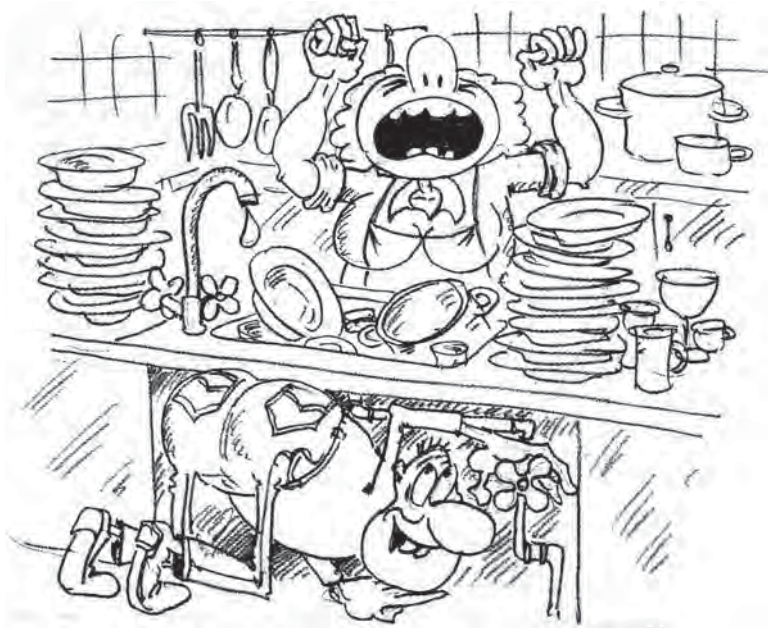
– Я цього не робила, – моментально парирувала я, прокрутивши в пам'яті всі свої дії в п'ятницю.

– То ти натякаєш на те, що той бісовий кран сам взяв і закрився? Сюди ж ніхто крім тебе і мене свого носа не потикав, – уже трохи спокійніше пробубоніла Мерче.

– Я ні нащо не натякаю, я точно знаю, що до цього непричетна, – стою і далі на своєму.

Ось тут Мерче і засумнівалася остаточно, двозначно хмикнувши:

– Зачекай, зачекай. Пригадую, що доручала своєму Фернандо забирати саме в п'ятницю щось з-під мийки. Точно. А він, йолоп, швидше за все, і перекрив той капосний кран. Ось зараз я рознесу свого недоумкуватого чоловічка, аби йому в смолі пекельній паритися! Через його дурнувату головешку довелося мені не лише гору посуду перешурувати, а ще й майстрові викласти порядну суму за виклик у вихідний!..

Чи проминуло «читане й співане» повз Фернандо, цього Люба вже не довідалася, бо його на той час не було вдома. Проте можна собі уявити, які блискавиці та громи метала в його бік розлючена дружина. А може я помиляюся, адже чужа сім'я, тим паче іспанська, – це дрімучі хаші, до яких іншим – зась...

Мирон ЛЮБЧАК.

НЕ ТЕ ТЕПЕР АЛЮЧЕ, МАНСАНАРЕС-РІЧКА НЕ ТА...

Пригадуєте рядочки з відомого вірша нашого класика Тичини «Пісня трактористки»? Маю на увазі чотиривірш-рефрен, який повторюється в ньому:

Дим-димок од машин,
мов дівочі літа...
Не той тепер Миргород,
Хорол-річка не та...

У переносному вживанні останні два рядочки означають різкі зміни. Саме про це також свідчить заголовок матеріалу, який пропонується вашій увазі. Звичайно, дехто з наших заробітчан може зробити логічний висновок, що площа Алюче в іспанській столиці набрала дещо інших рис, аніж раніше. Ще років два тому там вирувало активне життя. Приїжджали та від'їжджали буси з посилками, сумками, передачами, як, зрештою, і з пасажирами. Збиралися натовпи наших співвітчизників, щоб погомоніти, попитати про роботу, винайняти чи здати житло і т.п.

А ще раніше було й гарячіше: «виясняли» стосунки претенденти на «господарів», себто ті, хто надавав «дах» на цій території. Навіть нерідко до рукопашної доходило. По-сучасному їх називають «крутеліками». Хоча таких на Алюче тепер і з вогнем не знайдеш: вони у ранг поважних бізнесменів зараховані. Не лунає, як колись, моторошне слово «рекети», що наводило страхіття на наших заробітчан упродовж кількох років. А все тому, що іспанці поклали край нелегальній торгівлі «горючим», шинками, ковбасами і т.д. Щоб торгувати легально, потрібна дрібничка – ліцензія. А хто ж за неї добрячі «бабки» готовий відвалити?.. Як мовиться, нема документа – помахайте, пане-товаришу, на прощання ручкою. Тому й спорожніло наше Алюче. Лише вряди-годи зазирнуть сюди ті, хто квартиру хоче здати, чи навпаки той, хто шукає житло. А було ж колись...

Ще не так давно всі наші заробітчанські дороги в Мадрид і вели на цю ж таки площу Алюче. І нехай не ображається на

мене автор отого відомого вислову про всі шляхи, що прямують до Вічного міста. Бо до того Рима таки, вочевидь, далеченько. І якщо якийсь слов'янській душі й спаде на думку спрямувати туди свої стопи, щоб засвідчити Понтифікові (бо бути в Римі – й не бачити Папу?) своє існування на цьому світі, то можна заодно пошепки і про свої біди заробітчанські, клопоти та негаразди віковічні розказати. Гляди, може, і зиск якийсь з того буде...

Так от, якщо отій слов'янській душі забагнеться таке вчинити, щоб вгамувати хоч трішечки цікавість, вічну жагу до краси, потяг до незвіданого, то не забудьмо, що на все потрібні грошенята. І не лише для цього. Потрібні – і край! Бо й справді, кортить уже не лише побачити світ, себе у ньому, пройтись пішки по Америці чи Канаді, густозаселеними тим же рідним українським людом, по Барселоні, по Валенсії, Севільї та Гранаді, а й вернутись до наших рідних Боковеньок, Монастирчан чи Лімничан з Підгайцями. І в цих останніх, світові не знаних, залишитись би. І бажано – назавжди! Кортить же ж як там жити-вікувати, а не по заробітках валандатися. І маємо там жити. Тільки бажано – при грошах. Бо скільки ж можна бути бідакою на отчій землі? Скільки врешті-решт можна «гнути горба» на інших по отих немилих заробітках? Що за долю таку ти нам вибрав, Господи? За що?..

Але до тих остаповишенських Боковеньок з Підгайцями, – наших рідних місць, ще, мабуть, ранувато вибиратись. Мус ще трішки покапарити на чужині. То ж для початку і на початку нашого шляху-гостинця додому, хай нам буде за прихисток Алуче. Отой невеличкий майдан на однойменній станції метро в іспанській столиці, куди щонеділі стеляться чи не всі українські стежки-доріжки, що нині сущі є у цьому величезному, шумному мегаполісі. Тягнуться сюди звідусіль наші брати-сестри, заробітчани, скитальці та страждальці новітні. Стягуються сюди українські наші долі чи недолі.

Саме тут, на цій площі, можна скинути із себе, бодай на один день, отой незримий, важкий тягар буденних і щоден-

них трудів наших праведних на благо усіх поселенців цього великого іспанського королівства. Вантаж, що тисне на плечі, муляє спину, набиває мозолі на руках. Де можна видихнути з себе отой сум невітшний, тугу невиліковну, неспокій вічний, що нас мучить, точить душу ізсередини і який накопичився за всі дні-роки нашого нелегкого життя-заробітчанства по світах. Можна – і треба. Душа і тіло прагнуть цього.

ШУМИТЬ, ВИРУЄ, ГОМОНИТЬ МАЙДАН

Шумить розкотисто, гомонить дзвінкоголосо, жартами хлюпає – українська мова! Вона, ріднесенька, материнська, - головна ознака цього натовпу людського, який вирує, сміється й плаче (буває) на цьому клаптику іспанської землі. Нею, здається, просочене все повітря довкола. Вона на устах у кожного, хто тут ходить і вважає себе українцем зроду. Ні, звичайно, чути подекуди і польську мову, і російську. Але наша тут превалює, є головною. Тут, серед співвітчизників, на цьому острові посеред чужої землі, слова рідного, нам усім і кожному поосібно добре! Тут нам затишно і тепло.

От якби тільки не пантрували нас оті «розфуфирені» машини, на яких написано «polіcía». Воно явно бадьорості не додає, оте слово, навіть якщо ти з «паперами» законними в кишені (а що вже казати про «безпаперових» наших громадян, яких тут чимало!).

Але якщо відмежуватись від такої дрібниці, то можеш почуватись тут і справді як удома. Тут усі між собою знаються, дружать, родичаються, сватаються, колегують, кумкаються, залицяються. Тут здибаються (цілий тиждень не бачились, а то й більше за роботою щоденною) друзі, знайомі, близькі, родичі, земляки, сусіди, односельці, коханки та коханці, розлучені й одружені, куми, свати. Ведуть розмови поміж себе, вирішують спільно наболілі питання та проблеми, яких тут на усіх нас вистачає, шукають-продають роботу, винаймають та здають квартири, запрошують на усілякі курси, школи, вечори. І в цьому спілкуванні допомагають оголошення.

НАРОД СКАЖЕ, ЯК ЗАВ'ЯЖЕ

Вони, оголошення, – як ще одна важлива ознака нашого українського острівця на Алюче. Їх тут, якщо й не море, то цілий ставок. Усі стовпи бетонні, навіть нещасні поодинокі деревця обліплені тими білими папірцями, ніби пов'язаний бинтами хворий. Вони так і застигли, стовпи та дерева, з отими «пов'язками-бинтами», бо і руки їм пов'язано, і ноги обліплено. Вони тут усякі: більші куценькі, надруковані та писані сьак-так, від руки, наспіх, з помилками і без. І мова в них різна: українська, російська, польська. І з кавказьким знаменитим всюдисущим акцентом і не менш знаним суржилом нашим, доморощеним.

Тож я ходжу собі майданом і щось для душі пробую наловити з тієї писанини. Народна творчість, – цікаво ж! А народ наш мудрий, з гумором завжди був і є в «ладах» попри всі катаклізми його сумної історії. І якщо щось скаже чи напише – як припечатає! То ж ось який багатий «улов» мені дістався! Читайте і дивуйтеся, шановні.

«На квартиру требуется одна женщина. С языком». «Робота на інтерні. Без мови». Он воно як буває: то «с языком, а то без «мови». І як таке второпати: робота – і «без мови»?.. «Шукаю жінку в кімнату. Умова: щоб хотіла спокою». Попробуй таку знайти нині, та ще й у такому шумливому мегаполісі, як Мадрид! Радше квартиру тиху, спокійну знайдеш, ніж таку жінку! «Візьму на квартиру дві жінки. Квартира – спокійна, всі умови для проживання, не жарко, ціна розумна, без ентради». Ось бачите, є: і квартира «спокійна», яка не психує, не запустить в голову тією ж сковорідкою, і не жарко. «Возьму на квартиру мужчину со всеми удобствами, где мало людей». «Со всеми удобствами?» Мужчину, теперішнього? Чи не перевелися ще такі, що «с удобствами», та й ще «со всеми?!» Або ще: «Потрібні жінки для роботи. На виноград». А хтось з гуморком, взяв та й «на» закреслив чорнилом, а зверху над ним написав «у». Тільки «у», а жіночки вже наші й мислять: так «на» чи «у» виноград?

Усякі бувають, як бачите, ті оголошення. Як і різні люди, що їх пишуть. Це ж – А-ЛЮ-ЧЕ! І тут – як на фронті, де ідуть такі самі «бої місцевого значення»: за квартиру – «с удобствами» і

без, не дорогу і не жарку. Теж саме і з роботою – за добру роботу, за кращу або й просто за будь-яку, «с языком» або «без мови», як ви переконалися. Робота і квартира – це дві головні цілі тутешніх «боїв». Більший стовп для оголошень – «поважний» такий – мають українці. Менший, позаду, «відвоювали» поляки. Та оголошень у них менше, як і бусів. Наші тут утримують ключові позиції.

На передових отих позиціях - наші буси стоять. Їх тут щоне ділі по п'ять-шість, а то й більше буває. Ще теплі та рідні, вони «пахнуть» домашніми вареничками, європейськими дорогами, вітрюганями та дощами, квітами й травами придорожніми. А з вихлопної ще димок в'ється – стомила машина. Це ж, вважає, більше трьох тисяч кілометрів пробігла вона з нашої України сюди, до нас, на Алюче. І це всього за кілька діб. І отой листочок маленький, що зачепився за буфер, – може, то привіт комусь з рідної землі. Можливо, то наша весна послала до нас свого гінця, щоб нагадати про тих, хто виглядає своїх синів-дочок безутішних із далеких світів. Може...

Але хлопцям-шоферам не до лірики. Вони зважують хутко наші посилки-подарунки, завантажують отим крамом свої машини, щоб через короткий час – в путь-дорогу. І знову через усю Європу. Благо, дороги добрі побудували для нас європейці. Отож щодуху в Україну, аби розвезти свій вантаж від Львова і аж до Донецька. А тоді знову лаштуватися в Іспанію. Дивися: а вони, буси, уже стоять зранку на тих же місцях на Алюче, де й стояли тиждень тому. Ніби й не рухались нікуди звідси! І не повірив би, але машини ще теплі. А хлопці вже за роботою: важать, пакують у кузов, видають, продають. І так – день у день, з місяця в місяць. Хлопцям не позаздриш – день і ніч за кермом. І не поспиш по-людськи, і не поїси. Але – така у них робота. Виявляється, і так можна гроші заробляти. Зате скільки світу подивився, краси різної, пейзажів на видноколі!.. А по обіді – знову рушили з Алюче, поїхали, лише фарами мигнули на «курві»-повороті. Щасливо, хлопці, добрих вам доріг-гостинців. Ми чекаємо на ваше повернення! До наступної неділі! Поїхали. Туди – де все наше. Де нас ждуть. Де без нас, так нам пишуть, сумно. Забра-

ли часточку чогось нашого зі собою. Бо чому ж тоді так запеклодесь біля серця, заболіло там, де сумує душа?..

Поїхали. А ми zostались. Є ще час чогось духовного та матеріального спожити. Он воно розкладене на столику, на лавочці, а то й просто на землі. Бо Алюче, якщо хочете, то ще й ніби маленький базарчик, де можна купити цукор, гречку, рис, рибу копчену, ковбаси українські, пиво, водичку... Ну, не стану ж я і справді перераховувати вам усе, що подається тут.

А яку ж духовну «поживу» пропонують тут нам? Газети та журнали. Щоправда, майже всі видання російські! Є й українські, проте, здебільшого, російськомовні. Тут і «Факты» – «газета №1 в Украине», «всеукраинская» і «Бульвар» – «лучшая газета Украины», «Аргументы и факты». А ще ж і «Комсомольская правда», «Комсомольская правда в Испании»... По закутках же неслівно, як бідні родичі чи непрошені гості, тиснуться наші «Експрес», «Львівська газета», «Високий замок». Не густо! Ось так, чи «Вот так!» – це журнал з такою назвою. Теж, зрозуміло, російською мовою. Його тут багато – російського. І в основному все – «развлекательное». Ніби нашим людям в Іспанії більше нічого робити, окрім, як забавлятися! Хоча – купуємо те читиво.

А що з книжками тут діється? Їх вибір теж не вражає: детективи, секс. Та ще, правда, усілякі там солоденькі романи жіночі. Класики – удень з вогнем не знайдеш. То, може, хоча б Шевченко є? «А що він уже й книжки пише?» – здивовано відреагувала запитанням на запитання продавщиця. Я мало не очманів. Хоча «в курсі», що світ нині більше знає про Андрія, який футбольного м'яча ганяв на європейських футбольних аренах. То невже ми геть чисто забули про нашого Тараса?..

Порожніє, зрештою, майдан. Підемо і ми. Але не додому, а в найближчий парк. Бо й справді портрет Алюче буде неповний, якщо ми не заглянемо під верховіття його розкішних дерев. Тут гарно, просторо. Багато лавочок, столиків, запрошують на посиденьки, на гостини. Невеличкий потічок обсіли по обидва береги наші люди – то там гурт, то там. Трапезничають просто на траві друзі, знайомі, родичі, куми, свати. Відпочи-

вають, забавляються так, як уміє це робити лише українська душа! Фотографуються. Усіх ловить недремне око відеокамери – накупили вже їх українці. Багатіємо! А, може, відео для нас уже не розкіш, а лиш надійний засіб для того, щоб залишити на пам'ять нащадкам історію нашого заробітчанства?..

А потічок дзюрчить собі, шумить і виграє. І хочеться під його мелодію співати. І вже хтось заводить: «Ой чий то кінь стоїть, що біла гривонька...». Заспівали гуртом. Ну, не так, щоб дуже гучно (поліція ж ходить). Для себе заспівали. Для душі. Щоб «причаститися» від того трунку народного – української пісні. Що як ліс, як зілля нев'януче, як джерело глибоке в землі, доки по ній топтатиме ногами свій путь-гостинець бодай один українець у вишиванці. А наш нинішній гостинець – це наш спільний забіг дуже далеко-далеко. В Іспанію, Італію, Португалію – на край Європи. Порозбігались по світах, дальніх і ближніх, де не дуже затишно, не дуже добре. Де пече, болить в душі та серці і рідний дім, і діти з внуками, і батьки. Але наразі мусять так бути. Перемелеться – мука буде. А, значить, і хліб на столі, і до хліба, і жайвір у небі, і радість та щастя на землі. На отчій, на рідній! І так буде!

А поки що в нас є Алюче, куди щонеділі ведуть усі українські стежки-дороги, що нині сущі в Мадриді. З цим «українським» майданом ми зв'язуємо часто-густо свої думки.

Саша Бойченко: *«Я в Іспанії вже більше трьох років. Не можу сказати, що кожної неділі, але ходжу сюди часто. Тут – всі свої. Маю багато знайомих, земляків. Почувваю себе як удома, де ми, «афганці» збиралися раз у раз всі до купи, щоб згадати пережите, друзів спом'янути. Щось схоже переживаю тут, на Алюче. А наразі я ще й без роботи. Тому сподіваюся щось знайти. Думаю, що Алюче мені допоможе, як це вже не раз бувало. До того ж, нині посилку додому передав. Будуть мати діти подарунок від іспанського Миколая».*

Людмила Вовк: *«На Алюче приходжу майже щонеділі. В основному, щоб купити газети «Бульвар», «Факти», «Високий замок». На жаль, книжки тут продають не ті, які мені подобаються. Я люблю читати щось психологічне, а тут*

лише секс і детективи. А ще я тут тому, аби побачити своїх знайомих, яких у мене не так вже й багато. Взагалі, мені тут добре».

Ольга Чернявська: *«Не буваю тут лише тоді, коли нема можливості. Для мене Алюче, передусім, місце для спілкування. Вважаю, що не варто зачинятися по своїх квартирах, відгороджуватися від усього світу. Алюче – ніби спільний дім. Ми – «голодні» без спілкування, нашої мови, жартів. Тому й так багато нас щонеділі. Ну, а ще сумки та пакунки відправляю додому, розпродую телефонні картки серед наших, аби могли розмовляти з усім світом. Не так давно ми тут і концерт нашого гурту «Меломани» слухали. Вдалося навіть трішки потанцювати. Ця площа нас зближує, єднає».*

Коли промовляю вголос «Алюче», мені неодмінно спадає на думку інше слово – «дульче». А запам'яталося з пісні, яку виконувала молдавською мовою Софія Ротару: «Меланхоліє – дульче мелодіє». Тобто солодка мелодія. І в іспанській мові теж щось подібне – «дульсе». Нам, українцям, і насправду солодко на цьому острові серед величезного мегаполісу. Разом, купно серед рідної мови, жартів, сміху, співу і навіть суму.

Алюче! Ти нас зігріваєш і захищаєш, зустрічаєш і проводжаєш, даруєш радість і смуток. Твоя аура – аура спокою, домашнього затишку, взаєморозуміння, взаємоповаги, добра, приязні та панібратства. Навіть дружби, співчуття, співпережиття. Тут живе материнська мова, українське серце та душа. Бо де б ти не був, яким би не був, але, мандруючи світами, і мову свою не забудеш зовсім, і серце на інше не зміниш, і душу не виймеш та й не вставиш іншу. Це вже у тебе до скону. А ще, Алюче, ти даруєш нам надію й сподівання на кращі дні й літа там, у нас вдома, на рідній землі, біля рідних чорнобровців, посіяних матір'ю.

Тож нехай нам буде усім добре, тепло й затишно у наших далеких світах (якщо так взагалі може бути на чужині). Хай нам буде легким робочий тиждень, хай ніщо нам не болить, не бентежить душу. Не мучить, а гріє – як Алюче!

І вже якось само собою склалось: Рим, як відомо, врятували гуси. Ну, а нас спасе Алюче! І так мусить бути. Отож, до праці та до зустрічі в наступну неділю. Там же, куди ведуть усі наші дороги недільного ранку. На – Алюче!..

**Омелян ХАЛУС,
Квітка ЛЮБЧЕНКО.**

АЛЮЧЕ – ТРІШКИ ДОБРЕ, ТРІШКИ ЗЛЮЧЕ

Побував я на Алюче одної неділі,
Ковбаси собі купив, запашну олію.
Ще й побачив як народ посилки двиганить,
Голготить, як гуси в купі, як в шатрі цигани.

Коло слупа високого зібралося люду!
Ну, думаю, зараз і я біля него буду.
Подивлюсь, що там дають, що нарід чекає,
А там, як ся виявляє, квартири шукають.

Став си недалечко та й дивлюся в небо,
Тут мене хтось ліктем штурк: – Що вам, пане, треба?
Погляд свій переводжу на Боже творіння,
Стоїть поруч молодиця нашого коріння.

Така собі пишногруда, має файну вроду.
Глипнув на ню спереду, заходжу зі сходу.
Трохи мене зацікавило, не знав, що сказати, –
Їй би не квартири мити, а когось плекати.

Як плекали президента колись у Китаю,
До смерті мав добрий розсуд, – це я точно знаю.
Бо ті груди, що видів, Гіннес «вхопить» зразу,
То лиш хлоп вкраїнський видить у бабі заразу.

Зиркнула на мене оком й почала казати:
– Як маєте інтерес, салон можу здати.
Не бійтеся, – мені каже, – маю файну хату,
Як будете справуватись, заберу в кімнату.

В мене слина потекла, як в того бульдога,
Подякував я їй чемно та й згадав про Бога.
Пішов далі до столів, де газети в русі,
Питаюся продавчині з кулком в правім вусі.

– А могло би щось у вас духовного бути,
Аби від вчутого з побаченням трохи ся забути?
А та око примружила (може, щось і пила),
Лише мовчки коло скроні пальцем покрутила.

Потім взялась за цигарку, вміло прикурила,
Затягнулася по-хлопськи й слово проронила.
– Ви що, дядьку, із небес на землю спустились?
Щось спитайте «современне». Та й звідки ви взєлись?

В мене «Мода», «Все про секс», гороскопи різні,
Як в житті прилаштуватись, поки ще не пізно.
Гречно їй подякував й став собі при боці,
Певно, якийсь я неправильний, – в вишитій сорочці.

Ніяк не візьму я до толку як в Мадриді жити,
Аби жити-не тужити... Хіба всіх дурити?..
Але тото не є файно отак промишляти,
За неправду можуть ребра перерахувати.

Петро ВАРЦАБА.

Люба ВЕГА

**Храм Доброї Звістки в центрі Мадрида,
де знаходиться українська греко-католицька парохія
Благовіщення Пресвятої Богородиці**

Під час богослужіння в храмі Доброї Звістки

**Спільна молитва в українській парохії
міста Алькала-де-Енарес**

Парохіяльний хор (Зелені свята, 2001-ий рік)

**Храм святих Христофора та Рафаїла в Мадриді,
де наприкінці 1990-их років відбувалися перші
богослужіння для українських заробітчан**

**Амфітеатр у столичному парку (Співоче поле),
де українська громада проводила
перші святкування**

**Зйомки телевізійної програми «En Tierra Hostil»
(У непривітному краю) всеіспанським каналом
«Антена 3» в українсько-іспанському ресторані «Racer»**

**Під час презентації нового українсько-іспанського
кафе «Київ-Расер» у центрі Мадрида**

**Співвласники ресторанів-кафе «Київ-Расер»
Оксана КАРПЕНКО та Хуан ГОМЕС де АВІЛА**

Вокальний гурт «Українські передзвони»

Вікторія ГАРВАНКО

Юлія ГАПЧУК

Іван ГОЛЯК

Тетяна й Андрій МАСАЛІТІНИ (клініка «Ренесанс»)

Тетяна МАСАЛІТІНА під час лекції для українських дітей

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ДИВОСВІТ»

**Виконавці ролі Т. Шевченка (в різні роки його життя)
під час вечора, присвяченого Кобзареві**

Посвята у козачата

Свято першого дзвоника

Під час зустрічі з війнами АТО

Свято останнього дзвіночка

Випускний бал

Гостя «Дивосвіту» – відома співачка Ірина ФЕДИШИН

**Тетяна ОРИЩИЧ запрошує журналістів телеканалу
«Інтер»**

Свято гаївок

**Вшанування переможців фестивалю
в Торрехоні-де-Ардос**

**Христина НАУМОВА й Ігор ЧИЖЕВСЬКИЙ
(хореографічна композиція «З сиром пироги»)**

**Танець з віночками у виконанні жіночої групи
ансамблю «Перлина»**

Під час весняного ярмарку

Свято родини в дошкільнят

Конкурс для батьків

ПЛОЩА «АЛЮЧЕ»

Недільний ранок на «нашому» майдані

**Тарас (ліворуч) – активний розповсюдjuвач
періодики**

Біля стовпа з оголошеннями

Кому петрушечки й кропчику?..

УКРАЇНЬСКА ІСПАНІЯ В ПЕРСОНАЛІЯХ

ТЕОДОР БАРАБАШ: «МЕНЕ ДУЖЕ ТЯГНЕ ТУДИ, ДЕ НАРОДИВСЯ»

Він відійшов у засвіти 22 січня 2014 року. Проте його роль в українській громаді Іспанії й надалі залишається величезною, якщо не сказати: велетенською, напрочуд значущою. Про цю особистість ми ще довго згадуватимемо як про шанованого старійшину, мудрого та виваженого поведиря, доступну й щиру в спілкуванні людину. Його постать надихатиме нас на нові звершення, а пам'ять про нього не зітреться...

Вручаючи 21 грудня 2006 року в Мадриді орден «За заслуги» III ступеня Почесному голові «Української громади Іспанії за права, честь і гідність українців» Теодорові Барабашу, заступник міністра закордонних справ України Володимир Хандогій зачитав указ Президента Віктора Ющенка, в якому чітко визначено мотивацію цієї високої нагороди: «За вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету України, популяризацію історичних і сучасних надбань українського народу, активну участь у житті закордонної української громади». Здавалося б, що тут ще додати. Однак за сухими рядками документа не видно життєвого шляху людини, яка заслужила воістину велику шану та повагу...

Відколи знаю пана Теодора, завжди «підбивав» його на інтерв'ю для преси. Ще з першого разу, коли ми здибалися в привітному кафе «Caslar» на затишній мадридській вулиці Артуро Сорія в 1999 році, де, власне, часто-густо збиралися члени тодішньої управи «Асоціації українців в Іспанії». У той момент Барабаш з покійним уже Нестором Романиком доволі прискіпливо поставилися до моєї особи. Але крига скресла, коли за

мене замовили словечко попередній Глава УГКЦ, а тоді єпископ-помічник Львівської архієпархії владика Любомир Гузар, а також мій далекий родич Ярослав Закаляк зі США. Пан Теодор якраз у той час вів переписку з владикою Любомиром з приводу приїзду в Мадрид на сталу душпастирську працю українського священика. А оскільки я повідав, що працював у архієпархіальній газеті «Мета», то він і запитав про це владика. Відгук, як потім поділився пан Теодор, був позитивним. А мій родич, уродженець Ходорова Львівської області, пан Славко Закаляк перебував разом з Барабашем у післявоєнний час у таборі для інтернованих осіб в італійському містечку Ріміні й приятелював з ним. Після того і наші стосунки стали дуже теплими та довірливими.

Словом, ще тоді, на зорі моєї заробітчанської «кар'єри», в мене виникало бажання розповісти широкому загалу про непересічність постаті пана Теодора. Проте він щоразу «вислизав», неначе в'юн, то посилаючись на зайнятість, то знаходячи іншу відмовку, аби відкласти в часі нашу розмову. Підозрюю, що й звичайна людська скромність не дозволяла йому зайвий раз афішувати свої заслуги. А їх, повірте, назбирається чимало. Як і багато в нього прекрасних людських рис, серед яких я б у першу чергу відзначив оптимізм і добродушність. А на такі літа (нещодавно йому сповнилося 90 років) ще й вражають динамічність думки та глибинний аналіз проблем. Зрештою вже його ім'я гворить про багато що, адже в перекладі з грецької дослівно означає: «Теос» – Бог, «дорон» – дарунок. Отож – Божий дар. Хоча в родині й поміж приятелями його кличуть по-домашньому – Дорко.

Поміж тим, у 2001 році трапився випадок, який знову на невизначений час відсунув нашу розмову для преси. Справа у тому, що на саме Різдво на одному з каналів англійського телебачення продемонстрували фільм «СС у Британії». Його автори насмілились стверджувати, що тисячі євреїв та 38 польських професорів розстріляли в липні 1941 року у Львові вояки українського батальйону «Нахтігаль», кілька десятків ветеранів якого приватно вступили 1944 року в дивізію «Галичи-

на». За словами творців стрічки навесні 1945 року до складу дивізії увійшов 31-ий батальйон СД, перша рота якого, нібито, скоїла звірства під час придушення Варшавського повстання 1944 року. У фільмі йшлося також і про вбивство в лютому-березні 1944-го 800 мирних жителів польського села Гута Пеняцька вояками 4-го українського полку поліції, який поповнив наприкінці того ж року лави «Галичини». Незважаючи на те, що ці брудні наклепи вдалося розвінчати, фільм кинув тінь на колишніх наших вояків, де-не-де скаламутивши добру опінію про них. У Великій Британії навіть почали думати про депортацію, начебто воєнних злочинців. Очевидно, що і Теодор Барабаш, і Нестор Романик зайвий раз не хотіли «світитися», щоб не викликати проти себе будь-якої підозри.

Та все ж після того, як 2006 року панові Теодору вручили орден, він став більш відкритим для представників засобів масової інформації. Як наслідок кількох наших розмов з орденосцем – це інтерв'ю.

– Пане Теодоре, очевидно, є певні віхи або найяскравіші моменти, якими вимощена ваша життєва стежина. Чи належать до них часи перебування у лавах дивізії «Галичина»?

– Ясна річ. Таке не стирається з пам'яті. У 1942 році я закінчив гімназію, а наступного вступив до дивізії. Під Бродами не воював. Перебував спочатку на теренах Польщі, а потім проходив вишкіл в старшинській школі в Словаччині. Потім були бої в районі австрійського міста Фельдбах, звідкіля потрапив у англійську зону табору для військовополонених в італійському місті Ріміні.

– У свій час, спілкуючись з передостаннім Главою УГКЦ Блаженнішим Мирославом Іваном кардиналом Любачівським, чув від нього, що йому довелося саме там надавати духовну опіку колишнім дивізійникам.

– Так. Добре пам'ятаю отця доктора Любачівського, котрий приїжджав до нас із Рима, зокрема на Великдень 1946 року. До речі, крім нього з італійської столиці тоді навідалися отці Дячишин і Дзьоба, які разом з табірними капеланами отцями

Ратушинським і Маркевичем освятили паски. Духовна опіка відігравала величезну роль у нашому табірному повсякденні, була тим необхідним ковтоком життєдайної вологи, яка конче потрібна кожному. Зрештою, не хто інший як архієпископ Іван Бучко посприяв нам, щоб ми змогли продовжити студії у вищих навчальних закладах: як іспанських, так європейських і американських. Словом, вагоме значення Церкви відчувалося на кожному кроці.

– Потім, наскільки пригадую, ви з головою поринули в гірничу справу.

– Закінчивши студії у Вищій гірничій школі в 1952 році, отримав працю інженера на південному заході Іспанії. Потрапив у копальні піритів, золота, міді. Саме там, в Андалузії, і провів майже все своє професійне життя. Але, незважаючи на це, не забував своїх обов'язків перед нашою українською справою та громадою. На всі заходи, які відбувалися в столиці, приїжджав зі своєю сім'єю. Може, найважливішою була моя участь під час відвідин патріарха Йосифа Сліпого.

– Якщо не помиляюсь, то цей візит відбувся 1970 року.

– І це була величезна радість для нас. Ми патріарха Йосифа дуже гарно зустріли. Тоді він відвідав різні провінції. А я мав нагоду приймати його в себе в хаті, про що свідчить світлина, яка стала родинною реліквією.

Приїхавши до Іспанії наприкінці 1946 року, разом з іншими хлопцями через рік започаткували студентське товариство, яке отримало назву «Обнова». А після завершення студій у вищих навчальних закладах, в міру можливого, продовжували громадську роботу. Офіційно нашу громаду треба було зареєструвати, що й було зроблено в 1994 році. Тоді ж мене обрали головою. Ці обов'язки виконував до недавнього часу, коли ми органічно влилися в теперішню асоціацію. Багато членів організації-попередниці відійшло у вічність. Користуючись нагодою, хотів би згадати про великі заслуги в нашому житті Нестора Романика, Ярослава Тріски, Всеволода Варжанського, Михайла Гички, Дмитра Бучинського, Миколи Волинського, Володимира Пастущука та інших.

– У цьому ряду, якщо не помиляюсь, для вас особисто величезне місце займає постать Нестора Романика. Зрештою, чудові спогади про нього збереглися і в мене. Не забуду, з якою турботою відгукнувся він на моє прохання допомогти у владнанні всіх формальностей для поїздки в Україну. Тоді ви разом з ним довірили мені спровадити на Святоюрську гору у Львові листи для владики Любомира Гузара з проханням пришвидшити приїзд до іспанської столиці українського душпастиря.

– Нестор був моїм близьким приятелем ще з дивізійних часів. Добре пам'ятаю один випадок, який мав місце в Словенії. Ми повинні були очистити тамтешні гори від партизанів Тіто. Під час одного з рейдів уночі підійшли до стодоли, повної соломи. Хлопці були змучені. Тому я наказав розставити пости і лягати спати. Тільки-но заснув, аж тут приходить постовий і каже, що нас хочуть викинути звідси. Питаю: «Хто?» Каже, що 8-ма сотня 30-го полку. А це якраз сотня Нестора Романика. Тут і він приходить до мене і заспокоює: «Дорку, не переймайся. Обидві сотні будуть відпочивати». І ми заснули.

Вдосвіта, о п'ятій годині, обидві сотні встали і пішли далі. А дещо пізніше тітовські літаки збомбардували ту стодолу. Про це довідалися в полку. І покотилися чутки, що там був Барабаш. Словом, наш полковий священик уже почав підготовляти похорон. Як ми з'явилися в розташуванні полку, то всі здивовано запитували: «Невже Барабаш прийшов?» Тому я згадую Нестора, який, власне, віддав наказ рушати спозаранку для обох сотень. Бо якби ми залишилися, то попали би під бомби. Тоді ж сотник Підгайний, який був дуже добрим приятелем Шухевича, промовив такі слова: «Барабаш, ти будеш довго жити». Говорять, що така прикмета. Чи таке забудеш?..

А народився Нестор у багатостраждальному селі Павлокома поблизу Перемишля, що зазнало страшних утисків під час сумнозвісної операції «Вісла». Разом ми приїхали до Іспанії, разом брали активну участь у житті української громади. Нестор, будучи учасником танцювальної групи нашого студентського хору, чудово солював у таких композиціях, як «Аркан», «За-

порожець» та інших. Згодом закінчив Вищу школу інженерів лісництва. Упродовж тривалого часу працював у міністерстві, відповідаючи за санітарний стан лісів. Був автором численних публікацій, редактором екологічної газети. Ми його називали «вічним» секретарем, бо таку посаду він обіймав і в товаристві «Обнова», а згодом і в «Українській асоціації в Іспанії».

– *Якось ви оповідали мені ще й про приїзд Ярослава Стецька та його дружини Слави.*

– Їхній візит був приурочений до ще однієї дуже вагомої події. В 1980 році в Мадриді проводилась Конференція європейської безпеки, на якій подружжя Стецьків представляло антибільшовицький блок. Тоді, крім них, прибув митрополит Канади Максим Германюк, а також українці з Англії, Німеччини, Франції, які не лише взяли участь у конференції, але й разом з нами провели вулицями столиці маніфестацію. Вона потім переросла в голодування в знак оборони прав українського народу та Церкви. І якщо дозвіл на маніфестацію ми отримали, в чому посприяв заступник прем'єр-міністра Іспанії Леопольдо Кальво Сотельо, то голодувати вирішили спонтанно. Врешті-решт і це нам дозволили. Коли ж закінчили акцію гімном «Ще не вмерла Україна», то капітан поліції побажав, аби наші мрії про незалежність держави здійснилися.

З великою радістю зустріли ми звістку про незалежність України. А в 1992 році я мав нагоду долучитися до моїх приятелів з Англії і взяти участь у роботі Всесвітнього форуму українців у Києві. Про це залишилися незабутні згадки.

Наступним важливим моментом став приїзд до країни кориди українських заробітчан. Під час святкування Різдва Христового в січні 1999 року наша капличка в храмі святих Христофора і Рафаїла наповнилася численними вірними. І це приміщення стало затісним. Тоді ж ми звернулися з проханням до тодішнього єпископа-помічника, а донедавна Глави УГКЦ Блаженнішого кардинала Любомира Гузара, щоб він прислав до нас священика. Приїзд у січні 2001 року отця Ігоря Михайляка увінчав наші старання. Відтоді розпочалася повнокровна діяльність української парохії. Церква згуртувала людей. Тут

почали діяти товариства «Покрова», «Українська молодь – Христові». Фактично всі свята, концерти, творчі вечори та інші заходи проходять саме тут.

– А чому про свою допомогу українській гірничій промисловості ні словом не «заїкається»?

– Фактично, й хвалитися нема чим. Бо хоч і значних зусиль докладав, але практичних результатів катма. З моїми колегами-геологами та інженерами гірництва брав участь у програмі «TASIC». Коли мене запросили до іспанського товариства «SECOT», яке допомагало малим і середнім підприємствам, погодився за умови, що працюватиму для України.

Від 1992 року мав контакти з Державним комітетом з геології. Провів кілька семінарів щодо видобутку золота та охорони навколишнього середовища. Відвідав золотоносне родовище в селі Мужієво на Закарпатті, яке справило на мене гарне враження. А на Волині поділився досвідом видобування міді. Разом з українськими фахівцями вивчав на Хмельниччині родовища сабоніту – мінералу, який містить мікроелементи, потрібні для корму тварин, служить як добавка до добрив.

– У 2006 році побачила світ невеличка книжка про Українську греко-католицьку церкву, авторами якої є ваша донька Соня і ви, пане Теодоре. Звичайно, це – ще один ваш здобуток.

– Найбільше місця у ній присвячено історії УГКЦ XX та XXI сторіч. Чому саме цьому періоду? Бо якраз напередодні поїздки Святішого Отця Івана-Павла II в Україну надзвичайно зріс інтерес іспанців до нашої держави. Тоді ми підготували невелику розвідку, яку вручили іспанським прочанам, які поїхали в Україну. Потім, вже після «помаранчевої» революції, був новий сплеск підвищеної уваги до нас. Тому ми вирішили дещо додати і випустити книжку. Таким чином з'явилися відомості про хрещення України, Берестейську унію, запорозьких козаків, Тараса Шевченка. Особливу ж увагу звертаємо на минуле століття. Зокрема на постаті митрополита Андрея Шептицького, Йосифа Сліпого, Мирослава Любачівського, на попереднього Главу УГКЦ кардинала Любомира Гузара.

Грошові надходження від продажу спрямували на завершення будівництва Патріаршого катедрального собору Воскресіння Христового в Києві, за що отримали подяку від керівництва Церкви.

– Додам, що написана ця книга іспанською мовою. І це чи не найкраща пропаганда нашої історії та й взагалі країни перед потомками іберійців. Це, як на мене, дуже важливо.

– І я так вважаю. Раніше іспанці дуже мало знали про Україну. Коли я лишень починав іспанську трудову біографію, то на мене казали «русо». Треба було не гнватися на них за це, адже їм ніхто і ніколи не пояснював різницю поміж українцями та росіянами. Ми це втовкмачували нашим знайомим і приятелям власним прикладом. Тепер вони знають, що ми дуже любимо свою Батьківщину, і шанують нас за це. Як знають також і про Степана Бандеру, і про Романа Шухевича, і про УПА. Навіть дехто пояснить, що прізвище Бандера в перекладі з іспанської на українську означає «прапор».

А ширший загальний почув більше про Україну після Чорнобильської катастрофи і особливо після проголошення незалежності. Велику роз'яснювальну роботу проводять зараз і наші заробітчани, які працюють поряд з іспанцями, а жінки в їхніх оселях.

– А ось чи тягне вас до рідних серцю місць?

– І не питай. Мене дуже тягне туди, де народився. Туму часто лину думками в село Малий Ходачків біля Тернополя. Там ще маю родину, якій, як можу, намагаюся допомагати. І, як тільки випадає нагода, їду туди.

Розмовляв Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ОТЕЦЬ ЙОСИФ КАЗАНОВА: «УКРАЇНА – МОЯ ДОЛЯ»

Його постать в сучасному українському житті – свого роду феномен. Справді, історія міжнаціональних стосунків на зламі попереднього й теперішнього століть знає не так уже й багато прикладів, щоб особа з усталеним етнічним темпераментом,

з яскраво вираженими рисами представника своєї рідної нації, присвятила більшу частину свого життя служінню народів з абсолютно відмінними звичаями і традиціями. Мова про іспанця за походженням, священика, отця-доктора Хосепа Казанову-Мартореля. Його незвичайна доля – то захоплива мандрівка життям людини, що пройшла крізь сито випробувань, але досягла поставленої мети. То повчальний урок багатьом із нас, почасти озлобленим і заблукалим, які безжально топчуть те найсокровенніше, що залишилося у спадок від дідів-прадідів...

З нашого досьє.

Хосеп Казанова-Марторель народився 26 грудня 1929 року в містечку Торейо поблизу Барселони. Вчився в гімназії, в університеті на правничому факультеті. Оскільки змалку мріяв про священичу діяльність, то вступив до духовної семінарії в Барселоні. Після двох років навчання перевівся в Рим до Папської греко-католицької колегії святого Йосафата. Завершивши студії, потрапив до Німеччини, де в 1960 році був рукоположений у сан священика. Після майже дванадцятирічного душпастирювання в Мюнхені за власним бажанням подався на місіонерську діяльність до Африки. В Того перебував упродовж дев'яти літ. Повернувшись до Німеччини, був призначений парохом української громади в Гамбурзі. Окрім цього йому доручили обслуговувати ще й українські осідки в Скандинавії: Копенгагені, Стокгольмі, Мальме, Лунді. В середині 1990-х років повернувся до рідного Торейо, де мешкає донині.

У середу, 21 березня 2012 року, отець Йосиф (а саме так, на український манер, кличе його наша заробітчанська братія) знову завітав до Мадрида, аби провести тижневі великопісні реколекції серед вірян української парохії Благовіщення, висповідати та причастити бажаючих. У неділю душпастир натхненно відправив Службу Божу, виголосивши проповідь. Вперше він виконав таку ж місію літ з дев'ять тому. Перед тим його візитом я вперше довідалася, що отець Йосиф, хоч і уродженець Каталонії, проте чудово розмовляє нашою мовою. Ба, більше того: послугується нею під час відправ. Це викликало в мене

своєрідний шок. Адже тоді ще не встигли вивітритися з голови згадки про українські реалії, коли росіяни, купу літ живучи на наших теренах, так і не спромоглися «осідлати» нашу мову. А тут каталонець!..

Тоді ж мене, до певної міри, заінтригувало ще і його прізвище. Ні-ні, жодних паралелей з однофамільцем душпастиря – підкорювачем дамських сердець, що вважав себе філософом, легендарним Джакомо Казановою не проводила. Навпаки ви-малювалась цікава протизага: там – ловелас, тут – священик. Зізнаюсь: оці дві обставини – володіння українською мовою і таке колоритне прізвище викликали величезну симпатію до отця Йосифа ще до знайомства з ним. Згодом, після кількох зустрічей з душпастирем, а мені поталанило спілкуватися з ним навіть у його помешканні в Торейо, до симпатії долучилися ще й такі почуття як повага, шана, захоплення. Його добродушність, щирість, відвертість притягують кожного, неначе магнітом. І простота й доступність. Наприклад, під час минулого свого приїзду до Мадрида він навіть проповідь під час Богослуження не став промовляти з амвона, а пішов поміж людей. А після завершення Літургії не відмовив нікому, хто хотів з ним поспілкуватися. Безперечно, мені також кортіло ще раз поговорити з отцем, на що він радо пристав. Як вислід тієї розмови, а також і попередніх, з'явилося це інтерв'ю.

– Отче, Всевишній, очевидно, підтримує вас своєю ласкою?

– Боже благословення відчуваю повсякчасно. Це з Його допомогою можу відбути богослужіння, висповідати бажаючих, навіть подолати чималу відстань до Мадрида. Деколи відправляю ще й в недалеких місцевостях від моїх рідних теренів: Барселоні, Жероні, Ґісоні. Господь ще дає здоров'ячко. Напевно, вважає, що я свою місію виконав ще не до кінця. Можу лише тішитися з цього і бути Йому безмежно вдячним.

– Передусім про найдивовижніше. Як ви, римо-католик, потрапили в лоно Української Греко-католицької Церкви?

– Шляхи Господні незбагненні. Трапилося так, що після Другої світової війни в Барселоні відбувався міжнародний

евхаристійний конгрес. Його учасниками серед інших були і три греко-католицькі єпископи. Тоді я вперше побував на архієрейській Службі Божій у візантійському обряді, яку супроводжував хор українських студентів Мадридського університету. Ця літургія настільки приємно сколихнула мене, що вирішив будь-що познайомитися з її виконавцями. Від них довідався про трагічну долю УГКЦ, про її велику потребу в духовних проводирях і місіонерах. І тоді ж твердо постановив допомагати цьому народові, його Церкві поки не забракне сил і вміння. Зробити ж для цього треба було багатьом: вивчити мову, пізнати культуру, звичаї, опанувати богослужбову літературу, літургійний спів. Та заняття ці були настільки цікавими, що поринув у них з головою. Згодом все докотилося до того, що опинився в Папській греко-католицькій колегії святого Йосафата в Римі.

– Вийшовши на емеритуру, ви не стали сидіти, склавши руки, а, запізнавши українців у Барселоні, надали їм духовну опіку.

– А хіба міг відмовити? На перші богослужіння, що їх ми відправляли в третю неділю місяця в храмі Святої Надії, вчащало всього лиш понад двадцять осіб похилого віку, що приїхали сюди під час війни чи відразу після неї. Вони ж попросили, щоб я служив по-каталонськи, оскільки їх дружини й діти, що народилися й вирости тут, українською не володіли.

Приблизно в той же час на заробітки почали прибувати ваші співвітчизники. Виникла потреба відправляти українською мовою. І поступово ми почали послугуватися нею. У 1998 році спільними зусиллями організували тиждень української культури. Тоді до нас прибули вельми поважні гості: відомий історик з Парижа Жуковський, дослідниця історії Церкви Софія Сенік з Рима, поет Іван Драч з Києва та владика Юліан Гбур. Зауважу, що цей захід запам'ятався не лише українцям, але й іспанцям.

– Як же сталося, що невдовзі під вашим, так би мовити, «крилом» опинився мало не весь Піренейський півострів?

– Очевидно, чутки про нашу парафію розлетілися за межі Барселони. І якийсь до мене звернувся єпископ сусідньої

провінції Леріда, запитавши, чи не можу обслуговувати українську громаду містечка Гісона. Тоді там налічувалося майже 300 осіб. Я погодився.

Невдовзі до Барселони заглянув Глава УГКЦ Блаженніший кардинал Любомир Гузар. Він попросив мене взяти під опіку українських вірних уже по всій Іспанії. Просив шукати місця їх компактного проживання. І якщо знадобляться душпастирі, сприяти їхньому приїзду.

– Проте, напевно, нелегко було виявляти наших земляків, що розпорошилися по всіх куточках країни Сервантеса?

– Я прирівнював себе до рибалки, який закинув вудочки в кількох місцях і пильнує: клюнула рибка чи ні. Ясна річ, цікавився, де живуть і працюють українці, намагався налагодити з ними контакт. Поступово почав освоювати нові місця. Спершу побував на самому півдні: в Уельві. Знайшов багато українців у Валенсії. Потім були містечко Вільяробледо в провінції Альбасете, столиця Наварри – Памплона.

Надзвичайно цікавою виявилася «розвідка боєм» у Малазі. Там оповіли, що багато жіночок, в тому числі українки, збираються на морській набережній. Деякі з них мають свій «особливий» інтерес щодо «сильної» статі. Ну, як туди заявитися мені, священникові? Але пішов. Наближаюся до того місця і починаю вітатися: «Слава Ісусу Христу». Дехто здивовано витріщив очі, а дехто все ж відповів згідно з християнським звичаєм. До них і підійшов, завів розмову. Троє-четверо українських заробітчанок погодилися зібратися на Літургію земляків. І вже незабаром ми відслужили її в храмі святого Івана. Прийшло сорок осіб, чимало з яких сповідалися. Скільки сліз радості тоді було пролито. А одній з жіночок я витирав навіть хустинкою обличчя, бо потекли сльозидла.

– А чи не виникало перепон з боку іспанської ієрархії, вірних римо-католиків?

– Я б не вживав слово перепони. Швидше труднощі, пов'язані, так би мовити, з «проблемами росту». Найперше, іспанцям треба було добряче розтовкмачити, хто такі греко-католики. Деякі непорозуміння виникали, коли заходила мова про

перебування тут одружених священників. Тоді уже виник прецедент, оскільки в Торрев'єсі й Аліканте служив отець Олександр Дорикевич, котрий мав сім'ю. Потрібен був час, аби все увійшло в нормальну колію. Як мені довірливо казав один мій приятель-єпископ? «Розумієш, Йосифе, ми – владики – подібні на мариновану рибу, якій треба тривалий час вимокнути, щоб бути готовою до вживання».

– Зараз ви відійшли на заслужений відпочинок. Чи задоволені зробленим?

– Знаєш? Приємно, що мої старання не пропали намарно. Я, напевно, тішуся, що вже стільки священників є тут. Це, ніби моє потомство. Повноваження координатора всіх українських душпастирів, делеговані мені Головою УГКЦ на початках, я передав більш молодому отцю Гектору Зіммеру. Але за справи Церкви я спокійний. Особливо після призначення апостольського візитатора, яким спершу був єпископ Гліб Лончина, а тепер владика Діонізій Ляхович. Та головне, що українські вірні згурпувалися навколо своїх парафій, які не лише стали центрами релігійного життя, але й суспільно-культурного.

– Ваша невтомна праця не пройшла повз увагу. Позаторік у листопаді Генеральний Консул України в Барселоні Юрій Клименко вручив вам високу державну нагороду – орден «За заслуги» III ступеня. Якими були ваші почуття?

– Звичайно, дуже приємно. Приємно вдвічі, тому що настав час, коли українські державні органи відзначають працю священника. Вбачаю у цьому жесті глибоку вдячність усього українського народу.

– Чи так часто, як і раніше, виїжджаєте за межі Каталонії і як приймають вас українці?

– Мандрую значно рідше. Роки даються взнаки. Але священники запрошують мене, аби відвідував їхні парохії частіше. Коли ж їду, то щоразу бачу щиру прихильність людей, що приходять до церкви. Це дуже втішно. Як і те, що зі мною хочуть поспілкуватися, сфотографуватися, запрошують в гості. Іноді виникають казуси, бо дехто гадає, а є такі, що й переконані, буцімто я українець, якого доля вже давно закинула сюди, тому в

мові відчутний акцент. Однак я цим дуже тішуся.

– А яке враження склалося у вас про нашого брата-заробітчанина?

– Заробітчани – народ працьовитий, виважений. Приємно, що поміж ними нема ворожнечі. У мене жодного разу не виникало підстав соромитися за них. Щоправда, в одному містечку шеф поліції попросив мене, аби я звернувся до мужчин з проханням менше заглядати в чарку. При цьому він дуже дивувався: п'ють по вихідних багацько, але до праці в понеділок виходять, як штик.

А ще, в значній більшості, заробітчани – люди побожні. ГорнутьсЯ до церкви, як можуть підтримують її. Подивляюся також і щирим почуттям ваших земляків, які не приховують їх, не соромляться. Знаєте, що для іспанців є найважливішим під час похорону? Не розчулитися і не заплакати. Люди приймають навіть заспокійливе, аби не розридатися. Мені це не додається.

– Цікаво, які думки про наших в корінних мешканців?

– Вважаю, що позитивні. Поступово налагоджуються добрі стосунки на парохіяльному рівні. Але, як на мене, спілкування могло б бути більш тісним. Не кажу вже про світське життя. Хоча не може не тішити така деталь. Мої знайомі іспанські священики по-доброму заздять мені, промовляючи: «Йосиф, ти щасливий, бо навколо тебе в'ється багато молоді. А ми маємо лише стареньких бабусь». І як мені не тішитися, коли доводиться давати шлюби, хрестити дітей.

– Щасливий ви, як з'ясовується, чоловік?

– Виходить, що так. Проте пік цього відчуття припав на неділю 21 квітня 1991 року. Тоді, пізно ввечері, я прибув до Івано-Франківська. Приїхав, щоб прочитати студентам духовної семінарії курс лекцій про Святі Тайни. З цим приїздом, вочевидь, сповнилася чи не найбільша мрія мого життя: побувати на землі народу, з Церквою якого я пов'язав свою долю.

Квітка ЛЮБЧЕНКО.

ЕКСКЛЮЗИВ ВІД РОМАНА МУРАЛЯ

Можливо, Роман Мураль міг би стати хорошим художником-реставратором у себе вдома в Україні, де він отримав блискучу академічну базу знань у галузі реставрації живопису та скульптури. Але життя змінило напрямок, і він зробив собі ім'я в Іспанії як художник з досить рідкісним профілем – вітражиста. Як іноді кажуть, відомий у певних колах... Тому що таких майстрів, як Роман, навіть в усій Іспанії – на пальцях порахувати.

Ми розмовляємо в його майстерні на околиці Мадрида. Це досить просторий павільйон, де на другому поверсі у вікна проникає багато світла – вкрай необхідна умова при роботі з кольоровим склом. Дружина Романа, Оксана, щойно вчора повернулася з відпустки з України, але, не зважаючи на втому, долучилася до розмови. Адже це їх сімейна справа, сімейне виробництво. Обидвоє приїхали колись до Іспанії (Роман – в 2000-му, а Оксана на рік пізніше) випускниками Львівської Національної академії мистецтв, на запрошення однієї іспанської фірми. На ґрунті цього, власне, і відбулося їхнє знайомство. А потім народилася їхня родина і творчий союз.

– Романе, чи є місце під сонцем творчій людині, що приїхала «з інших земель», яка, хоч і талановита, та все ж гість?

– Ну, з цим в усі часи було непросто, в будь-якій країні. Прикладів достатньо. Але якщо і хтось до нас їде, щоб знайти там свою нішу, не думаю, що йому легко. Коли вирушаєш в чужу країну не туристом, а працювати, – їдеш в невідомість. Правда, ми прибули не на порожнє місце. Крім мене, приїхали ще кілька людей. Фірма, яка нас запросила, взяла на себе певні зобов'язання, і на перших порах деякі обіцянки були виконані. А шлях до визнання – це вже залежить від наполегливості та праці конкретної людини.

– Як сталося, що тут стали потрібні наші художники?

– Нас «знайшов» в Україні один іспанський підприємець. Відчайдушно сміливий оптиміст Антоніо, який був захоплений ідеєю налагодити місток між Іспанією і нашою академією. У

нього народжувалися різні бізнес-проекти, пов'язані з художньою реставрацією, скульптурою, роботами по дереву. Були якісь гроші, які він міг вкласти. Він знав, що наша академія дає дуже хорошу професійну підготовку, тому хотів залучити фахівців різного профілю. Замахнувся, прямо скажемо, широко. Але на ділі все виявилось не так райдужно.

По-перше, тяглися питання з легалізацією. По-друге, сектор цей специфічний, не так легко постійно забезпечувати людей роботою. Поступово заробітки скоротилися. Перші два роки я працював скульптором: робив фігури для релігійних процесій до іспанського Великодня. Нічого нового для мене – реставрацією та скульптурою займався ще вдома. А потім фірма вирішила змінити напрямок і робити вітражі, що більш вигідно. То ж вітражистом мені довелося стати тут. А ось деякі наші хлопці поїхали спробувати щастя в інші міста Іспанії. Були й такі, хто дуже швидко повернувся додому, бо не відчув себе реалізованим тут повністю.

– Це складно – перейти на новий вид діяльності, різко переключивши свій «чіп»? Потрібно визнати, що ви рішуча людина, Романе.

– Особливих проблем не було. В основі нашого мистецтва, художніх виробів, живопису лежить класичний стиль. Зрештою, вся наша освіта має класичну базу. База в академії – це класичний та фігуративний малюнок, скульптура. Реалістичне відтворення. А в створенні вітражу перший крок – це теж творіння малюнка, наповнення його кольором. Я взяв кілька уроків з технології виробництва вітражів, засів за спеціальну літературу. Кілька років накопичував досвід вітражиста у фірмі, а потім вирішив працювати незалежно. Так що вже понад шість років ми з Оксаною самі собі і менеджери, і виконавці.

– Для кого створюєте свої роботи?

– Здебільшого для церков. Тому що в релігії, в сакральному мистецтві вітражі використовувалися завжди. Частіше всього такі роботи – це сюжетні вітражі на біблійські мотиви. Останнім часом в інтер'єрі храмів більше використовується модерн і якісь сучасні теми. Наприклад, для кафедрального собору в

Гібралтарі ми виконали портрети Матері Терези та Папи Римського Івана Павла II. У новій архітектурі XXI століття більш органічно виглядають вітражі сучасного стилю, ніж, наприклад, XVIII століття.

– Як народжується задум вітража? Як приходить рішення, що покласти в основу?

Оксана: – Це більше прерогатива замовника. Як правило, клієнт нам говорить, що би він хотів бачити. Ми робимо проєкт, можливо, навіть у декількох варіантах. Показуємо клієнтові, який вибирає. Складніше, коли замовники не знають, чого хочуть. Тоді пропонуємо ми.

Звичайно, суть вітража полягає не тільки у «фотографічній» схожості з персонажем, а й у відтворенні образу. Коли приходить замовлення, ми вивчаємо все про персонажа сюжету, намагаємося зрозуміти, що ця фігура означає для певного суспільства.

– Чи вітражі на сьогодні розвинуте виробництво в Іспанії?

Роман: – Ні. Як я вже говорив, це дуже специфічне виробництво, хоча і древнє, з багатою історією. У минулому столітті воно було більш розвинене. Солідна база для виробництва вітражів була створена в 20-і роки на півночі Іспанії, в Країні Басків. У місті Ірун традиційно розвивалося вітражне мистецтво та формувалися підприємства, які стали відомі у всій Європі. Багато з того, що накопичено в минулому столітті, зараз втрачено. Технологія, фабрики. Мало хто займається і мало хто володіє секретами виробництва. Фактично є дуже мало підприємств. В них по чотири-п'ять осіб. Як правило, сімейний бізнес: мати, батько, дочка або син. І не завжди в гарній індустріальній майстерні.

Ще така деталь. Є багато вітражистів, які самі не малюють. Більше того, нічого спільного з малюванням не мають. Нам доводиться і з такими співпрацювати. Вони нарізають скло, надсилають мені, і я його розмальовую. Або, наприклад, реставрація. Вітражист не може відтворити якусь деталь, і тоді це роблю я.

Хто працює на високому рівні? Ми, наприклад, знайомі з двома іспанськими вітражистами (можна сказати спадкоємцями), батько котрих був директором школи вітража і передав їм свою майстерність. Ось вони – дійсно фахівці високого класу, зі спеціальною університетською освітою.

На сьогоднішній день більш відомі підприємства в цьому секторі, як і раніше, знаходяться в Іруні, Барселоні та Мадриді.

– А де ще, крім релігійних споруд, традиційно використовуються вітражі?

Оксана: – В ресторанах, барах, в різних громадських місцях. В інтер'єрах у приватному секторі. Двері, кухні, тераси з елементами вітражів. Наприклад, на півночі Іспанії просто модно мати в будинку вітраж. Традиція. Зараз помітна тенденція до модерного стилю.

– Коли завершено чергову роботу, не шкода з нею розлучатися?

Оксана: – Ми реалізували дуже багато проектів і не замислювалися над тим, шкода чи ні розлучатися з ними. Напевно, – ні, тому що ми професійні художники. То ж коли продаєш картину, це значить, що наша робота подобається. Ми задоволені, і це є «мотором», який рухає нас уперед.

– За ці роки в яких містах вітражі Романа Муралія отримали «прописку»?

Роман: – З більш масштабних зроблено багато робіт для церков. Працювали для монастиря кафедрального собору Толедо, для мадридських церков Сантос Іносентес, Сан Габріель і Буен Сусесо. Для Гібралтару, про що вже згадувалося. Зараз робимо вітраж для кафедрального собору Ібіци. Наші вітражі є в Аліканте, Сантандері, Малазі та інших місцях. А також за межами Іспанії: в Брюсселі, у США. Також брали участь в реставрації будівлі Банку Іспанії.

– Кажуть, що перші роки йдуть для завоювання репутації... Відчуваєте, що вже заробили її?

– Так. Це помітно хоча б по тому, як ставляться до нас партнери, колеги.

Оксана: – Люди нам довіряють, і не важливо, що ми іно-

земці. Важливіше те, як виконуєш свою роботу.

– А що у ваших планах?

Роман: – Є мрія організувати роботу так, як це потрібно. Наразі справляємося, хоча буває, що і ночами працюємо, якщо потрібно. Але по ідеї, щоб працювати з великими замовленнями, потрібні помічники. Поки що це в проєкті.

Розмовляла Людмила КНЯЖИЧ.

ЮРІЙ ЧОПІК: «ЛЮБЛЮ ЕКСТРЕМАЛЬНІ МОМЕНТИ». АБО ПРО ТЕ, ЩО Й УКРАЇНЦЯМ СНЯТЬСЯ ЛАВРИ ТОРЕАДОРІВ

Здавалося би, минув не надто великий проміжок часу, відколи наші земляки-заробітчани почали «підкорювати» країну Дон Кіхота. Одне ми все упевненіше відчуваємо тут, нас уже впізнають, навіть поважають. Передусім ми зарекомендували себе як відповідальні та здібні трудівники чи не у всіх галузях, в яких у поті чола «гнемо» спину. Проте не лише думками про хліб насущний живуть наші співвітчизники. Цікавляться також іншими сферами іспанського суспільства. Ба, більше того: прагнуть проявити себе в іпостасі, притаманній, як правило, лише корінним мешканцям. Не повірите: наші уже й на кориду замахнулись.

Ні-ні, до тореадорів нам ще далекувато, але не за горами той час, коли до цього обов'язково дійде. У всякому разі, на моє переконання, декому вже сняться лаври тореадорів. Скажете, що беру на кпини чи жартую. Але ж відомо: у кожному жарті є частка правди. Зрештою, маєте чудову нагоду в цьому переконатися, шановні.

Дванадцять років тому доволі несподіваними, якщо не сказати сенсаційними, виявилися повідомлення деяких іспанських засобів масової інформації, які зарясніли розповідями про те, що один із наших краян брав участь у традиційних забігах з биками (*encierro*) і наштовхнувся на роги могутньої тварини. Іспанці, приємно заскочені таким вчинком, мало не возвели його в ранг національного героя. Можливо, й передають куті меду, але той факт, що наш заробітчанин здобув шалену популярність, – не підлягає жодному сумніву.

І хто б ви думали виявився тим сміливцем, який наважився «рванути» наввипередки з биками? Б'юся об заклад, що той, хто ніколи не чув про цю історію, ні за які гроші не здогадався б, що такий випадок стався не з ким іншим, як з головою асоціації «Українська громада Іспанії за права, честь і гідність українців» Юрком Чопиком. Дехто, щоправда, мав підстави раніше здогадуватися, оскільки читав моє інтерв'ю з ним у часописі «Міст» у липні 2004 року. Проте ім'я та прізвище головного героя, зважаючи на етичні моменти, ми тоді змінили, і в дописі він фігурував як Юрій Дубовський (Дубами віддавна називали його родичів у місті Яворові, що на Львівщині).

Як би там не було, відтоді минуло майже тринадцять літ. А значить, є вагомі підстави, щоб пригадати те інтерв'ю, наповнивши його деякими деталями, які не висвітлювалися або призабулися.

– Почнімо здалека. Було б цікаво довідатися, якими вітрами тебе взагалі занесло в Іспанію?

– Чесно кажучи, ніколи не думав-не гадав, що потраплю саме сюди. Взагалі-то разом ще з двома своїми друзями в 2000 році вирушив до Італії на зустріч з Папою Римським Іваном Павлом II. То був ювілейний рік і на зустріч із Понтифіком прибули понад два мільйони молодих людей з усіх куточків світу. Подорож виявилася надзвичайно цікавою. Дорогою до Вічного Міста ми змогли оцінити красу й шарм таких міст, як Удінезе, Падуя, Мілан. А в Турині взагалі сталося неймовірне – побачили всесвітньо відому реліквію, якою є тамтешня Плащаниця.

А потім на нас буквально «звалилися» незабутні чотири дні в італійській столиці. Під час перебування там зустрілися з нашими заробітчанами і в розмовах з ними запитали, чи не могли б трохи підзаробити. Адже не секрет, що потрібно було зважати на матеріальне становище як своє, так і наших родин. Зокрема, в мене виникли чималенькі проблеми зі здоров'ям моєї сестри-двійнючки, тому гроші необхідні були як повітря. Попри це нас поставили до відома, що в серпні-вересні з роботою скрутно, бо це на «чобітку» – час масових відпусток.

Тоді ж виник план з поїздкою до Португалії, оскільки в одного нашого приятеля там були знайомі. Все б нічого, та при перетині іспансько-португальського кордону трапився казус, що перекрив нам дорогу до пункту призначення.

– А це ж чому?

– Наші візи попросту були протерміновані. А португальські митники, як на зло, перевірили наші паспорти. Що цікаво: термін дії віз добіг кінця всього лише за чотири години до переїзду кордону. Але цього виявилось достатньо, щоб нам не дозволили в'їхати в Португалію. Подалися до Мадрида, а там – жодної знайомої душі. На щастя, колега мав телефон однієї жіночки, записаний ним цілком випадково. Куди було подітися? Вирішили ризикнути. Зателефонували, ні на що особливо не розраховуючи. Але світ – не без добрих людей. Вони не лише відгукнулися, але й приїхали за нами. Допомогли з житлом, дали словники, аби почали вивчати мову, детально все розтовкмачили та ще й почали роботу для нас підшукувати. Доля розпорядилася таким чином, що я спершу потрапив у одне із сіл неподалік від Толедо з цікавою назвою – Касарубіос дель Монте. Там мені судилося «закинути вудочки» на цілих три роки.

– Власне, у цьому селі й трапився з тобою випадок, відгомін про який пронісся не лише околицями Толедо, а й набагато далі. То ж поведімо про це мову.

– Країна фламенко славна своїми традиціями. І Касарубіос, хоч за тутешніми мірками і не є великим населеним пунктом, але надзвичайно характерне село в цьому плані. В середині вересня тут щороку відбувається свято, тобто фієста. Триває вона півтора тижня. У перші два роки мого перебування там ми, як правило, всі дні працювали і не мали коли відпочивати чи забавлятися. Навіть по суботах. Тому було доволі прикро залишатися осторонь. А третього року ми вже мали вихідні, тому вирішили взяти активну участь у загальному торжестві. Тим паче, що за той час уже прижилися, зав'язали дружні стосунки з «аборигенами». Нас навіть полюбили, не дивлячись, що ми іноземці.

Так ось. Родзинкою фієсти є забіг биків сільськими вулицями, коли перед ними біжать бажаючі випробувати себе у швидкості з тваринами. Пригадую як ще вдома, у Львові, захоплено спостерігав по телевізору за цим видовищем.

– Як і я, коли бачив телевізійні кадри, що висвітлювали перебіг відомого у всьому світі свята «Сан Фермін» у столиці провінції Наварра – Памплоні.

– Так-так. Між іншим, бачив, що такі старти завершувалися для декого зі сміливців плачевно. Не секрет, що такі «забави» часто-густо межують з величезним ризиком. І ніколи, навіть у рожевих снах, не міг подумати, що доведеться колись самому взяти у них участь.

– І як же ти наважився на таке, Юрку?

– Маю, здається, спокійну натуру. Але коли з друзями піднімаємося в гори, то завжди вибираю найкрутіші схили, найважчу дорогу. Або на морі, коли пірнаю. Поки не побачу все, що запланував, то не повертаюся на поверхню, хоча повітря в легенях уже катастрофічно бракує. Словом, надаю перевагу екстриму, коли адреналінчик у крові так і «зашкалює». Зрештою, не я лише такий: у світі чимало відчайдушів-«шибайголів». До того ж... Бути в Іспанії і не скористатися можливістю взяти участь в гонитві з биками, коли така нагода сама в руки пре, просто гріхом би було.

Тому ще в один з попередніх років, коли недільного дня ми отримали вихідний, вирішив випробувати себе. Чотири рази стартував перед грізними тваринами. І щоразу вони перебували на незначній відстані від мене. А останнього п'ятого разу мене вже не допустили охоронці, які здійснювали ретельний нагляд. Мотивували тим, що можу наразити на небезпеку інших.

– Одначе, як прийнято казати у таких випадках, апетит приходить під час їжі. Ти, загорівшись, вирішив і наступного року побавитися в котика і мишки з її «величності Фортунною»?

– Безумовно. Хоча буду відвертий: за кілька днів до святового дійства, в мізки закралося тривожне передчуття. По-

думалося, що чимало приятелів приїде, і ми, як то прийнято, сядемо до обіднього столу. А ось мене за святковою трапезою може не бути. Але цю неприємну думку, яка осою сновигала в голові, вдалося прогнати.

Як і очікувалося, на вихідні до нас завітали численні друзі. Ми чудово провели час у суботу. Але апогей фієсти, як завше, припадає на неділю, коли на вулички випускають рогатих. Проте, щоб оминути цей захід, не могло бути й мови.

У перших гонках, в яких я взяв участь, усе було нормально. Після цього постановив: ще разочок пробіжуся і – баста. Коли ми стартували попереду п'яти тварин, ніщо не віщувало поганого. Один із биків нісся особливо потужно, навіваючи страх як на учасників, так і на глядачів. Йому вдалося порозганяти багатьох сміливців. І в якусь мить ми опинилися один навпроти одного. Цей злобливий погляд пам'ятаю до сих пір. Очі, що налилися по вінця кров'ю, немовби готові вискочити з орбіт, були переповнені люттю. Якусь хвилю він, ніби вивчав мене, а потім раптово ринув уперед. Я б міг сховатися за колону, але чомусь розвернувся і побіг. Зробив кілька кроків і, на своє нещастя, спіткнувшись об бордюр, полетів шкереберть на бруківку. В цей час відчув сильний удар ззаду. А потім, ніби потрапив під прес. У підсвідомості блиснуло, що то бик упав і придавив мене своєю тушею. Спочатку сильний біль штрикнув у грудях. Та через кілька хвилин він угамувався. Тому мені вистачило сил піднятися, зійти на узбіччя і присісти на лавці.

У кебеті злегка паморочилося. Було таке відчуття, що хтось мене добряче порумигав і виплюнув. Тут до мене підбігли люди. Але першим опинився поруч священик. А тоді вже над'їхала «швидка», яка забрала мене до шпиталю. Пригадую звуки увімкненої сирени, а також лікаря над собою, який настійливо просив не запліщувати очей. Привезли в Толедо, помістили в реанімації однієї з лікарень. Першу допомогу надали миттєво.

– Рана виявилася важкою?

– Мені пощастило, бо, мабуть, у сорочці народився. Удар рогами був не такий серйозний. Більше перепало грудній клітці, оскільки бик одним копитом наступив на ділянку поблизу

серця. Власне, через це мені й видалося, що я потрапив під прес. Щастя, що тварина побігла далі. Між іншим, через деякий час цей же бицюра розпорів живіт іспанцеві. І хоч травма була важкою, бідолаха залишився живим. Подібних трафунків у селі не спостерігалось протягом багатьох років.

«Провалаявся» в лікарняній палаті дев'ять днів. І мушу відзначити, що такої чуйності та доброзичливості з боку медичного персоналу ще ніколи не відчував. Не кажу вже про надану фахову медичну допомогу.

– Це й не дивно, адже іспанська система здоров'я займає чільні місця у світі. Не рівня нам.

– Мушу погодитися з тобою, як би прикро за нас не було. Та не лише медичний персонал опікувався мною. Підходили хворі та їхні родичі, що провідували їх. Бо ж звістка про мене розлетілася швиденько. Підтримували, спілкувалися. Більше того, жартуючи, почали з шанобливістю називати мене «тореро». Не залишив мене поза увагою і священник, який надавав духовну опіку хворим. Він розповів про цю історію нашої землячці, яка працювала тут. Отож невдовзі до мене завітали українці Толедо. І це, незважаючи на те, що вони мене зовсім не знали. Наскільки то було приємно, – важко передати.

– Так то воно так, але краще було б взагалі не наражатися на неприємності.

– Ось і мої приятелі дорікали, коли повернувся зі шпиталю, «дістаючи» питаннячком: навіщо це було потрібно тобі?! Я ж вважаю так: кожна подія має свою причину, і ми не знаємо, що нас чекає в той чи інший момент. А той випадок став черговим застереженням. Напевно, в якійсь мірі, я повинен змінити свій характер, застановитися над важливістю життя. Це також і сигнал для всіх нас, щоб були більш виваженими...

Розмову вів Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЛАРИСА СЕНІВ: «СПІВАЮ ЦІЛЕ СВОЄ ЖИТТЯ ВІД МАЛЕНЬКОЇ...»

Вона – особистість неординарна, цікава, колоритна. Так, так, саме колоритна, бо її вже не тільки впізнають наші заробіт-

чани, але й виокремлюють з-поміж інших за талант диригента та співачки. Зрештою, просто людини, безмежно залюбленої в мистецтво...

Віддавна кортіло «розкрутити» її на інтерв'ю, але постійно знаходилися причини, що віддаляли до пори-до часу цей задум. Одначе нарешті й моя година «дзенькнула». Отож прошу любити й шанувати: моя співрозмовниця – художній керівник гурту «Українські передзвони» з Мадрида Лариса Сенів.

– Вважаю доречним відштовхнутися від біографії. Тому, не мудруючи, запитаю: коли і де ти народилася?

– 17 червня 1963 року. Місто Молодогвардійськ, Краснодонського району, Луганської області.

– Вибач, проте, знаючи тебе упродовж поважного шматка часу, завжди чув про Рогатинщину. То ж якими вітрами тебе чи твоїх родичів занесло на Луганщину?

– Річ у тім, що мій батько був політично засуджений. І йому деякий час не дозволяли проживати на території України. Через те моя старша сестра народилася у Казахстані. А вже потім батькові дозволили оселитися в східних областях.

– А за що ж твого тата спіткала така сумна участь?

– Ще хлопцем він перебував у лавах УПА. За це відбув десять років ув'язнення. Щось конкретніше мені важко додати, бо батько дуже мало розповідав про себе. Але, крім усього того, він повсякчас був дуже активним. Зокрема належав до засновників осередку Хельсінської спілки на Івано-Франківщині.

– Мені відоме твоє дівоче прізвище. І воно асоціюється з видатним українським композитором Станіславом Людкевичем. Ви однофамільці, чи вас єднають тісніші узи?

– З розповідей батька відомо, що родинні зв'язки поміж нами існують. Хоча й далекі.

– Словом, ти натякаєш, що в твоїх генах запрограмований потяг до музики?

– Не знаю, не знаю. Одначе все можливо, адже родина Людкевичів напрочуд співоча, музична. Мій дідусь, тобто батько мого батька – Микола Іванович, ціле своє життя проспівав у

чоловічому церковному хорі. Його навіть запрошували у заслужений Прикарпатський ансамбль пісні й танцю «Гуцульщина». Але він відмовився, бо відчував обов'язок перед родиною.

– Де ти провела свої дитячі роки і яким чином повернулася на Івано-Франківщину?

– До п'ятирічного віку жила на Донбасі, знала всього кілька українських слів. Хоча нас батьки вчили розмовляти українською. А ось у дитячому садочку спілкувалися по-російськи. Мешкали ми на третьому поверсі багатоквартирного будинку. А на першому жила татарська сім'я, в якій зростало два хлопчики. І вони завжди обзивали нас «бандерками».

Але найяскравіший спогад з дитячих років пов'язаний з першим приїздом до дідуся та бабусі в Нижню Липицю. Ми тоді глибокої ночі приїхали в село. Звичайно, що я спала. Зранку, коли прокинулася, вийшла на поріг ґанку і вперше у житті побачила... живого півня. І тоді як закричу на все подвір'я по-російськи: «Мама, смотри: живой петух!» А бабуся якраз виносила каструлю з картоплею. Посудина паде їй з рук, котячись по сходах. Бабуся плеще в долоні й голосить: «Господи, «москальне» приїхало!..» Звичайно, для неї це був відчутний удар. Але діти до всього швидко звикають, отож і я українську помаленьку вивчила.

Власне, тоді моїм батькам дозволили переїхати на територію Західної України. Й оскільки батькові дозволили працювати на Бурштинській ТЕЦ, ми поселилися в Бурштині. Мама моя, до речі, теж з Рогатинщини, зі села Дички. З родини Сташкових.

– А відомий на Прикарпатті співак Богдан Сташків – це не твій...?

– Так, це – мій родич. Моїй мамі племінником доводиться. Точніше: двоюрідної сестри син. Богдана знаю особисто, як і його братів. Звісно, що мама також гарно співала. Мала надзвичайної краси сопрано. У свій час, коли працювала у Кривому Розі, була задіяна в художній самодіяльності. Тоді ж співала в «Наталці Полтавці». Їй пропонували поступати в театральний інститут. Але вона вирішила їхати до батька, якому на той час «світила» амністія. З ним вела переписку всі ті роки, які він був

у тюрмі. Вони збиралися одружуватися.

– Раз у тебе таке коріння, то, мабуть, сам Господь Бог велів співати.

А відколи і як, Ларисо, «прокльонувся» нахил до музики?

– У першу чергу поштовх дала моя родина. Батько ціле своє життя грав на скрипці. Крім цього опанував мандоліну. І все це, незважаючи на те, що був самоуком. Мама у дівочтві чудово грала на гітарі. Потім, звичайно, з'явилася сім'я, турботи, і вона це закинула.

Що мені подобалося, коли приїжджала в село? Там існувала традиція: кожного вечора після тяжкої праці на колгоспному полі збиратися. Отож приходили сусіди й співали. І робили це не будь-як, а звучало трьохголосся. Усе це закладалося в мені ще від маленької. Уже коли ми з сестрою підросли (моя старша сестра – музикант за освітою, яка навчає гри на скрипці), то часто влаштовували вдома сімейні концерти. Сідала разом з сестричкою за фортепіано, щоб зіграти в чотири руки. Батько брав скрипку, і ми співали. Головне, що наші сусіди уважно слухали. А коли в якусь неділю спів не лунав, то відразу питали: «Євгеніє Степанівно, чому цієї неділі не співали?..»

– А пізніше, напевно, була музична школа?

– Так. Займалася по класу скрипки і паралельно на фортепіано. Закінчивши музичну школу, ще два роки грала при ній на скрипці в камерному оркестрі.

– Перед закінченням школи завжди постає питання про вибір професії.

– У мене такого питання не виникало. Я чомусь завжди знала, що піду по музичній лінії. Постійно: і в школі, і в музичній школі, і в міському палаці культури «Прометей» співала.

– Куди ж ти подалася?

– Найперше після десятого класу закінчила музично-педагогічне відділення Коломийського педагогічного училища. А далі пішла працювати. Крім цього вчилася заочно.

– А де і ким працювала?

– Учителем музики в середній школі міста Болахів Долинського району Івано-Франківської області. Згодом поступила

на заочне відділення музично-педагогічного факультету Івано-Франківського педагогічного інституту. Яскравим моментом мого перебування на Долинщині була участь у 1992 році в Першому всесвітньому фестивалі Бойківщини, який проходив у місті Турка на Львівщині. Там зібралися бойки чи не з усього світу. Цей фестиваль тривав цілий тиждень. Було досить цікаво: проводилися наукові конференції, концерти, конкурси. Я взяла участь у конкурсі, який організатори назвали «Княгиня Бойківщини». Стала лауреатом.

– А що ж далі приготувала тобі збиточниця-фортунa?

– Повернення в Бурштин, де працювала в загальноосвітній школі №1 знову ж таки вчителем музики. Паралельно вела хори, займалася співом у різних колективах. Співала і в ансамблі, і в тріо, і сольо.

– Концерти, виїзди... Так тривало, допоки не зібралася за кордон? А ще які пам'ятні моменти пригадаєш? Можливо, з кимось із знаменитостей спілкувалася?

– Не можу твердити, що доля дарувала моменти, коли б стикалася з відомими людьми. Відверто кажучи, жила доволі приземлено: сім'я, робота. Щоправда, не полишала співати. У нас, скажімо, було прекрасне тріо в Бурштині. А ще прекрасна група в Коломиї, коли навчалася там.

Не знаю, напевно, тобі відоме ім'я Алли Кобилянської. Це – моя однокурсниця, з якою ми співали також. Сама вона росіянка (дівоче прізвище Авер'янова), а її бабуся виступала в Московській опереті. Алла дуже гарно співала на Коломийщині. В один час її навіть «розкручували» в масштабах усієї України.

– Це ж у її виконанні «Мамина сорочка» стала шлягером. Пригадую-пригадую. А зараз настав час повернути нашу розмову в інший географічний керунок. Як на твоєму горизонті замайоріла Іспанія?

– Дуже плачевно це вийшло. Конкретніше: в результаті дій нашого уряду у ставленні до педагогів. Оскільки в нас двоє вчителів у сім'ї – я і мій чоловік – то ми по дев'ять місяців не одержували заробітної плати. А на плечах у батьків соромно було сидіти, сподіваючись на копійку з пенсії. Звичайно, чоло-

вік грав по весіллях, підробляв, де міг. Але це не був вихід із ситуації.

Три роки намагалася виїхати за кордон. Спершу в Німеччину. Відмовили у візі. Збиралася в Італію – знову відмова. Далі на горизонті промайнула Англія. У Франківському драмтеатрі працює одна молода жінка. В 2002 році вона брала участь у всесвітньому фестивалі народної творчості в Англії. Посіла перше місце. Вище було тільки гран-прі. Отож організатори запросили її на наступний рік. Але виник один нюанс: потрібно було співати лише під живий супровід. Тобто зі своїм оркестром народних інструментів. У перший же рік, коли вона з'їздила туди, то її музиканти залишилися в Англії. Ніхто не повернувся в Україну. Тоді вона почала збирати інший колектив для наступних гастролей. І ось до нього потрапили ми з чоловіком. Звісно, планували поїхати і залишитися. Але англійське посольство відмовило всім музикантам, боячись, очевидно, що ми поступимо, як і наші попередники.

А в Іспанію я потрапила «десятими» шляхами. Моя однокурсниця живе у Фінляндії. Кожен рік приїжджає додому і, знаючи про те, що не можу ніяк виїхати, зробила мені виклик до себе в гості. Я поїхала спочатку в Хельсінкі, а потім прилетіла в Іспанію. У Фінляндії не могла залишитися, тому що не хотіла «підставляти» подругу, яка підписала документ про те, що пробу не більше встановленого терміну.

– В країну кориди та фламенко летіла на пусте місце?

– Мене зустріла мама дітей, яких я навчала в Бурштині. Зустріла, поселила і показала місце, де маю шукати роботу.

– Жалієш, що поїхала за Піреней?

– Це досить каверзне запитання, бо, знаходячи одне – інше втрачаєш. Звичайно, що пізнала щось нове. Отримала чималий життєвий досвід, пройшла велику школу. Побачила багато нових місць. Побувала у таких святих місцях, про які навіть у мріях не могла подумати: Фатімі, Люрді. Я знала про них, але вони були недосяжними. Не могла уявити, що зможу ступити на цю землю. Побачила багато цікавого, поїздивши Іспанією. Але з другого боку загубила спілкування зі своєю родиною.

Зрештою, втратила декого зі своїх рідних. Не змогла бути як на похороні батька, так і свекрухи. Багато втрачається...

– З іншого боку: що не робиться, те робиться до кращого. Хоча, безумовно, існує два боки медалі.

– Звичайно. До позитивів належить і те, що в Іспанії знайшла багатьох друзів. А це важливо, адже людина без друзів жити не може.

– А одностудійців, які приходять у створений тобою пісенний гурт «Українські передзвони»?

– І одностудійців теж. З іншого боку: «набила» багато гуль за цей період.

– Заробітчанське життя-буття. Чи важко було починати? Як долала комплекс від учителя музики до прибиральниці, прислуги?

– Завжди казала і кажу, що завдячую багатьом людям, які за мене молилися, коли їхала з дому. Це і учасники церковного хору, які замовляли Службу за мене, і мої рідні. Я дуже швидко знайшла роботу, але надзвичайно важко далися перші три місяці. Тяжко було переступити бар'єр, що я – вчитель музики, пропрацювала 20 років в освіті, й повинна стати служницею. Але після тих трьох місяців сказала собі: ти знала, на що ідеш. Ти свідомо зробила цей вибір, тому повинна зіціпити зуби і переступити через труднощі. Але... На «інтерні» більше року не витримала. Не можу перебувати в клітці. Мені потрібен простір. Це найголовніше.

– Коли ти з'явилася в Мадриді?

– У жовтні 2003 року.

– Чи спіткали прикрощі на заробітчанській стежині?

– Перший рік працювала в сім'ї колумбійців. Це була «інтерна». Ставлення, в цілому, було непогане. Єдине, що дуже багато працювала – по 16 годин на добу. Їсти давали, а за оплату доводилося переживати. Бо ця колумбійка, наскільки я зрозуміла, була зв'язана з наркотиками. Її чоловік – ні. Він працював директором видавництва латиноамериканської преси в Мадриді й був категорично проти заняття дружини. Вона ж мала ще й таку жилку, що могла десь-колись затримати виплату грошей.

Коли залишила цю «інтерну», то зірвалася «екстерна», на яку розраховувала. Вірніше мені сказали приступати до праці через півтора місяця. І ось мій стан: одну роботу залишила, а іншої не маю, – страшенно пригнічував. Але нічого, Бог добрий. Буквально через день знайшла іншу невеличку «екстерну». А до кінця місяця надибала ще одну. Звичайно, з допомогою наших людей. Інакше би тут ніяк не вижив. Без їхньої турботи, без допомоги, доброти ніхто не обходиться.

Але хочу сказати про перший день, про тих три з половиною години, які знайшла після колумбійців. Заходила в метро, а моя душа співала: я вільна. Можу вільно дихати, можу вийти з хати, коли хочу. Пам'ятала ж бо про один момент, що трапився першої весни, відтоді коли приїхала. І сонце світило, і люди ходили, і птахи співали. Краса на дворі, а я чистила вікна... Взагалі, я скупа на сльози, а тут вони почали котитися. І я не могла себе стримати. Ридала, відчуваючи себе закритою в клітці. Тяжко було перебороти себе в моральному плані. Але коли людина має якусь певну ціль, конкретну мету, тоді можна все подолати.

– А чи не пригасало на перших порах бажання співати?

– Ні, не пригасало. Але, чесно кажучи, мені було соромно признатися, що я – вчитель музики за освітою, а працюю прибиральницею. Мені було соромно і за себе, і за свою країну. Розумієш?

У певний період відбуваються деякі зміни у свідомості. У радянський час побутувала думка, що прибиральниці – це люди, не те що гіршого сорту, а такі, в яких обмежений кругозір і таке інше. І ти якраз потрапляєш у цю категорію. Проте з часом розумієш, що іспанці ставляться по-іншому до людей, які займаються фізичною працею. Мені знадобилося цілих чотири роки, щоб дійти до таких думок.

– Тобто ти стверджуєш, що іспанці добре ставляться до тебе як до хатньої робітниці?

– Як тобі сказати? Не у всіх сім'ях однаково. Але якщо тебе більше знають... Я в одній родині працювала по годинах вісім років. В інших – шість, сім. Тобто люди, пізнаючи мене, стають

іншими. Ми, наприклад, могли розмовляти про історію, політику, культуру як Іспанії, так і України. Словом, відчувала, що мене сприймають як особистість, а не просто як робітницю.

– На жаль, часто доводиться чути нарікання від наших: то цигани, вони такі-сякі. Я категорично проти таких тверджень. Ясно, що і в них не так усе гладенько. Не всі вони «білі й пухнасті». Але, як правило, з їхнього боку відчувається добродушність. Одначе хочу все ж повернутися до музики. Живучи пізніше з нашими земляками, ти не співала? Влаштовували ж якісь дні народження, свята.

– Перших два роки – ні. По-перше, не дуже хотіла «світитися». По-друге, не випадало. По-третє, розкривалася сама перед собою, коли заходила на Службу Божу. Ось там відводила душу, співаючи для свого задоволення. Знала, що вільна в той час від усього: від комплексів, від оточення. Співаючи, була в той час з Богом. І співала для Нього. Це мені, напевно, допомагало у певний період.

А щодо того, що ми говорили про іспанців і про нарікання людей. У таких випадках кажу: якщо вам не подобається, пакуйте валізи і повертайтеся додому.

– Коли ж ти повернулася, так би мовити, до того, що колись робила? І чи «Українські передзвони» стали першою ниточкою, яка пов'язала тебе з цим?

– Завдячувати треба Марії Дмитрівні Мирзі – такій, як і всі ми, заробітчанці, а за фахом вчителькою української мови та літератури. Якось, зустрівшись біля церкви, вона запропонувала мені створити колектив. Мова йшла про дитячий вокальний ансамбль при новоствореній українській асоціації «Наші діти». Спочатку я лише посміялася, кинувши приблизно таке: добре, побачимо. Знаєш, така собі загальна відмовка.

– Коли це було?

– Навесні 2008 року. А 1 червня, тим не менше, відбулося перше наше зібрання.

– І прийшли діти?

– Ні. Власне, наступного разу, коли ми вже більш серйозно вели мову про це, то Марія Дмитрівна сказала, що дитячий ко-

лектив – це в майбутньому, адже створюватиметься школа при асоціації. А зараз є задум організувати вокальний колектив з дорослих. Я ще запитала: де ж узяти цих людей? Дмитрівна відповіла, що має декого на прикметі.

– Ти із задоволенням взялася за роботу?

– Звичайно. Проте завжди важко починати з чистого аркуша. Якщо в тебе є люди, котрі мали певний стосунок до музики, з такими легше створити колектив. Не кажу музиканти, а бодай співали раніше. У той період я мала аматорів, в яких було лише бажання.

Ще одне: якщо люди люблять співати, то це ще не означає, що вони можуть співати в хоровому колективі. Це дві великі різниці: любити співати і навчитися професійно співати.

– Так кажуть в Одесі. Отож ти з головою поринула у справу.

– Починали з малого. На іспанське Різдво, в грудні 2008 року, зорганізували перший концерт у соціально-культурному центрі біля станції метро «Дієго де Леон», в якому відбувалися наші репетиції. Потім у січні наступного року – ще один виступ. А далі пішло-поїхало: концерт до Великодніх свят, який називався «Великодні дзвони». Згодом надійшло запрошення від мадридської мерії на спільні концерти «екстранхерів». Словом, це були наші перші намагання десь вийти, щось показати. Може, навіть «засвітитися». Не дуже гарне слово, але все ж відображає наше бажання трошечки заявити про себе. Щоб люди побачили, що є такий український колектив.

– Нічого крамольного у цьому не вбачаю, адже у власному соці неможливо варитися. Тоді ж, наскільки мені відомо, багато для колективу зробила подружня пара – Наталя Герасимчук і Енріке Гонсалес. Наша землячка й іспанець.

– Направду, дуже їм завдячую. Це люди, які мають, дійсно, велику душу та велике серце. Вони нам допомагали, не дивлячись на те, чи будуть щось мати з того. Так, як у нас у деяких випадках буває: без зиску – ані руш. Наталя й Енріке вклали, хоч і не великі кошти, але все ж копійчину. Хоча б для того, щоб придбати цю невеличку «клавішу», якою ми користуємося по

нинішній день. А ще копії нот, пісень. Ніхто у нас ніяких грошей за це не брав. Важливо й те, що Енріке дозволив нам займатися в його перукарні. Словом, величезне їм спасибі за це.

– А чому ти не кажеш, що Наталя ще й співає в гурті? А Енріке раніше також виконував кілька українських пісень під час концертів. А голос який у нього своєрідний – з хриплинкою, як мовиться.

– Було таке. І я вдячна долі за те, що разом з ним у дуєті співала «Abrazame». Він – іспанською мовою, я – українською. Глядачі сприймали цю пісню досить гарно. Крім цього Енріке вів наші концерти по-іспанськи.

Принагідно хочу згадати ще про одну людину, іспанку старшого віку – сеньйору Пілар, в якої я працювала п'ять років. Вона – банківський працівник, але 30 років викладала дітям катехизм. А ще вона – велика шанувальниця музики. Коли приходила до неї, то вона бралася до праці поряд зі мною. Довідавшись, що я музикант, запропонувала ще й прослуховувати різну музику. Стереофонічну систему налаштували таким чином, що її було чутно по всій квартирі. Отож одного дня, для прикладу, прибираючи, ми слухали «Травіату», іншого – американську сучасну оперу, потім – музику Вівальді. На другий тиждень наш слух ніжила іспанська музика: сучасна та класична.

Між іншим, ця жінка допомагала мені у виборі іспанського репертуару для нашого колективу. Скажімо, ми співали «La Virgen de Guadalupe». Це твір, який я почула в неї зі старої вінілової платівки. Її співали на галісійському діалекті. Пілар зі своєю подругою, вчителькою іспанської мови, переклали заспів цієї пісні іспанською. А приспів ми співали по-галісійськи.

– Тобто в автентичному варіанті.

– Так. Коротше кажучи, вона мені дуже допомагала, за що безмежно їй вдячна. І зараз, не дивлячись на те, що не працюю в неї, вона часто телефонує, цікавиться чи існує ще колектив, чи потрібна допомога. Тому мені тішить і гріє душу те, що серед людей іншої нації є небайдужі люди не лише до своєї культури, але і до нашої. Разом із своїм чоловіком Пілар приходила на наші перші концерти. А ще вона мене морально підтримувала,

додаючи наснаги. У неї ж набиралася тієї внутрішньої сили, яка давала змогу рухатися далі й щось робити. Вона казала: «Не полишай колектив, як би важко не було. Влаштовуйте концерти не тільки для українців, але й для іспанців. Тому що їм так само цікаво». І я в цьому переконалася. Хочу сказати, що вони дійсно цікавляться українською культурою. Після концерту багато хто підходив і казав, що їм дуже сподобалося. Не знаючи мови, вони твердили, що сприймали все через надзвичайну мелодійність нашої мови.

– Ларисо, як можеш охарактеризувати свій теперішній стан?

– Я вже зазначала вище: віддаючи, ти береш. Тому під час нелегкої праці отримую, звичайно, і насолоду. Є моменти, коли відчуваю, що щаслива. Бо роблю те, що люблю і хочу робити. Це – моє життя. Але, але, але... Так хочеться, щоб ця моя насолода і щастя були гармонійними і повними. Що маю на увазі? Була б ще більш щаслива, якби мала цей колектив в Україні.

– Почуття ностальгії у тебе, як бачу, зашкалює. А ця робота з гуртом, швидше за все, її послаблює?

– Це – моя віддушину. Якби цього не мала, не знаю, як би сприймала усе навколишнє.

– Можна сказати ще й так. Праця з «Українськими передзвонами» тримає тебе на плаву.

– Знаєш, у попередні роки багато людей мені говорили: «Навіщо бігаєш туди, адже тобі ніхто нічого не платить. Ти б краще задерла ноги та відпочивала». Але поступово думки міняються. Суджу про це бодай по дівчатах, з якими мешкаю. Не скажу, що вони насміхалися, – ні. По-людськи навіть мене жаліли, закликаючи не мордувати себе, а більше відпочивати. Але тепер зрозуміли, що це – моє життя. Більше того: коли побували на концерті, який ми дали торік, то заявили: «Ви значно вирости. Видно результати вашої праці». І тепер, коли іде мова про наші виступи чи концерти, то вони ідуть із задоволенням.

– А тепер дозволь поцікавитися творчими та особистими планами на найближчий час. Сподіваюся, що ти ще не залишиш ані свій гурт, ані численних твоїх шанувальників.

– Уже не раз попекався з особистими планами. Тому в 1001-ий раз переконаюся в мудрості нашої приказки: людина планує, а Бог керує. Нічого наперед не можна загадувати. І тепер мої особисті плани віддані на волю Господа. Як Всевишній покерує, постараюся це зі смиренням прийняти. Поки що залишаюся в Іспанії, хоча горю бажанням повернутися в Україну.

Розмовляв Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.

З КОГОРТИ БУДИТЕЛІВ

Коли він у черговий раз з'являється в Мадриді, життя української громади має схильність мінятися. Безумовно, в кращий бік. Воно починає швидше пульсувати, промінитися новими барвами, набуває динамізму, позбуваючись буденної сірості. Він, як ніхто інший, здатний викликати позитивні (як у незначній мірі і негативні, бо ж не ідеал) емоції, розбурхуючи приспане товариство. Змушує його мислити, діяти, дискутувати. Відомо ж бо: в дискусії народжується істина. Така вже, очевидно, в нього натура – неспокійна, наче гірський ручай, завзята, подекуди занадто імпульсивна. Хоча він і сам констатує той факт, що зайва емоційність, яка вряди-годи переростає навіть у вибуховість, завдає йому чимало клопотів. Але, що набагато важливіше, натура у нього все ж таки творча. І це, незважаючи на той факт, що йому нещодавно «стукнуло» 73. Про таких часто кажуть: вони спроможні рухати історію вперед.

Ось і цього разу, коли він примандрував до іспанської столиці, відразу ж привніс новий струмінь у життя заробітчанської братії. Ще б пак, адже виніс на її суд відразу три нові свої творіння – історично-публіцистичні видання «Світанок слави і тавро бездержавності», «Підступи близнюків сіонізму і комунізму» та другу частину своєї книги «Пробудження. 1990-1992», які нещодавно вийшли друком у тернопільському ТзОВ «Тернограф». Їхня презентація відбулася в актовому залі столичної української греко-католицької парохії Благовіщення 30 червня 2012 року.

...Одначе пригальмуймо трішки. Мабуть, настав час «вивести з-за куліс» дійову особу, про яку іде мова. Для мешканців

Тернопільщини, зрештою, як і для багатьох наших земляків, що отаборилися в країні кориди та фламенко, його особа вже добре відома. Він якось одномоментно увійшов у заробітчанинське коло, змусивши заговорити про себе. Отож це ніхто інший як Василь Квасновський, котрий занесений у книгу визначних і відомих людей Тернопільського краю.

Не будемо детально переповідати хід презентації. Зауважимо лише, що пройшла вона захоплююче, оскільки її організатори не обмежилися лише розповіддю про нові друковані надбання автора, але й перемережили захід поезіями та піснями, створеними ним раніше. Зокрема присутні в залі побачили відеокліп, в якому прозвучала «Пісня про Тернопіль», слова до якої написав герой нашої розповіді. Між іншим, раніше цей твір лунав не будь-де, а в Києві на сцені Палацу культури «Україна» під час творчого звіту мистецьких колективів Тернопільщини.

А щоб аргументувати тезу про популярність пана Василя за Піренями, повідомимо, що вперше він приїжджав сюди 2005 року. І перетнув країну Дон Кіхота вздовж і впоперек, агітуючи наших краян за кандидатуру Віктора Ющенка, який балотувався на президента України. Тепер літератор щиро жалкує, що стільки часу віддав тоді за «возведення на владний олімп» колишнього банкіра, який, як не прикро свідчити, не виправдав покладених на нього сподівань. Проте, як мовиться, знав би на чому спатимеш, то й соломи підстелив би.

Потім письменник і поет запам'ятався багатьом двома своїми новими на той час віршами «Роздуми вголос» і «Стоїть у Каневі Тарас», що прозвучали в поетично-пісенній програмі «Великодні передзвони» за участю поетів-заробітчан іспанської столиці та її околиць. Але не ці два віршовані твори стали родзинкою виступу тернополянина, а пісня «Чарівна мить», покладена на його слова. Її ж пан Василь натхненно сам і виконав.

А вже буквально через тиждень після цього заходу В. Квасновський своїм полум'яним патріотичним виступом сколихнув присутніх на мітингу в Мадриді, проведеного неподалік від центрального залізничного вокзалу «Пуерта де Аточа»

з приводу невтішної ситуації в нашій державі. Незважаючи на дистанційну «відірваність» від рідних теренів, погляди й думки українських трудових мігрантів буквально з усіх кутчків планети прикуті до батьківського краю. Попри тугу за ним величезне занепокоєння викликають обурливі дії керівництва, спрямовані як на позбавлення нас, заробітчан, права голосу на майбутніх виборах до Верховної Ради зокрема (зважає, що ідеться про 2012 рік), так і наступ на свободу слова та інші засадничі моменти суспільно-політичного життя в Україні в цілому. Не можуть не хвилювати також і фальсифікація демократії та боротьби з корупцією, разючий дисбаланс між різних маетей олігархами та середніми верствами суспільства, вибіркоче судочинство, спроби позбавити наш народ його історичної пам'яті й тому подібне. Власне, на цих та інших «больових» точках наголошував з трибуни публіцист й історик Василь Квасновський. Як і на тому, що на такому важливому заході присутні ледь більше 50 осіб. Чи то даються взнаки, як висловився виступаючий, рабська психологія, чи споконвічна наша традиція, що виражена у вислові «моя хата з краю», чи то організаційні прорахунки. А швидше за все – усі ці чинники вкупі.

Тоді ж, одразу після мітингу, я поцікавився у пана Василя, котрий взяв участь у ньому не стільки як письменник, а радше як особа, котра переймається теперішньою ситуацією, як він почувається на таких громадських заходах. Чи надихають вони його як творчу особистість, чи спричиняють якісь інші емоції? У відповідь почув: «Ясно, що подібні заходи надихають, бо відчуваєш поряд спільні плечі, спільні ідеї та погляди. Однак шокує мала кількість присутніх. Невже їм усе «по цимбалах»?..»

Зазначу також, що серед реальних практичних кроків подальшої нашої життєдіяльності в країні Сервантеса мені особисто заїмпонувала пропозиція пана Квасновського про пікетування посольства України в Іспанії. Можливо, за таких умов наш голос про наболіле пролунав би відчутніше у «високих» кабінетах. Бо якщо сидіти, наче в рот води набравши, то можновладці й надалі творитимуть свої «чорні» справи. Проте до його поради так і не прислухалися.

Даруйте за особисте, проте хотів би скерувати свій погляд до події, яка вперше «перехрестила» мою життєву стежину з дорогою поета й історика. Саме з неї і розпочалося наше знайомство та спілкування. На початку, треба відверто зізнатися, не такі вже й безхмарні. Маю на увазі першу презентацію книг Василя Петровича, яка відбулася в колишньому «Іспано-Українському центрі» Мадрида (колишньому, бо його за браком фінансування зачинили) в 2010 році. Тоді публіцист представляв такі свої видання, як «Клію України» та «Із мороку до світла».

Якщо першу поетичну збірку, в якій уміло передано настрій теперішньої доби на тлі героїчного минулого (показано зародження української держави та особливості формування нашої нації від східнослов'янських племен до сучасного народу) я сприйняв на «ура», то до другої речі (в дужках зазначалася ще й підназва – «Московсько-жидівський синдром українського голокосту») виникли суттєві зауваження. Їх якраз і спробував висловити під час обговорення. В свою чергу наразився на доволі різку та категоричну відповідь пана Василя. Якраз ця категоричність і спричинила моє несприйняття, що межувало з антипатією.

Про що ішлося? Як у книзі, так і під час презентації автор неодноразово наголошував на особливій місії української нації. Акцентував увагу на її грандіозній значущості в світі. Крім цього висловлював точку зору, в якій превалювала деяка наша вищість (на мій погляд) над іншими. Ось, власне, цей момент і спонукав мене не погодитись з літератором. Моя позиція передбачала інших підхід. Не «галалайкати» на весь світ про свою значущість, а практичними діями та вчинками досягати її. Копіткою працею, розумом, культурою та освіченістю змушувати інших думати про нас добре. Зрештою, саме так і є тут, на заробітках. Адже про нас, українських заробітчан, склалася в господарів-іспанців гарна думка. Не побоюся заявити, що ми вже здобули певний авторитет і повагу. Хоча, безумовно, є часткова рація в словах історика, який стверджує: «Якщо ми не любитимемо чи не поважатимемо самих себе, то ніхто інший також цього не зробить».

І все ж, у цьому контексті, мені спадає на думку нашумілий роман Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». Є там, зокрема, такі рядки: «...У нас є два крени в неістину. Одні запевняють, що український народ найкращий, історія – найгероїчніша. Що у нас трипільці глечики ліпили, коли в Єгипті ще пірамід не стояло, танцювали триколіїний гопак, коли у москалів ще й гармошки не було! А мова солов'їна і така пра-прадавня, що походить мало не від ханаанської. Та й узагалі, все і всі походять від України. Навіть Іспанія це, по суті Жупанія, від слова жупан... Етимологія України – «украина», бо украдена в Індії, перенесена через гори і гепнута тут. Градус національного пафосу вказує на гарячку. А інші вправляються в протилежному. Нації ще нема, є недолугий етнос. Гетьмани його – запроданці, письменники – пристосованці, культура неповноцінна, психологія рабська, національної гідності нуль... Мабуть, чогось такого подібного в цілому світі немає. Мова солов'їна, а тьохкають чортзна-що...

Манія величі – це хвороба. Комплекс меншовартості – теж хвороба. Тільки ще гірша...»

І хоча у процесі подальшого спілкування у нас з паном Василем поступово з'явилися спільні точки дотику в цій суперечці, згоди в питанні «возвеличення» нашої нації ми до «спільного знаменника» так і не дійшли. Я й надалі схильюся до думки, що наразі українство є доволі кволим, страшенно ображеним і неуспішним. Тому мусимо ще добряче попотіти, щоб перестати бути нацією невдах. А мій опонент й надалі підносить нас, українців, на високий п'єдестал. Мабуть, істина все-таки десь посередині.

Попри це можна чимало повісти, які негативні риси нашого люду ятрять мою душу. Передусім надзвичайно поширене пристосуванство, догоджання та підлабузництво, що свідчить про дефіцит особистої та національної гідності. Бажання бути для всіх добреньким і ні з ким не псувати стосунків. Принижено випрошувати те, чого гідна людина вимагає. Дуже розвинений егоїзм, який доходить до повної байдужості до країни та ближніх. Крім цього нездатність ставити вищі цінності над

своїми приватними інтересами. Здебільшого це характерно для формальної «доморощеної» еліти. Звідси і постійна біганина від одного вождя до іншого, аби увірвати «своє». Чи варто продовжувати ще?..

Звісна річ, я був би не до кінця відвертим, коли б зосереджував увагу лише на негативі, виступав у ролі огульного критикана чи безпросвітного нарікальника, незадоволеного буквально всім і всіма. Безперечно, не все так зле у нашому сімействі. Паростки доброго, світлого видно неозброєним оком. Помітно як частина живого суспільства (іронічна, самокритична, добра і тепла, і просто пристрасна) знаходить нові фарби навіть у нашому покрученому світі. Як потихеньку виховується інший тип українця – не холуя та пристосуванця, а особистість свободолюбива. Це вселяє велику надію, подвоює а то й потроює сили. І в цьому виховному процесі велика частка належить саме Василеві Квасновському. Він переконаний, що обирати місце під сонцем кожен мусить самостійно. Його ж місце – пліч-о-пліч з тими, кому не байдужа доля України. Можна погоджуватися чи не погоджуватися з міркуваннями публіциста, але цю персону не можна не поважати. Попри різні перипетії він залишається свідомим українцем, котрому важливо розворушити свідомість звичайного люду, постійно відкривати йому на щось очі. Що він, в міру своїх сил, намагається робити. Тому до деяких сентенцій, висловлюваних ним, не лише варто прислухатися, але й треба взяти «на озброєння». Ось хоча б до такої: кожен пересічний українець має взяти курс на культуру, тобто більше читати, подорожувати, вивчати іноземні мови, самовдосконалюватися. Себто має стати ще інтелігентнішим, вихованішим, культурнішим. Потрібно це для того, аби зберегти себе, свою націю, свої традиції та мову.

Та все ж таки, повертаючись до тієї першої нашої дискусії з поетом, я все ж зробив як поспішливий, так і несправедливий висновок щодо скромного трудівника пера. Тоді подумалось: теж мені мудрагелік знайшовся, котрий вважає буцімто всі розуми поїв. Що його позиція єдино правильна і не підлягає жодному обговоренню, неначе істина в останній інстанції.

Знаю достеменно, що й я спочатку справив на нього не вельми приємне враження. Погоджуюся: він мав підстави подумати про мене як про особу, позбавлену патріотизму і здатну на каверзи та провокації. Словом, спершу, як кажуть, у нас не склалося.

Однаке час є добрим лікарем, розставляючи все на свої місця. Поступово, в ході наших нечастих зустрічей чи розмов, крига почала скресати. Очевидно, мистецтво спілкування з оточуючими тебе людьми, виокремлення найбільш цінного в безкінечному потоці інформації, спроможність помічати деталі, які є важливішими за загальне тло, – усе це неоціненний багаж у житті. Вкрай важливо бачити речі глибше й гостріше, ніж вони здаються на перший погляд. При цьому не робити поспішних висновків. А ще цінувати оточення, набираючись від нього життєвої мудрості.

Багато важить, між іншим, повага до людини, яких би поглядів вона не дотримувалася. Пригадуєте Вольтера? Він геніально сказав: «Я не поділяю ваших переконань, але готовий віддати життя за ваше право їх висловити». Іншими словами: якщо навіть ми чогось не приймаємо, з чимось не погоджуємося, та все-таки людина має право мислити, як завгодно, оскільки кожен з нас – індивідум, особистість, котру треба поважати змалечку.

Ще одна промовиста деталь, яка викристалізувалася в ході нашої першої суперечки. Визнаю, що зробив наступний неправильний висновок з книги Квасновського «Із мороку до світла». Маю на увазі те, що мені видалося, нібито пан Василь звинувачує у наших бідах лише євреїв і росіян. Помилявся. Тепер це точно знаю. Як з'ясувалося в ході полеміки, наші погляди на це питання мало різняться.

Який же глибинний висновок напрошується в даному контексті? Напевно, ми, українці, значною мірою самі винні в теперішньому стані справ. Адже це не «жиди» і не «москалі», а ми, кохані, вибрали владу, яка відновила практику цензури засобів масової інформації, «замовних» судів, політичних репресій і безмежного бюджетного «дерібану». «Нагорі» дуже

багато таких, хто державну роботу почав сприймати як спосіб долучитися до «корита», хто хоче не тільки «зірвати бабки», але й захопити владу в свої загребущі руки.

Хтось слушно зауважив, що тільки ідіот не змінює своїх поглядів. Адже це цілком логічно, коли в силу різних обставин у тверезо мислячої людини погляди змінюються. Так само, як кардинально «розвернулася» і моя думка про Василя Петровича. Особливо після того, як він припідняв завісу над своїм внутрішнім світом. Пропоную і вам, шановні читачі, зазирнути туди, занурившись у біографію поета й прозаїка.

Василько був третім з черги серед восьми дітлахів, побачивши світ 27 лютого 1940 року. Родинна оселя Квасновських знаходилася в напрочуд мальовничому селі Нежухів неподалік від Стрия, що на Львівщині, в передгір'ї Карпат. Спершу малий осягав шкільні «університети»: восьмирічка у рідному селі, а потім школа при Стрийській меблевій фабриці, де засвоював ази столярської справи. Дев'ятий і десятий класи закінчував у вечірній школі №1. Вчився також приватно грати на кларнеті.

Наступний етап – Казахстан. Завербували на роботу у селище Батали Кустанайської області. Втік звідтіля, бо ледь-ледь не «протягнув» ноги від голоду. Далі короткочасно затримався в селищі Кизил-Жар. Заробив трохи грошенят, випалюючи вапно у печах. А у 1958-му повернувся додому, маючи мету продовжити навчання. Так вийшло, що жага знань стала внутрішньою його потребою, так само, як і прагнення до самовдосконалення.

Хоча перед тим, як гризти граніт науки, довелося ще трохи потрудитися. Цікавим було його потрапляння на роботу в ліспромгосп. Тут йому у пригоді стало вміння грати на кларнеті. Ще не влаштувавшись, він прийшов на репетицію ліспромгоспівського духового оркестру. Саме в цей час нагодився і керманич підприємства Ляуфер. Скромно промовчимо про його національну приналежність, хоча пан Василь з приємністю згадує його. Забравши на репетицію, директор вирішив запитати декого з оркестрантів про життя-буття. І чомусь свій вибір зупинив на Квасновському. Запитав як тому працюється.

І був здивований, коли молодик повідав, що ще офіційно не влаштований. Не довго думаючи, Ляуфер наказав наступного ранку з'явитися в його кабінеті. Таким чином усі формальності було швиденько поладовжено.

У 1959 році Василь вступає до Стрийського технікуму механізації сільського господарства. Завершив навчання 1962 року, здобувши фах механіка. А далі на нього чекала суворая школа життя, яку мужчини проходять в армійських лавах. Йому, щоправда, довелося тягнути солдатську лямку три з половиною роки. Але не було б щастя, якби нещастя не допомогло. Наприкінці служби Квасновський потрапляє в Тербовлю. Власне, там і кинув якір. Відтоді тернопільська земля стала його другою домівкою. Почав працювати, одружився. 1970-го перебрався до обласного центру. Сходінками його трудового поступу стали колгосп, сільгосптехніка, агропром. У цей час також закінчує заочно тернопільську філію Львівського політехнічного інституту.

А далі витівниця-доля, зробивши черговий кульбіт, винесла його на більш високу орбіту. Справа в тому, що пан Василь від 1989 року з головою поринув у вир української революції, почавши активно займатися політичною діяльністю. Влившись до лав «Народного Руху України», його невдовзі обирають головою виконкому Крайової ради Руху Тернопільської області. Сходження до вершин у героя нашої розповіді продовжується за часів урядування президента Кучми. Василь Квасновський стає головою Підволочиської районної держадміністрації.

Проте не все в житті так гладко. Амплітуда людської долі незбагненна. У Василя Петровича вона сповнена карколомними поворотами. Ось і тоді... Будучи надзвичайно вимогливим не лише до самого себе, але й до підлеглих, терпіти не міг жодних зловживань. Звик називати речі своїми іменами і не соромитися цього. Тому саме на цьому ґрунті у нього не склалися стосунки із заступниками, яких прокумівські сили нав'язали помимо його волі. Але як вони могли скластися, коли ті попросту почали без честі та совісті «запускати» свої загребуші ручища в державну кишеню. Бажаючи вивести злодюжок на

чисту воду, сповна відчув як непросто подужати бюрократичну машину, що неначе той спрут оповила всі сфери нашого життя.

У тих умовах перевага була не на його боці. Підступні люди ці святкували перемогу, «з'ївши» його на посаді голови райдержадміністрації. «Мій незалежний і «вибуховий» характер спровокував, у значній мірі, те, що я подав у відставку. Чого гріха таїти: цей недолік у мене в крові. Як мовиться, що на умі, те й на язиці. Політик мав би зважувати свої слова, аби потім не довелося довго і нудно виправдовуватися» – ділився зі мною колишній громадський діяч і держслужбовець. А я, намагаючись розрадити його, зауважив, що недалеко втік від нього. Бо також маю дурнуватий запальний характер, можу іноді «завестися» з півоберта. Після чого неодноразово доводиться жаліти про свою нестриманість. Тільки частенько – «потяг уже пішов» і змінити щось вкрай важко...

Звичайно, тоді панові Василю годі було щось перевернути з голови на ноги, як воно годилося б. Зрештою, одній особі таке зробити практично неможливо. Проте це не означає, що ми не повинні старатися так чинити: прагнення максимального результату приносить хоча б якийсь результат...

Після звільнення із займаної посади Квасновський ще деякий час балансував, перебравшись у крісло радника голови Тернопільської обласної держадміністрації. Але балансування це було надто хитким і довго тривати не могло. У 1998 році він вимушено пішов на пенсію. Після чого так і не зміг ніде влаштуватися. Звісно, у такій ситуації в будь-кого можуть опуститися руки. Петрович важко переніс цей момент. «Варто дозволити всякій чортівні вгніздитися в твоїх думках, – не приховував він тодішнього свого стану, – і світ стає справжнім пеклом. А там і «дах» може «поїхати». Дякувати Всевишньому, на допомогу прийшла донька, яка забрала його до себе в Іспанію. З Божою допомогою їй вдалося навіть виклопотати для нього дозвіл на проживання у цій країні. Але і він докладав зусилля, дотримуючись такої життєвої аксіоми: якщо тобі погано, пам'ятай, що погане колись мине, і не падай духом. І ще одна істина, випробувана віками: коли на тебе обрушився удар долі, не все

ще втрачено, якщо залишається важлива справа, котру кров з носа треба виконати. Вона, ніби якір, що не дозволяє хвилям викинути пошкоджений корабель на міліну. Такою справою для героя нашої розповіді стало непереборне бажання писати. Врешті-решт він подався на письменницькі хліба.

Стартував з віршів і оповідань, які увійшли в першу його збірку «Жорна долі». Таку назву книзі дала автобіографічна повість про перебування на цілині в Казахстані. Це видання стало трампліном до подальших книжок, яких у кінцевому рахунку набралось вже 15. Та не лише поезія та проза викликали його зацікавлення. Заглибившись в нашу історію, почав писати на цю тему. Першою в даному ряду стала історична розвідка «Ренегати України». На моє запитання: що зі свого творчого доробку він вважає віхами, пан Василь назвав передусім першу частину трилогії «Кремлівські мойри», де змальовано виселення українців Закерзоння, Підляшшя та Холмщини, а також історико-публіцистичну дилогію «Пробудження» – хроніку становлення України наприкінці минулого-на початку теперішнього століття. Без жодних сумнівів, ця праця – чудова нагода зазирнути за завісу творення нашої країни в новітні часи.

Не вдаватимось до детального аналізу творчого багажу автора. Обмежусь кількома загальними заувагами. По-перше, в його книжках превалюють теми національної важливості, а не популістська сенсаційність. По-друге, він ліквідує білі плями в нашій історичній свідомості, проводячи титанічну дослідницьку роботу та прагнучи докопатися до істини. Крім цього, висвітлюючи неспотворену історичну дійсність українців, пропонує альтернативу бездіяльному наріканню та скиглінню. По-третє, уміє бачити духовні пріоритети й розставляти правильні акценти. Знайомлячись з його публіцистикою, починаєш багато чого сприймати ближче й доступніше. А також розуміти, що є нагальна потреба популяризувати новий погляд на історію, обираючи для цього вдалу форму подачі матеріалів. Насамкінець творчість Квасновського допомагає осмислити винятково важливі моменти, ті насущні питання, які в гармидері щоденних проблем відтісняються на другий план, відкладаються на

потім, а то й зовсім знімаються з «порядку денного».

Покладаючись на власний досвід, смію стверджувати, що нічого цікавішого, ніж зустрічі з талановитими людьми в житті нема. А що пан Василь належить до таких – сумніватись не доводиться. Крім цього він – непересічна особистість, якій притаманні такі риси, як розсудливість, висока ерудиція. У ньому відчутні як яскрава індивідуальність, так і потужна енергетика. З ним можна поговорити чи не на будь-яку животрепетну тему, адже він «підкований» у багатьох питаннях.

Коли я особисто спілкуюся з ним, то відчуваю, що чимало моїх думок збігаються з його. І це, не дивлячись на те, що наші погляди подекуди діаметрально протилежні. Очевидно, звідси випливає наступний висновок: ми зобов'язані навчитися співіснувати поруч, поважаючи відмінності один одного. До того ж він змушує дещо переосмислити в собі, стати на нелегкий шлях подолання внутрішніх стереотипів, подивитися на деякі речі абсолютно під іншим кутом зору.

Квасновський – це людина з надзвичайно широким колом обдарувань і з глибокими національними переконаннями. В нього можна повчитися як зберігати українськість у глобалізованому світі, бути рішучим і активним, незважаючи на виклики часу. Бути справжнім, чітко витримуючи власну позицію.

Попри все це він залишається скромним і невибагливим. І на свої роки напрочуд діяльним, беручим. Здається, що час непідвладний над ним. З цього приводу варто згадати про три чудодійні складові, які здатні перевернути світ. Це – воля, цілеспрямованість та здоров'я. Розвиваючи дві перших, пан Василь береже третю. Чом не прекрасний приклад для усіх нас?..

Зрештою і «приземлені» бажання нашому героєві не чужі. Полюбить він копирсатися в різноманітній побутовій техніці, вважаючи, що кожен мужчина мусить вміти полагодити будь-яку поломку. Віддавна любить співати. Колись навіть був учасником хору «Сільгосптехніки» в Тернопільському районі. Залюбки може посидіти в приємній компанії і перехилити чарчину-дві. При цьому вважає, що не обов'язково в такому товаристві всі мусять бути одностудцями. Цікавіше почути інші

погляди, посперечатися, подискутувати. Що підтверджує приповідку: як правило, думки збігаються у дурнів.

Ще одна деталь. На прикладі поета і публіциста переконується, що розміреність життя на схилі літ робить людей спостережливими, уважними до деталей, вдячними за кожний прожитий день, за чудового співрозмовника. Відповідно, треба навчитися по-справжньому цінувати життя, яким би воно не було. Треба дякувати Всевишньому за кожну його мить, за те що ми любимо і нас люблять. Від цього варто відштовхуватися та йти далі, щоб жити своєю головою і власним життям. І нема на то ради.

Одне з найважливіших також – уміння дивуватися. Адже усе навколо трапляється один раз, тому: «Зупинись, мить, ти прекрасна!..» Якщо ти здатний зацікавлено сприймати нову інформацію і співставляти звичний світ з тим, про що тільки-но довідався, є шанс взяти з чужого життя кращі здобутки. Зокрема багато можна почерпнути і від пана Василя. Якщо конкретизувати, то передусім почуття відповідальності. Саме воно повинно стати головною вимогою не лише перед читачами, а й перед країною, родиною, минулими та прийдешніми поколіннями, і, врешті-решт, перед собою. Більше відповідальності, менше пасивності й лінощів – це запорука хорошого майбутнього для себе і для держави. Вона, ясна річ, не з'явиться за помахом чарівної палички. Її треба леліяти з дитячих літ. А це, погодьтеся, важенька справа. Одне вкрай необхідна.

Проте є ще й зворотній бік медалі. Нехай не складається враження, буцімто співаю лише дифірамби. В цьому плані не хочу лукавити, запевняючи, що Квасновський – постать цілковито бездоганна, «біла та пухнаста». Він, до речі, сам визнає, що допустив у житті багато помилок, перегинав часто палицю, жив у полоні власних стереотипів. Не я один зауважив деяку його категоричність та безапеляційність. Ось хоча б для прикладу. Я не погодився, коли він буквально нещодавно трішки «загнув», що наша асоціація «Українська громада Іспанії за права, честь і гідність українців» – фактично бездіяльна. Привів

йому чимало доказів, спростовуючи думку публіциста. Довів, що в умовах, в яких ми живемо й працюємо на заробітках, не так легко «викроїти» час для громадської та культурної діяльності. Поміж тим, наше життя не припиняється, про що свідчать заходи, які проведено бодай останнім часом у тісній співпраці з українською парохією Благовіщення іспанської столиці. Це і низка концертів під загальною назвою «Свята до музики любов», вечір пам'яті Патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого та 28-ми нових блаженномучеників УГКЦ, відзначення Шевченківських днів, свята Матері і таке інше. Нарешті до презентації книжок В. Квасновського доклали рук передусім члени асоціації. Звісно, ці заходи є різноплановими та різнозначущими, але всі вони творять ланки єдиного процесу увиразнення української спільноти Мадрида.

Або ще один момент. Я заперечив публіцистові, коли він доволі різко заявив про те, що УГКЦ, включно до керівництва Церквою митрополитом Шептицьким, була пасивною структурою. Факти свідчать про зворотнє. Аргументи? Будь ласка. Після 1848 року галицьке селянство опинилося в жахливому становищі. Народ був здебільшого неосвічений, бракувало фахівців. Зате в кожному селі процвітала корчма, звідки ширилося п'янство й антипросвітня пропаганда. Перелом настав тоді, коли митрополитом Галицьким призначено Йосифа Сембратовича. Його послання 1876 року «Про велику гідність людини» принесло злам у життя українців, у піднесення добробуту та здоров'я народу. Наслідком цього кроку стало створення при парохіях братств тверезості. Таким чином духовенство врятувало селянство від повної руїни, заклавши підвалини його піднесення.

А хто і коли створив «Просвіту»? Священик Степан Качала з групою молодих українців 8 грудня 1868 року заснував у Львові нове культурно-освітнє товариство, яке знайшло всенародне схвалення в Галичині, наповняючи своїми читальнями міста та села. І можна твердити, що це товариство дійшло до наших днів, відігравши велетенську роль у поширенні освіти та національної свідомості в Західній Україні...

Мушу зауважити, що мій опонент, визнавши такі аргументи вагомими, зазначив: «Мають рацію філософи, які вчили: чим більше знаєш, тим дужче розумієш, скільки не знаєш. Це безкінечний процес. Тому я намагаюся щодня долати по сходинці у процесі особистісного зростання». Похвальна практика, яку не гріх перейняти нам усім.

Заторкнувши релігійну тему, не забудьмо таку промовисту деталь. Вважаючи, що не є дуже набожною людиною, пан Василь відзначає, що десниця Божа оберігає його упродовж усього життя. Особливо у цьому він переконався, коли випадково зірвався з чотириметрової висоти в підвальне приміщення. Тоді Господь був милосердним до нього, адже відбувся лише переляком, не заподіявши собі жодної подряпини. Не обійшлося без допомоги Небесного Отця, коли вирішувалося його питання приїзду в Іспанію. Очевидно, тому поет у своєму вірші «Всевишньому» звертається:

Царю Небесний! Ти всемогутній!
Зішли нам з неба віру в майбутнє,
Радість надії, Божі щедроти,
Прощення просим, а не скорботи.
Для України кращую долю.
Дай нам, Всевишній, миру й спокою.
Ясного сонця, чистого неба,
Щиро благаєм ласки у Тебе.
У нашому серці в славі вселися,
Світлом науки нам засвітися.
Дай же нам, Боже, єдність на славу,
Зерна любові засій поміж нами.
Всіх наверни нас у світлеє лоно,
Грішний народ свій вирви з полону.
Ти – вселаскавий, Ти – всемогутній,
Зглянься на люд свій ще непробудний.
Неба й землі вічний Владико,
Воля та сила в Тебе велика.
Ти Тілом Сина спас нас і Кров'ю!
Ми Тебе славим у піснях з любов'ю!

Підводячи ризик під усім сказаним, варто зробити наголос на найсуттєвішому. На прикладі Василя Квасновського усвідомлюєш, що зусилля навіть однієї людини мають значення і впливають на ситуацію. Можливо, пролунає банально, але тепер я переконався, що зміни треба починати із себе. Із, здавалося б на перший погляд, дрібниць, якими так насичений кожен день, а не керуватися чимось глобальним і аморфним. Не секрет, що ідеї однієї особи, котра чітко бачить свою ціль і наполегливо йде до неї, можуть змінити ситуацію в суспільстві.

Крім цього прийшло розуміння, що зміни можливі лише тоді, якщо ми самі до них готові. А для цього необхідні робота над собою, готовність вкладати час і сили у вивчення історії, нових мов, різножанрової літератури. Важливо постійно відкривати для себе щось нове, розвиватися та пізнавати світ. А ще визначитися національно: хто я, якого роду, чий нащадок? І зробити це без фальшу, гри на публіку. Головне – не стояти осторонь, а висловлювати власну позицію й давати приклад тим, хто поруч, хто боїться чи вагається. Залишатися байдужим – неприпустимо!

Крім цього потрібно любити Вітчизну так, як це радить Василь Квасновський:

Любіть Україну, любіть нашу рідну,
Як мати дитину, плакайте, – не спіть!
Свою Батьківщину – у світі єдину,
Всім серцем, душою безмежно любіть!

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

УСНА ІСТОРІЯ МАЙДАНУ: ЮРІЙ ЧОПИК

Це інтерв'ю з Головою «Української громади Іспанії за прав, честь і гідність українців» було записано позаторік наприкінці листопада. Деякі об'єктивні та суб'єктивні причини не дозволили опублікувати його швидше. Проте, ми і не поспішали це робити, усвідомлюючи, що в січні минатиме друга роковина Революції Гідності, а зараз відбудеться вшанування полеглих Героїв Небесної Сотні. Власне, Юрій Чопик також відзначив другу річницю свого особистого перебування на голов-

ній площі столиці України.

– Юрку, 21 листопада минуло два роки відтоді, як почалися буремні події на Майдані. Тобі волею долі судилося стати їх очевидцем. По-перше, як ти туди потрапив і коли конкретно там перебував?

– Як ти вже зауважив, минуло два роки від тих незабутніх подій. Ми тут, у Мадриді, вперше вийшли під будівлю Єврокомісії на проспекті Кастельяна 24 листопада 2013 року. Якраз тоді й розпочався цикл наших мітингів і маніфестацій. Пізніше вони переросли в пікетування спершу під стінами українського, а згодом і російського посольств. А на початку позаминулого року, відразу після Різдвяних свят, я поїхав в Україну, тому що завершувалося моє чотирирічне навчання. Отож треба було захищати дипломну роботу та здавати державний іспит.

– Тоді дозволь уточнити, де ти навчався, якщо можна.

– Прошу дуже. У Львівському Національному університеті імені Івана Франка на факультеті міжнародного права. Тоді якраз, враховуючи те, що відбувалися наші мітинги в іспанській столиці, у мене не було можливості займатися своєю дипломною роботою, хоча тему вже мав. Тому й поїхав до Львова з однією думкою: сконцентруватися на закінченні навчання. Але воно якось так усе переплуталося з подіями на Майдані... Дивися: в одній кімнаті по телевізору іде пряма трансляція з Києва, а в іншій я потію над підручниками. Зосередитися неможливо. Тому 19 січня не витримав, кинув науку та поїхав на Майдан.

Першого, кого побачив там, то отця Олександра Дорикевича з Торрев'ехи. Ми постояли, поговорили. Після чого я завітав до Будинку профспілок, де перебував добре знаний по Мадриді наш активіст Мирон Матківський. Він разом з двома своїми синами від самого початку Євромайдану перебував у Києві.

Варто зазначити, що вже від самого вокзалу, коли тільки приїхав, відчувалася протестна ситуація. Бо йшов третій день після сумнозвісних диктаторських законів, прийнятих 16 січня. Всі люди: хто з баняками (*усміхається – примітка автора*),

хто з іншими захисними засобами для голови, їхали на віче, яке вже вдруге збиралося після нового року. Прийшовши на Майдан, мав нагоду побачити чи не у всіх присутніх той височезний дух, моральний підйом, нескореність, нездоланне бажання іти до кінця. Це засвідчували також і виступи як політиків, громадських активістів, так і пересічних осіб. А після них на сцену вийшли дітки і заколядували. І та коляда трошечки заспокоїла людей.

– Та все ж, мабуть, ненадовго?

– Так. Відійшовши обабіч з гуртом присутніх, почув вибухи та крики. Разом із братом й іншими знайомими побігли на вулицю Грушевського, де стали свідками грізних подій. Побачили коктейлі Молотова, почули бій нібито барабанів, хоча насправді били в бочки. Через якийсь час почалося протистояння з «беркутівцями». Таким чином, мирна акція переросла в напружену збройну боротьбу. Той запал, що був у людях, виривався назовні. В той час повітря наповнилося задушливим димом, сльозогінним газом. І справді, ці молоді наші хлопці фактично голіруч, хіба що з коктейлями Молотова та бруківкою, безстрашно йшли вперед. Потім вони захопили одного «беркутівця». Я стояв поруч і бачив той гнів, що міг привести до непоправного. Але поодинокі вигуки практично врятували тому воякові життя. Бо люди хотіли всю злість відбити на ньому...

– А далі?

– А далі був змушений повернутися додому, щоб здавати державний іспит. 22 числа, успішно склавши його, вийшов з моїми одногруппниками з університету. І тут якраз наспіли дві сумні й тривожні звістки. Перша про те, що помер пан Теодор Барабаш. І я, зрозуміло, відразу ж почав дзвонити до Мадрида. А друга – це палаючий Київ, перші людські жертви.

Той тиждень взагалі пройшов у неспокої. Я побував на похороні Юрія Вербицького, побачив небувалий моральний підйом у Сихові. То було щось надзвичайне, коли його ховали як героя. Дописуючи дипломну роботу, нічого не сказавши нікому, таки не витерпів і пішов записуватися для поїздки на Євромайдан. Отож скоро знову опинився в Києві.

Приїхавши туди, вдруге зустрівся з Мироном Матківським. Завдяки йому побачив життя в Будинку профспілок. А потім, побувавши на барикадах, подався в Михайлівський собор на похорон Михайла Жизневського. Це також була, хоч і траурна, але велична подія в плані величезного духовного піднесення. Наші українці поховали Михайла як героя. Домовину занесли спочатку на Майдан, а пізніше на те місце на Європейській площі, де його вбили. Залишившись тієї ночі на Майдані, допомагав будувати барикади, виконував інші роботи. А вранці знову повернувся до Львова.

– Так міркую, що це не був твій останній візит до столиці.

– Правильно, маєш «чуйку». Третього разу приїхав уже з конкретною місією. Привіз значну суму грошей, яку ми зібрали в Мадриді на нашому Євромайдані наприкінці січня. Ті гроші передав скарбнику коменданта Майдану Андрія Парубія, який особисто подякував за це усій нашій громаді. Після цього Парубій терміново скликав нараду сотників, на якій розповів про дуже важку ситуацію. Тоді я, напевно, побачив велику тривогу й стурбованість.

Виконавши своє завдання, мені вдалося виступити від імені нашої громади на головній сцені Євромайдану. Тоді ведучий відразу почав шукати іспанську символіку, нашвидкуруч зробивши зі стрічок іспанський бант. Ми з паном Матківським, зійшовши на сцену, поділилися своїми думками. В процесі того виступу, який присутні палко підтримували, почув знайомі голоси. Виявилося, що то наші українці з Мадрида. По-моєму, голос подав пан Федір Лучок. І тут народ почав кричати, щоб я сказав щось по-іспанськи. Тож частину свого виступу говорив іспанською мовою. Після цього наші люди, впізнавши мене, підходили й висловлювали слова вдячності. Я ж дякував не стільки нашим заробітчанами в Іспанії, а швидше всім українцям, які перебувають за кордоном. І радів, що ми єдині в цій боротьбі з усіма нашими земляками в Україні. Тоді я провів ще одну незабутню ніч на Європейській площі. А буквально через кілька днів повернувся в Мадрид.

– А тут потрібно було продовжувати раніше розпочату справу.

– Аякже. Бо, власне, ті найбільш криваві події на Майдані застали мене вже тут. І ми далі разом з представниками інших асоціацій продовжили організовувати мітинги, протести, пікети російського посольства. І фактично боротьба тривала доти, доки не впав ненависний режим Януковича. Хоча впасти – впав, але наспіла інша біда: почалася відкрита війна з Росією. І оті всі наші переживання, сльози наших жінок, безсонні ночі біля телевізорів переросли в якусь незнайому тривогу. Бо стало видно, що насунулася страшна біда. І то насунулася надовго.

Тому ми всі, українці, й надалі повинні бути єдиними, допомагати нашим бійцям. Надавати їм як матеріальну, так і духовну підтримку. Ми мусимо надалі, як і в Україні, об'єднуватися перед загрозою, даючи гідну відповідь ненависному агресорові-сусіду Путіну і всім, хто разом з ним.

Ми вже побачили, що ця боротьба перекинулася і на терени Іспанії, та й не тільки. Бо вже були жертви серед наших мужчин і хлопців у Барселоні, Алькорконі.

– Хотілося б більше згадати про отця Олександра Дорикевича з Торрев'єхи, який ділив разом з нами заробітчаний хліб. На жаль, мусимо констатувати той факт, що він упокоївся в Бозі, потрапивши в автокатастрофу.

– Справді, ця звістка на Страстний тиждень заскочила мене зненацька. Отець, між нами кажучи, щось внутрішньо відчував ще до своєї кончини...

Добре закарбувався в пам'яті той момент, коли ми зустрілися з ним на майдані Незалежності вранці того дня, коли я вперше дістався до столиці. Людина після ночі, стомлена, але далі іде відправляти богослуження. Він, до речі, часто служив на головній сцені Майдану. Також щодня о 16-й годині йшов на те місце, де вбили наших хлопців. Таким чином, поступово перемістився до нейтральної смуги між «Беркутом» і першою лінією барикад, що на вулиці Грушевського. І фактично відразу ж підходив до «беркутівців».

Потім він так прокоментував мені той епізод: перший раз його сприйняли не стільки агресивно, скільки з насмішками. Коли душпастир правив панахиду, то вони включали музику, щоби заглушити її. Коли ж фактично з його допомогою нас пропустили в цю зону, то я став свідком того, як відбувається ця Богослужба. Мені було дуже прикро бачити як молоді хлопці регочуть, крутяться, рубають дрова, щоб зігрітися. Це свідчило навіть не про глибоку невіру цих людей, бо вони не мали християнської віри, а вказувало на те совєцьке, що притаманно людям зі сходу. Хоча, можливо, й помиляюся, бо точно не знаю звідки вони були. Але, як я вже повів, мені було прикро дивитися на їхню реакцію.

Після панахиди ми зустрілися з отцем Дорикевичем і мали нагоду поговорити довше. Він правив ще з двома отцями, один з яких був православним.

Тоді ж він поділився зі мною, що хоче повернутися в афганську сотню, якою опікувався спочатку, де й здобув авторитет і повагу серед хлопців, ставши військовим капеланом. Мушу зауважити, що вибрав він важкий напрямок, адже багато людей були невірними. Але за сприяння отця Олександра навернулися таки до Бога, перебуваючи на Майдані.

Уже після приїзду в Іспанію буквально за два тижні до його смерті ми здибалися в Мадриді. Він деталізував те, як був свідком пожежі в Будинку профспілок, як допомагав виносити майно, рятував життя людей. Особливо гнітюче враження справило його повідомлення про хлопчину, що забився в куток і ледь не згорів, але якого все ж врятували. Почув я також і про інші жажливі моменти, коли падала стеля, коли все горіло, як почалася паніка, як виводили людей. Після цього він висловив намір повернутися в Іспанію. Проте якісь недобрі передчуття, як я вже казав, володіли ним. Він промовив буквально так: «Щось має статися на Страстний тиждень...» Це було пов'язано, як на його думку, з Майданом.

Згодом прийшла сумна звістка, що він загинув у автокатастрофі. Трапилося це тоді, коли священник повертався з Мурсії до Торрев'єхи. Тоді й зіткнувся лоб у лоб з іншою автівкою. На

жаль, не вижив ані він, ані молода подружня пара з-під Толедо.

– І на завершення розмови таке запитання. Ясно як Божий день, що свідомість наших краян в Україні після подій на Майдані кардинально змінилася. А ось тут, серед наших заробітчан, зміни в світогляді помітні? Як вважаєш?

– Згоден. Починаючи з перших днів Майдану, свідомість перевернулася. І то глобально. Ті люди, які були далекими від церковного та громадського життя, в силу переживань за долю України та рідних змінилися повністю. Зрештою, як і наша мо-
лодь, тому що вона тривалий час знаходилася осторонь. А зараз стала дуже-дуже активною.

Безумовно, тільки сліпий не помітив би того духовного злету чи прориву. Це підтвердила і явка на президентських виборах. Але тепер, коли минуло трохи часу, зауважую, що тут, за кордоном, у частини наших громадян ці сподівання дуже швидко розвіюються. Хоча ми всі розуміємо, що йде війна і швидких зрушень не може бути. Як на мене, ми повинні видати владі деякий кредит довіри. Але одночасно з цим, коли влада не робить рішучих кроків, або, якщо й робить, але не озвучує їх, то, таким чином, повторюється помилка часів Ющенка. Тоді благі наміри не були озвучені, а значить і не втілилися в життя. Це, кінець кінцем, уже відбилося на парламентських виборах, на які прийшло значно менше виборців. Нарікання, які чути зараз, у переважній більшості справедливі.

Є ще й інша річ, яка мене турбує. Власне, всі зараз кинулися допомагати АТО. Це, звісно, чудово. Всі говорять про єдність, про спільні дії. Є багато українських організацій, суботніх шкіл, що надають дієву допомогу Україні. Проте кожен це робить якимось сам по собі. Старається все від своєї організації провести, тим самим ніби вивищуючись над іншими. Однак ми повинні зрозуміти, що всі наші біди й поразки ще від початків ХХ століття, тобто вже сто років, трапляються тому, що ми, хто б що не казав, роз'єднані. Тому вкрай необхідно переступити через власні амбіції, подолати будь-які непорозуміння. Якщо хочете: створити атмосферу довіри. Бо в нас є, напевно, величезний потенціал. Є надзвичайно талановиті та жертвовні

люди. І цей безперечний плюс необхідно використати, щоб на-
решті закласти основи нормальної діаспори.

Прийде час і ми, старші за віком, повернемося додому, а
молодь залишиться тут. І вона повинна твердо стояти на укра-
їнських державницьких і релігійних позиціях. Щоб ми не роз-
порошилися поміж іспанськими приятелями. Щоби наші ді-
вчата та юнаки не робили будь-що їм на догоду, а намагалися
здійснити щось таке, що б підтверджувало нашу ідентичність.
Щоб ми не загубилися на іспанській землі. Надіюся, що так і
буде.

Розмовляв Клим ЛИНЕЦЬ.

ДУША ПРОМОВЛЯЄ, АБО ЦЕЙ НЕЗВИЧАЙНИЙ – ЗВИЧАЙНИЙ «ПІНТОР» ТОНІ

Світ людської душі... Наскільки він важливий нам нині.
Адже формула «гроші вирішують усе» сьогодні прийнятна для
більшості працюючих, особливо заробітчан. Які, власне, і виї-
хали за межі України заради цих самих грошей, щоби з їхньою
допомогою вижити.

Заради них працюють також інші, наприклад, іспанці, з
якими нам, пересічним теперішнім співгромадянам, дово-
диться жити щодня.

Так склалося, що людина є найцікавішим і водночас най-
непередбачуванішим створінням Божим. Усе нібито й просто.
Народжуючись, прагнемо збагнути суть свого буття. Постійно
трудимось. Шукаємо, знаходимо, відкриваємо. Томимось дум-
кою, а натомість повертаємося одного дня самі до себе і розу-
міємо, що... са-мот-ні. Не судилося нам звідати долі своєї. Але
одне знаємо достеменно – в житті слід обов'язково працюва-
ти, вдосконалюватися з року в рік, з покоління в покоління і на
віки. На цьому, власне, тримається як життя, так і майбутнє тих,
хто прийде на зміну.

Від прадідів наших до нинішніх поколінь передається му-
дрість віків: аби чоловік посадив дерево, виростив сина, збу-
дував оселю та написав книгу. Власне, книгу свого буття, де б
мала бути розповідь про себе. Залишаючи слід своїх помис-

лів, думок, переживань, намірів та сподівань – долучити і свій наріжний камінь у фундамент роду батьків своїх. Розумом, терпінням і працелюбністю вибудовується те, що в житті називають простим щастям. Так стверджує мій добрий знайомий і приятель іспанець Тоні. Або, як він любить сам відрекомендуватися, «просто пінтор Тоні».

– *З десяти років я знаю, що таке праця, – каже він. – Сім'я наша була багатодітною. Десять дітлахів зростали одне поперед одного. Мені, найстаршому, судилося допомагати помічником у барі. Не скажу, що було легко, але і не важко, оскільки я завжди любив трудитися. Заодно навчився куховарити. Моя любов до праці постійно переповнювала мене творчістю, кмітливістю, необхідністю постійно думати. А ще я любив відособлюватися від інших дітей і мріяти. Про красу рідної землі, про мандрівки іншими світами, про відкриття Америки Колумбом, про чарівність і вишуканість жіночої краси, прикладом якої була моя мама. Маючи багато дітей, вона завжди виглядала впевненою в собі та привабливою, давала раду сімейному ладу. За часів правління Франко жінка в Іспанії мала переважно статус домогосподарки, і її справою була лише сім'я.*

Тато наш трудився на творчій ниві. Був художником і за професією, і за покликанням душі. Томі він і мав стількох діток, творячи шедеври не тільки на полотні, а й вкладаючи душу в палке сімейне кохання. Нелегко жити з такою людиною. Іноді відчуваю і в собі його емоційний ген. Проте вмію швидко вгамовуватися й тримати себе в руках. Мабуть, тому не маю того таланту, що мій батько.

Та все ж, спостерігаючи змалечку за творчою працею батька, я доволі рано почав відчувати у собі хист до змішування фарб. Мені подобався їхній запах, таїнство накладання мазків пензлем. Я прагнув діяти та розвиватися. Одначе тодішні реалії життя наклали відбиток на мої уподобання. Помер Франко. Змінився устрій в державі. Настала демократія. Усі відчувли свободу та залежність від... грошей. Моє юначе серце запалало нестримним бажанням швиденько

віднайти свою нішу в новому житті.

По-перше, вкрай потрібні були гроші. А все інше, завдяки їм, я матиму. Так мислив я собі. Батько не став мене відмовляти, а навпаки підказав, що найкращим виходом для мене було б влаштуватися малярем. Оскільки маю природний талант до змішування фарб і вмію підбирати необхідні кольори «на око». Тато мав рацію: я швидко знайшов себе в цій професії. Вона мене тішила, призвичаювала до людей, до різностороннього спілкування з ними, не кажучи вже про задоволення від виконаної мною роботи та винагороди, яку я отримував, що само собою розуміється. Я був щасливий, бо сповнилися дві складові щастя, про які мріялося: виконувати улюблену роботу й отримувати за неї відповідну матеріальну винагороду. Незабаром одружився. Маю сина та доньку, яких безмежно люблю. Проте світ душі в мені змінився...

Разом з демократичними перетвореннями, з процесом заробляння грошей на хліб насущний, перебудувався і я. Зрештою, як і всі довкола. З'явився цинізм, настороженість, недовіра, лукавство. Жінки, котрі раніше приділяли увагу лише родині, подалися і собі працювати, щоб заробити грошенят. Діти залишилися вдома самі. Все підпорядковувалося накопиченню грошей, – хай їм грець. А душі почали черствіти. В серці поселився смуток і настирливо шкрябало запитаннячко: «Чи насправді гроші вирішують геть усе?..» Адже найперше та найголовніше – це людська свідомість, уява про прийдешнє: яким ти бачиш себе і людей поряд. Ким стануть твої діти та внуки? Я згадав дитинство і вперше пожалкував, що не можу туди повернутися.

Тільки в дитинстві ти органічно сприймаєш усі природні відчуття, передчуваєш душею і любиш серцем, відкрито дивися на світ пізнавальними очима. І я «захворів» душею та серцем, які перестали бути мені компасом життя, силою духу та наснаги.

А гроші... Чим більше я їх заробляв, тим швидше вони витрачалися, а здоров'я маліло. Я не встигав ані вчитися у вищому навчальному закладі, ані відпочивати, про що мрі-

яв щовечора. А день підганяв мене в спину: «Ще, ще і ще!» Але одного разу я зупинився і спитав себе: «Чого тобі, Тоні, потрібно?» І відповідь напросилася сама собою: «Спокою та розміреності. Гармонії душі. Статусу повноцінної людини доброї душею і серцем, з певним достатком в сім'ї та певним місцем у суспільстві».

Поглянути на себе збоку – це те, чого часто-густо декому в житті бракує. Потрібно мати мужність і характер, щоби самому оцінити свої негативні якості, запрограмувати себе на виконання іншої життєвої програми – збереження святості душі та якості буття людського в життєвому середовищі. Якщо хочете, людина після цього стає так званою «білою вороною».

На перших порах було тяжкувато. Близькі та знайомі не розуміли мене, не сприймали поклику моєї душі. Я мусив зібрати в кулак волю і власним прикладом наштотувати їм на інші думки й інший триб життя. Нестерпним стало бажання робити добро. Розвиваючи характер і вдосконалюючись фізично, я оволодів системою прийомів тхеквондо, філософією якого є самоконтроль над внутрішнім станом, вміння тримати «удар». Причому, не стільки фізично, скільки життєво.

І полинуло моє життя в цілком іншому напрямі. Той, хто не розумів мене, відійшов сам. Натомість особи щирі та відкриті душею почали горнутися до мене. А спілкування з ними сповнювало серце та душу благодатною енергією. З ними я був відвертий і щасливий. На гроші не звертав більше уваги. Заробляв рівно стільки, аби вистачило для забезпечення своїх потреб. Зате мене цікавили неординарні особистості: думками, душею, діями. Ті, хто підвладний лише собі та своїм стремлінням. Забажалося розповісти іншим про цих людей, щоб найширше коло довідалося. А бажання бути подібними на них змогло б пробудити в інших власне «я».

Разом з моїм другом, прекрасним художником Міґуелем Жілем Пересом працюємо над виданням книжки «Тореадори в Кольменарі». Людська доля цих мужніх, сміливих людей пов'я-

зана з виступами в кориді на терені міста Кольменар В'єхо, де я, здебільшого, мешкав, працював і творив. Ці незабутні імена ми реанімували історично в портретах і автобіографіях, починаючи з Томаса Перібаньєса (1889 року народження) і закінчуючи такими молодими тореадорами, як Антоніо Родрігес, Антоніо Хіменес, Луїс Карлос Аранда.

Переймаючись людськими долями, яким, зазвичай, доводилося нелегко в житті, я все більше заохочував себе до співпереживань і розуміння потреби допомагати людям. Світ душі моєї не уявляв собі іншої мети, лиш конче бути потрібним їм.

Довгий час пропрацював фотокореспондентом у різних друкованих виданнях, дописував до газет і журналів. Маю власну бібліотеку, фонотеку класичної та інструментальної музики. Досліджую генеалогічне дерево сімейного роду, бережливо зберігаю колекцію картин мого батька. Намагаюся малювати сам...

І все це – не відриваючись від свого основного заняття – малярства, яке в житті служить мені за професію, годує хлібом і дає можливість платити податки як законослухняному громадянину своїй державі.

Сьогодні я викрою час і для занять у вищому навчальному закладі. Маю написаний у часи роздумів матеріал, який складе основу ще двох моїх книжок, які хочу видрукувати. Це все – світ душі моєї, мого життєвого досвіду та духовного надбання, яким бажаю поділитися з тими, хто цього прагне. Інколи, спілкуючись з людьми, піддаюся деякій сентиментальності, тонко відчуючи свого співрозмовника.

Якось мене запитали: «Сеньйор Тоні – лірик?». Зашарівшись, відповів: «Ні, я просто пінтор».

Записав **Микола ДУШЕНКО**.

ЗІНОВІЯ ШЕПЕЛЬ: «МИ, НЕНАЧЕ ТІ ПЕРЕЛІТНІ ПТАХИ»

– Прошу знайомитися. У нас у гостях: автор віршів і пісень Зіновія Шепель (Наконеchna).

Коротка біографічна довідка.

Дата та місце народження: 17 вересня 1953 року. Село Пуків, Рогатинського району, Івано-Франківської області.

Освіта: вища.

Учбовий заклад і фах: Український поліграфічний інститут ім. Івана Федорова (тепер Українська академія друкарства), місто Львів. Інженер – економіст.

Місце проживання в Україні: Чернівці.

***– Доброго вечора, Зіновіє. Дякую, що прийняли моє за-
прошення та завітали в гості. Не так давно відбувся кон-
церт за вашими творами, іншими словами ваш творчий
вечір під назвою «Перелітні птахи». Тому я вирішила тро-
хи ближче познайомитися з вами. До речі, чому саме така
назва?***

– Оскільки мене запрошено як автора віршів і пісень, то краще не буду відповідати на це запитання прозою, а зроблю це за допомогою приспіву з пісні, яка має таку ж назву. Гадаю, тоді стане зрозуміло, чому назвала цей концерт саме так.

Перелітні птахи, білокрилі птахи перелітні,
Щоби їх пташенят у гніздах затишно було,
Полетіли в світи, у далекі краї, щоби звідти
В рідну землю на крилах принести весну і тепло.

***– Дійсно, ви підібрали влучну назву. А тепер скажіть,
будь ласка, чи багатий у вас творчий доробок?***

– (Сміється). Ну, відносно мого «досить дорослого віку» – то не дуже великий. Майже 25 пісень і приблизно стільки ж віршів. Справа в тому, що я не спонукаю себе до писання, не підганяю, не підштовхую. Пишеться – то пишеться, а ні – також нічого страшного. Я ж свої вірші не придумую – вони народжуються. Із зернини: чи то смутку, чи радості, що запали в душу. Частіше зі смутку. Ну, що поробиш – натура в мене така.

– І давно почали писати?

– Вірші – давно, ще зі шкільних років. Тоді, коли, практично, всі починають віршувати. Це, здебільшого, пора першої закоханості. А пісні – порівняно недавно. Десь сім-вісім років тому. Хоч, можливо, пісні – це не зовсім точна назва моїх тво-

рів. Бо в мене головне все-таки слово, вірш. І лиш написавши вірша, починаю підбирати до нього мелодію. Це, скоріше, співані вірші.

– І коли вам найкраще пишеться?

– (Знову сміється). Коли махаю шваброю. На роботі. Знаєте, коли в Україні працювала економістом, то голову постійно забивали різні цифри, неможливо було відволіктися на творчість. А при теперішній роботі – голова вільна: думай про що забагнешся. І навіть, якщо через цю задуманість в одному місці помию підлогу двічі, а в іншому – ні разу, то це особливо ні на чому не відіб'ється. (Сміється).

– Хочу знову повернутися до недавнього вашого творчого вечора. Як ви оцінюєте його? Задоволені тим, як він пройшов? Чи вдалося здійснити все задумане?

– Ну, оцінювати цей концерт не мені, а глядачам. Хоча, судячи з аплодисментів, здається, людям сподобалося. Але гадаю, якщо б зробити опитування, то були б різні відгуки: і негативні, і позитивні. Адже всі ми різні, маємо свої смаки й уподобання. І це нормально.

Чи задоволена, як усе пройшло? Безумовно, що так. Насамперед, утішена тим творчим колективом, який вдалося зібрати. І музикантами, і співаками. А ще тим, що вони інтерпретували мої твори так, як відчуваю їх я. Але найбільшу радість принесло інше: та доброзичливість і готовність допомогти, яку проявили всі, до кого зверталася. І в першу чергу це Ярослав Допілка, на якого «звалила» найбільшу частку роботи: і опрацювання моїх пісень, і музичний супровід, і керівництво музичним ансамблем, якого, по суті, ще не було. (Сміється).

Ярослав Петрович, коли я вперше підійшла з проханням про допомогу, зі своєю незмінною посмішкою відповів: «Та поможу, чому ні?..» І почалася робота.

Пан Ярослав познайомив мене із скрипалем, який чудовим володінням інструментом і вмінням імпровізувати, зачарував відразу. Запитала, чи не міг би він взяти участь у нашому ансамблі, на що той відповів майже так само, як Ярослав. Таким чином у нашому колективі з'явився Павло Сакута.

Щодо гітариста, то давно вела з ним переговори. І він не проти був допомогти, але постійна зайнятість не давала йому можливості навіть познайомитися з моїми творами. І тут раптом якось так склалося, що він зміг викроїти із свого, по зав'язку заповненого справами, робочого тижня, час на репетиції! Так до нас приєднався Ярослав Савка.

Трубача мені «нагалили» (так на моїй Рогатинщині звучить слово «порадили») трохи пізніше. Якось зразу і не дуже-то вважала потрібним у нашому ансамблі такий інструмент, як труба. О, як я помилялася! А от Ярослав Петрович зразу «вхопився» за цю ідею, відчувши в якому з моїх творів потрібне соло на трубі! І вже в наш ансамбль влився юний і чудовий хлопець – Мар'ян Матвіїв. Скрипалька та співачка Лілія Ткачук також одразу ж погодилась допомогти мені. Хоч яким чином вона викроювала для цього час – донині не розумію. Бо мені здається, що у неї справи розписані навіть не по хвилинах, а по секундах.

Основну частину вокалістів запросили з гурту «Українські передзвони». Ну, «запросили» не дуже влучне слово, бо ж це – мої найближчі друзі. Так що на мій клич прозвучала така відповідь: «Треба допомогти – допоможемо». Лариса Сенів, Лівіка Мар'янчук, Іван Голяк, Ірина Ісочук, Юрій Якимів – це перевірена в концертах гвардія, з голосами, які з будь-якої пісні можуть зробити «цукерку». Але яку приємну несподіванку піднесла мені керівник нашого вокального гурту Лариса Сенів, залучивши до участі в концерті двох своїх учениць Юлію Гапчук і Вікторію Гарванко! Ці дві юні перлини прикрасили й омолодили наш колектив. У дівчаток чудові природні голосові дані. Однак так само, як діамант без огранки виглядає звичайним камінцем, так і голос без втручання умілого вчителя, не дасть всієї повноти та краси звучання. Вважаю, що дівчаткам надзвичайно пощастило навчатися у такого досвідченого педагога з вокалу, як Лариса. Їхній спів, гадаю, зачарував і зворушив усіх.

Ще один сюрприз зробив мені Ярослав Допілка. Мало того, що я на нього стільки «звалила», то ще й попросила виконати пісню «Зима у Львові». Він погодився, але через деякий

час повідомив, що з ним буде співати дівчинка. Подумалося, що це одна із школярок, яких він навчає в суботній школі. Коли ж на сцену з ним вийшла чарівна дівчина та й ще з чудовим голосом, моєму захопленню не було меж. Так, уже під час концерту, ми познайомилися з Анастасією Вожнюк.

Проблема полягала ще й у приміщенні для проведення концерту. Зрештою, як і для репетицій, бо перші заняття ми проводили у Ярослава Петровича вдома. Вирішила звернутися до капелана греко-католицької парохії на Аргуелесі отця Івана Липки. Він узгодив з адміністрацією храму Nuestra Señora del Buen Suceso можливість надання приміщення актового залу для проведення нашого заходу.

Потім виявилось, що апаратура, на яку розраховувала, несправна. Телефоную до Івана Ткачука, з яким попередньо домовлялася, що він виконуватиме функції звукооператора. І лементую, що апаратури нема. А він так спокійненько: «Та чого ви хвилюєтеся? Я привезу свою». І привіз, і відпрацював увесь концерт звукооператором.

Під час концерту трапилося так, що у нас забрали екран, на який проектувалися відеоролики з перекладом моїх творів. Звісно, я знову в душі залементувала. Але Юрій Чопик, який приніс відео-проектор і здійснював операторські функції, не розгубився і став проектувати відео просто на стіну. Непогано вийшло. Правда, для цього Юрію довелося тримати проєктор на колінах, бо інакше не вдавалося знайти потрібний кут проєкування.

Знаєте для чого все це розповідаю? Тому що хтось, явно недоброзичливий до українців, придумав анекдот про те, як в інших народів сусід сусідові допомагає, а наші лишень заздять іншим. Фінал зводиться до того, що українці «допомагають» таким чином: «Ти не маєш ока, я – не маю, а от сусід має. Давай і йому виб'ємо». Деякі наші люди бачать у цьому дотепний жарт і повторюють це навіть з трибун мітингів, додаючи: «Бо ми такі є». Я була присутня під час одного з таких виступів і заледве стрималася, щоб не вискочити на трибуну і не закричати: «Пане, не судіть усіх по собі!» Задумайтеся ж трохи:

на Майдані люди йшли під кулі, щоб врятувати своїх товаришів, знаючи, що самі можуть бути поранені, чи навіть вбиті! А хто одяг-обув-озброїв наше військо? Не прості громадяни, що віддавали, може, останні свої заощадження, щоб допомогти армії? І до сьогодні допомагають. То яких ще прикладів потрібно, щоб не розповсюджувати цю ганебну байку про нас? І чи задумуються ці «дотепники», що вони сіють у душах молодих людей, які ростуть тут, за межами України? Та ж їм від такої характеристики, буде соромно зізнатися, що й вони належать до цієї нації!

Насправді, нам нема чого стидатися. Ми нічим не гірші від інших народів. І, як і серед інших національностей, між нами є всякі: і добрі, і лихі, і справедливі, і підлі. Особливо, якщо врахувати, що комуністична ідеологія добряче потрудилася, щоб винищити нашу національну еліту та нав'язати фальшиві цінності. Виходячи з цього, дуже важко змінити свідомість такого покоління. Проте, дякувати Богу, час не стоїть на місці, це покоління потроху відходить в небуття, натомість підростає молодь, не заражена комуністичною гниллю. Чудова молодь! Це і є наше майбутнє.

Але, здається, я трохи відхилилася від теми. Чи вдалося мені здійснити все задумане? Не зовсім. Знаєте, на концерті були присутні мої давні друзі – сім'я Марховських. Два брати: Роман і Павло, які певний час були учасниками вокального гурту «Українські передзвони». Але оскільки вони проживають в Алькалі-де-Енарес, то приїжджати на репетиції їм було і далеко, і дорого. Крім того хлопці можуть пересуватися лише на інвалідних візочках. То їх обов'язково мусив хтось супроводжувати. Такі причини змусили хлопців покинути наш колектив. А дуже шкода, бо ми в них набиралися оптимізму та життєлюбства! Завжди усміхнені, з чудовим почуттям гумору, ввічливі та виховані люди! До того ж Роман чудово розповідає гуморески! Тому я виношувала «таємний план»: попросити Романа розповісти на концерті одну зі своїх гуморесок. Також задумувала, щоб брати (а в залі був присутній ще наймолодший їхній брат Олег), заспівали мою улюблену пісню « Йшли у бій партизани»,

яку вони чудово виконують! Але потім, глянувши на годинник, побачила, що концерт триває понад дві години. З досвіду ж відомо, що пан адміністратор, який відібрав у нас екран, не дочекавшись кінця пісні («з чужого коня і посеред болота злазь»), міг таким же чином відключити світло та не дати завершити концерт. І я не стала ризикувати. Але мені дуже шкода, що не вдалося здійснити задумане. Лиш тішу себе думкою, що ми ще організовуватимемо інші концерти й обов'язково запросимо Романа та Павла взяти участь у них.

Елемент радості вніс у мій концерт Михайло Кутецький, розповівши кілька гуморесок. Правда, я думала, що він прочитає гуморески, написані ним самим. Не знаю чому Михайло сказав, що не пише віршів, бо насправді в нього є чудові гумористичні замальовки. Можливо тому, що він не вважає їх віршами, а римованими розповідями. Але вони в нього справді дуже веселі та дотепні.

Ну, і наостанок хочу похвалитися своїм чудовим відкриттям: моя співведуча, яка стала «моїм іспанським голосом», тобто іспанськомовною ведучою. Мені дуже хотілося, щоб особа, яка виконуватиме цю роль, розмовляла правильно іспанською, але також знала й українську мову. Добре подумавши, запросила на цю «посаду» Вікторію Гарванко. І, образно кажучи, «влучила в десятку»! Це ж – професійна ведуча з чудовою дикцією! Так що кому буде потрібна ведуча-професіонал – рекомендую: звертайтеся до Вікторії! Вірніше, до її батьків, бо ж їй... лише 9 років.

Також, Галино, хочу щиро подякувати і вам, що допомогли відправити за призначенням кошти, зібрані після концерту для лікування одного з наших захисників Вітчизни Олега Івахнюка. Нехай Господь допомагає йому якнайшвидше одужувати.

– Зіновіє, що б ви хотіли побажати нашим читачам?

– Звичайно ж, миру та спокою. В нашій країні, в кожній родині й у кожного в душі. А ще хочу завершити нашу розмову, як і починала, рядками зі свого, недавно написаного, вірша:

Талант є в кожного. Лише потрібен час,
Щоб усвідомити його і розпізнати.

Що на добро ми можемо людям дати –
В тім той талант, що має кожен з нас.
Його примноженню немає в світі меж,
Тож не закупуймо талант свій в землю, люди!
Творім добро – і в світі бід не буде!
Творім добро: що сієш – те й пожнеш.

Розмовляла Галина БАРДІНА.

ІГОР ВОВЧАК: ТВОРЧИЙ ПРОЦЕС НЕ ПРИПИНЯЄТЬСЯ

Зараз він тішить своїм співом слухачів у рідному Тернополі. А не так давно його гаряче вітала заробітчанська братія Мадрида, оскільки пісні у його виконанні доволі часто звучали у різноманітних заходах. Його дзвінкий тенор лунав під час концертної програми «Кохання хміль – солодкий біль», презентації нової збірки віршів Галини Коризми, творчому вечорі Зіновії Шепель, концертній програмі «На Україну повернись», представлений для української громади міста Алькала-де-Енарес.

Отож прошу любити і шанувати. Мій співрозмовник – співак, музикант, композитор Ігор Вовчак. Це інтерв'ю, записане в 2010 році, буде доречним і сьогодні. Незважаючи на те, що Ігор нині в Україні – він, безумовно, один із нас, заробітчани...

– Як і коли прийшло захоплення музикою?

– Все почалося ще в дитячі роки, які минали серед просто-го тернопільського люду. Не було на нашій вулиці відомих композиторів, поетів і музикантів. Натомість багато сімей відзначалися інтелігентністю, а в них якраз і зростали мої друзі. Чимало з них із ранніх років займалися музикою. Коли мені виповнилося років зо шість, почув, як знайомий хлопчина на вулиці награв щось на акордеоні. Звуки інструмента настільки вразили, що мене охопила заздрість. Саме цей факт став великим стимулом, щоб і собі спробувати. Тому рішуче заявив мамі, що теж хочу займатися музикою. У десять років мама купила баян, і я почав ходити в музичну школу. Роки через два почав займатися ще й гітарою. Хоча мій викладач відмовляв,

вважаючи, що треба зосередитися на чомусь одному. Але я все ж наполіг на своєму. Зрештою, шестиструнну опановував самостійно, придбавши популярний підручник «Самовчитель гри на гітарі». Дещо показували і друзі, старші за мене на чотири-п'ять літ. Багато часу присвячував прослуховуванню естрадної музики по радіо. Купляв платівки відомих груп. У той час якраз з'явилися «Бітлз». Словом, естрадна музика захопила мене з ніг до голови.

Під час навчання в школі організував вокально-інструментальний ансамбль. Ми з хлопцями грали тоді в тернопільському аеропорту. В колективі підібралися справжні ентузіасти. Мали свого технічного керівника, а я був художнім. Довелося прописувати партії для соло— і бас-гітари. Декого навіть вчив, бо добре знав басовий ключ. Останній наш концерт відбувся на випускному вечорі, де я виконав дві свої пісні.

– Тобто написав музику до них. Коли вперше проявилися композиторські здібності й чиї вірші привертали твою увагу?

– Писати музику почав десь з чотирнадцяти-п'ятнадцяти років. А ось потягу до написання віршованих рядків не було. Тексти як брав, так і беру у відомих поетів. Поклав на музику зокрема вірші Лесі Українки, Володимира Сосюри, Олександра Олеся. Хоча тут важливим є наступний момент. Поет може бути відомим, але якщо в нього важка манера написання, то музику важко підібрати. Далекі не кожний поет може бути піснярем. В цьому плані мені імпонують такі автори як Ніна Бай, Станіслав Шевченко, Володимир Вихрущ, Борис Демків, Йосип Фиштик.

– Як відбувалося твоє подальше творче зростання?

– Ще після восьмого класу зробив спробу поступити в музичне училище, але не пройшов за конкурсом. Крім цього мені сказали, що інструмент у мене дуже простенький. Хлопці вже мали «Юпітери» та інші більш дорогі баяни, які коштували від чотирьох до шести тисяч карбованців. Це мене трохи роззлило. Але я не втратив надії поступити після десятого класу.

Закінчив школу і мені запропонували подати документи в Тербовлянське культурно-освітнє училище. Там викладав

знайомий композитор Роман Андрійович Малинович. Саме він допоміг зробити програму для вступу. На цей раз спроба виявилася успішною, і я три роки провчився на відділенні народних інструментів.

Далі служба в армії, де брав участь в естрадних колективах. Після чого отримав скерування для позаконкурсного вступу до вищого учбового закладу. І поступив у Київський інститут культури на оркестровий відділ. Вчився на стаціонарі. Попри навчання відвідував концерти зірок не лише української й радянської естради, але й зарубіжних. Потім викладацька праця, крім якої проводив активну концертну діяльність. Виступав, де тільки можна було, – в різних клубах по містах і селах. Здійснив багато поїздок Західною Україною разом з поетами. За це мене нагородили багатьма дипломами Спілки письменників України.

Але найбільший «прорив» відбувся у 1993 році, після того, як на одному з концертів познайомився з відомим нашим артистом у жанрі естрадної пісні, а також драматургом і театральним діячем, народним артистом України Анатолієм Горчинським. Власне, він сильно вплинув на подальший мій ріст як композитора. Але спершу я попросив у нього кілька творів, щоб вивчити їх. Маєстро запропонував дві великі збірки, з-поміж яких я вибрав тридцять пісень, які найбільше сподобалися. Після цього до деяких з них зробив своє аранжування і виконував їх на концертах під гітару.

Згодом взяв участь у кількох всеукраїнських пісенних фестивалях. Спершу в 1993 році відбувся телефестиваль «Романси Славутича». Потім «Боромля», де став лауреатом. Саме після цього фестивалю почалася активна співпраця з Національним радіо України. Не обминає своєю увагою мою особу і тернопільське обласне радіо. Брав участь у багатьох програмах, де давав інтерв'ю, виконував свої пісні. Це була дуже інтенсивна діяльність. Робилося все на «голому» ентузіазмі, оскільки нічого за це не отримував.

У 1996 році в Черкасах став лауреатом фестивалю «Крізь терни до зірок». А ще були «Пісня року», кілька радіофести-

валів, де мої пісні входили в трійку кращих. Взагалі у фестивалі «Пісня року» виступав чотирнадцять разів. Був учасником заключного гала-концерту переможців у Чернівцях 1996 року. Тоді пісня у моєму виконанні «Мамина любов», музику до якої написав Анатолій Горчинський на слова Миколи Луківа, посіла друге місце. Адже спочатку не наслідуювався виносити на широкий загал власні речі. Намагався брати твори відомих авторів, аби мене потихеньку запам'ятовували. Бо тоді ще був маловідомим. Хоча не скажу, що зараз дуже знаний. На телебаченні, скажімо, мене ніхто не побачить.

Найбільшим здобутком до поїздки в Іспанію став фестиваль «Осіннє золото», присвячений пам'яті відомого українського поета-пісняря Дмитра Луценка. Там я здобув премію його імені. Написав, між іншим, вісім пісень на його слова. «Зимовий вальс» і «Осінній вечір» вважаю кращими у своєму творчому доробку. А загалом у ньому майже двісті пісень. Записано чотири аудіо-альбоми. У 2000 році вийшов диск з найкращими піснями. В 2006-му з'явився диск з народними піснями, записаними під баян. Це річ для простого люду, яка не претендує на щось почесне і значне. Але там відомі для всіх пісні, які можна не лише слухати, але й підспівувати.

Торік у тернопільському видавництві «Мандрівець» вийшла у світ моя книжка «Золоті роки», в якій представлено пісні для дітей. А цьогоріч завершено роботу над третім компакт-диском «Я вам дякую, мамо», до якого увійшли пісні для батьків.

– Цікаво було б почути як ти потрапив до Іспанії. Хоча спочатку побував у Німеччині.

– Оскільки і в школі, і в інституті студіював німецьку мову, то вирішив їхати в Німеччину. Отож помандрував туди і виконував свої пісні перед німцями. Тоді вони високо цінували українську народну пісню, стверджуючи: «Ваша народна музика чи не найкраща. Ми такої в себе не знаємо». Особливо їм подобалися мелодії у кобзарському характері. Бо спочатку я поїхав з кобзою. Для багатьох тамтешніх мешканців це виявилось чимось екзотичним, і вони з задоволенням слухали.

Побувавши там знову в 2006 році, зауважив, що молодше покоління надає перевагу естрадній музиці. Тобто смаки поступово міняються.

У Німеччині виступав, в основному, біля музеїв. Наприклад, біля знаменитої Дрезденської картинної галереї. Треба було офіційно сплатити певний податок за те, що граєш, а далі стій, скільки душі заманеться. Все це в порядку речей. Ніхто жебраком мене не вважав. Навпаки оцінювали нормально, отож непогано заробляв.

– Відчувається, що кажучи це, ти одночасно соромишся зізнаватися, що був вуличним музикантом.

– Доля істини у цьому є. Мабуть, таких осіб вважають вуличними музикантами. Хоча кожен має право вважати себе ким хоче. Я себе вуличним музикантом не вважав. Гарні літні дні, і ти співаєш для свого натхнення. І одночасно для людей намагався віддавати душу, де б то не було: чи на концертах, чи на вулиці. Деколи навіть відомі артисти зупинялись, щоб послухати.

– В Україні не було прийнято грати на вулиці. Якщо вряди-годи і траплялося, то це вважалося одним з видів жебракування. Хоч зараз і в нас приживається такий вид мистецтва. Але твій комплекс зрозумілий. З одного боку вища музична освіта, композиторство, з іншого – гра на вулиці.

– Особливим ентузіазмом до цього, ясна річ, не палав. Та й пощастило мені. Бо, приїхавши до Німеччини, відразу ж потрапив у російський ресторан «Избушка». Там дали баян, на якому відіграв приблизно місяць. Але робота завершилася і потрібно було кудись подітися. Вирішив вийти на вулицю. Була неділя. Якраз люди вийшли з костелу. І я на кобзі почав награвати українські мелодії. Робив це через силу, оскільки відчував сором і ніяковість. Підійшли дві німкені й запитали чи я, бува, не з Угорщини. Дізнавшись, що українець, послухали мій спів і дали гроші. Тоді за дві години заробив сорок марок. Такий початок підніс настрої і вселив оптимізм. Познайомившись з двома нашими хлопцями, створили дуети. Разом зазвучали кобза і баян, чи кобза і саксофон. Або грали разом з білорусом: я – на

баяні, він – на кларнеті. Стало цікавіше й веселіше. Все ж не один-однісінький, немов сирота.

– Про інші заробітки не думав?

– Ні. Мені вистачало, тому нічим іншим не хотів займатися.

– Все-таки, коли і якими вітрами занесло тебе в Іспанію?

– У липні 2003 року, коли приїхав додому, зустрів знайомого музиканта Йосипа Топольницького, з яким разом грали в муніципальному оркестрі. Він уже п'ять років як працював у Мадриді, тому запропонував спробувати там. Я вирішив ризикнути. З 1 жовтня 2003 року знаходжуся в країні фламенко.

– І як тобі ведеться?

– Перед поїздкою міркував, що займатимуся не лише музикою, а й зароблятиму на хліб насущний. Бо треба думати і про те, щоб підняти себе матеріально. Підробляв на охороні. Мав, проте, багато часу, щоб займатися і музикою. Вивчив багато нових п'єс для гітари. Обмінювався нотами з одним іспанським гітаристом. Працював над джазовими обробками. Вважав, що це обов'язково пригодиться для концертної діяльності, адже можна робити «прокладки» між піснями. Зрештою, самому хочеться вивчити якнайбільше мелодій для душі. Одне діло, коли ти слухаєш музику, а коли сам граєш. Тоді більше її сприймаєш, вона виходить від серця, стає ближчою.

– Але і на вулицю інколи виходив також. Наприклад, у 2004 році. Відомий тенор, уродженець Англії, щоправда з українським корінням, Павло Гунька, якого наші заробітчани нещодавно бачили в іспанській столиці в іпостасі художнього керівника хору «Булава», розповів цікавий випадок. Під час гастролей в Мадридській опері, де виконував одну з арій у «Піковій дамі», він почув, як ти неподалік співаєш пісню «Стоїть гора високая». Тоді він приєднався до тебе і почав підспівувати. Слухачі були надзвичайно зворушені, почувши такий номер у виконанні вашого дуету. Чи були інші цікаві епізоди?

– Звичайно. Часто підходили туристи українського походження з інших країн. Так, наприклад, підійшла якось жіночка

з Мюнхена. Їй сподобалися українські пісні в моєму виконанні. Придбала диск. На Різдво 2004 року українці з Румунії довго слухали мене. А про Павла Гуньку спочатку подумав, що то турист. Аж потім він повідомив, що є оперним співаком. Але наскільки приємно було з ним спілкуватися. Тоді настрої стрімко підвищився і подумалось: «Не такий вже я забутий Богом і людьми, коли поряд співають особи близькі мені по духу». Це підкріплювало, і не зникав інтерес продовжувати свою діяльність.

Підходили і підтримували мене й наші заробітчани. А якось затанцювали. Тоді навіть працівники оперного театру з задоволенням спостерігали за цим імпровізованим концертом. Підійшла також і наша землячка, яка закінчила Львівську консерваторію. Вона тоді в ресторані почала працювати, де співала. Ми тоді також заспівали з нею кілька українських пісень в два голоси. А в той час поблизу перебували телевізійники з четвертого каналу, які відзняли наш спів.

– А як реагували іспанці?

– Слухали з задоволенням. Дехто говорив вдячні слова. А якось, напередодні католицького Різдва, підійшла жіночка, яка працювала в адміністрації короля. Королівський палац же під боком. Послухала уважно і поклала конверт. Я спершу не надав значення. Думав, що це запрошення до архікатедрального собору. Але через якийсь час зазирнув у середину і очам не повірив. У ньому було 400 євро.

Зацікавилися мною і журналісти каналу «Теле-Мадрид», які записали невеличке інтерв'ю. Приятелі розповідали, що бачили мене на екрані телевізора о другій годині ночі. А наприкінці передачі я ще й співав.

– Чи були випадки, коли хтось все ж виявляв незадоволення?

– В Іспанії такого не було, людям завжди подобалося. Репертуар же добре «накатав» у Німеччині. А ось там трапився один випадок. Виконував різну програму: і англійські пісні, які з задоволенням слухала молодь, і російські романси. І ось один чоловік, проходячи мимо, демонстративно затулив вуха і виголосив, що не хоче слухати російські пісні. Важко сказа-

ти, чому вони його так неприємно вразили. Тоді я відразу ж перейшов на українські мелодії. Хоча переконався, що німці добре знають російську «Калинку», «Подмосковные вечера» та інші. Підходили неодноразово представники старшого покоління і просили, щоб я заспівав саме ці пісні.

В Іспанії також намагався грати музику, яка б подобалася людям. З цією метою вивчив знамениті пасодоблі, болеро, різноманітні аргентинські танго, відомі класичні інструментальні п'єси. Нічого їхнього не співав, а ось на баяні грав достатньо.

– На завершення дозволь поцікавитися планами на майбутнє.

– Ось уже тривалий час я без роботи. Криза відчутно вдарила по іспанській економіці, тому й ми, заробітчани, потерпаємо. Поки отримую допомогу, то ще півбіді. А потім побачу. Може, доведеться додому поїхати на деякий час. Але творчий процес, безперечно, не припиняється...

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ВАСИЛЬ КАРАПУЛЬКО: ТАКИЙ СОЛОДКИЙ ДИМ ВІТЧИЗНИ

Ще не так давно він зачаровував нас у Мадриді своєю доконалою грою на саксофоні та своєрідним, з хриплинкою, голосом. А ще, звісно, напрочуд оригінальною манерою поведінки на сцені та зачіскою – перетягнутим гумкою хвостиком на загривку. Міцна коренаста статура, невисокий зріст – такий собі навіть не казковий Котигорошко, а швидше Кирило Кожум'яка – словом, його легко можна було виокремити з-поміж багатьох.

Крім цього, ще один штрих, характерний для нього, який одначе носить неприємний осад. Але, як мовиться, від правди ніде не подінешся. Частенько його можна було побачити «під градусом». Водився за ним такий грішок: заглядати в келишок. Дехто міг це потрактувати як одну з ознак творчої натури: перехилиш гранчак і на сцені почуваєш себе розкутіше, тобто мандраж перед глядачем як рукою знімає. Інші списували все на слабохарактерність.

Проте, мабуть, ніхто не міг заперечити той очевидний факт, що Вася Карапулько – особистість неординарна. Власне, саме з ним мені пощастило зустрітися наприкінці минулого року в його рідному Тернополі. Про що ми балакали, – читайте далі.

– Василю, мені дуже приємно, що ми розмовляємо в твоєму рідному місті, а не в Мадриді, де і познайомилися.

– Останній раз ми говорили саме там.

– Власне, дуже б хотілося не там працювати, не там жити, не там виступати на сцені вряди-годи. Чи «шкрябати» що-небудь як журналістові. А тут, удома. Тому тішусь, що виникла щаслива нагода поспілкуватися з тобою саме тут, а не деінде. Але й країну Пласідо Домінго, Пако де Лусії не варто забувати, адже вона нас таки «приголубила». Тому перше запитання все ж про неї – «кохану». Коли ти поїхав до Іспанії, і які причини це зумовили?

– Не буду надто оригінальним. За кордон погнали, як і всіх, безгрошів'я, погані заробітки, нестабільність і невизначеність. Але найперше: треба було забезпечити сім'ю. А з цим якраз собі ради і не давав. Тому в 2002 році вирушив до Іспанії.

– І як тобі там велося?

– Іспанія мене «поламала» – в хорошому плані. Поїхав туди один-однісінький. Знайшлися люди, які допомогли. Але скуштував усього потрохи. І на вулиці пожив, і горівочки попив у свій час. Ну, і потім: життя в Іспанії, тамтешні принципи роботи «оливи» в голову додали, чесно кажучи.

– Тобто примусили задуматися?

– Спонукали замислитися – раз. По-друге, я там узяв дуже багато для себе. Тому, що крім того, що займався будовою, як багато наших українців, то ми, з кількома хлопцями, в принципі, єдині тоді в Іспанії створили «живий» гурт: з апаратурою, з усім, що потрібно. І грали на весіллях і концертах. Після нас, якщо не помиляюся, ніхто цього ще не повторив: з барабанами, з бас-гітарою. Хоча ти краще володієш ситуацією.

– Спроби були. Михайло Тудорів з Чорткова згодом також створив гурт «Меломани», який займався подібним. Але вони на концертах зараз взагалі не з'являються. Хіба

весілля чи хрестини ще відіграють. В останній час непогано себе зарекомендував гурт «Лілія». Власне, створили його Ліля Ткачук, її батько Іван і Ярослав Допілка. Вони і «естраду лабають» і троїсті музики у їхньому ж виконанні звучать. Ліля це – вокал і скрипка, Іван Ткачук – клавіша, вокал і бубон, Ярослав Допілка – клавіша та акордеон. Але це далеко не той за інструментальним наповненням ансамбль у порівнянні з вашим.

Але тих хлопців, що грали та співали з тобою, нам усе ж варто згадати поіменно.

– То чудові музиканти. Володя Якуб'як – на барабанах. Власне, він і став засновником гурту «Клен». На клавіші грав Роман. Але, на жаль, прізвища його не пригадую. Старий стаю, а старість – не радість. Крім цього до нас також приєднувалися два поляки. Далі: Володя Перун – бас-гітара, який свого часу багато років провів у відомій капелі бандуристів «Кобзар» зі Струсова на Тернопільщині. На гітарі грав і випускник музичного училища Володя Білик зі Самбора. Колектив зійшовся непоганий. Думаю, що людям цікаво було нас послухати.

– А мені цікаво і приємно було ще й з усіма вами працювати в якості ведучого концертів. Хоча не з повним складом, а окремо. Тебе представляти як саксофоніста та співака, Володі Перуну вечір творчий організовувати, з Біликом у дуєті співати.

– Все це добре, але мені самому тяжко було жити. І коли постав вибір чи залишатися в Іспанії, то вирішив повертатися в рідні краї. Чому? Однією з причин було те, що мені вже на той час дуже заважав алкоголь. А ось після повернення відразу перестав пити.

– Василю, ти не соромишся цю доволі неприємну тему заторгати. Дехто вважає подібну сторінку своєї біографії або викреслити, або не порушувати взагалі. Пригадуєш як я кілька разів просив тебе, щоб ти покинув п'янки, щоразу наголошуючи, що пропадеш: і як людина, і як митець. Даруй, що це питання порушую. Проте воно дуже актуальне для багатьох. А стосовно тебе, то честь тобі й хвала, бо

то дійсно треба неабияку силу волі мати, щоб заглядати до чарки, а потім все ж кинути. За таке треба тільки плескати в долоні. Отож, браво, Василю!

– По-перше, чому маю цього соромитися? Є такий вислів: ніколи не сумуй за пройденим. Це – моя дорога, мій життєвий шлях. Чому маю шкодувати? І навіть те, що в недалекому минулому пиячив, мене навчило дуже багато.

Минуле не відкинеш одним махом, тим більше, якщо там було чимало хорошого. Мені є чим гордитися. Я – єдиний українець, який входив у культурний центр Мадрида. Не український, а іспанський. Було таке. Грав там, де сходиться столична еліта, відомі на весь світ виконавці. Мав честь грати з першою «рукою» «Казино де Мадрид» – іспанським піаністом з дуже відомої родини. Ми з ним давали концерт у Будинку офіцерів на Гран Віа, де весь іспанський генералітет був присутнім. Чотири години для такої аудиторії – це тобі не в котика і мишки бавитися. Тому дуже приємно, що з такими людьми пограв і перед такими людьми виступав.

Деколи дозволяв собі, як поміж нами, музикантами, кажуть, наглість «на гаманець» грати. Тобто виступати на вулиці, під відкритим небом. Бувало, що грав на саксофоні навпроти центрального джазового клубу – кафе «Сентраль». І власник того закладу, також прекрасний саксофоніст, деколи виходив і просив: «Василю, сьогодні, будь ласка, якщо можеш, не грай, бо в мене слабенька команда. Клієнти виходять тебе слухати. А ми ж дорожчі ціни ставимо, щоб заманити їх музикою...».

Власне, я там також і вчився. Не можу сказати, що вмію грати. Вчуся постійно. Розумієш: можна вийти на якийсь певний рівень, а навчитися грати на саксофоні – нереально.

– Тобто вік живи – вік учишь.

– Так. Або: чим далі в ліс, тим більше патикив. Зауважу, що гра на вулицях дала мені можливість добитися певного стилю, певної манери. Між іншим, як не дивно, мені в той час вдавалося поєднувати разом три речі: роботу на будові, гру на вулиці та пиття горілки. Причому, щодня під сонцем грав не менше трьох-чотирьох годин.

– То треба кінським здоров'ям володіти.

– Мені й казали, що я залізний.

– А може до спорту душа лежала?

– Спортом трохи займався, але значно раніше. Ось діти зараз пішли моїми стопами. Донька поїхала на європейські відбіркові змагання за збірну України з регбі. Власне, вона – капітан команди при Тернопільському економічному університеті. Їй – 16 років, синові – 22. Він кандидат у майстри спорту з пауерліфтингу. Прагне стати майстром.

Згідно з теперішньою моєю посадою у нас також багато роботи і в спортивній царині. В статуті навіть про це окремо написано. І ми працюємо. Це і пропаганда наших спортсменів, і заробляння грошей. Більше того: запроваджуємо такі напрямки роботи, які раніше залишалися десь на узбіччі. Наприклад, коли спортсмен, скажімо, той же боксер, завершує спортивну кар'єру на професійному ринзі, ми робимо все для того, щоб він знайшов себе в іншій ділянці, а не пішов на «пенсію» в молоді роки. Простіше кажучи: даємо змогу йому заробити гроші.

З цією метою звернули увагу на реслінг. Це – шоу, яке пов'язане з концертами. Тому навіть домовляємося з іншими країнами. Думаю, що в короткому часі будемо в цьому напрямку спілкуватися з іспанцями, французами, поляками і т.д. Власне, зараз почали з Прибалтики.

– Василю, відмотаймо «плівку» трішки назад. Коли повернувся в Україну, і як проходило твоє становлення?

– Приїхав п'ять років тому, а точніше, коли календар «намотував» 2009 рік. Найперше, широко відкрив очі.

– Ти хочеш сказати, що відчуття були такими, неначе заново на світ народився?

– Саме так. Бо в Іспанії перебував безвилазно. Додому жодного разу не приїжджав. Там, між іншим, втратив паспорт, тому повертатися довелося по, так званому, «білому» паспорту. «Дикими» очима дивився на українську дійсність. Мій рідний Тернопіль змінився. На той час у ньому, як на мене, відбулися кардинальні зміни. Місто розбудувалося. Приїхавши сюди, постало питання з пошуком роботи. Спершу навіть плу-

тався з гривнями і «єврами». Це, мабуть, кожному знайоме, хто повертається із заробітків додому.

Деся через два тижні мене самі видзвонили. І я пішов грати. Моє перше місце роботи – ресторан «Тернозавр». Досить цікаве місце, дуже гарно зроблене. Там пропрацював півроку і за цей час зрозумів, що в ресторані працювати не можу. Потребувався, очевидно, якийсь інший механізм мого становлення. Тоді ж ми «сколотили» гурт під назвою «Батяри».

– Стоп. Дозвольте ремарочку вставити з цього приводу, пане Васильку. Якось прослуховуючи музичні записи в інтернеті, наштовхнувся на пісні у виконанні гурту, як зазначалося там, «Тернопільські батяри». Уточнення суттєве, оскільки ансамблі з подібною назвою існують також у Львові, Бориславі. Можливо, ще деінде. Проте важливіше те, що, прослухавши з величезною насолодою речі у їхньому виконанні, чимало з них відібрав для постійного прослуховування. Можу назвати зокрема «Анничку», «У горах синіх», «Батярську польку», «Голубку», «Ріо-Ріту», «Французький вальс», «Helo, Dolly» та інші. Попри це один з голосів виявився настільки знайомим, що я собі місця не знаходив упродовж тривалого часу. Воно муляло, аж поки не впізнав голосище Василя Карапулька, яке сплутати з іншими просто неможливо. Згодом, цей факт на мадридській площі Алuche підтвердив твій двоюрідний брат Григорій – чудовий гітарист, який також брав участь в організовуваних мною концертах.

– Нема де правди діти: приємно таке почути. То ж продовжу знайомство з нашим гуртом. До нього крім мене увійшли ще два хлопці. Тарас Кульчицький – класний піаніст і співак. Він, до речі, посів торік третє місце на фестивалі «Зорепад Світязя». А перед цим посів друге місце ще на одному конкурсі. При цьому всьому – без ніяких знайомств. Походить він з дуже хорошої родини. До речі, його рідний брат уже третій рік поспіль стає чемпіоном США з вільної боротьби та американської боротьби.

– А з Олегом Кульчицьким – відомим скрипалем зі Льво-

ва, котрий грав у білозірівській «Ватрі», у вашого нема ніяких родинних зв'язків?

– Олега знаю дуже добре і з великим задоволенням його слухаю. Навіть «пересікалися» з ним у концертах. Все ж гадаю, що Олег і Тарас – просто однофамільці. Власне, зі мною працює нащадок Кульчицького, який запровадив віденську каву. Ясно, що не можу стверджувати це стовідсотково, адже Кульчицьких багато.

– Факт. Назвемо бодай ще й відомого футболіста львівських «Карпат» Ігоря Кульчицького.

– Точно. Але продовжимо про хлопців. Олег Турчин – це віртуоз гри на... Я собі дозволю назвати цей інструмент «гудзічковим» акордеоном. Він подібний до баяна, але не більше. А в цілому – це звучання акордеона, «розлив» європейський. Або його ще називають французьким «розливом». Ще одна назва – кнопочний акордеон. Олег закінчив Київську консерваторію. У Німеччині в свій час він «взяв» друге місце на європейському фестивалі. Місто Тіггенталь, якщо не зраджує пам'ять. З ним дуже приємно працювати. В загальному ми зараз ідемо вгору, тобто ростемо.

А щодо тієї структури, в якій зараз працюю, то маємо цікаві проекти на рівні Києва, зокрема із Шишкіним Сергієм, який представляє місто Володимир-Волинський. Крім нього співпрацюємо з доволі відомою скрипалькою Іванною Ворошелюк, співачкою Галиною Конах. На рахунку останньої 30 виграних європейських фестивалів. Вона ж, до речі, перемогла і на «Слов'янському базарі».

Для Волині також готуємо проект з братами Мартовичами, які знані по гурту «Луцик-бенд». Хороші музиканти, хороші люди. Отож маємо спільні проекти, в яких я часто беру участь. Ці проекти спроектував Сергій Шишкін – єдиний джаз-бард, професійний піаніст, в якого неповторна манера гри на фортепіано як і манера співу. Напевно, це – єдина в Україні та Польщі людина, яка може заспівати пісні незабутнього Чеслава Нема-на, котрого, на жаль, немає вже серед живих. А ось Шишкін декілька його пісень співає. До речі, дуже важкі вони для від-

творення. Але в нас, в Україні, це стало можливим завдяки Сергієві, тому я тішуся. Безмежно радий, що маю можливість грати, як кажуть музиканти тихенько поміж собою, з «останнім з могікан». Прекрасна людина, яка вже понад 20 років пише виключно українські пісні. Що цікаво: він наполовину росіянин. Але зробив для України стільки, що, дай Боже, десятком українцям зробити. Сергій і в мовному плані дуже багато працює для того, щоби українська мова процвітала в Україні, як не дико це звучить.

І ще одна дуже важлива деталь. Його не лише музика цікавить. Він і його приятелі залучені до активного громадського життя на Волині, знайшли багато захоронень розстріляних людей.

– Красномовний нюанс, який вартий наслідування. Адже це, крім того, що є ще й іншою гранню їхньої діяльності, характеризує і їхню громадянську позицію врешті-решт.

– Так. До того ж в інтернеті він звертається до росіян, роз'яснює свою позицію щодо України. Відверто говорить, чому розмовляє українською мовою. Запитує, чи не варто росіянам переглянути стереотипи мислення, що склалися у них на цю справу.

– Василю, ми ценькаємо, а ти не сказав, яку посаду і в якій структурі обіймаєш.

– Це – Українська дирекція з питань організації та проведення концертно-гастрольної діяльності й фестивалів. Власне, західною регіональною філією я і керую. На нинішній день офіційно числюся директором. Охоплюю вісім областей і Львів у тому числі.

Зараз створюємо, хоча на папері він уже створений і затверджений, університет шоу-бізнесу. З нетерпінням чекаю того моменту, коли призначу директорів у кожную область Західної України. Думаю, що це станеться дуже швидко. Впевнений, що припиниться війна, і наші потуги будуть ефективними.

Я, звичайно, обізнаний, що є Міністерство культури, що культура українська живе, функціонують обласні та районні відділи. У них дуже багато роботи. Вважаю, що ми їм допомо-

жемо в якихось справах. Скажімо, у розкритті молодих талантів.

Ну, яка країна ще має такий багаж, який складається з понад 200 тисяч народних пісень? А це ж ми – українці. І рівних у цьому нам немає. Але мене дуже дивує, коли японський школяр, який закінчує школу, знає напам'ять 300 народних пісень. Не впевнений, чи випускник нашого культурно-освітнього училища може похвалитися, що пригадає бодай 100 таких пісень. А у нього, до того ж, спеціальність – народна музика чи хоролий спів.

Звісно, таланти нікуди не поділися. Є величезний пласт культури, тому треба його розкривати. Коли закордонні співаки чи гурти на наших піснях і мелодіях роблять всесвітньо відомі хіти, а ми не здужаємо цього втнути, то як це трактувати?

– Візьмімо хоча б «Щедрик» в обробці Миколи Леонтовича, яку пречудово знають у світі як «Колядку дзвонів».

– Ну, «Щедрик». Ось зовсім недавно на цю мелодію я чув джазову композицію, то це – просто грандіозно. А чи всі ми знаємо, що відомий Джордж Гершвін використав нашу колискову про котика в одній із своїх опер. Він її просто скопіював.

– «Котику сіренький, котику біленький, котку волохатий не ходи по хаті...». Думаю, що далєбі не всі знають про цей факт.

– Так-так. Не хочу казати, що якщо б не ми, українці, то в світі нічого гідного б не створили. Але факт залишається фактом. Для прикладу. Я іноді жартую, що лемки Америку відкрили. І що якби не Михалко, який поїхав з Лемковини на заробітки, то не було би Луї Армстронга. Ну, це жарти, але...

– У кожному жарті прихована часточка правди.

– Власне. Мається на увазі, що ми – велика нація. Про це ніколи не треба забувати й опускати голову. У нас і так намагаються вкрасти й історію, і всі інші наші надбання. Мало того, кажуть, що ми – якийсь додаток до історії. Та ні, саме ми є осередком усього цього: ось хоча б Київську Русь взяти і т.д. Виходячи з цього, треба розвивати те, що в нас є, викопувати наше коріння – глибоке та прекрасне.

Величезний культурний пласт чомусь замовчувався, приховувався. Іншими словами, штучно робилося все для того, щоб ніхто цього глибинного шару не витягнув. Думаю, що треба дати можливість почути людям таке, чого раніше не було на телебаченні. Зовсім інші пісні, набагато ширше коло виконавців. На велику сцену треба випускати молодь, яка прекрасно володіє інструментами. Також треба розв'язати питання талановитих дітей, які не мають грошей. А чому б їх не навчати, не створювати певні заклади безкоштовні, щоб розвивати цей контингент, знаходити кошти на це? Вважаю, що створена Українська дирекція з питань організації та проведення концертно-гастрольної діяльності й фестивалів – це якраз той механізм, який може вирішити дуже багато насущних питань. Зокрема, пошук талантів чи людей, які виконують щось цікаве, чого ми не мали змоги почути чи побачити. Також робити й продюсерські проекти, витягувати на велику сцену хороших музикантів, які, в силу обставин, не відомі широкому загалу.

– Щоб займатися музикою, шоу-бізнесом, для цього потрібні чималі кошти як на нинішній день.

– Резон у твоїх словах очевидний. Я вже не говорю про те, що значні кошти потрібні для того, щоб вивести людину на велику сцену. В цьому плані ще існують величезні бар'єри. Тому, коли будуть влаштовуватися фестивалі, й наш народ матиме змогу вибирати сам, що і кого йому слухати, то це, на мою думку, стане величезним проривом і прогресом в українській культурі. Над цим, не покладаючи рук, працюємо.

На жаль, війна перешкоджає. То ж дай, Боже, щоб швидше мир і спокій настали.

Зараз, під час застілля, перше, за що піднімають чарку, – щоб мир настав. За це і в церкві моляться. Ми проводимо арт-фестивалі на допомогу захисникам нашої Вітчизни, особливо тим, які на передовій, під кулями воюють.

Не можу сказати, чому так довго все триває. Напевно, на це свої причини. Не відчуваю себе таким, щоби судити когось. Бог кожному суддя, або як пише Біблія: не суди ближнього і сам не будеш судимий. Шкода хлопців, які гинуть. Та й Україна

гідна того, щоб ми зажили краще. І так хочеться в найближчому часі побачити результати того, за що стояв Майдан.

Ми ж – музиканти, ми – не політики. Й робимо те, що можемо: і в шоу-бізнесі, і в музиці. Я нині – діючий музикант. Намагаюся і сам чогось навчитися, і людям показати, і зробити те, що в моїх можливостях. При цьому ще й заробити гроші.

– А ось погляд на Іспанію в новій іпостасі ти не кидаєш, Василю? Коротше кажучи, чи ймовірний твій приїзд туди, скажімо, в складі «Батярів»?

– Так, можливий. На сьогоднішній день уже можу собі дозволити поїздки з концертами.

– Ти побував у заробітчанській шкірі. Нам часто закидають, що ми покинули Батьківщину. Називають мало не зрадниками. Особливо в цей надважкий момент. Що можеш з цього приводу сказати?

– Я нікого не вважаю зрадником, чи щось подібне в цьому плані. Про що, в першу чергу, повинен дбати українець? Якщо буде багатою моя родина, мої діти, то буде багатою й Україна. Якщо я – добрий господар, то побільше б таких. Від цього наша держава тільки піднесеться.

Ще таке запитаю: а куди ж той заробітчанин зароблені гроші пересилає? Звісно, своїм дітям, котрі залишаються в Україні. Потім ці кошти знову-таки ідуть в українську економіку. А закиди? Ну, є ж люди, які на заробітках не знаходилися. Ми ж усі чудово знаємо, яка ситуація тут. Так що ж, діти мають голодувати, бо я, нібито патріот і на своїй землі? Ні, звичайно. Треба заробляти гроші.

Як кожен нормальний батько я у свій час поїхав в Іспанію для того, щоби забезпечити навчання своїм дітям. Це – моя ситуація. А є багато інших. Хворі батьки чи родичі, а є такі, що просто безпорадні в пошуках роботи. Інший приклад: мій дідो. Я його не бачив, бо він був у Канаді на заробітках. Разом з тим він, після приїзду з Канади, мав вісім пар коней, 60 моргів землі, свій ліс. Він був добрим господарем.

Для того, щоби піднімати Україну, треба спочатку піднятися самому. Бідний нікому не допоможе, бо не зможе. Тому

честь і хвала тим людям, які їдуть і щось заробляють для своєї сім'ї. А якщо він піднімає свою родину, то тим самим піднімає й Україну. Це моя думка.

– А що б ти побажав нам, заробітчанах?

– Найперше здоров'я. Крім цього нашим українцям у світах хочу побажати терпимості. Звісно, ж і достатку, для чого вони, власне, туди і подалися. Зичу також, щоб не забували, де їхня земля. Тому що приходить момент, коли українець, який довго не бачить її, набирає по приїзді в кулак і везе зі собою, щоб її там відчувати. Я впевнений в тому, що жодна наша людина не поїхала з дому на заробітки від добра. Бажаю не здаватися, жити. А ще Божої благодаті. Словом, усього того, що я б собі побажав.

І ще б хотів побажати українцям в Іспанії свідомої дружності. Земляк землякові, а тим більше на чужині, повинен допомагати. На жаль, часто цього нема. Щоправда, найлегше судити зі сторони. Та все ж, коли людина впала, то краще подати руку допомоги.

Кажуть, що гуртом і батька легше бити. Тому я би дуже просив нашу іспанську громаду бути дружною. На власному прикладі переконався, що таке безпорадність за кордоном. Знаю, що таке бути залишеному напризволяще. То ж коли людина звернулася, то їй конче треба прийти на виручку. На жаль, частенько чимало з нас забиваються у свою нішу і нікого не бачать і не чують довкола.

Наше життя на заробітках не повинно завершуватися на тому, що прийшов до церкви і все: далі робиш, що хочеш. А послухати те, що священник каже і втілити в життя. В церкву не треба ходити на показ, а робити це від душі. Треба вірити у Всевишнього і не судити свого ближнього.

Однакових людей немає. Але ми, українці, повинні допомагати один одному. Хоча ми вже побачили, що сильні в біді, бо перейшли Майдан. Значить, можемо бути дружними. І таке можливе також і в Іспанії. Щоб не продавали роботи, а просто допомагали. Переконали: якщо зробив добро, то сторицею віддається. Не чекати «дякую» за добро, а просто робити його.

– І на завершення, Василю, попрошу тебе коротенько розповісти нашим читачам в Іспанії про етапи свого становлення.

– Народився 6 квітня 1969 року в селі Городниця, Підволочиського району, Тернопільської області. Першим моїм учителем був Степан Іванович Лазечко, якого, на жаль, уже немає. Хороший трубач і, взагалі, прекрасний музикант. Він вів духовий оркестр в Городниці – тоді ще колгоспний.

Інший мій учитель, який став мені другим батьком, – Чубатий Методій Володимирович. Його син з мого року, він зараз перебуває у Ватикані. Прийняв цілібат, повністю присвятивши себе релігії.

Методій Володимирович дуже багато дав мені як в музиці, так і в національно-патріотичному вихованні. Він знав дев'ять мов, дуже багато перекладів зробив. Поліці на стінах гнулися під вагою його рукописів.

Після школи я закінчив культурно-освітнє училище в Теревовлі по класу саксофона. До речі, був першим випускником саме по цьому класу. Відповідно записаний одним із найкращих випускників духового відділу цього навчального закладу. Мені, звісно, дуже приємно. Зауважу, що це училище то – альма-матер, хоч основну базу отримав у М.В.Чубатого.

Потім – служба на Північному флоті, де встиг один рік відслужити в штабному оркестрі. Мені пощастило, оскільки служив поряд з лауреатом всесоюзного (1979 року) джазового фестивалю-конкурсу Мішою Ертінгом, в якого дуже багато почерпнув у джазовому плані.

Потім знову рік підготовки в мого вчителя Чубатого М.В. Після чого поступив у Київський інститут культури. Закінчив естрадно-духовий факультет по класу саксофона в Ігоря Борисовича Чернова. Ну, і вчитися не перестаю надалі, рухаючись уперед.

Музика, звісно, не припиняється. Не можна опускати руки. Зрештою, ми своїм мистецтвом піднімаємо той наш козацький дух, який завше був нам властивий.

Мирон ЛЮБЧАК.

КОЛИ Ж НАСТАНЕ ЧАС «БІЛИХ ВОРОН»?..

Осіб творчих часто називають людьми не від світу цього. А ще на них вішають ярлик «білих ворон», норовлячи покрутити в їх бік вказівним пальцем біля скроні. До цієї обойми можна віднести художника Івана Залуцького, котрий ось уже чимало років тягне «лямку» на заробітках в Іспанії.

У Мадриді, де зараз перебуває Іван, одиниці знають, що він «класно» малює. Зрештою, як і мало кому відомо, що він взагалі не курить, майже не вживає алкоголю. Хіба що вино в незначних дозах і то, як правило, на великі свята. До речі, вже доволі довгий проміжок часу він харчується продуктами, які не містять холестерину. Тобто в його повсякденному раціоні ви не побачите м'яса, молока та багато чого іншого, що засмічує наш організм цією паскудною речовиною. Вузьке коло обізнане, що в його мові зовсім відсутні матюки, якими так часто послуговується широкий загал і які просяkali в наше спілкування на побутовому рівні. Їх ще можна сміливо прирівняти до щупальців спрута. Замість цього для Залуцького характерна нещадна вимогливість до себе. Лише кілька людей довідалися про цілющу силу його рук, завдяки яким він допоміг їм позбутися різних болячок. А ще в нього вроджена негативна реакція на будь-яку несправедливість, фальш, дводушність. У всій його подобі, справах, поглядах і думках простежується всепоглинаюче прагнення до свободи. І, мабуть, в крові любов до України. Риса, яку ті, хто його все ж таки знають, поспішають назвати «махровим» націоналізмом.

Ну як? Чи не розпізнали ви за цими штрихами «білу ворону»? Я, коли більше довідався про Івана, відразу зметикуював, що він не такий, як усі. І захотілося глибше зазирнути в його внутрішній світ, довідатися чим він «дихає», на якому тісті «замішаний», докопатися до витоків його мовчазної самозаглибленої натури.

Так хто ж він урешті-решт Іван Залуцький?..

ХУДОЖНИК?

Перше захоплення малюванням прийшло до нього в класі третьому-четвертому. А спровокував до цього старший брат Йосип, який для молодшого був величезним авторитетом. Обидва Залуцькі частенько вчашали до сільського клубу, щоб подивитися кіно. Коли ж поверталися з перегляду, то Йосип дуже правдоподібно і головне професійно відображав на папері сюжети кінострічок. Івана це вражало, тому він намагався наслідувати брата. Саме таким чином він і загорівся нездоланим бажанням малювати. Одначе, коли після завершення школи довелося вибирати життєву стежину, то спочатку він, як кажуть, звернув на «манівці». Незважаючи на те, що образотворче мистецтво вабило до себе, поступив до Одеського судноремонтного училища. І все ж, будуючи кораблі, не покинув бажання малювати професійно. Тому почав відвідувати художні курси. Незабаром у тій же Одесі поступив у художнє училище імені Грекова – відому кузню майстрів пензля. Проте життєві обставини внесли свої корективи. Не завершивши навчання, Іван пішов служити до війська. Як вважає він особисто, саме в армії його художні кондиції зросли.

Після служби подався до Тернополя. Працював у художній майстерні, інших організаціях. І так до тієї пори, поки не «упокоївся» СРСР. Заки потрібні були художники-оформлювачі для будинків культури, «ленінських кімнат», «червоних кутків», Залуцький більш-менш тримався на плаву, не відчуючи проблем із роботою та грошима. Ще тоді він з іронією та сарказмом ставився до намальованих, викарбуваних, виліплених ним же портретів вождів. Але визнає, що вкладав у цю працю іскринку. Інакше він себе не мислить. Не в його характері робити щось так, аби з рук подалі, а там трава не росте.

Проте особливо плідотворним і цікавим був наступний етап у житті нашого героя. Зі здобуттям Україною суверенітету намітилось повернення до втрачених релігійних традицій. Можна лишень уявити з якою жагою, ентузіазмом і натхненням взявся Іван за реставрацію храмів. Нині, озираючись назад, він пишається відновленими церквами в селах Скалатська Новосілка та

Жовтневе поблизу Тернополя. У цих соборах залишилася частина його душі. Проте і це ремесло довелося залишити. Якщо в перші роки незалежності художники-реставратори отримували пристойну матеріальну винагороду, то пізніше – мізер. А сім'ю ж потрібно було підтримувати. Тому й довелося перекваліфікуватися в майстра з ремонту квартир. Та через деякий час це заняття почало «діставати». Тому Іван, вирішивши послати все до дідька, подався на заробітки в Іспанію.

Ясна річ, ще там, в Україні, Залуцький, викроюючи вільний час, малював, як то кажуть, для душі. Персональних виставок не мав, а ось у спільних участь брав. Примандрувавши до Мадрида, не залишив улюблене заняття. І це, незважаючи на те, що цілісний день зайнятий на основній роботі, де в його обов'язки входило реставрувати, монтувати, упаковувати меблі, привезені з Китаю. Отож, як тільки випадала вільна хвилинка, він сідав за мольберт і творив. Це на противагу тим нашим країнам, котрі, повертаючись з роботи, завалюються спати, нічим не цікавлячись, і тим самим відгороджуючись від світу Божого. А по вихідних, гуртуючись у галасливі компанії, воліють закладати «за комір», часто-густо заважаючи відпочивати сусідам.

Уже в Іспанії з-під пензля Івана з'явилося кілька ікон, а також чудові українські пейзажі. «Полотна цього жанру – моя особлива пристрасть, – резюмує з цього приводу художник. – Земля вічна, вона незмінна. Люди міняються, а земля-матінка залишається такою ж чарівною».

Відверто кажучи, я не належу до категорії тонких поціновувачів образотворчого мистецтва. Однак роботи Залуцького, які бачив, не лише привертають увагу, але й викликають позитивні емоції, знаходять стежечку до найпотаємніших струн душі. Особливо сподобався пейзаж, на якому зображено українське село, що потопає у вечірніх сутінках. Сіро-димчаті та темнуваті тони, що переважають на полотні, викликали певні асоціації. Адже за кілька тисяч кілометрів від рідних серцю місць вони часто з'являються в снах у супроводі все тієї ж сірої кольорової гами.

Між іншим, дуже мало картин Іван залишив для себе. Роздарував, бо, очевидно, щедрої душі чоловік. І було б дуже доречно організувати виставку його робіт, зібравши їх бодай на короткий час воедино. А чом би не видати гарний каталог і таким способом познайомити широкий загал з творіннями його рук.

ЦІЛИТЕЛЬ?

У народі не даремно кажуть: не було б щастя, та нещастя допомогло. Цей мудрий вислів має безпосередній стосунок до Івана. Чому? Після армії, в 25 літ, у нього «забарахлило» серце. Коли лягав спати, постійно клав під подушку гліцерин і валідол. Допитливий від природи, він вирішив самотужки знайти «контраргументи» в боротьбі з недугою. Таке бажання скерувало до спеціальної медичної літератури. Почерпнувши безліч корисної інформації, «вирахував», що значні проблеми в організм привносить холестерин. Тому поступово почав відмовлятися від м'ясних і молочних продуктів.

Новий імпульс до вдосконалення дала книга Поля Брега «Чудо голодування». Рекомендації відомого вченого він став утілювати на власному здоров'ї. І що ви думаєте? Болячки дали «задній хід». До того ж, буваючи на своїй «фазенді» біля Тернополя, Іван намагався весь час ходити босоніж. Навіть сніг не ставав перепоною. Ось і результат не забарився.

А згодом йому на очі потрапила книга Джуни Давіташвілі «Слухаю свої руки». Й художник відкрив для себе новий світ. Мимоволі прийшов до висновку, що і в його руках ховається таємнича сила, яка здатна зцілювати інших. Спершу така думка лякала, але потім змусила діяти. Іван закінчує спеціальні курси з екстрасенсорики, отримує диплом. Першими, хто відчув його допомогу, стали рідні та близькі. Енергія, біотопи, випромінювані руками Залуцького, виявились напрочуд оздоровляючими. Звісно, він не чаклун і не маг, який може всім допомогти, тому від самих пацієнтів потрібні надзусилля, неабияка сила волі, щоби позбутися хворіб.

ПАТРІОТ?

Корені Іванового патріотизму – теж з дитинства. Мати розповідала колись про батька, якого забрало НКВС за те, що той відмовився вступати в колгосп. Дідусь пропав, неначе у воду канув. Так ніхто нічого не знає до цієї пори. Два татусевих брати потрапили до списку куркулів, тому їх репресували. Та й з батьком трапився «забавний» випадок. У 1944-му прийшли «другі» совіти, тобто радянські «визволителі». Один з них, як тільки увійшов на подвір'я Залуцьких, відразу попрямував до глави сімейства, запитуючи: «Где этот бандэра?». А угледівши його, приставив до грудей пістолет і натиснув на курок. На щастя, патрон дещо раніше вилетів з барабана.

Самого Івана ще в дитинстві також нарекли «бандерою». Коли він приїжджав на рідну Хмельниччину, то часто вів гострі дискусії. На одному з сімейних торжеств, який відзначали в роки «глухого застою», він заявив, що Україна обов'язково стане незалежною. Запевнював, що, можливо, через п'ятдесят років, а може й через сто, це неодмінно збудеться. Неначе у воду глядів. Ось тільки звершилося передбачення набагато швидше.

Між іншим, гнила радянська система з її законами і способом життя «діставала» Залуцького давно. Він навіть виношував план піти в закордонне плавання, щоб «кинути якір» в іншій країні. Або такий нюанс. Чимало осіб і зараз готові повернутися в ті незапам'ятні часи, коли ковбаса була дешева, але тільки не Іван. Якщо для інших таке поняття, як «дух свободи» – це щось аморфне, то для нього першочергова потреба. Тому, приїхавши після армії в Тернопіль, він щиро підтримував рух за незалежність. Не маючи можливості брати активну участь у зборах, мітингах, поїздках, оскільки реставрував храми, виділяв зі свого заробітку кругленькі суми для багатьох заходів, агітував за Рух.

Проте в контексті цього напрошуються запитання, які можна сміливо адресувати і собі. Чому ж тоді герой нашої розповіді таки покинув Україну? Чи не боявся, що дорікатимуть, буцімто він патріот лише на словах? Адже не один може заявити, що

і він, і я виїхали світ за очі, залишивши труднощі для інших. А тому послухаймо, що відповідає на такі закиди художник:

«Я вже замислювався над цим не раз. До речі, коли вирушав за Піренеї, почув подібне від брата, який кинув мені в обличчя: «Ти, Іване, натворив тут справ, здійснює бучу, а тепер хочеш руки вмити. Хіба не ти ратував за незалежність? А коли вона стала доконаним фактом, то кидаєш її напризволяще...». Як не прикро, одначе братовими словами, напевно, глаголить істина. Але ось запитаннячко. Як може жити людина, пригноблена безвихідністю ситуації, втомлена від нестабільності та невпевненості в завтрашньому дні, розтривожена свавіллям, байдужістю, самодурством чинуш, випадкових типів на відповідальних посадах, які про людей не думають, а лише про себе?.. Я не витерпів, тому вирішив податися світ за очі.

Мене вже давно не влаштовує цей «бандитський» президент та іже з ним. Адже не таємниця, що в Україні «музику замовляють» регіональні клани. А першим дзвіночком, що прозвучав, ніби попереджувальний сигнал, стала смерть (читай – вбивство) журналіста Георгія Гонгадзе. Вона й послужила поштовхом до від'їзду. Тоді ж до мене дійшло: робити щось нема сенсу, бо все одно нічого не доб'єшся. Особи чесні й порядні не в змозі заробити гроші, щоб нормально жити. Але, при цьому, переконаний, що кращі часи не за горами, і я ще обов'язково повернуся додому. З цим і живу».

І наостанок. У Івана такий характер, що він мало говорить, зате робить більше конкретних справ. А ще він любить читати фантастику, годинами розглядати в телескоп небо. І через призму цього в ньому можна розгледіти романтичну натуру. Навіть космічну. Тобто все це зайвий раз підтверджує висловлену на початку нарису характеристику про персону не від світу цього. Але ось питання «на засипку»: коли ж у нас настане час таких неординарних особистостей, як Іван Залучський?..

Лук'ян МИРКА.

ЯРОСЛАВ ДОПІЛКА: «ЯКБИ БУВ СПРИЯТЛИВИШИЙ КЛІМАТ УДОМА, ТО, НЕ ЗАДУМУЮЧИСЬ, ГАЙНУВ БИ ТУДИ»

Він віддавна перебуває в епіцентрі українського культурного життя іспанської столиці. Мало яка концертна програма обходиться без його безпосередньої участі. Ось хоча б одна з останніх – «Свята до музики любов». А віднедавна ще й уроки музики почав вести в українській суботній школі «Світанок», що в Алькалі-де-Енарес. Словом, де не посієш, там і виродиться. Це – про Ярослава Допілку. Ясна річ, говоримо про це зі значною долею гумору (зрештою, як і в такому ж ключі витримано наше з ним спілкування упродовж бесіди, яку запропонуємо вашій увазі). Проте одночасно (вже не жартома) з повагою та шаную. Інакше бути не може.

Перш, аніж перейти до інтерв'ю, окреслимо коло осіб про яких ітиме мова, і котрі якимось чином дотичні до нашого головного героя. Сподіваємося, що цей невеличкий список заінтригує вас, шановні читачі, викликавши жвавий інтерес до цього допису. Так ось, у поле нашого зору потраплять Герой України видатна співачка сучасності Ніна Матвієнко; головний хормейстер Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької – лауреат всеукраїнського конкурсу Василь Коваль; фронт-мен популярної нині в Україні групи «Мері» Віктор Винник; однофаміліця (а можливо й далека родичка) теперішнього Папи Римського Франциска художниця Крістіна Бергольо. По-моєму, вражаюче. Чи не так?..

Однаке доволі передмов, час приступати до інтерв'ю.

– Пане Ярославе, розпочнімо з початку. Коли і де народилися?

– Можеш відразу ставити крапку. Чому так офіційно «запрягаєш»? Давай простіше...

– Годиться.

– А народився я 2 березня 1954 року в місті Дрогобичі, що на Львівщині.

– Яким був твій шлях до музики із самого малечку?

– Перші уроки дав мій батько, котрий грав на гармошці. Він – переселенець з Устриків Долішніх, з-за Сяну.

– Тепер це територія Польщі. А ось гармошка – це щось на зразок баяна?

– У принципі так. Простенька двохрядна гармошка. Тато, будучи інвалідом, грав на ній, притупуючи в такт одною ногою.

– Перепрошую за некоректність. А друга?

– Ні-ні, вона просто була коротшою. Колись, ще в дитинстві, сталася біда. Він, катаючись на санках, пошкодив ногу. Буває...

– А щось цікавеньке пригадується з дитячих літ?

– Цікаве? З приємністю згадую, як у нас сусіди збиралися. Тоді в Дрогобичі люди дуже гарно бавилися, зокрема у нас на Спортивній.

– Це назва вулиці?

– Так. Один сусід мав бубен з тарілкою, тато гармошку, а інший сусід грав на акордеоні й співав по-польськи популярну тоді «Йшла дзєвчина пшєз зєльоний лєс...», а також інші батярські пісні.

Компанія збиралася гарна. На стіл клали бульбу, квашену капусту, пляшку горілки, нарізали ковбаси. Ніякі канапки ніхто не робив. Але всі бавилися. До того ж усі один одному були кумами. Коли трохи випили, то могли звертатися: «Кумцю моя». Зауваж, що то була нормальна забава. Вже тоді мені музика дуже подобалася, і я прикипів до неї серцем.

Власне, після того потрапив у школу. «Друга» школа дрогобицька. Тоді, в 1961 році, її тільки відкрили. А в школі був дуже хороший директор з дещо незвичним прізвищем – Костомаха. За нього наша школа стала однією з перших в області, яка виступила на українському телебаченні. І зробив це ансамбль бандуристів. Власне, я і почав грати на бандурі, яка стала моїм першим інструментом. Так, як мене це зацікавило, трошки сам бренькав. Це десь у перших-третіх класах. А потім з'явився вчитель-баяніст, котрий відкрив платний гурток. І почав навчати гри на... акордеоні. Баяніст вчив на акордеоніста. Досить несподівано. Відповідно, і рівень виявився низенький.

Я ж хотів конче потрапити в музичну школу. А був на Дрогобиччині такий Богдан Щурик – дуже хороший вокаліст, що

працює в музучилищі. Він і взявся мене підготовляти з акордеона. Тоді потрапити в музичну школу в Дрогобичі було проблематично. Потім потрапляю до Юрія Сирватка – єврея за національністю. Цікава була особа. Під час війни, наскільки знаю, він, щоб німці не розстріляли, перебував у якійсь українській сім'ї. Як і майже всі євреї мав талант, будучи класним акордеоністом. Не забуду як він говорив: «Треба так навчити учня, щоб він грав «Ой чорна я си, чорна» на акордеоні чи баяні двома пальцями і з одним басом!» (*Сміється*). У нього вчився майже рік. Після чого переводжуся до баяніста Дрімалика. Це був фанат своєї справи. Закінчив Львівську «консу» (*консерваторію – примітка автора*) і грав на п'ятирядному баяні. Були у нас два супербаяністи на Дрогобиччині: це якраз мій вчитель Мирослав Дрімалик і музикант від Бога – Толя Глущенко.

Коротше: з Дрімаликом я за два роки закінчив програму музичної школи. Навіть грав програму музучилища. А так, як учитель грав по «кабаках», то всю ту саму програму давав нам – учням. Це мені дуже пригодилося. Коли після закінчення школи не попав у Дрогобицький педінститут, то в 16 з чимось років опинився у ресторані «Україна». А там став відчутним вплив старих музикантів. Наприклад, Івана Степановича Січки – дуже класного скрипаля. Він грав на скрипці, я на акордеоні, Ілля Вексельберг (родич відомого російського мільярдера з таким же прізвищем, що походив з Дрогобича) «стукав» на ударниках. Між іншим, надзвичайно цікаво було грати з ними. Але крім цього після школи я ще працював на Дрогобицькому нафтопереробному заводі.

– Ким цікаво, якщо не секрет? Бо мені спадають на пам'ять слова з пісні: «А з музики, як і з маляра, не буде доброго господаря...»

– Не кепкуй над старшими (*підвищує голос – примітка автора*). Учнем слюсаря прийняли. Тому що, не поступивши в інститут, якби не працював, то посадили б за дармоїдство. Мене «запхали» в механічний цех учнем слюсаря. І відразу ж там почав брати участь у художній самодіяльності. Акомпанував танцювальному колективу. А ще «нафтопереробка» мала

«сильнейший» джаз-оркестр. Як і класного розписувача нот – керівника оркестру Ореста Яцківа. Тішуся, що мав нагоду грати під його керівництвом.

Словом, поробив десь півроку і влаштувався у ресторан «Дрогобич». А в травні мене забирають в армію. Потрапляю в Харківську «учебку» протиповітряної оборони. Три місяці ходив через день у караул. Курсанти вчилися, а я стояв «на тумбочці», або мив посуду.

– **За «зразкову» поведінку, напевно?**

– Не «підколюй». Фізично був витривалим, тому що в школі почав займатися атлетизмом. В одній з молодіжних газет того часу ми прочитали про уроки культуризму Шварценегера. Це нам так сподобалося, що почали «качатися». Крім цього ще й кроси класно бігав. Тобто був непоганим спортсменом.

– **Воно і видно. Ще внуки-двійнята не успіли народитися, а ти вже почав до гирі їх привчати. Хіба ті бідні дітваки, ще не навчившись ходити, вже мають «железо» тягати?..**

– Здоровіші будуть. Потім подякують. А тобі б тоже не завадило зайнятися спортом, а то он який живіт наїв...

– **Ну-ну, помаліше на поворотах, Петровичу. Поділися, чим після армії займався.**

– Повернувся у рідний Дрогобич. Приходжу в ресторан «Україна», куди після мого відходу у військо прийшов працювати Міша Мацялко (згодом керівник відомого гурту «Соколи» – **примітка автора**). Він був барабанщиком. До того ж там грали зовсім не ті, з ким я починав. Побачивши, що місце зайняте, спробував поступити в інститут. З другої спроби це вдалося. Почалося навчання. Батьки, хоч і не мали великих статків (тато – швець, мама – домогосподиня), допомагали чим могли. І якби не їхня допомога, то навряд чи б я в люди вибився. Словом, поступив і пішов відразу працювати. Цього разу в ресторан «Карпати» у Бориславі. Далі – в готель «Дрогобич». Крім цього грав на весіллях. Знову ж таки: зі старими музикантами.

Був такий пан Вельгуш, котрий 25 років у Сибіру відбув. Ми його кликали «дядя Міша». Знав ще польський репертуар.

Класно «вишивав» на барабанах. Тобто Дрогобиччина мала плеяду старих музикантів, які навчилися грати в Сибіру. І якраз першу інформацію про тюрми колишнього Радянського Союзу я почерпнув від них. Вони розказували як «кубікували» ліс, як там убивали людей. Але, ясна річ, і грали суперово. Пан Іван Січка не лише витинав на скрипці, а ще й успівав кричати до мене: «Славцю! Мі, ля, мі, сі!» Іншими словами: гармонію мені підказував. Ось такі були чудо-самоуки. І ті «шабашівки»-польки, – то все ішло від них.

Після того подався грати у військовий санаторій «Трускавець» – центровий серед подібного типу. Там об'єднали два зали, і публіка збиралася дуже цікава. Той період був досить таки насичений. Виходило: п'ять днів – санаторій, а в суботу та неділю – весілля. Що тоді ще мені подобалося, так це поправини в понеділок.

На третьому курсі оженився. З майбутньою дружиною познайомилися в бориславському ресторані «Карпати».

– Стоп. А зараз пропоную відволіктися на мить від твоєї творчої біографії і кинути погляд на ту близьку тобі людину, про яку ти тільки-но мовив. Ти згоден, що без її безпосередньої участі твої успіхи не були б такими значущими?

– І то не лише творчі, а все моє життя, очевидно, покотилося б іншим руслом. Тобто Нусина присутність не лише надихає, але дає відчуття сімейного щастя та затишку.

– Проте я знаю про ще одну її цікаву особливість, якою не похвалиться, мабуть, жодна інша наша заробітчанка. Веду мову про те, що Нуся прибирає помешкання іспанської художниці Крістіни Бергольо, яка, у свою чергу, також має неабияку особливість. В іспанському варіанті її ім'я та прізвище пишуться таким чином: Cristina BERGOGLIO.

– Так-так. Мені не тяжко допетрати, до чого ти гнеш.

– Тепер ти мене не перебивай, маестро. У теперішнього Святішого Отця Франциска в світському житті були такі ініціали: Jorge Mario BERGOGLIO. Славку, це просто співпадіння?

– Точно не відомо. Крістіна їздила в Аргентину, де шукала свої родинні корені, котрі, як виявляється, беруть початок в Італії (*це також співпадає з біографією Папи – примітка автора*). Але ще мало що розкопала. Можливо, якісь родинні узи поміж нею і Понтифіком існують. Хоч це і не так важливо, як на мою думку.

Важливіше, що Крістіна дуже добра душа, і Гануся радо працює в неї. А ще в її господині неабиякий талант художниці. Вона вже провела не одну виставку, видала кілька книг, що яскраво ілюструють її творчість. Одне слово, з нею не лише прекрасно спілкуватися, але й хочеться все робити на совість.

– А зараз повернімося до твого життєвого шляху. Як склалася доля після закінчення вузу?

– Коли грав на четвертому курсі в санаторії «Трускавець», відкрили якраз Трускавецьку СШ №2. Прийшов туди, а там директором Ящук – старий фронтовик і дуже цікава людина. До того ж хороший шахіст, хоч і казали, що він з колишніх кагебістів. Тоді я дав пару уроків, і він сказав, що підходжу йому. Так і залишився.

Додам, що зі мною на музпеді вчилися цікаві особистості. Марія Шалайкевич, яка добре відома по гурту «Соколи». Іван Мацялко курсом нижче вчився. Оксана Білозір бігала коридорами, поки її Ігор не забрав.

– Перепрошую, а про регента нашого церковного хору в мадридській парохії Благовіщення Галину Лях чому мовчиш?

– Так-так. Вчилися на одному курсі. Вона, правда, тоді була Галина Знак – чемна дрогобицька панянка. У нас був спільний диригент – Масний.

Нелегко доводилося на початках у школі. У кращі часи в цьому навчальному закладі навчалось 2 тисячі 300 учнів. Майже 200 вчителів. До мене там існував хор, який вів директор музичної школи Журавський. Відповідно, я – молодий, почував себе як «не приший кобилі хвіст». Людина ж працює, її не виженеш. Але ми тоді добре розійшлися, і я зайняв його місце.

Наступний епізод мого життя пов'язаний з «Трускавчанкою» – відомим далеко за межами Львівщини ансамблем піс-

ні й танцю. Тоді директорував у палаці культури заслужений працівник культури України, дуже хороший організатор Євген Чичула. Цікавим був також і такий «кадр», як Роман Касперський. Скрипаль, котрий грав у «Соколах». Вважаю його одним із найкращих, яких мені доводиться чути. Зараз ми з ним активно спілкуємося, оскільки він мешкає в Трускавці. Власне, Чичула і запропонував зробити молодшу групу колективу – «Трускавчаночку». Отож на базі школи створили два хори з учнів молодших і старших класів, а також три танцювальні групи. Незабаром ми взяли участь у дуже відомому на той час телефестивалі «Сонячні кларнети».

Ще одним спогадом про цікавий випадок мушу поділитися. Готуємо шкільний випускний бал. За традицією всі школи збираються в Трускавці на центральній площі. І ось нас повідомляють, що участь у цих урочистостях візьме Народна артистка України Ніна Матвієнко, яка на той час відпочивала на курорті. Візьме то й візьме. Але потім дзвінок до школи і просять, щоб саме я підіграв співачці на «клавіші». Буквально пару репетицій, і вона співає під мій музичний супровід свою знамениту «Ой, летіли дикі гуси». Таке не забути...

– Завершуючи шкільну тему, дозволь поцікавитися твоїми учнями. Чи маєш таких, ким би можна було якщо не гордитися, то бодай тішитися?

– А як же. Хоча би для прикладу Віктор Винник – лідер доволі популярної сьогодні рок-групи із жіночою назвою «Мері». Його я навчав музики та співів з першого по сьомий клас.

Кілька добрих слів скажу і про Яринку Петрів (*у заміжжі Лучок – примітка автора*), яку несподівано здивав у іспанській столиці. Вона не входила в коло моїх улюбленців, але, безперечно, була файною дитиною. Приємно було побачити її активною в житті нашої української парохії, взяти спільну участь у вечорі пам'яті патріарха Йосифа Сліпого та нових блаженномучеників УГКЦ, як і почути від неї вдячні слова на свою адресу.

А ще головний хормейстер Львівського національного академічного театру опери та балету ім. С.Крушельницької – лау-

реат всеукраїнського конкурсу Василь Коваль. Він, до речі, «за сумісництвом» є рідним братом моєї жінки. Ось пару днів тому телефонує і вкотре дякує за те, що я допоміг йому зіп'ятися на ноги. Ясна річ, має на увазі свою музичну діяльність. Я ж укотре йому нагадую, щоб не переоцінював мою участь. Хоча, не кривлячи душою, приємно...

– Петровичу, ти мені розповідав раніше, що тебе покидало світами. Ну ж бо, згадай Сахалін, Вірменію, Італію. Чому ти там обертався?

– Я не сказав, що мені дали в Трускавці квартиру в ті часи. А це також треба відмітити. Для молодих спеціалістів це було важливо. Хай наша нинішня влада таке зробить... Народилося двоє дітей. Я і далі працював у школі. Був секретарем комсомольської організації один час, головою профспілки. Тобто здобув певний авторитет. Здається, все нормально. Але почалася криза, а діти попідростали. Треба було забезпечити родину. Мій брат служив біля Єревана, в місті Нургехі. Я їздив туди. Почав займатися «великим» бізнесом: торгував сорочками, килимами. Не раз потрапляв у халепи.

А потім поїхав на Сахалін. Брат Зеник, військовий медик, потрапив служити у Хабаровський край, а потім на острів. Якось він дзвонить: «Тут у нас нерест, приїжджай!» А ми ж поняття зеленого не мали, що то таке. Привалюємо. Він жив у воєнному містечку в Южносахалінську. Словом, перший раз побачив як нереститься червона риба. Почали заготовляти ікру. Мені вистачало чотири ящики, щоб син вчився в медінституті. Микола спершу попав на платне відділення Дрогобицького сімейного медичного університету, а потім на другий курс Львівського медуніверситету, який і закінчив.

Де я ще був?..

– Ти згадував Італію.

– Ага. Туди спочатку поїхала дружина. Не приховую, що українська мафія допомогла їй знайти там місце. Їхніми послугами свого часу чимало наших скористалося. А за Нусею вже я подибав. Опинилися на самому півдні «чобітка», біля Сицилії.

місто Росарно. Там був здоровенний порт. І наші земляки також. Де нас тільки нема?..

Життя протікало досить цікаво. Містечко маленьке. Українці збиралися на центральній площі, як у Мадриді Алюче. А ті, хто був без роботи, гуртувався навпроти школи. Бригада, в якій я числився, не все мала працю в садах, що було основною сферою нашої діяльності. Обрізали дерева, збирали мандарини, ківі й т.п. Коротше: на тій точці ми брали в магазині кілька «картонок» (*пакети з вином – примітка автора*) і «квасили». А що залишалося робити?..

Пізніше ми з Нусею подалися в Рим. Там у той час було багато емігрантів. Приїжджаємо і йдемо на площу, де збираються наші. Посередині стоїть мерседес, а на ньому українська горілочка, закусточка і... один з моїх колишніх учнів. Шофер одного з «бусів» мав нас забрати, передати полякові, який вже на українському кордоні переадресував би у руки наших. Чому така складна операція? Та тому що документів не було.

Наближаємося до австрійського кордону, і поляк перед ним порушує правила. Карабінери забирають у нього права. Переглядають також наші паспорти. Таки доколюпуються: «Ага, порушники візового режиму!» Запроторюють нас у відповідне приміщення. Я ж довго не можу мовчати: «Якщо ви нас не випустите, то залишимося тут». І нас відпускають. Пробыли якихось чотири години. Під'їжджаємо до Австрії, а там уже чекає їхня поліція. Опа: ідіть сюди! Нас знову «садять». Через якийсь час викликають перекладача – якогось допотопного діда з часів війни. Хоча мені його послуги були «до лампочки», бо вчився у школі з поглибленим вивченням німецької мови. Наполягають: «За законом треба». Потім питають: «Чому поїхав в Італію?» Що там видумувати: «Не від солодкого життя на Україні». Наступне запитання: «Скільки заробляв?» Кажу: «Якихось нещасних 50 доларів». Один із запитуючих заявляє, що то нормально. Розумію, про що подумав, тому ошелешую його: «То не в день, а в місяць». Чухає потилицю, не доганяючи: «А як ти тоді жив?..»

Австріяки, потримавши нас трохи, завезли знову в Італію.

Там відразу почали фотографувати: спіймали ж нелегалів. Відбитки пальців взяли. І ми знову вертаємося... на південь «чобітка», – нехай його трясця бере. Їдемо нагло, не купуючи білетів. Провідники вимагають квитки. Ми ж ведемо свою пісеньку: мовляв, хотіли їхати в Україну, але нас не пустили. Наказували виходити. Ми так і робили, а потім знову сідали в поїзд. Так пересікли цілісіньку Італію.

Другий раз верталися вже через Римський аеропорт. А там знову митники... Вкотре доводиться повторювати: «Ми їдемо в Україну». Ще раз відбитки пальців беруть. І все таке інше згідно з процедурою...

Пізніше я довго не міг виїхати за кордон. Тому міняв паспорт на жінчине прізвище. І лиш так знову поїхав.

– А в Іспанію коли придибав?

– Ми, фактично, знову в Італію намірилися. Жінка приїхала додому, коли син закінчив інститут. Тоді знову рушили на «чобіток». Доїхали до Венеції, а звідти повернули в Іспанію. Вирішили гайнути до нашої трускавчанки Лесі Мелько. Тоді ж мій брат Зеник був у Португалії. І якщо б з Мадридом не вийшло, то подалися б до нього.

Приїжджаємо на автовокзал «Мендес Альваро». До Лесі не маємо за що подзвонити. Вимінюємо в якоїсь негрityанки два євро за матрешки. Дзвонимо до Лесі, і вона приїжджає з чоловіком. Це було в 2002 році. Відтоді «кантуємося» тут.

– Я б так не твердив про твоє перебування в країні фламенко. Ти – на видноті, здобув певний авторитет і повагу. Маєш роботу, хоч і не постійну. Тебе всі навперебій просять допомогти в організації концертів. Тепер ще й дітей наших в українській суботній школі музики навчаєш. Що ще хотіти?

– Може й ти правий. Але якби був сприятливіший клімат вдома, то не задумуючись, гайнув би туди. Там мої діти, внуки. Але наразі про це можна тільки мріяти. Поки не відійде банда від корита, доти ми почуватимемося там не в своїй тарілці. Хоча так все не буде. Вірю, що колись та й зміниться на краще. Дочекатися б лише.

– Тут з тобою погоджуюся, голубе. З цього приводу пригадується один мудрий єврей (хоча представники цього народу іншими навряд чи бувають), який над ліжком у спальні вивісив лозунг: «Усе так не буде. Буде...» А ось на місці трьох крапок кожен міг продовжити: чи то краще, чи гірше. Особисто я схиляюся до першого варіанту, тобто налаштований оптимістично. Але на відповідь, коли конкретно стане краще, відповісти не беруся. Проте це так собі – роздуми з приводу і без.

Натомість для широкого читацького загалу хочу повісти ще один цікавий епізод з твого життя, Петровичу. Не так уже й давно твоя донька Наталя народила двох хлопчиків-двійняток. Само-собой, цей випадок не є казна-якою дивиною. Цікаво те, що народжувати вона прилетіла до іспанської столиці спеціально. На цьому настоював твій зять: мовляв, в Іспанії медицина викликає більшу довіру, аніж в Україні. У цьому вони з дружиною мали нагоду пересвідчитися, коли в Києві з деякими проблемами з'явився на світ їхній «першачок» Сергійко. Тому зять ненав'язливо запитав у тестя й тещі, чи не змогли б вони взяти під свою опіку доньку, адже за попередніми прогнозами лікарів очікувалося двійко діточок. Хіба будь-хто з нас бажав би своїй дитині гіршого?..

Проте ще до пологів треба було залагодити деякі нюанси. Це ж не так просто: фіть-фіть – і прилітає з України до Мадрида «велике цабе» й, наче з корабля на бал, потрапляє до лікарні, щоб привести на світ маляток. Та кебета в тебе, Славку, працює – дай, Боже, кожному! Ще в серпні, за три місяці до пологів, Наталя з'явилася в Мадриді. Врахували те, що згідно з міжнародними нормативними актами, вагітній дозволяється завчасу подорожувати літаком. А що було далі?

– Прописав її в орендованій нами квартирі, що дозволило виробити медичну картку. Таким чином вдалося владнати найнеобхідніші організаційні моменти. Ото ж коли настав час «ікс», спровадив доньку до клінічного шпиталю «San Carlos»,

що в мікрорайоні Монклоа. Та ні сном, ні духом не міг скумекати, що доведеться бути присутнім при...самих пологах. Справа в тому, що Наталя, потрапивши до рук акушерів, відмовилася від анестезії. Іспанці, яким важко було догнупати, що вимагає від них пацієнтка «з-за паркана», не довго розмірковуючи, вирішили вдатися до моїх послуг. А що? Саме я, як ніхто інший, міг швиденько розтовкмачити, чого прагне донька. Ось так капризуля-доля піднесла мені роль перекладача при пологах рідної кровиночки.

І що ти думаєш? Я прийшов у легке замішання. Тобто холодок переляку прошурхотів по плечах. Здавалося б, маю твердий характер. Але відомо також, що вода найтвердіший камінь точить. Ні-ні, за іспанську мову не турбувався аніскілечки. Тут, як мовиться, все «чікі-чікі». А ось за роди та ще й у власної доньки... Власне, з іншого боку, подітиса було нікуди: назвався грибом, залазь до кошика. Проте, опанувавши себе, з покладеними на мене функціональними обов'язками впорався. Зрештою, як і наша донечка, котра, за висловом іспанців, «дала світло» (dar luz) двом хлопчикам – Допілкам №5 і №6. Такий облік я визначив для всіх своїх онучат.

Згідно з ним перший номер належить Миколаєві (не плутати з Миколою) – синові знову ж таки Миколи Ярославовича. №2 застовпила за собою Анна-Марія, що доводиться донькою тому ж Миколі. Третій за ліком – онук Сергійко, син доньки Наталі. Наступний член сімейства – Петро Миколайович. І нарешті двоє наймолодшеньких – двійнятка Захар і Макар Назаровичі.

– А ти останніх можеш розрізнити, бо дуже вони вже подібні?

– Візуально ще не дуже, але вже помічаю різницю в їхніх характерах. Якщо Захарко на диво спокійний і врівноважений, то Макарко – напрочуд вертлявий і енергійний.

Цікаво, що коштували мені мої двійнятка лишень п'ять пляшок доброго шампанського та пару пачок цукерків. Не годиться ж наші традиції порушувати. Додам, що напій скуштував медичний персонал середньої ланки. Натомість не торкнулися його лікарі, котрі приймали пологи.

– *Мушу констатувати, що ти ще легенько «відстрілявся», Петровичу. У наших пологових будинках розцінки на їхні послуги зашкалюють. Вміст гаманця спорожнів би суттєво. Тим паче, уявляєш собі, якщо б лікарі довідалися, що ти в поті чола загрибаєш шуфлями «сармак» за кордоном. Іспанці ж усе безкоштовно зробили.*

Урешті-решт, фінансові проблеми нашої вітчизняної сфери охорони здоров'я вже стали притчею во язицех. Тільки це – тема іншої розмови.

Бесіду вів Мар'ян КЛЕН.

ОЛЕКСАНДР ШАРІКОВ: «ОХ, І ПОКИДАЛО, ПОНОСИЛО МЕНЕ СВІТАМИ...»

Прошу знайомитися, любити та шанувати: мій кум – Олександр Кульків.

Хоча це, як багато хто з вас розуміє, жарт. Насправді ж він – Олександр Шаріков: москаль – москалем. І знову ж таки «підколюю», бо такого українця ще треба пошукати. Направду. Проте його патріотизм непоказний. Він присутній у глибині його душі, а не випинається на поверхню як у декого, хто горлає про нього з високих трибун, нап'яливши вишивані строї, а за душею – пустоцвіт...

Мабуть, років зо п'ять, як він повернувся в Ходорів, що на Львівщині, після десятка літ, проведених на заробітках спершу в Іспанії, а потім у Росії та Німеччині. Інтерв'ю, яке пропонується вашій увазі, записане у Мадриді в березні 2011 року, коли Сашко завершував свої справи в країні фламенко. Простіше кажучи: з огляду на економічну кризу в нього не стало роботи, тому й вирішив повертатися додому. І, як мені не прикро було, допомогти нічим йому не міг.

Попри деяку віддаленість у часі цей матеріал, як на мою думку, не втрачає інтересу. Зрештою, переконайтеся в цьому самі, перемістившись дещо у просторі та часі.

Наші життєві стежини переплелися вже давненько. Спершу ми стали родичами, адже він одружився з Любою Калинець. Згодом став хресним татом моєї молодшої доньки Зоря-

ни. А потім, по моїх таки стопах, приїхав на заробітки до країни Дон Кіхота. Відтоді ми перебуваємо майже поряд, навзаєм цікавимося справами, переживаємо один за одного. Хоча, знову ж, глянувши на нас, цього не скажеш. Упродовж деякого часу навіть мешкали в одній кімнаті, чому він не дуже був і радий. Причина ж у тому, що я наполегливо, наче дятел, «задовбував» його вимогами, аби він кидав курити та каву раз за разом дудлити наперемішку з сигаретами. Сашок доволі часто злився через це, проте від тієї поганої звички таки позбавився. А це, погодьтеся, вказує не неабияку силу волі мого родича.

Крім цього, з перших днів його перебування в країні кориди я ще й надокучливо залучав кума до концертного життя української громади. До речі, його гітара була першим музичним інструментом, який супроводжував наші спільні виступи не лише в Мадриді, але й у Валенсії (тут концертували ще й з нашим колегою-ходорів'янином Петром Андрушківим), Торрев'єсі, Оріуелі, Мурсії, Марбельї, Торремоліносі.

Про це наша добра знайома по заробітках львів'янка Аня Дудич на мотив пісні «Шарманка», яку виконує Микола Басков, написала вірш українською мовою. І тепер ми деколи співаємо пісню, яка називається «Гітара в Мадриді». Урешті-решт, ось слова цієї речі, яку ви також можете принагідно заспівати:

Заграла гітара, заплакала сумно,
Зронила зі струн тиху думу-печаль.
Заграла так ніжно, здалося, що струн тих
Торкнувся молодий синьоокий скрипаль.

Приспів:

Чи квітнуть сади черешневії,
Чи ніжать їх ночі травневії?
В Мадриді сумує гітара,
Сумує, ридає без пари.

Їй сниться ночами червона калина,
Грайливі світанки, грибові дощі.
І сниться їй рідна земля – Україна,
Мов спалах калини, той спомин душі.

Приспів:

Важко перелічити всі ті програми, в яких ми брали участь. Бувало й так, що Саша відмовлявся від участі в концерті: не завжди ж буває натхнення, бажання чи можливість. І все ж на мої «сльозливі» вмовляння, як правило, давав «добро». Хоча багато разів доводилося чути з його уст одну і ту ж фразу: «Все, це останній концерт, на якому граю. Літа вже не ті. Нехай молоді грають». І таких «останніх» концертів набралось чимало.

Мушу зауважити, що він не тільки класно грає на гітарі, але й непогано співає. А ще колись написав кілька пісень. Тобто є автором і музики, і слів. Ті його пісенні твори з величезним успіхом досі лунають зі сцени.

Не забуду також як у 2002 році Сашко спровокував мене до написання доволі «їжакуватого», тобто критичного матеріалу у віснику українців Іспанії «За іспанським часом» (виходила свого часу така газетка, яку швидше «бойовим листком» можна назвати). Власне, все почалося з того, що, приїхавши з дому, я, мало не плачучи, поділився з кумом невтішними враженнями від побаченого в рідному місті. А він, «визвірившись» на мене, що виливаю йому жалі, порадив виплеснути їх на газетні шпальта. Недовго роздумуючи, я так і вчинив. Тоді стаття «Невеличкі мініатюри з корчопільської натури» нароби-ла добрячого галасу в Ходорові, зачепивши за «живе» декого з керівництва. У той час на власній шкірі довелося відчувати, що означає потрапити в немилість до владоможців. Якщо б ішлося лише про мене одного, то нехай. Але ж погрози пролунали і в бік моїх найближчих родичів. Переживанням не було меж, тому вони, не надто церемонячись, висловили мені в очі все, що накопало в них у ту мить. Звелось це, образно кажучи, до наступного: «Ти – такий-сякий, приїхав і поїхав, а нам тут жити, працювати. Скаламутив воду в криниці, яку нам пити. Краще б не писав і не приїжджав...» І так далі, і тому подібне. Словом, рідні не стали на мій бік, що не могло не завдати прикрощів. Я ж не «стальний»!..

І все ж я не затаїв ані крихти образи на Сашка за те, що він фактично кинув мене під «танк». Навпаки, вдячний йому за те, що спонукав мене до написання цього матеріалу. В кінці

кінців, колись, можливо, й опишу колізії, які супроводжували цю історію.

Згадую цей момент ще й з тієї okazji, що вже пізніше, коли Саша також повертався з дому, то я не відступав ані на крок, прохаючи поділитися думками від побаченого. А поміж тим у мого кума – доволі непросте життя. Про деякі його перипетії він інколи та й оповідав. Але в мене завжди виникало бажання записати його одкровення не кавалками, а якнайповніше. Врешті-решт мій задум здійснився. А щоб заінтригувати вас, шановні брати-заробітчани, почну нашу бесіду з такого підзаголовка:

ОЛЕКСАНДР ШАРИКОВ ПРО НЕСПОДІВАНІ ЗИГЗАГИ ДОЛІ,
МУЗИКУ, СПОРТ Й ІНШЕ

– *Розпочнімо з біографічних даних. Коли і де народився?*

– 25 липня 1955 року. Місто Сарни Рівненської області.

– *Яким же чином занесло до Ходорова?*

– Мама взагалі-то мешкала в Ходорові, але в той час якраз поїхала у відпустку в до своєї рідної сестри в Сарни.

– *А потім усі наступні твої роки минали в нашому містечку?*

– Ні. Був ще Казахстан, де тато з мамою піднімали цілину.

– *Туди вони поїхали за комсомольською путівкою?*

– Не знаю. То колись було загальне «переселення народів». Давали вагон, вантажили меблі. І от приїхали туди, пожили рік, а може і менше. Мама повернулася назад. Але що сталося? Мій молодший брат Сергій помер там, проживши всього два роки. Мав кір, дизентерію – все на купу. Я добре пам'ятаю як будив його одного разу...

У Казахстані перший раз побачив машину, трактор. То видалися вони такими, як черепахи. Це було десь у чотири роки. Це також врзалося в пам'ять.

Верталися ми через Москву, де мені одна німкеня фактично врятувала життя. Мене ж також не обминула дизентерія. Так ось: та німка дала мені перепеченого волоського горіха. Я з'їв його, і хвороба відступила.

– *А після Казахстану куди?*

– До Ходорова. Там ще баба Феня Шарікова жила – татова мама.

– **Як Шарікови взагалі опинилися в Ходорові?**

– Вони з Волгограда. Але за Сталіна було загальне «переселення народів», вже згадуване мною.

– **А мамина родина звідкіля походить?**

– З Архангельської області. Фактично, мою бабцю, мамину маму, прислали до Ходорова за сталінського режиму.

– **До школи почимчикував у Ходорові?**

– Ні. Мама переїхала жити до старшої сестри в Здолбунів біля Рівного. Перших два класи провів у інтернаті міста Остріг. Почав третій, але мене забрали, бо батьки подалися в село Чапаєво Донецької області. Тато закладав за «комір», тож мама повернулася зі мною до Ходорова. Там я пішов у п'ятий клас «першої» школи.

– **Знаю, що там ти захопився спортом.**

– Так. У нашому будинку біля залізничного вокзалу все й почалося. Зробили і поставили в підвір'ї баскетбольні щити, стовпчики для волейболу. Тоді наш двір був чи не найспортивнішим у місті. Всі приходили до нас пограти в баскетбол, волейбол.

– **А музика? Казали, що в тебе в квартирі виставка гітар була.**

– Якось мій сусід Юра Воробйов приїхав з Одеси, де навчився трьох акордів на гітарі. Ну, і почав нам показувати. Зацікавився, навчився «бумкати» і пішов грати на танці в клуб.

– **Коли закінчується навчання в школі, перед кожним з нас постає питання куди податися.**

– Я закінчив школу в 15 років. А на роботу не беруть. Та все ж пощастило потрапити на цукровий комбінат за сприяння сусідки, заступника директора Катерини Василівни Грищенко. І я почав ящики збивати. А в 1971 році поступив у Львівське залізничне училище на вулиці Снопківській. Через рік здобув фах помічника машиніста електровоза. Після цього скерували на роботу в Чоп. У 1974 році пішов служити в армію, після якої знову приїхав до Чопа. Але оскільки впав зір, то змушений був

розпрощатися з залізницею.

Повернувся до Ходорова, де працював спершу на цукрокомбінаті, а потім на заводі «Поліграфмаш». Згодом відбулася «рокіровка», тобто повернення на цукроварню.

– Приблизно у ті ж часи ти у вокально-інструментальному ансамблі почав грати.

– Саме так. Тоді зібралася у нас команда з чотирьох осіб. Назву їй придумали «ВІМС» за першими буквами імен. Грали в міському будинку культури, потім цукров'янському. Приблизно в той час я ще поступив на заочне відділення Самбірського культурно-освітнього училища. Міг стати диригентом хорового колективу, але мене не тягнуло до цього.

– Тим не менше, гітару ще й досі не залишаєш.

– Дійсно. Хоча у свій час мене вабили два напрямки: спорт і музика. Тому довго не знав куди поткнутися. Ну, але так вийшло, що музика супроводжує мене довше. Спорт скоріше закинув – літа вже не ті.

– Що ти маєш на увазі під заняттями спортом?

– Ну, я ж їздив на обласні змагання з велоспорту. Одного разу навіть був на республіканських.

– Тепер настав час про Іспанію побалакати. Як з'явилася вона на твоєму горизонті? Хоча я здогадуюся.

– Дякуючи кумові, тобто тобі, контра (так Саша «ніжно» називає не тільки мене, але й інших, коли трохи злиться – **примітка автора**). Ти, коли підкинув думку поїхати в Іспанію, то в мене не було ні закордонного паспорта, ні бажання, ні роботи. Цукроварня майже припинилася, хоча я ще рахувався в ливарному цеху. Але справа в тім, що гроші не платили вже років два чи три. За сумісництвом ще взяли в музичну школу викладати гру на гітарі. То, по-моєму, йшов 2000-ий рік. Бо в травні 2001-го подався в Іспанію.

– Перший раз, коли я приїхав додому, то твоя теща почала питати чи не взяв би тебе до себе. Не гарантував нічого, бо тоді ще не так легко було з роботою. Але пообіцяв допомогти чим зможу. Проте трапився смішний казус. Андрій Тростинський і Славко Максимів також зібралися до

мене їхати тоді. Домовлялися, що з ними вирушиш і ти. Але мені чомусь це зовсім вискочило з голови.

– Я ще не мав паспорта, тому не міг їхати. А вони якраз зробили. Якось я побачив Андрія зі Славком. Вони кажуть: «Ми збираємося їхати». Вже пізніше довідався, що вони в Іспанії.

– Але тоді я таки забув про твій приїзд. І все ж ти приїхав у десятих числах травня.

– Так. 9-го виїхав, а 12-го приїхав. Висадили мене в аеропорту. І з першої години дня, не знаючи мови, чекав на кума. Подзвонити не міг, бо не знав як набрати номер. Десять міль (*тисяч песет на тодішні іспанські гроші – примітка автора*) мав, але треба було карточку купити. А ніхто ж мене не розумів. Ні поліцаї, ні обслуга в аеропорту, до якої звертався. Потім одна англічанка нагодилася, бо почув англійську мову. То я підійшов: два чи три слова по-англійськи белькнув. Вона попросила зачекати, бо проводжала когось. Повернулася, знайшла мене, купила карточку, набрала номер. Спочатку почув гудки, а потім голос кума. Відтоді повеселішав. І так чекав аж до сьомої вечера, коли кум приїхали і забрали мене (*сміється – примітка автора*).

Стоп, бо ще одне забув про дорогу в Іспанію розказати. Коли в бусі їхали, то десь за 150 кілометрів до Мадрида нас перестрів рекет. Сказали звертати. Добре, що їхали з молдавською бригадою. Шофер Гріша пошепки мовив: «Гроші всі поховайте. Буду я з ними говорити». Ну, і заходить один «артист», і питає: «Ви чому такі невеселі?» Наш шофер до нього: «Пішли поговоримо». Після того, як вони перебазарили, той зайшов і каже: «Ну, добре, дайте хоч якісь касети з фільмами подивитися». І на тім обійшлося.

Як тільки приїхав, то поселився в Мостолесі в Люди Тімашкової (*нашої ходорів'янки – примітка автора*). В суботу поселився, в неділю поляк знайшов роботу, а в понеділок я вже працював. У поляка проробив майже місяць. Потім мене спихнули до Доріс – німкені, така бабуля, в якій пробув рік. Вона намагалася зробити «папери» (*документи на проживання та працю – примітка автора*), але так і не змогла. Пізніше

я до неї ще не раз приїжджав на «чапуси» (*калимну роботу – примітка автора*).

– Зрештою, вона потім тебе до себе в Німеччину запросила. Тобто пригодилося бабуся Доріс. Після неї ти, здається, через Славка Драгана попав на старшого вже за віком іспанця, якого кликав «дєдом».

– Так, саме Славко познайомив мене з Вісенте Гарсія. Проробив у нього рік спочатку без паперів, а потім ще рік з ними. Коли ж він досяг пенсійного віку, то каже: «Алехандро, я буду закривати фірму. Якщо хочеш, набирай собі офіціалів (*майстрів – примітка автора*), будеш ними керувати». Це для того, щоб фірма залишалася. Але я не захотів, бо без поняття в тих справах. Працювати буду, а керувати – не моє це...

Дєд, коли закривав фірму, попросив, щоб я приїхав і переговорив з його колегою Томасом Матеосом. Після цього я почав працювати ливарником по бронзі. Ми виливали все для цвинтаря: розп'яття, хрести, Матір Божу. Відробив там рівно рік, поки зі мною не стався той злощасний випадок, про який тобі відомо.

– Як трапилося, що ти не вберіг око? Знаєш: мене совість мучить, адже якби не твій приїзд сюди за моїм сприянням, то нічого б і не сталося.

– Перестань. Ти при чому тут? То був останній день травня, по-моєму. Ми якраз помінялися. А в черпака для розливу бронзи відлетіла ручка, яка весь час відлітала. І дєд каже: «Прироби швиденько». Я й пішов виконувати доручення. Зробив насічку на дроті, забив ручку. Як на зло, черпак вискочив з рук і упав на землю. І за той час вистиг. А зимне і мокре – речі несумісні. Бронза взагалі не любить води. Я потримав трохи той черпак над горном. І знаю, що не можна пхати, але помаленьку все одно пхаю. Думаю, що за той час прогріється. Треба було покласти і не спішити. Бо спішка потрібна коли? Правильно: при ловлі бліх. Опускаю, аж тут – постріл. Бачу: дві «кулі» летять якраз у праве око. Вспів закрити його, а все одно не вберіг. Загнуло вії всередину, спалило пів лица, нанісши «татуювання». Ну, його мені за дві години зняли, поздирали, позішкрябували –

все нормально. А з оком довелося поїздити до лікарів.

Вийшло так, що міг би сидіти на лікарняному цілий рік. І може би потім дали пенсію інвалідну. Але якраз тоді почалася в Іспанії криза. «Мутуа» (фірма, що страхує випадки, пов'язані зі шкодою для здоров'я – **примітка автора**) почала платити не 100 процентів, а 50. Мені того вистачало, а ось для сім'ї, щоб вислати, – ніяк. І я вирішив знову йти на роботу. Попросив аби мені закрили лікарняне, і поїхав до шефа. Хотів уже перевдягатися в спецовку, а він каже: «Не спіши, Алехандро. Зараз криза, тому всіх звільняю». Ну, я і лишився з нічим.

– Компенсацію тобі ж якусь виплатили.

– Одноразову компенсацію дали – шість тисяч євро. Здав також «папери», щоб зробили пенсію. Але в міністерстві праці її чомусь заблокували. Дали четверту категорію, а вона – нео-плачувана.

– На праве око взагалі не бачиш?

– Чому? Мутно, але бачу. Лікарка сказала: «Ти ніколи не будеш бачити як колись». Так воно і є.

– А як ставились до тебе лікарі?

– Дуже добре. Лікарка, що від початку вела мене, завжди давала мазі та каплі.

– Я до чого веду? Ми з тобою колись говорили: якби таке сталося у нас вдома, то не знати, що було б. А скільки грошей довелося б витратити? А тут тебе лікували безкоштовно?

– Так. Після того я кілька разів їздив до тієї лікарки, то лише цукерки завіз. Вона ще спитала, що мені треба. Надавала повно мазів.

– Ще один випадок пригадую собі. Пам'ятаєш, як ми вирішили твою проблему з вухом?

– То в мене був хронічний катар лівого середнього вуха. Ще віддавна.

– Хіба воно не лікується?

– Лікується, але весь час прогресує, коли зміна погоди. Власне, коли приїхав в Іспанію, то вплинула акліматизація. До того ж проявилася інша тенденція: вода тут зовсім інша. Поча-

ли псуватися зуби, вилітати. А вухо потекло. Ти, якщо не забув, допоміг знайти нашу українську докторку, яка мені допомогла.

– То мій далекий родич, нині покійний хірург Юрко Прокопів з Ходорова посприяв, порекомендувавши добру спеціалістку. Здається, називалася Леся. Потім у Червоному Хресті працювала, поки не зникла з поля зору.

– Власне, вона спеціальний апарат мала – «пістолет» з екранчиком, тобто відеокамера з підсвіткою, через яку могла все бачити. Відразу ж написала, які ліки потрібні. Я купив, покапав три дні – й забув про вухо.

– І та хвороба цілковито минула?

– Дотепер проблем не виникало.

– Ясна річ, що не можемо обійти стороною ще одне твоє захоплення. Відколи ти полюбив рибну ловлю?

– З дитинства. Але останнім часом більше захоплює зимова рибалка. Азарт узимку більший. Ходиш по воді, фактично. Торік якраз вдома попав на останній лід. Сильний був кльов.

– Якої ваги найбільшу рибину вдалося спіймати за всю свою рибацьку практику?

– Якось потягнув у нас в озерці на «Троянді» (мікрорайон у Ходорові – **примітка автора**) карпа. То лише пів головки влізло у відро. Решту через руль перегнув, а хвіст тримав однією рукою. І думаю: їхати, чи ні? Бо, не приведи, Господи, він тріпнеться, то впаду і поб'юся. Тому пхав ровер до самої хати. А там уже сусіди не дали пройти, витріщившись на рибищу. Кинув її на асфальт і піднявся на третій поверх. Жінка стоїть на балконі й спостерігає за двором. Питає: «Чому так багато людей зібралося?». Кажу: «Дивляться на твого карпа». Люба знову: «Якого мого карпа?» Відповідаю: «Того, що спіймав, але не можу донести, бо проходу не дають». Тим часом сусід притарабанив вагу на 10 кг. То ми карпа в кульок целофановий запхнули і почали поволі піднімати, щоб зачепити на вагу. Аж тут – раз, і вага розлетілася. Тоді хтось із сусідів приволік велику вагу, на яку поклали рибу. Щоправда, середина лежала на вазі, а голова і хвіст – на землі. Провівши процедуру зважування, побачили що карп має 10 кілограм 200 грамів. А так на

п'ять-сім кілограмів частенько ловив.

І тут, в Іспанії, таке саме. Останній раз недавно на річці в Алькалі зловив рибку кілограмів на п'ять. Зачепив за губу, підтягнув. Дивлюся, а гачок з губи зірвався і зачепився за ребро. Вхопив його за зябра і почав піднімати. А він тяжкий. Як почав теліпатися, то обірвав мені ніхоть. Торік у вересні ловив карасів кілограмових: то п'ять, то сім, то десять штук.

**– А тепер, Сашок, згадай той курйозний випадок, який трапився, коли ти мешкав ще в Мостолесі. І який я потім не раз використовував у концертах як «прокладку» між но-
мерами.**

– Во-во, контра, і мене не раз у фарбу вганяв. Але історія була цікава. З нами жив Павлуша, якого кликали «кумом», тобто як я тебе. Якось рано ми зібралися на рибалку. Проте ліцензії не мав ані я, ані він. Перед тим, як виходити, Павло каже: «Піду на двір і відразу вернуся». А я ж не знав, що він там заховав картонку вина, яку приготував ще звечора, а тепер видудлив. Повернувся, випив гарячого чаю, після чого його розвезло. Ідемо до залізничної станції, а його вже хитає. Я дав йому шнурок з гачком довжиною три метри. Без поплавків, без нічого – просто шпагат з петлею на кінці, щоб намотав на руку. На вокзалі Аточа розбудив його, бо мали пересідати на іншу лінію. Павлуша ж лика не в'яже, і я ніяк не можу його підняти. Кілька разів хляпнув по лиці, аж люди почали озиратися. То довелося лишити його в спокої. Подумав: та їдь куди забагнеться, коли ж проспишся, то приїдеш.

І що потім? Приїжджаю ввечері, просидівши цілісінький день на річці в Алькалі. Ніякого кльову. Вже й стемніло, заки доїхав. Заходжу, а всі сміються і питають: «Як рибалка?» Кажу, що ніяк. А вони: «Ну, то подивіться в умивальник». Я до нього, а там сім коропчуків різних розмірів. Ось це був цирк!

Питаюся потім Павлушу: «Де ж ти їх наловив?» Він і каже: «Я на Гетафе вийшов біля ставків з фонтанами. Прив'язав до руки той шнурок, шкірку хліба насилив, закинув. Як тут щось за руку – тріп. Я – до себе. І все в корчі віднесу та й кину».

А я, сердешний, кльову не видів. Та ще й поліцаї приїхали. Подивилися, але нічого не сказали. Цього разу пронесло, бо ж ліцензії то не мав. А може стражі порядку нормальні попалися.

– На тих самих ставках у Гетафе ми з тобою колись під зливою два величеньких карпи спіймали. Пам’ятаєш? Бо кілька разів я з тобою таки був на рибалці. Та все ж більше люблю «ловити» в тарілці. Пізніше тих двох коропчуків до Михайловських і Ухманів відвезли, а Іванка й Маруся файну уху з них зварили. Одначе, куме, настав час закінчувати нашу розмову. Надіюся, що вона була цікавою.

«Осанну» своєму кумові «співав» Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЯКІ ОСОБИ В ГОСТІ ДО НАС?!..

ОКСАНА БІЛОЗІР: «ЗВ'ЯЗОК З РІДНИМ КРАЄМ НЕ ПОВИНЕН ПЕРЕРИВАТИСЯ»

Гастролі в Іспанії народної артистки України, завідувачки кафедри естрадного співу Національного Університету культури та мистецтв, володарки почесного звання «Народний посол України», депутата Верховної Ради Оксани Білозір усе ж таки в лютому 2004 року відбулися. І це, незважаючи на вкрай несприятливі обставини, що передували концертам «україночки». Перед цим майже зірвано гастрольний тур «Воплів Відоплясова», а також не налаштували на позитивний вислід інші чинники. Але як би там не було, проте 4 лютого Оксані плескала «українська» Памплона, сьомого її співом насолоджувалася Валенсія. Наступного дня українські глядачі аплодували в Оріуелі, що поблизу Мурсії. Нарешті 9 лютого – апофеоз турне в Мадриді.

Ці виступи відомої співачки принесли, на правду, пречудові хвилини тріумфу українського духу на неблизькій іспанській землі. Після концерту Оксана Білозір люб'язно відповіла на наші запитання.

– Завершилися гастролі Піренейським півостровом. Починалися вони в Португалії, а останній концерт побачили наші краєни іспанської столиці. Які твої враження, Оксано?

– Дуже вразила реакція людей на наші концерти. Було добре видно, наскільки вони зіскупчилися за українською музикою, рідним словом далеко від своєї землі. На жаль, реалії життя є такими, що наш народ ще довго, за моїми прогнозами до 20 років, перебуватиме за межами України. Але ми повинні зробити все для того, аби його комунікація з отчим краєм, а відтак і культурою, не переривалася. І наш приїзд якраз і став першою ластівкою, яка повинна звести це до норми, навіть до традиції нашого життя за межами Вітчизни.

Якщо повернутися до моїх виступів, то можу їх охарактеризувати як фантастичні. Хоча в мене відбувся моральний зрив. Сам розумієш: сім концертів, які дуже важко витримати психологічно. Особливо перші дві пісні, коли виходжу на сцену і бачу, що люди плачуть. А я ж повинна тримати себе в руках. Одразу спливають всі людські болі й трагедії, які маскуються за так званим повсякденним побутом заробітчанського життя. Тому людська рана, що відкривається протягом кількох пісень, – настільки глибока, що перенести це надзвичайно складно. Думаю, що коли повернуся в Україну, мінімум тиждень буду просто мовчати. А коли питатимуть, скажу: «Не чіпайте мене, нехай все переболить, зарубцюється». І лише після цього буду давати інтерв'ю.

– У програмі твого перебування були не лише концертні виступи. Зокрема, ти зустрічалася з керівниками українських асоціацій Іспанії. Які висновки можна зробити?

– Наскільки зорієнтувалася: непочатий край роботи в організаційному плані. Помітно його вже тому, що люди з великою недовірою та скептицизмом віднеслися до нашого приїзду в цілому. Проте, коли пересвідчилися у безпідставності своїх сумнівів, це викликало несподіваний оптимістичний заряд. Скажу, що він вказує на обов'язкове об'єднання всіх українців Іспанії. Що, зрештою, я і задекларувала зі сцени.

Тому на будь-яких зустрічах намагалася переконати людей: не варто шукати кращого з-поміж себе, а шукати один одного. Сьогодні проблема номер один – в самоорганізації. Тобто потрібна одна цілісна та потужна структура, з якою контактуватиме як українська, так іспанська сторони. Тоді, як на мене, вирішуватимуться проблеми, можна буде вести розмову про такі поняття, як соціальний і фаховий захист. Під останнім розумію створення європейських незалежних українських профспілок. У цій ділянці – велика перспектива, хоча нині вона ще видається доволі примарною. Проте все залежить від тієї межі відліку, від якої мусимо відштовхнутися, – Федерації спілок українців Іспанії. Це моя особиста точка зору, проте я впевнена в її доцільності.

– Оксано, у Валенсії ти розповідала мені про свої попередні приїзди в Андалузію. З чим це пов'язано?

– Ось уже чотири роки триває моя співпраця саме з цією південною провінцією. Щоліта римо-католицький священник з Уельви Дієго Суарес спроваджує сто наших дітей-сиріт і дітей чорнобильців на узбережжя Атлантичного океану й опікується ними по-батьківськи. Два місяці вони проходять курс реабілітації й оздоровлення. Він також оплачує дорогу літаком туди і назад. Це – величезні кошти.

А я приїжджаю до нього десь у середині липня для того, щоби дати благодійний концерт для багатих іспанців, котрі, власне, фінансують цей проект. І, хоч таким чином, віддячую за їхню добру справу. Цей концерт має назву «Вечеря солідарності між Україною й Іспанією».

Додам, що хунта Андалузії удостоїла мене звання почесного громадянина. І я завжди наголошую під час зустрічей з ними, що сьогодні Іспанія подає руку допомоги моїй державі, але нехай вона буде певна, що коли прийде такий час, а від цього ніхто не застрахований, ми подамо дві українські руки Іспанії.

Розмовляла Калина МИРСЬКА.

ВЛАДИКА ГЛІБ ЛОНЧИНА: «ДЕ Б МИ НЕ БУЛИ, ЗАЛИШАЙМОСЬ УКРАЇНЦЯМИ!»

Уперше я познайомився з ним у Львові, коли працював у 1990-х роках в архієпархіальному часописі «Мета» на Святоюрській горі. Тоді ще ієромонах (священник-монах), а тепер єпископ Гліб Лончина своєю виваженістю, доброзичливістю, інтелігентністю навівав особливий настрій на всіх, хто його запізнав. Ті перші враження не змінилися у мене й тоді, коли зустрівся з ним уже як апостольським візитатором для українців греко-католиків Іспанії, Італії та Ірландії.

Наприкінці квітня 2008 року владика Гліб уже вкотре побував у країні Дон Кіхота, аби провідати українські парохії, зустрітися з іспанським церковним керівництвом. Тоді мені вдалося поспілкуватися з ним востаннє на посаді, яку він обіймав.

Адже наприкінці цього ж таки року, згідно з декретом Папи Римського, його відкликали від попередніх обов'язків, дещо пізніше призначивши апостольським адміністратором для екзархату УГКЦ у Великобританії та апостольським візитатором для Ірландії.

Посмію стверджувати, що один із наймолодших ієрархів УГКЦ – особистість надзвичайно колоритна та цікава. В цьому, шановні читачі, можете пересвідчитись, прочитавши це інтерв'ю.

– Ваше преосвященство, ви не вперше на іспанських теренах. Чи можете порівняти попередні відвідини й теперішні? Які зміни впадають вам у вічі?

– За ці роки, що приїжджаю сюди, спостерігаю, що наші люди в Іспанії вже загосподарилися, якщо так можна висловитися. Маю на увазі те, що чимало наших заробітчан стабілізували своє становище, повилазили з боргів, привезли дітей, придбали помешкання, автомобілі, потихесеньку просуються по службовій драбинці й тому подібне.

– Чи можете сказати, що від цього не переривається зв'язок із Богом, з церквою?

– Думаю, що ні. Бо зустрічаюся, власне, з людьми, які приходять до храмів. Їх на богослуженнях є чимало. Навіть коли відвідаю провінційні парохії, то стаю свідком того, як наші вірні прагнуть згуртуватися навколо Господнього дому. Кому байдуже, той не йде. Хоча дехто твердить, що помолитися можна і вдома. Але не забувайте: саме спільна молитва в Божому храмі є нашим найвищим проявом відданості Всевишньому. А ті, що постійно вчащають до церкви, то вони живуть нею, цінують свій обряд. Бо хоч ми і католики, так як іспанці, але приналежність до візантійського обряду породжує відчуття володіння неоціненним багатством: своєю мовою, своєю молитвою, своїм співом.

– Багато українських громад, які компактно проживають по всій території Піренейського півострова, не мають священників, а отже, нема сили, яка б зорганізувала людей. Адже це вже dokonаний факт: там, де повнокров-

на парохія, там ведеться активне громадське життя. Чи порушуються питання збільшення кількості наших душпастирів?

– Це – одне з головних питань, якого торкаємося під час зустрічей з місцевими кардиналами та єпископами. Я постійно прошу їх, аби прийняли священників, які б могли духовно опікуватися нашими людьми.

Ось, наприклад, нещодавно зорганізувалася дуже гарна спільнота в Толедо. Її представники з власної ініціативи пішли до місцевого кардинала з проханням виділити їм храм. Коли я відвідав цього римо-католицького ієрарха, то побачив, на правду, з яким батьківським серцем ставиться він до нашого народу. І невдовзі для нашого вжитку було надано храм святого священномученика Кипріяна. А тепер попрохаємо, щоб наш священник знаходився там постійно, оскільки отець Богдан, що опікується цією парохією, приїжджає до Толедо двічі на місяць.

З огляду на цей аспект хочу звернутися до тих наших людей, котрі не мають змоги відвідувати українські парохії. Вкрай важливо, щоб вони не оминали іспанські храми, щоби бодай у неділю заходили помолитися в них. Але є ще й інший бік медалі. Треба, щоб вони самоорганізувалися, заявили про себе. Тоді знатимемо, кому треба надати допомогу.

– Не можу не навести дуже цікавий факт. Три іспанські священники духовно опікуються нашими вірними.

– Так. Хоча всі троє гордо називають себе каталонцями. Двоє з них: отці Йосиф Казанова та Мігель Амброз дуже добре розмовляють по-українськи. Третій – отець Жоан Солес вміє радше по-російськи. Але всі троє служать у нашому обряді. І це – унікальний випадок. Отець Йосиф, незважаючи на похилий вік, допомагає ще в Басрселоні отцю Гектору Зіммеру. Отець Мігель обслуговує нашу громаду в Пальма де Мальорці, а отець Жоан – в Жероні.

– Владико, а якою загалом є постава місцевої ієрархії щодо нас, українських заробітчаних?

– Іспанська Церква ставиться до нас з великим розумінням. Хоча ніколи раніше не стикалася зі слов'янським світом

так близько. Вони самі були великими місіонерами в Латинській Америці та деінде в світі. А тут вперше зустрілися зі східним християнством. І це для них, безперечно, стало відкриттям. Проте мушу сказати, що знаходжу і розуміння, і бажання до плідної співпраці. Більше того, вже навіть на рівні єпископської конференції, яка є найвищим їхнім керівним колегіальним органом, вони видали спеціальні вказівки щодо душпастирства католиків різних обрядів.

– *Ще не так давно іспанська преса та церковні структури жваво обговорювали питання одружених священників. Тоді на сторінках газети «LaRazon» видрукували інтерв'ю з нашим отцем Олександром Дорикевичем, який служить у Торрев'єсі, де разом з ним перебувають дружина та діти. Чи виникає тертя в цьому плані?*

– У цілому ситуація, що викликала спершу значний ажіотаж, заспокоїлася. Очевидно, що одружене священство є частиною нашої традиції. Одначе потрібно зрозуміти й іспанців. У них цієї традиції вже давно нема, хоча в сиву давнину була. Тому не думаю, що їхнє духовенство і вірні не знають, що в православних є одружений клир, а в протестантів одружені пастори. Та все ж вони відчують деяке упередження, а, можливо, я вжив би слово «дискомфорт», присутністю поруч одружених душпастирів. Хоча є дієцезії, де жодних проблем не виникає. Вважаю, що тут існує питання второпності. Якщо приїжджає наш священник з родиною, то йому треба поводитися дуже вважено, аби не привертати зайвої уваги. Бо є різні люди, які можуть використати це в негативному світі.

– *Окрім греко-католицьких, в Іспанії діють парохії Української православної церкви Київського патріархату (в даний час вони знаходяться під «крилом» Константинопольського патріарха), Російської православної церкви. Якось проблем на релігійному ґрунті не спостерігається?*

– Важливо, аби між усіма конфесіями панували злагода та любов. Єдине, чого б я не бажав, аби одні одних перетягували на свій бік. Кожний повинен пам'ятати до якої церкви він належить. Бо дуже часто чуємо: Бог – один, і це не грає жод-

ної ролі, до якої церкви ходиш. Однак така позиція помилкова. Згоден: Бог є один. Проте кожен з нас належить до конкретної конфесії. Саме в такий спосіб ми прославляємо Всевишнього, коли є вірними церкви, в якій народилися чи до якої прийшли. І це треба шанувати.

– А зараз дозвольте задати дещо каверзне питання. Часто-густо доводиться чути від людей невдоволення певними діями священника. Що ви можете сказати з цього приводу? І якими б мали бути шляхи до врегулювання суперечностей?

– Священники, як і єпископи врешті-решт, також люди. Тому і їм притаманні як позитивні, так і негативні риси. Очевидно, що поведінка духовного наставника повинна бути на висоті. Він має слугувати за взірць. Але як бути, коли цих вимог не дотримуються? Підходити до цього варто з християнської точки зору. І не лише щодо священнослужителів, але й до всіх інших. Як на мій погляд, не треба мати надто великих претензій до священника, а завжди потрібно дивитися, в першу чергу, на себе. Цим, однак, я не виправдовую чиюсь недобру поведінку. Хочу лише наголосити, що Христове Євангеліє зобов'язує кожного з розумінням ставитися одне до одного, молитися одне за одного.

І все ж, коли бачимо якісь негативні моменти, то не поспішаймо обмовляти людину, звинувачувати її у всіх смертних гріхах. Найкраще зустрітися зі священником віч-на-віч, висловити йому свої думки, сумніви, побажання. Але також треба вислухати, як він трактуватиме дану ситуацію. Іншими словами, зробити це в культурний і цивілізований спосіб, з любов'ю. Тільки таким чином можна дійти до порозуміння.

– З цього приводу ще одна заувага. Вважаю, що виконуючи душпастирські функції, священники мають право на свої особисті уподобання. Чимало з них є чудовими музикантами, співаками, художниками, спортсменами і т. п. Знаю, що в Львівській архієпархії проводиться футбольний турнір між духовенством. І в Стрийській душпастирі збираються у вільний час, щоб поганяти круглястого. Проте

нашими людьми, особливо старшого покоління, такі новації, зазвичай, не сприймаються. І це ще легко сказано. Особисто чув, як висловлювали своє «фе» жіночки в літах: «Як вони опустилися до такого, що копають (наголос на першому складі) м'яч?» Якими є ваші міркування, владико?

– Безсумнівно, священикам також потрібен час на якусь розвагу, на активний відпочинок. Нічого поганого в тому не вбачаю. Інша річ, коли йдеться про заходи, де представники духовенства можуть себе дискредитувати. Маю на увазі якісь гульбища, сумнівні дискотеки і так далі.

– Коли вже зайшла мова про таке, то якими є ваші особисті уподобання? Чому віддаєте перевагу у вільний час, якщо такий трапляється?

– Понад усе люблю класичну музику. Часто слухаю фортепіано, скрипку. Залюбки відвідую Київський та Львівський оперні театри.

– А чи маєте музичну освіту?

– Колись грав на фортепіано.

– Чи мали можливість під час реколекцій у Мадриді спілкуватися з людьми?

– Більше, звичайно, довелося сповідати. Але з деким встиг порозмовляти. Були й такі, що приходили за порадою. Бо життя на чужині не є легким. Іспанці ж у себе вдома, а наші країни лише приживаються. Цей процес для багатьох доволі болісний. І я розумію їхні труднощі. Мої батьки також були емігрантами і, приїхавши до Америки, починали з нуля.

– І на завершення розмови, що б ви побажали нашим заробітчанами?

– Найперше: зберігати й плекати свою віру. Віра – це найцінніший скарб, а хто її не має, той може тут пізнати. Знаю, що чимало людей не ходили до церкви в Україні. А тут, на чужині, будучи на самоті, вони пізнали віру в Господа. І переконалися, яка це важлива складова життя.

Не забувайте також рідні традиції, мову, відчуття приналежності до українського народу. Ясно, що всі виїхали не від добра. Але це не означає, що маємо право принижувати свій

народ, культуру. Ніхто не змінить того факту, що ми є українцями. Ними залишаймося, куди б не закинула нас доля. І це, повірте, – велике багатство. Бажаю, щоб ви не втратили себе, не забули, ким є.

Мар'ян КЛЕН.

ПАВЛО ГУНЬКА: «ЖИВУ ТАМ, КУДИ ПРОВАДИТЬ МЕНЕ МІЙ ГОЛОС»

2004-ий рік виявився для мене надзвичайно «урожайним» на цікаві зустрічі з яскравими особистостями. Безперечно, сприяла цьому моя семимісячна праця в якості редактора іспанського відділу часопису «Міст», який видавався для українців США, Канади, Португалії, Італії й Іспанії.

Якось мій приятель Ігор Вовчак, який час від часу, як вуличний музикант, співав біля Королівського оперного театру в Мадриді, розповів, що буквально нещодавно до нього підійшов величної статури мужчина і, відрекомендувавшись українцем, заявив, що виступає в цьому театрі. Він тоді уважно послухав українські пісні у виконанні Ігоря, підспівав йому «Стоїть гора високая», а наостанок ще й перекинувся кількома словами. Почувши оксамитовий голос незнайомця, Вовчак збагнув, що той не «вішає лапшу» про свої виступи на оперній сцені. Але ні імені, ні прізвища, ні контактних телефонів Ігор не запитував, викликавши в мене почуття жалю за тим, що «з гачка» зірвався такий цікавий об'єкт для інтерв'ю.

І все ж незнайомець нікуди від мене не втік. Бо зателефонував старійшина української громади в Іспанії пан Теодор Барабаш і повідомив, що матиме зустріч з ... Павлом Гунькою, який співає в опері Петра Чайковського «Пікова дама», постановка якої з успіхом іде в Мадриді. В такому випадку кажуть: на ловця і звір біжить. Я попросив пана Теодора, аби він, при нагоді, замовив кілька слів про український тижневик «Міст».

І буквально наступного дня ми вже розмовляли зі співаком в затишному кафе «El Cafe de la Opera» поблизу оперного театру на розі вулиць Аррієта й Санто Домінго. Звичайно, спершу годилося розпитати про українське коріння Павла.

– Скажу правду, ніколи раніше не чув про вас. Хоча про відомих українських оперних співаків децю знаю.

– Це й не дивно. Бо моє ім'я в Україні мало кому що говорить. Я ж народився в Англії.

– Але добре розмовляєте українською мовою.

– А як же інакше, коли українське коріння дається взнаки.

– То розкажіть про нього.

– Народився 7 квітня 1959 року в англійському місті Ковентрі. Батько родом з Тернопільської області. Є там таке село Мужилів біля Підгайців. Моя ж мати була англійкою. Вони обоє вже відійшли в потойбічний світ. Саме тато і навчив мене української мови. І те, що почуваю себе українцем, передалося від нього.

Ще змалечку почав цікавитися українським співом. Уперше заспівав у церкві, коли мав дев'ять років. Це почало подобатися чимраз дужче. Згодом мене взяв на науку наш священник – отець Володимир Дзьоба. Під його керівництвом почав осягати деякі ази дяківської справи. І так було до того часу, доки не взявся керувати українським молодечим хором «Верховина». Зваж, що мені тоді йшов усього-на-всього п'ятнадцятий рік.

– Це ж треба було в такі літа відвагу й уміння мати.

– Чого там кривити душею: талант який-не-який, певно, все-таки був. Хоча ще дуже мало знав про музику. Проте міг трішки співати, грати на піаніно. А ще на аматорському рівні диригував.

– Тобто професійної освіти не було?

– Ні. Закінчивши школу, пішов до Манчестера в університет вчити мови: французьку й іспанську. Два роки жив у Барселоні. Це для того, щоб краще пізнати іспанську літературу. Останню письмову роботу присвятив видатному поету Федеріко Гарсія Лорці. Вчився тоді в Барселонському університеті. Крім цього рік провів на півдні Франції в університеті міста Метц.

1982 року повернувся додому, на туманний Альбїон, не знаючи, що робити далі. Батько порадив піти до брата-адвоката. То ж і я почав осягати це ремесло. Згодом два роки віддавав адвокатській практиці. Але в 1988 році вирішив залишити цю професію.

– Довго ж ви шукали своє місце під сонцем. І що врешті-решт обрали?

– Якось, забрівши до консерваторії в Манчестері, почув думку відомих професорів про те, що володію надзвичайним голосом. Власне, тоді мені порадили не марнувати даремно часу, а серйозно вчитися співу. Тому й подався на півторарічні студії до консерваторії. Про що тепер зовсім не шкодую.

– Як відбувся ваш вихід на світову орбіту?

– Можливо, вперше мене запримітили в Римі, де в тому ж таки пам'ятному 1988-му співав у Базиліці святого Петра перед Папою Римським. Після цього був виступ у Лондоні в добре знаному «Альберт-холі». А в 1991 році підписав перший контракт на виступи в Швейцарії. Відтоді, фактично, розпочалася моя професійна кар'єра оперного співака. Саме в Швейцарії, де з дружиною пробув три з половиною роки, пізнав оперне мистецтво, зрозумів, які ролі мені підходять. Тоді почав отримувати контракти у цілому світі. Маю свій репертуар, а зараз співаю в Мадриді партію Томського в «Піковій дамі».

– Ця вистава іде в Іспанії по-російськи?

– Так. І цю мову довелося опановувати. Коли вперше почав співати, то відчувався український акцент. Тому намагався його позбутися. А взагалі володію сімома мовами. В моєму репертуарі є італійські, німецькі речі. Нещодавно в канадському Торонто співав Фауста. Багато тамтешніх українців приходили подивитися. Ось таке у мене гастрольне життя. Мешкаю там, де провадить мене мій голос. Тому щасливий, що поряд зі мною завжди дружина. Між іншим, хоч вона і народжена в Англії, але її батьки походять з України. Коли винаймаємо квартиру, то вона вміє створити справжній родинний затишок. Отож почуваю себе як вдома і не скучаю за ним. Маємо хату в Англії, але то є, ніби літня дача, бо шість місяців перебуваємо за межами туманного Альбіону.

– Тут, в Мадриді, ви співаєте пліч-о-пліч з Пласідо Домінго, Оленою Образцовою. Як почуваєте себе поряд з цими зірками оперної сцени?

– З ними дуже цікаво працювати. І якогось комплексу меншовартості перед ними нема. Проте і крім них є дуже ба-

гато здібних співаків. Для прикладу, мені імponує англійський тенор Інс Торі, який виконує ту ж саму партію Германа, що й Домінго. Але інтерпретує її по-своєму – цікаво і нестандартно. Співпраця з такими виконавцями не минає даремно. Бо від них береш для себе чимало повчального та корисного.

– А чи відомо їм, що у ваших жилах тече українська кров?

– Дехто знає. До слова, в кожній театральній програмці зазначено, що я є сином українця й англійки. Часто-густо після спектаклів люди цікавляться цим фактом.

– Павле, а яким є ваше творче кредо?

– Зазначу, що обрав цю професію не заради того, аби зробити собі ім'я, а щоби якнайкраще співати. Ставлю також за мету з'єднати спів із текстом. Мені подобається не тільки співати, але й грати роль. Тобто поєднати співочі та акторські здібності. Цікавлять характери, що розвиваються. Дуже часто вибираю ролі в маловідомих операх.

– А чи цікавитесь ще чимось крім оперного мистецтва?

– Два роки тому прийшов до думки, що було б занудно співати тільки в опері ще зо двадцять літ. Захотілося віддати данину шани своїм українським витокам. Але оскільки мені цікава передусім музика, то вирішив зробити проект саме у цій царині. Перш за все вивчив усі романси Кирила Стеценка. Хочу записати їх на компакт-диску, бо ніхто ще їх таким чином не задокументував. А далі візьмуся за спадщину Миколи Лисенка. Недавно в Торонто мав спільний з хором «Веснівка» концерт, складений з його творів. Підігравав мені один з найкращих акомпаніаторів Канади, який запитав, чому не чути таких гарних пісень. Отож я буду намагатися виводити їх на світову сцену.

Далі. Два з половиною роки тому в Англії зорганізувався дуже поважний хор під назвою «Булава». Я здійснюю загальне керівництво, а вони мають своїх диригентів, адміністраторів.

– Це чоловічий колектив?

– Так. Але вже приходять і жінки. Серед його учасників є лікарі, адвокати, бізнесмени, професори університету. Існує така англійська приказка: якщо хочете щось зробити, замовте особу

завантажену, а не того, хто нічого не робить. Хлопці, фактично, не мають вільного часу, але фанатично люблять українську пісню. І займаються з величезним бажанням. Зараз ми готуємо нашу другу програму. А перша називалась «Козаки». Створив її в співпраці з акторами Шекспірівського театру зі Стемфорда, неподалік від якого мешкаю. Два актори відтворювали сцени з «Тараса Бульби» Гоголя, а хористи виконували уривки із однойменної опери Лисенка. Мені ж випало співати партію Остапа.

Друга програма буде базуватися на поемі Байрона «Мазепа». Я відредагував її, заангажувавши сценічного директора з опери, а також світлотехніка та професійних піаністів. Отож вони будуть ставити напівтеатральне, напівконцертне дійство. Будемо співати також українські пісні. А на роль Мазепа запросили з України відомого актора Богдана Ступку. І хоча робота над програмою ще не завершена, але вже маємо запрошення до Канади. *(6 вересня 2008 року хор «Булава» дав один концерт у Мадриді, який мені з об'єктивних причин не вдалося побачити – примітка автора).*

Виношую також ідею створення композиції «Олекса Довбуш і Робін Гуд». Хочу поєднати цих двох осіб, бо їхні історії майже однакові. Маю на меті показати західному світові, що українці є дуже подібні до них, незважаючи на відмінні риси. Вважаю, що тоді ми станемо більш наближеними до Європи, куди Україні, безперечно, треба прямувати.

Є й інший проект, яким зайняті мої думки. Запросили мене створити оперний театр у Канаді. Там є дуже багаті люди, понад сто тисяч українців у самому Торонто. Будемо раз на рік ставити поважну річ. Перш за все опери, а також готувати симфонічні концерти.

– Вашим чудовим басом-баритоном насолоджуються в різних кутках світу. А ось чи виступали на українській оперній сцені?

– Ні. Запрошення в Україну ще не надходило. Проте така мрія жевріє. Я повинен заспівати в Києві. Хоча ситуація в даний момент не є «здоровою», але прийде час, і обов'язково там виступатиму.

А ось з відомими українськими співаками Степаном П'ятничком, Ларисою Шевченко, Віктором Луцюком, Оленою Прокіною бачимося частенько. Це – дуже цікаві й талановиті виконавці, яких у світі вже знають.

– А з приватними поїздками відвідували Україну?

– Тричі. Гостював у родини в Києві, Львові, Тернополі. Батьківський край надзвичайно сподобався мені. І дуже тішуся, що все поступово стає на ноги.

До глибини серця радів перемозі на конкурсі Євробачення української співачки Руслани. Знаєте, це приємно. Бо за кордоном вже починають бачити Україну як особну державу. Поволі все налагодиться. Може, за яких п'ятдесят років. Ті молоді люди, які народилися у вільній Україні, почнуть розбудову.

– Павле, ви два роки мешкали в Іспанії. Які враження залишилися?

– Іспанія змінилася. 15 років тому тут відбувся мій перший сольний виступ. Я співав в опері Берліоза, яку показували по телебаченні. А перед цим, як уже згадував, жив два роки в Барселоні. То було чотири роки після смерті Франко. І на іспанців «звалилася» демократія. Вони ж, бідолашні, не знали, що з нею робити. Тоді кожного дня відбувалися страйки. Люди не працювали, бо їм вільно було протестувати. Панував великий хаос.

Але за двадцять років настали грандіозні зміни. Іспанія органічно влилася в Європу. А Барселона? Це місто докорінно змінили Олімпійські ігри 1986 року. Коли бачу її, то бракує слів, щоб висловити захоплення.

– Може, й Україні невдовзі також «світить» влитися в Європейське співтовариство, як це зробили нещодавно інші?

– А чом би й ні? Пора і нам вже входити в Європу. І добре, що ми чогось досягаємо поволі. В спорті, наприклад. Ось недавно чемпіонат Європи з водних видів виграла тут, в Мадриді.

– Зараз багато людей повиїжджали з України на заробітки. І тут, біля оперного театру, ви зустріли нашого

земляка Ігоря Вовчака, який грає на баяні та співає. Які враження від цього?

– Дуже цікаво було побачити того хлопця. Я ішов на репетицію і почув, що хтось грає на баяні. Знаєте: то мене притягнуло. Подумав, що то може бути українець. Підійшов, а він починає співати «Стоїть гора високая». Долучаюся до нього, допомагаючи. Він глянув на мене, і, напевно, від здивування замовк. Бо не міг повірити, що хтось може таке зробити. Але потім продовжив спів, який і я підхопив. І то дуже приємно було для обидвох. Цікаво, що чимало перехожих аж роти від захоплення пороззявляли, бо відчули високий рівень виконання.

А щодо заробітків. Якби опинився у подібній ситуації, яка зараз в Україні, також би виїхав на Захід в пошуках роботи. Бо ж добре знаю, як ви живете. І таке буде тривати ще довго, заки вийдете на такий рівень життя, як на Заході. То для чого чекати? Звичайно, не можна позаздрити тим, хто нелегально приїхав сюди. Інша річ, легше тим, хто зумів отримати всі потрібні документи і працює для своєї родини. Але побачите, що кордони поступово відчинятимуться. І тоді нашим людям буде легше працювати.

Маю родичів, які працюють на заробітках в Австрії. Заробляють, їздять час від часу додому, можуть собі дати раду. Також я допомагав декому зі своїх рідних в Україні. Трактор їм купив, щоб легше було працювати в полі. І дуже тішуся, що західні країни не ставляться надто суворо до наших людей. Думаю, що Україна з часом досягне високого рівня. Тільки треба сказати тим людям, що зараз живуть, що вони не застануть кращих часів. Хоча з цим дуже важко миритися.

Вважаю, що самі українці ще не розуміють, яка суть вклада в слово «держава». Мало хто усвідомлює, що спочатку необхідно вкладати в неї, а вже потім брати. Справно платити податки, щоби міцно стати на ноги. Я ж бачу зворотнє. Хоча, в деякій мірі, розумію чому такий стан речей. Це – моя думка. Але то невдовзі зміниться.

Лук'ян МИРКА.

ЄВГЕН ЧОЛІЙ: «ВСЕВИШНІЙ ОБОВ'ЯЗКОВО ПОДОЛАЄ ТУ ПОЛІТИЧНУ Й ЕКОНОМІЧНУ КРИЗУ, ЯКУ МИ ПЕРЕЖИВАЄМО»

Недільною Службою Божою 19 вересня 2010 року ознаменувався початок нового церковного року в українській греко-католицькій парохії Благовіщення іспанської столиці. Оскільки празник Симеона Стовпника, який розпочинає відлік 14 вересня, припадав на будній день, то, відповідно, богослуження перенесли на неділю. Такою є специфіка життєдіяльності чи не всіх храмів за кордоном, до яких вчащають українські заробітчани.

Окрім старту церковного року цей недільний день виявився особливим для мадридських парафіян. Ще б пак, адже після відправи пролунав перший дзвоник для учнів суботньої релігійної школи, яка ось уже кілька років успішно діє при парафії. До того ж гостем вірян став Президент Світового Конгресу Українців Євген Чолій.

Наприкінці його перебування в парохії, фактично коли пан Євген вже покидав храм, мені «на ходу» вдалося взяти у нього коротеньке інтерв'ю. Але це стало, так би мовити, завершальним акордом, якому передували інші події, під час яких я мав нагоду поставити Президентові СКУ кілька запитань. Зрештою, про все за порядком.

Після богослуження, під час якого високий гість натхненно молився разом з усіма присутніми, в актовому парафіяльному залі відбулася його зустріч із представниками місцевого українства. Здійснюючи візитацію українських громад Європи, очільник СКУ перед приїздом до Мадрида побував у Греції й Італії. Отож неспроста на початку свого виступу згадав про перемовини у Римі з Апостольським візитатором для українців греко-католиків Італії та Іспанії владикою Діонізієм Ляховичем.

– *Наприкінці нашої розмови, – ділився враженнями пан Євген, – владика поцікавився чи буду присутнім на недільній Літургії. Я відповів, що обов'язково, але в ... Мадриді. І тоді він заявив, що на мене чекає надзвичайне богослуження, на якому буде дуже багато людей, яке супроводжуватиме чу-*

довий спів і неймовірна молитовна атмосфера. В достовірності слів єпископа маю добру нагоду переконатися. Мої враження важко передати словами. Зворушений до глибини душі. Повірте: можу порівнювати, адже виріс у священничій родині.

Своє спілкування з громадою Президент СКУ побудував з двох частин. У першій поінформував про діяльність очолюваної ним організації упродовж останнього року. А в другій – відповів на численні запитання, що хвилюють заробітчаний загаль.

Першим після інформативного блоку взяв слово член «Української громади Іспанії за права, честь і гідність українців» художник Олег Соломченко, котрий висловив величезне занепокоєння ситуацією в Україні з приводу неблаговидних діянь нової влади, очолюваної президентом Януковичем. Доволі розлогий його виступ завершився запитанням, а що ж робити далі...

– Чи їхати додому, брати вила й грати та йти під Верховну Раду? – поцікавився заробітчанин у пана Євгена.

– До таких екстремальних заходів я б не радив вдаватися, – наголосив доповідач. – Варто вжити всіх доступних толерантних методів впливу на нинішню владу. Скажімо, ми: ті, що живемо та працюємо за кордоном, повинні «тиснути» на уряди тих країн, де перебуваємо. Доносити до них достовірну інформацію про неблаговидні діяння українського керівництва. І, таким чином, викликати адекватну реакцію та спричиняти тиск міжнародної громадськості на тамтешніх владоможців. Це – доволі ефективний метод, адже теперішні правителі не можуть на нього не реагувати, розуміючи на які санкції можуть наразитися.

Серед багатьох питань, що пролунали від присутніх, були й моїх два. Розпочав же з найзлободеннішого.

– Не побоюся висловити таку точку зору. Чимало нинішніх проблем пов'язані з розрізненістю дій так званих демократичних сил, які позиціонують себе з опозицією. Чому вживаю вислів «так звані»? Та тому, що сумнівною є,

як на мене, приналежність багатьох партій до цього табору. Все це нагадує відому байку про лебедя, рака та щуку. Всі тягнуть на себе. Вже програні минулі президентські вибори. На носі виборча кампанія, і є всі підстави вважати, що й тут не уникнути поразки.

Біда ще й у тому, що ніхто не спроможний посадити бодай не всіх, а більшість «демократів», за стіл переговорів. Чи очолювана вами організація не може виступити ініціатором такого заходу? Зібрати всіх, а хто не підтримає об'єднання на ділі, заявити про це на всю Україну, аби народ не «розпорошувався» і знав, кому варто віддавати голоси.

– Ні, зробити цього не можемо, на жаль, з кількох причин. Нам і так закидають, що ми з-за кордону нав'язуємо багато речей. Як і те, що граємо під дудку керівництва США, Великобританії, Німеччини та інших. Тому, як на мене, ініціатива повинна йти зі середини, тобто з України. Ми ж готові сісти за стіл переговорів і долучитися до дискусій. Як рівно ж сприяти виробленню спільної стратегії й тактики дій. Проте, знову ж, на превеликий жаль, не видно таких, хто б узявся за цю вкрай потрібну справу.

– *Вже віддавна на адресу нас, заробітчан, лунають в Україні різноманітні звинувачення, нам чіпляють всілякі «ярлики». Розпочав ще сумнозвісний президент Кучма, коли запевняв, що на заробітки подався всякий непотріб: жінки легкої поведінки та наркомани. Потім нас звинувачували у тому, що ціни на нерухомість досягли космічних висот. А ось буквально в липні прем'єр-міністр Азаров буцімто дуже пожалів заробітчанську братію, пообіцявши подбати, аби ми не були наймитами на чужині. Особисто я таким себе ніколи не вважав і не вважаю, отримавши дозвіл на проживання та працю в Іспанії. А ось чи вдома отримував би таку ж зарплатню, як тут, то це ще – вилами по воді писано. І чи не горбаться на «доброго дядечка»-олігарха наші земляки в Україні?..*

З цього приводу запитання до вас, пане Євгене. Чи намагається СКУ розвінчувати негативні думки про нас, трудових мігрантів?

– Звичайно. Ще мій попередник Аскольд Лозинський рішуче виступив проти висловлювань Леоніда Кучми. Зрештою, тодішній український президент змушений був спростовувати свою позицію. І надалі ми непохитно дотримуємося думки про дуже високе реноме наших трудових мігрантів у всіх без винятку країнах, де вони перебувають на заробітках. Повірте, що не співаю похвальні оди. Це – доконаний факт. І ви про це самі добре знаєте...

Висловлюючи свої побажання парафіянам наприкінці зустрічі, Президент СКУ порадив усім і надалі триматися близько Церкви. *«І так, як Господь Бог вислухав наші молитви в 1991 році й дав нам можливість відновити свою державність, – наголосив пан Чолій, – якщо і далі будемо щиро молитись, то Всевишній обов'язково подолає ту політичну й економічну кризу, яку ми зараз переживаємо...»*

Власне, остання теза і викликала наступне моє запитання у той час, коли поважний гість покидав українську парохію.

– Церква в імміграції для багатьох наших заробітчан стала матір'ю. Чи підтримуєте ви цю думку?

– Думаю, що Церква відіграє дуже важливу роль. Як і вважаю, що Церква мусить і далі її відігравати для добра українських громад.

– Ви сказали, що походите зі священничої родини.

– Мій дідो був священником, як і три мої правуйки. А також мій одинокий молодший брат є священником.

– Ви народжені в Канаді?

– Так, у місті Монреалі. Дитинство, юнацькі роки – все свідоме життя проходили там. Окрім моїх поїздок по різних країнах.

Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.

«НАДЗВИЧАЙНИЙ І ПОВНОВАЖНИЙ...»

Ось уже вкотре українська школярка Оленка Марченко побувала в Іспанії. Але якщо раніше вона приїжджала влітку, то цього разу прилетіла напередодні католицького Різдва. І ще одна деталь, що відрізняла цю поїздку. Якщо влітку дівчинка

подорожувала разом з іншими українськими дітьми, то тепер на борт авіалайнера піднялася наодинці. Звичайно, під час польоту нею піклувалася стюардеса. Вона ж у Мадриді супроводила Оленку в зал прильотів, де дівча опинилося в обіймах... Хулії та Гільєрмо.

Передісторія ж її появи в країні кориди та фламенко, як дві краплі води подібна до приїзду інших дітлахів з Чорнобильської зони. Біда, що трапилася на атомній станції того фатального 1986 року, сколихнула цілий світ. Про те, що Куба прийняла на лікування та відпочинок наших діток, широко висвітлювалося у засобах масової інформації. Значно менше відомо про добросердечний жест мешканців древньої Іберії. А тут у Країні Басків ось уже понад десять років діє асоціація з красномовною назвою «Чорнобиль», яка супроводжує на двомісячний літній відпочинок дітей з Київщини. Але баски – не єдині на теренах Піренейського півострова. Подібні організації діють в Андалузії, Валенсії та інших місцях.

Про одне з таких об'єднань у містечку Вільянуева-дель-Пардільйо, що неподалік столиці, Хулія Фернандес Аларкон дізналася зі щоденної газети «El Mundo» («Світ»). Керівники асоціації закликали іспанські сім'ї прийняти на лікування та відпочинок школярів з Іванкова, райцентру поблизу АЕС. Цей заклик блискавично знайшов відгомін у серці Хулії. Своєю ідеєю взяти когось з дітей вона відразу ж захопила чоловіка Гільєрмо, і вони зателефонували на номер, вказаний у газеті. Їм пояснили, що спершу треба оцінити умови майбутнього перебування дитини в їхньому помешканні, матеріальні можливості родини та психологічний мікроклімат. Візитери не забарилися. Залагодивши всі формальності, Аларкони стали чекати рішення. Чи хвилювалися? Звичайно. Але справа «вигоріла»: екзамен Хулія та Гільєрмо склали на відмінно. Залишилася дрібничка: дочекатися приїзду дітей. І ось нарешті в липні 2004 року цей час настав...

Величезний спортзал повен гамору. Сюди привезли дітей. Насторожені, збившись у щільний гурт, вони, хвилюючись, чекають, що буде далі. Навпроти – іспанці, які переживають щось

подібне. Починають запрошувати на середину представників обох сторін, і шум стихає. Коли настає черга Хулії та Гільєрмо, викликають Олену Марченко.

Взагалі-то Аларкони марили хлопчиком, адже в їхній родині зростають три сини, тож вдалося б уникнути зайвих клопотів. Деякі іграшки ще залишилися, одяг. Та й досвід виховання та спілкування накопичено. Однак сімейна пара і проти дівчинки не заперечувала. А коли вздріли симпатичну білявку, всі сумніви миттєво випарувалися.

У таких випадках, зазвичай, кажуть: любов з першого погляду. Хоча на притирання характерів потрібен був час. Без проблем і хвилювання не обійшлося. Оленка, ясна річ, не розуміла по-їхньому ні бум-бум, тому довелося розпочинати з опанування мови жестів і міміки. Оскільки Хулія та Гільєрмо упродовж дня були зайняті на роботі, то роль вчителя звалив на свої плечі їхній наймолодший син Віллі. 18-літній юнак не лише добре впорався з цим обов'язком, але й замінив Оленці подругу. Бо і бавився з нею, і прогулювався.

Справжньою паличкою-виручалочкою для іспанців стала наша землячка із Львівщини Люба Бачинська, що працювала по сусідству. У вільний від роботи час вона виконувала функції і перекладача, і консультанта, ставши своєрідним місточком між двома сторонами. Саме Люба розповіла мені про перебування Оленки в іспанській сім'ї, долучившись, таким чином, до появи цього матеріалу. Але треба віддати належне й Хулії. Вона докладала воістину героїчні зусилля, щоб дівчисько якнайшвидше звикло до нових умов. Зазубрювала українські слова, які Люба писала іспанськими літерами, вчилася готувати наші страви. Бо проблема з харчуванням, поряд з мовним бар'єром, була чи не найбільшим каменем спотикання. Ні-ні, їжі було вдосталь. Ось тільки морока: Оленка їла стільки, скільки споживає манюсінке курчатко. Коли Хулія поцікавилася, що вона любить понад усе, то почула відповідь, від якої мало не впала: «Картопельку та вермішельку». Далекі, нас, українців, не дуже здивуєш таким, а ось іспанців...

Неспроста, мабуть, саме з цієї болючої теми і розпочала я розмову з Оленою під час свого візиту до Аларконів. На запитання, що їй подобається з іспанської кухні, відповіла: «Я люблю все, що тут готують». Хулія ствердно кивнула головою, і стало ясно, що цю проблему вдалося вирішити. Хоча минуло багато часу, щоби дівчинка збільшила свій раціон. З цього приводу Гільєрмо згадав один випадок. Якось дружина підвищеним тоном наказала Оленці з'їсти все, що було в тарілці. Малій це виявилось не під силу, і на її очах заблищали сльози. Після цього сталеві нотки в голосі Хулії зникли. Однак поступово апетит у дівчинки зріс, вона почала вживати більше овочів, молокопродуктів, м'яса, особливо яловичини, яку рекомендували лікарі для підняття гемоглобіну.

Чимало зусиль довелося докласти Хулії та Гільєрмо, щоб прийняти Оленку цієї зими. Приїзд великої групи дітей влітку організовує асоціація. Сім'ї не затрачають жодних зусиль, лише оплачують проїзд. Зовсім по-іншому взимку, коли всі турботи лягають на плечі запрошуючої сторони. Два місяці тривала тяганина з оформленням усіх необхідних документів. Останньою перепоною стало отримання візи в іспанському консульстві в Києві – заняття не для осіб зі слабкою нервовою системою. І все ж життя – доволі одноманітне й прісне, коли немає клопотів. У тому і полягає, напевно, радість буття, щоб долати «підводні рифи», усувати зі шляху можливі перешкоди. Тому й зрозумілі радісні почуття Гільєрмо та Хулії, коли вони вирішують чергову проблему.

Навіщо їм це? Хіба сімейних клопотів бракує? Один син серйозно хворий. Вісім років тому Хулія лікувалася від раку грудей. Декому їхня затія видається авантюрою. Проте наших героїв мало хвилює чужа думка. Вони думають про дівчинку, живуть нею. За дві години перебування в їхній оселі я второпала, що Оленка стала для них не просто жаданою гостею, а рідною душею. Скільки епітетів виплеснули вони на її адресу! І розумниця, і красуня, і чудо-піаністка (з п'яти років вправляється на фортепіано), і англійською добре володіє (по-іспанськи балакає теж не кепсько), і напрочуд вихована. Ця остання риса,

як зауважила господина, характерна і для інших українських дітей, що потрапили в іспанські родини. «Нашим до ваших далеченько. Дисципліна у них на обидві ноги шкутильгає», – вважає Хулія.

Немов принцеса серед трьох принців – ще й так можна висловитися про перебування Олени в сім'ї Аларконів. І хоча подружжя твердить, що не робить різниці між синами та дівчинкою, але уваги їй все одно приділяють значно більше. Не встигла приїхати, а їй зразу запропонували багато цікавих заходів: концерти, виставки, вуличні вистави, якими так насичені Різдвяні свята.

Випадково Хулія довідалася, що в їхньому мікрорайоні залили ковзанку, і запропонувала Оленці покататися на ковзанах. Та погодилася, хоча й зізналася, що почуває себе на льоду не дуже впевнено. А на початку січня їх чекав відпочинок на Канарських островах. Чи могла подумати дівчинка про те, що зможе взимку купатися в морі?..

Крім того її полюбili численні родичі, друзі, сусіди. Весь під'їзд не міг натішитися нею: запрошували в гості, кликали побавитися, пригощали різними смаколиками. А сімнадцятирічна сусідка навіть зробила Оленці шикарну зачіску і нафарбувала нігті.

Спілкуючись з Аларконами, я не могла не зачепити й матеріальний аспект. Адже з появою маленької гості їхній сімейний бюджет зазнав вагомих втрат. Слово взяла Хулія: *«Того, що ми заробляємо, цілком вистачає, щоб бути спокійними за майбутнє сім'ї. Приймаючи таке рішення, ми розуміли, що доведеться чимось жертвувати. Але ця пожертва – мізер, порівняно з тим, що ми придбали. Адже ніякими грошима не виміряти той піднесений душевний стан, радість і задоволення, які ми відчуваємо, приймаючи в себе Олену (саме так, в українській інтерпретації, вони її кличуть – **примітка автора**)»*.

Показовим у цьому плані став для мене момент, коли, згідно з нашою традицією, 25 грудня дітям дарують різдвяні подарунки. Так ось: в салоні, біля вертепу, якому вже понад сто літ (його спорудив ще мій дідусь, і це наша сімейна

реліквія) стоїть диван. На ньому ми склали дарунки. Побачивши їх, Оленка позадувала й здивовано запитала: «Це все мені?» Почувши ствердну відповідь, ледь чутно додала: «Не може бути». Ця фраза вразила мене так, що на очі навернулися сльози.

Потім вона сказала, що вдома їй дарували одну іграшку і якусь одежину чи солодощі. А тут вона лише іграшок побачила сім-вісім. І це не камінь у город батьків нашої улюблениці. Знаємо, що Україна переживає складні часи. Чимало людей поїхало на заробітки, зокрема і до нас. Багато з тих, що залишилися, не можуть дарувати дітям те, чого хотіли б. Ось мама Оленки на території Чорнобильської АЕС працює, а заробляє жалюгідні копійки. Та у вас, безсумнівно, все налагодиться. Наш досвід – свідчення тому».

Поцікавилася я також, чи з появою Оленки Хулія та Гільєрмо почерпнули для себе щось нового про Україну. Відверто кажучи, приємно здивувалася їхньою обізнаністю. Адже знаю іспанців, що не відають навіть, де наша країна розташована. Багато хто ще й досі ототожнює нас з Росією. Аларкони ж не лише про економічну ситуацію добре поінформовані, вони про наші звичаї та обряди дещо можуть повідати. Ось так наша маленька співвітчизниця стала своєрідним посередником у відносинах між Україною та Іспанією. Не побоюся навіть підняти її до рангу «надзвичайного і повноважного» посла нашої держави. Як, зрештою, кожного з нас, хто тут працює чи навчається.

Зимові канікули завершилися, і Олена повернулася до рідного Іванкова. Хоч, як зізнавалася, дуже не хотіла покидати гостинну іспанську родину. Однак промайне півроку, і дівчинка знову приїде до своїх «літніх батьків»...

Якось, купаючись в басейні, знайомі діти-іспанці спитали Оленку, хто ж це на березі так азартно підбадьорює її. Глянувши на Хулію та Гільєрмо, дівча з притаманною для її віку безпосередністю мовило: «Це мої тато і мама». Потім, витримавши коротеньку паузу, усміхнулась і додала: «На літо...».

Люба КУЛИНИЧ.

МИРОСЛАВ ВАНТУХ: «ТАНЕЦЬ ЗМІЦНЮЄ АВТОРИТЕТ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ»

Для Героя України, народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, художнього керівника Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського, академіка Мирослава Вантуха особливих рекомендацій не потрібно. Його зірка, високо зійшовши на небосхилі, ось уже упродовж тривалого часу сяє з високості. Яскравий, неординарний, самобутній, вимогливий до себе й до інших. Такі особистості не лише розкручують колесо історії, але й визначають розвиток культури.

У 1976 році Мирослав Вантух побував у моєму рідному містечку Ходорів, що на Львівщині. Тоді він приїхав з дуже приємною для містян місією: вручити звання народного міському ансамблю танцю «Наддністрянка». У той час я щойно був на підступах до основного складу колективу, оскільки займався в підготовчій групі. Тому якихось особливих спогадів про метра танцю в моїй пам'яті не відклалося. Але потім, коли під час концертів наші шляхи перетиналися з очолюваним Вантухом львівським хореографічним ансамблем «Юність», доводилося кілька разів бачити його.

Ставши журналістом, мріяв взяти у нього інтерв'ю. Одначе поспілкуватися пощастило аж у Іспанії, куди ансамбль імені Вірського доволі часто приїжджає на гастролі. Під час трьох останніх турне колективу в Мадриді на початку 2000-х років мені неодмінно таланило погомоніти з маестро. Узагальнюючим моментом тих розмов і стане це інтерв'ю.

– Спершу дозвольте поцікавитися вашими біографічними даними. Де ваше коріння і як відбувалося ваше становлення?

– Походжу зі села Великосілки Кам'янка-Бузького району, що на Львівщині. Там народився у 1939 році. Батько помер у 1946-му. Через десять років по тому не стало і матері. Залишився удвох із сестрою. Жили бідно, важко. Пройшли через голод і холод. Працювали в колгоспі. Як і всі збирали колоски, викопували картоплю. Натерпілися страху, бо за часів радянської влади за таке карали.

Згодом поступив у культурно-освітнє училище на диригентсько-хорове відділення. Закінчивши навчання з відзнакою, залишився там працювати. Коли в училищі відкрили шестимісячні курси, а невдовзі й повноцінне хореографічне відділення, закінчив ще й їх. У 1961 році, повернувшись зі збройних сил, створив у Львові ансамбль танцю «Юність». Разом із ним здобув визнання у світі. В цьому колективі пропрацював двадцять років. У 1977-му здобув вищу освіту в Московській академії. А 1980-го був запрошений в ансамбль імені Вірського.

– Подейкували, що цей перехід відбувався з чималими перипетіями.

– Уперше мене запросили до Києва в 1975 році. Тоді мені дуже не хотілося покидати виплекану мною «Юність», з якою досяг певних вершин, а також місто Лева. Проте викликали до секретаря центрального комітету комуністичної партії України Маланчука. Він поставив умову: ви – комуніст, а накази партії треба виконувати. Потім мав зустріч з міністром культури, якому відверто висловив своє небажання. Той запропонував взамін назвати кандидатуру для керівництва ансамблем. Так вплила особа відомого хореографа Кліма Василенка. На деякий час я був врятований.

А в 1980-му довелося таки переходити. Та перед цим потрапив до найвищого партійного боса на Львівщині Добрика, який сказав мені: «Як перший секретар обкому не хочу, аби ти йшов зі Львова, але як комуніст кажу, що ти повинен іти».

Так опинився в колективі, в якому, фактично, всі розмовляли російською мовою. А я, галичанин з діда-прадіда, почав відразу ж впроваджувати українську. Через три місяці на мене накатали анонімку в ЦК КПУ. У Львові за весь час чогось подібного не було, хоча робив чимало помилок з молодості. А тут...

Викликає до себе «на килим» завідуючий відділом культури Борис Іваненко і зачитує, що я «...насилено насаджую українську мову, погано себе веду, жорстокий...». Пропонує написати пояснюючу. Категорично відмовляюсь, заявляючи, що мені ні в чому виправдовуватися, і, якщо мене звільняють,

то повертаюся до Львова. Тоді Іваненко прохає мене бути зваженишим, враховувати обставини. Залишили, словом.

– Про ті часи ходить багато легенд. Не секрет, що тоді було надто важко виїжджати за кордон. А ви з ансамблем їздили. Хтось супроводжував вас?

– Завжди в поїздку з нами вирушали два високопосадовці КДБ. Як правило, в генеральському званні. Зрозуміло, що за документами вони проходили як працівники міністерства культури чи такого ж відділу ЦК КПУ. Ясна річ, треба було завантажити їх відповідною роботою. Тому до сміху доходило, коли вони до і під час концерту посипали сцену каніфоллю, аби артисти не ковзали. Ці особи сліdkували за ситуацією в колективі, адже були побоювання аби дехто не залишився за кордоном, щоб своєю поведінкою не спаллював честь радянської держави. Крім цього генерали виконували ще й розвідувальну роботу.

Коли поверталися з гастролей, то складали детальні звіти про грошові витрати. Це потрібна річ, бо, таким чином, визначається кошторис для поїздок інших ансамблів. Але один пункт викликав моє обурення. Ну, що напишеш в графі про поведінку артистів? Я завжди ставив прочерк. Проте якось мене викликали у відділ культури КПУ і питають чому вводжу їх в оману. Зробив квадратними очі, не второпавши про що мова. Тоді мене ставлять перед фактом, що один мій підопічний напився, інший крутив «шури-мури» з такою-то танцюристкою, а група з десяти осіб влаштувала бійку. На той час серед учасників було аж 29 інформаторів, які «стукали» у відповідні органи.

– У якійсь з газет прочитав розповідь колишнього соліста ансамблю Анатолія Жебелева про цікавий випадок, який трапився під час гастролей в іспанській столиці ще в 1969 році. Тоді йому й покійному вже Павлові Павловичу Вірському довелося зустрітися з найнебезпечнішою людиною в світі. Так величали шпигуна й диверсанта ще з часів Другої світової війни штандартенфюрера СС Отто Скорцені. Правої руки Гітлера з проведення спецоперацій. Він же започаткував виробництво фальшивих доларів і підроблених

банківських документів. Отто – натхненник і організатор підставних фірм з відмивання грошей у всьому світі. Викрадення людей для вирішення проблем – також його ідея. Свого часу він викрав італійського дуче Муссоліні. Доведена ним до немислимої досконалості шифрувальна справа і різноманітні коди взяли на озброєння вояки армії Степана Бандери.

Так ось, Анатолій Жебелев згадував як їм з Вірським показали Скорцені, присутнього на концерті. Він мало не після кожного танцю піднімався з місця і захоплено аплодував. Кадебешники, вірніше «мистецтвознавці» в цивільному, заметушившись, почали кудись телефонувати. А перед антрактом підійшли до Вірського і передали побажання посла проігнорувати одіозного гостя. Однак маестро спокійно зауважив, що будь-який глядач має право, якщо захоче, висловити артистам своє враження. Артистів же ніхто не позбавляв права вислухати людину. І в перерві, прихопивши Жебелева, який володів німецькою та іспанською мовами, зійшов таки до двохметрового здорованя зі шрамом на лівій щоці, не злякавшись кадебешників.

А після концерту вже Скорцені піднявся на сцену. Все, що встигли зробити бійці невидимого фронту, так це опустити завісу, відсікши артистів від залу. Танцюристам наказали негайно звільнити сцену. Залишилися лише Вірський з Жебелевим, п'ятеро «мистецтвознавців» і два посольських працівники. Скорцені «розсипався» в компліментах. Особливо до глибини душі його зворушив гопак.

Наслідки цієї зустрічі були доволі плачевні. Після повернення додому Вірського й Жебелева затягали по інстанціях. Кожна бесіда закінчувалась пояснювальними. Врешті-решт Павло Павлович зліг з інфарктом, а Анатолій Жебелев став невиїзним протягом двох з половиною років.

Як бачимо, тоді відповідні служби пильно стежили за кожним кроком. А як зараз?

– Працівники служби безпеки і зараз їздять з нами на гастролі. Але вони дійсно стежать за нашою безпекою. А ось

владним структурам зараз, по великому рахунку, на культуру начхати.

– Якщо не помиляюся, до країни фламенко у вашого ансамблю уже протоптана стежина. Чи з радістю приїжджаєте сюди?

– Безперечно. За майже сімдесят років колектив побував більш аніж у п'ятдесяти країнах світу. А в деяких глядачі мали нагоду бачити нас по 15-20 разів. До цього списку входить й Іспанія. Звичайно, кожен виїзд за кордон цікавий і радісний. Але і відповідальний водночас. Бо ми перш за все представляємо свою державу, землю, культуру, історію, народ. Важливо, що наше мистецтво знаходить дорогу до серця, фактично, кожної людини в цілому світі. Якими б не були їхні смаки чи уподобання, не пригадую, аби на нашому концерті публіка не стояла, аплодуючи. Це вселяє надзвичайно великий оптимізм і радість. А також гордість за те, що належу до українського народу, який шаную і люблю.

– На одному з концертів в іспанській столиці до вас підійшов наш заробітчанин з Золочівщини Омелян Богачик. Він кілька років працював у ваших рідних Великосілках, знайомий з вашою рідною сестрою. Очевидно, ця зустріч навіяла приємні спогади?

– Що сказати? Ким би не був, чого б не досяг, де б не закидала доля, завжди пам'ятаю свою батьківську оселю. І чим старшим стаю, тим більше усвідомлюю, що без своєї батьківщини людині важко. Я, скажімо, в Києві вже майже тридцять років живу. Там внуки народилися. Але вважаю себе львів'янином. Зізнаюся: проїхавши цілий світ, стверджуватиму, що Львівщина – найкращий край. Там багато чого навчився, був визнаний як митець. Отож коли ми їдемо автобусами повз моє село за кордон, то аж сльози на очі навертаються. Згадуються дитинство, молодість. Там поховані мої батьки. Хотів би якнайчастіше бувати вдома, але праця і гастролі не дозволяють.

Щодо наших земляків за кордоном. В який куточок землі не закидає нас, ми завжди з радістю зустрічаємося з ними. Вони приходять на наші концерти, гаряче підтримують, з насо-

лодою сприймають наше мистецтво. Словом, коли вдома – то це одне, а коли далеко від рідних сторін, тоді по-особливому відчуваєш любов до своєї землі.

– Засобом спілкування між людьми є мова. Але ви спілкуєтеся з допомогою танцю. Чи потребує він перекладу?

– Ні, звичайно. Судіть самі. Даємо концерти в Японії. Зали на чотири, п'ять, шість тисяч місць – і жодного вільного. Вітають дуже тепло і навіть вивісили на балконах транспаранти українською мовою: «Вітаємо українських артистів!», «Ласкаво просимо!». Були також в Африці. В Єгипті зовсім інший культурний пласт. Проте наше мистецтво розуміють. Танець – всюди танець. Мистецтво танцю, балет – інтернаціональні, якщо так можна висловитися. Хоча в нашому репертуарі три українські тематичні програми. Маємо також і російський танок, який вдома практично не виконуємо. Але це гарний номер, і наш імпресаріо просить включати його в програму. Я, по суті, не проти різних культур, шаную і поважаю їх. Але найбільше люблю свою рідну, яку пропагую у всьому світі.

– Яким є ваше життєве кредо?

– Скажу так. Найбільше щастя для митця – слугувати своєму народові та своїй державі. То ж намагаюся це робити з любов'ю, з високою відповідальністю перед собою і перед іншими. Можливо, щось і вдається зробити в цьому аспекті. Щоправда, керуюся таким правилом: хорошому кінця немає. У мистецтві не повинно бути ніякої планки. Її треба постійно піднімати. А для цього потрібно працювати. Що й ми з нашими артистами робимо. Впевнений, що мистецтво, як і спорт, допомагають зміцнювати авторитет України на міжнародній арені. Через український танець, наш колектив, інші народи пізнають нас. Бо не всі ще, на жаль, досконали поінформовані про нашу країну. Проте це – питання часу.

– Зазирнув за куліси, потрапивши до вас на репетицію. Ви кілька разів зупиняли підопічних, намагаючись добитися відточеності кожного руху, злагожденості в кожній лінії. У вашому голосі звучали сталеві нотки: «Це – не коло. Це – яйце. А я прошу зробити таки коло!»

Візьмуся порівнювати виступи ансамблю з айсбергом. Надводна частина – концерт. І ми бачимо по-справжньому неперевершене дійство, яке виливається в танцях. З якою майстерністю, легкістю, радістю і натхненням артисти підносять їх глядачеві! А є частина, яка схована «під водою». З цього приводу пригадується цікавий епізод, розказаний колишнім солістом колективу Григорієм Чапкісом тижневику «Бульвар». Він згадував як на гастролях в Мадриді в 1962 році після виконання танцю «Повзунець», який виконується від початку і до кінця в присядку, не піднімаючись, за куліси зайшов не будь-хто, а сам Сальвадор Далі. Подякувавши Вірському за чудовий концерт, він, за примітивши Чапкіса, вигукнув: «О, у тебе в ногах заховані моторчики!» Потім підійшов, нахилився, помацав коліна танцюриста. «Точно, моторчики», – повторив вражено. Цей момент, не зрозумівши гумору, зафіксували журналісти і наступного дня всі газети повідомили, що видатний художник вивів на чисту воду артиста, в колінах якого заховані спеціальні чудо-шарніри.

Жарти жартами, але, очевидно, титанічна праця стоїть за святом, яке танцюристи дарують людям?

– По-перше, посмію стверджувати, що праця танцюриста – на кшталт шахтарської. Якось журналісти запитали: «Скажіть, будь ласка, як ви досягаєте такого успіху?» Я відповів також запитаннями: «Коли ви йдете на роботу, в нас уже горить світло? Горить. А коли ви повертаєтеся після трудового дня, в нас ще горить? Горить». Це значить, що артист повинен працювати і вчитися усе своє свідоме життя.

Ось подивіться. Для того, щоб виховати достойного танцюриста, треба років п'ятнадцять. За цей час можна три університети закінчити. Ми починаємо набирати шестирічних діточок у державну хореографічну школу, яка існує при ансамблі. Два роки готуємо їх у спеціальній групі. Потім вони на конкурсній основі поступають в перший клас. І вчать сім років. Тобто разом уже дев'ять. Далі ідуть в студію. Це, так би мовити, майстер-клас. Туди знову таки на конкурсній основі набираємо

тільки шістдесят чоловік, які навчаються два роки. Додаємо і в сумі виходить одинадцять літ. І це ще не кінець. Треба ще років зо п'ять-шість попрацювати, аби влитися в основний склад ансамблю.

– Виходить, що ваші вихованці не можуть дозволити собі розслабитися?

– Якщо танцюрист не працює один день, то це ще нічого. Якщо два дні, то це вже відчутно для нього. Якщо три-чотири, то це вже зауважить глядач. Це дуже важка праця, яка вимагає і хисту, і наполегливості, і любові, перш за все. Працюючи в такому колективі, треба відчувати свій обов'язок перед глядачами, перед своєю державою. Ми не можемо схватитися за фонограму, як деякі естрадні співаки. Раз записалися і кільканадцять років лиш рота відкривають. Нам кожен день треба гарувати до десятого поту. Тобто наше мистецтво не фальшиве. Воно передає стан душі. Бо рух – це ще не танець. Навіть комбінація, викладена з певних рухів, – не танець. І малюнок – також не танок. А танець з'являється лише тоді, коли кожен рух артиста дихає життям, образом, характером. Глядач повинен бачити, що артисти на сцені, ніби позбавлені земного тяжіння. А за всім цим стоїть праця, праця і ще раз праця. Безумовно, благородна праця.

– Праця, яка в кінцевому результаті приносить артистам насолоду, коли вони бачать вщерть заповнені зали?

– Найбільша приємність, коли глядач розуміє і сприймає нас. Адже ми працюємо для нього. Ось, наприклад, ми були в Монте Карло – столиці Королівства Монако. Давали концерт на відкритті великого тенісного турніру. Були присутні принц Альберт а також мільйонери та мільярдери, які сиділи за столами. Коли ми відтанцювали, вони піднялися зі своїх місць. І з кожного стола полетіли на сцену квіти. Тріумф повний. Після концерту принц Альберт говорить до мене: «Я знаю, що ви переживаєте економічні негаразди. Але коли у вашого народу така висока культура, то ви обов'язково вирішите усі проблеми. А ще підкреслю, що наші ситі мільйонери вдруге стоять. Вперше вони це робили, коли десять років тому відкривали

цей зал, і співав Лючано Паваротті. А зараз вони піднялися вдруге. Як підтвердження цієї високої оцінки: ми тричі підряд побували там.

– Пригадую Райкіна, який в одному зі своїх монологів казав, що якби причепити до ноги балерини динамо-машину, то вона б давала струм у віддалені райони. А ще хтось стверджував, що найважча фізична праця – це праця балерини. Можливо, спеціально і не підраховувалося...

– Якраз і підраховано. Справа в тому, що за певний проміжок часу артист балету затрачає вісім тисяч калорій. За три хвилини темпу в образі та характері люди гублять кілограми. А скільки нервів іде? Ви подивіться: деколи артисти виходять на сцену і в них руки-ноги дрижать. Переживають неймовірно, не дивлячись на колосальну практику. Якщо танцюрист звик до публіки і виходить не хвилюючись, то вважаю, артист у ньому вже помер. Або якщо він задоволений собою і каже, що досяг найвищого рівня. Хорошому меж немає. Це – аксіома. І до цього треба прагнути. А задоволення приходить само собою.

– На сцені ми бачимо усміхнені обличчя, а за кулісами я бачив як котиться градом піт, як від болю в нозі не можуть ступати по підлозі дівчата, а одному з хлопців докучали болі в спині. Як ця каторжна праця відображається на стані здоров'я артиста?

– У нас, як і у спорті, без травм не обходиться. Рвуться «ахілли», летять меніски, виконуються складні операції. Ну, що тут вдієш? Така праця.

– А який вік танцюриста на сцені? І які, зокрема, вікові межі у вашому колективі?

– Не підраховував спеціально, але думаю, що середній вік ансамблю – 22-23 роки. Проте є 17-18-літні, танцюють і 35-36-річні. Артист в середньому працює у нас двадцять років, а тоді йде на заслужений відпочинок. Лише одиниці спроможні перепрацьовувати. Дуже складне мистецтво, знаєте. Весь час треба тримати себе у формі, зайвий кілограм уже заважає. Недаремно ж найоптимальніший вік танцюристів становить

22-25 років. Той, кому за сорок, вже не може багато чого зробити. Хоча є, щоправда, винятки з правил.

Ось візьмімо для прикладу Майю Плесецьку, яка продовжила своє життя на сцені, перетнувши 60-річний рубіж. Або всесвітньовідома кубинська танцівниця Алісія Алонсо. Вона – сліпа. По театрі її водять. Але, глянувши на неї на сцені, ви б ніколи в житті не сказали, що вона не бачить. Це – подвиг. Крім цього їй вже понад 70, а вона ще танцює. Хоч, як на мене, танцювати можна довго, але дивитися на це не дуже приємно. Бо коли 70-літня жінка стоїть на пальцях, то це вже не дуже милує око глядача. Знаєте: краса танцю – в молодості.

– А зараз хочу задати децю каверзне запитання. Ще в часи вашої праці у львівській «Юності» говорили, що ви – людина жорстка, вимоглива. Дехто твердив, що ви – тиран. Що можете відповісти на подібні закиди?

– По-перше, молодість – це завжди помилки. І я їх теж робив, хоча не був чоловіком бездумним чи сліпим. Просто дуже хотів зробити особливий колектив. А щоб він таким був, щоб його визнали, щоб він приносив радість людям, вкрай необхідні дисципліна та усвідомлення обов'язку. Інакше нічого не вийде. Ось лише погляньте: сто осіб і сто різних думок. А автор я. Отож повинен придумати, а потім ще й втілити свій задум у життя. Якщо не переконаю людей, що це має бути саме так, то гріш ціна усім намірам.

З цього приводу згадується одна бувальщина. Колись царська Росія не мала своїх артистів балету. Тому їх виписували з-за кордону. В знаменитий Санкт-Петербурзький Маріїнський театр запросили Марію Талльоні. Це – перша танцівниця, яка зіп'ялася на пальці. Її педагогом був батько. Якось до їхньої квартири завітав поштар, що мешкав у цьому ж будинку, але поверхом нижче. Він приніс кореспонденцію і, між іншим, зауважив, звертаючись до батька Марії: «Ваша донька така знаменита. Я часто чую, як вона займається наверху». Коли гість пішов, батько взяв палицю і почав лупцювати Марію. Ясно, що такі методи виховання неприйнятні. Але ось фраза, яку промовив Талльоні-батько, стала геніальною: «Ти повинна танцю-

вати так, щоб тебе жодна жива душа не чула». Звідси і пішов вислів про те, що балерина росте з-під палиці.

Борони Боже, аби я користувався подібними методами. Але вимагав і вимагаю надзвичайно серйозного ставлення до праці. У нас в колективі, наприклад, ніхто не запізнюється. Творчість зобов'язує бути дисциплінованим. Зрештою, ансамбль в перекладі означає «єдине ціле». Той, хто розуміється в танці, бачить те, що не видно іншим. Якщо на сцені сто осіб, то між ними повинен бути інтервал в один сантиметр. Не більше й не менше. А це ж не машини, це – живі люди. Скільки треба докласти зусиль, аби запам'ятати тисячі рухів, сотні комбінацій? А потім ще й виконати їх. Родзинка танцю полягає в тому, щоб не завчити механічно рухи, а виконувати їх легко, невимушено, природно, натхненно.

– Мабуть, у цей складний час без проблем не обходиться і у вас?

– Звичайно. По-перше, мала зарплата. А якщо мала зарплата, то люди втікають за кордон. Якби не було своєї хореографічної школи, то ансамбль уже б загинув. Але оскільки існує цілий комплекс, звідки черпаємо поповнення, то колектив житиме.

– Чи є в ансамблю свої традиції? Напевно, цілі сім'ї танцюють?

– Безперечно, в кожному колективі є свої традиції. І в нашому також. Бо життя саме підказує як себе поводити. Часто спільно відзначаємо дні уродин. І Новий рік, і Різдвяні свята, і Великдень. Це об'єднує. Не можна жити лише роботою. Людина мусить активно й цікаво відпочивати. Щоб це приносило їй задоволення.

Щодо сімей, то в нас уже склалися цілі династії. Приклади? Будь ласка. Гляньте лиш на мою родину. Дружина – колишня танцівниця, народна артистка України. Донька удостоєна звання заслуженої артистки, як і зять. Танцює в ансамблі й внучка.

– Між іншим, чи не кликали вас попрацювати за кордоном?

– Ще в 1979 році мені пропонували залишитися в США, давали великі гроші. А я подумав собі: ні. Нехай окраєць чорного хліба, нехай помру вдома під плотом, але не залишусь в чужині. І вважаю, що правильно вчинив. По-різному складається людська доля, мільйони українців живуть за кордоном. Але хтось мусить і вдома працювати. Я належу саме до таких. А крім усього цього не уявляю як би міг жити без мистецтва, без цього колективу.

– Пане Мирославе, чим для вас особисто є робота?

– Без неї себе просто не мислю. Іду на роботу і у вихідні дні, і в святкові. За винятком Різдва та Воскресіння Христового. Робота – це мій другий рідний дім. Зрештою, там проводжу більше часу, аніж удома. І коли Всевишній посилає на допомогу якісь гарні думки, коли щось ставиш, шукаєш і знаходиш, як кажуть, задуми втілюються в справу, то тоді й жити хочеться.

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ІВАН ПОПОВИЧ: «ГОЛОВНЕ ДЛЯ СПРАВЖНЬОГО МИТЦЯ – РЕЗУЛЬТАТИ ЙОГО ПРАЦІ»

Його потужний голос, наче звук дзвінкоголосої трембіти, що розноситься поміж величними карпатськими вершинами, полонинами та пляями, наповнюючи кожного, хто його чує, неповторними враженнями. Він, вважаю, як і церковний дзвін, має здатність оздоровлювати: лікувати, перш за все, духовно.

Десять років тому Іван Попович уперше побував в Іспанії, де виступав перед українськими заробітчанами в Мадриді та Валенсії. Після концерту в іспанській столиці я напросилася до нього на розмову.

– Під час гастролей у країні фламенко ви не виконували свій шлягер «Більше між нами розлук не буде». А чи відоме вам це щемке почуття? І чи розумієте наших краян, які подалися в світи і знаходяться нині далеко від рідних домівок, коханих людей?

– Це сумне почуття відоме й зрозуміле мені, можливо, як

нікому іншому. Адже віддавна багато гастролую. В мене таке враження, що все життя перебуваю поза рідним домом. Вічно – то в автомобілі, то в літаку, то в потязі. Ось і зараз дорога привела мене в Італію й Іспанію. Тому повсякчас відчуваю тугу за милими серцю місцями, людьми. Коли під час концерту в Мадриді виконував пісню про чужину, то зауважив, як у багатьох присутніх потекли сльози. Тому бажаю їм кріпитися, не здаватися ніколи. Аби вони вірили, що обов'язково повернуться до рідного порога.

І ще одне. Якщо є найменша можливість, щоб ми бодай чимось допомагали рідним місцям. І обов'язково безкорисливо. Таке не промайне даремно, а воздасться сторицею. Я це постійно намагаюся робити. Торік на Івана Купала провів велику акцію на Закарпатті, піднісши подарунки бідним, обездоленим людям. І в рідному селі, і в сусідніх часто даю безкоштовні концерти. До речі, і за цей виступ не візьмемо жодної копійки. Хіба що квитки та добові нам оплатить Міністерство культури. Нехай кошти, пожертвовані глядачами, підуть на добрі справи місцевої української громади.

– Не можете ж ви заявити, що взагалі обходитеся без грошей. Альтруїстів тепер днем з вогнем не розшукаєш. З цього приводу мені на думку приходять вислови двох славетних осіб. Відомий український меценат Терещенко розмірковував так: «Легко любити Україну до глибини серця. Набагато тяжче до глибини кишені». А німецький письменник Еріх-Марія Ремарк твердив: «Гроші не приносять щастя, зате дають спокій».

– Знаменитості таки мають рацію. Однак дехто вважає, що гроші для нас, артистів, це все. І ми намагаємося гребти їх лопатами. Смію заперечити.

Головне для справжнього митця це - результати його праці. Коли тебе запрошують на концерти, творчі зустрічі, коли співають твої пісні, коли виступ супроводжують овації та бурхливі аплодисменти. Ось у цьому сіль.

– Приїжджаючи на заробітки, нам, як правило, доводиться міняти свій фах, перевчатися. Жінки, здебільшо-

го, неохоче виконують рутинну й марудну хатню роботу, хоча в Україні були вчителями, лікарями і тому подібне.

Проте є й такі, хто, змінивши професію, з радістю виконує нові функції.

Як сталося, що ви, поступивши в медичне училище, круто змінили свою долю, подавшись в артисти? Може заграли гени дідів-прадідів?

– Дуже доречне запитання. Вважаю, що потяг до музики й співу передався мені від діда Черничка. Так його кликали в селі. Він, між іншим, тричі їздив на заробітки до Америки. А коли повертався, то брав скрипку і гасав по горах, виграючи різні мелодії. Таким самим шибеником був як і я. Бо це ж треба було додуматися, щоб на заняття в медучилище припертися з гармошкою чи баяном.

Я, в принципі, подумував і про стежу священика, і в торгово-економічний інститут хотів поступати. Та вибрав усе ж медицину. Але швиденько второпав, що сів не в свої сани. Душа та серце прагнули до мистецтва. І я про це не шкодую. А концертувати розпочав змалечку. У нашому сільському клубі на танцях грав раніше дядько на баяні. Отож коли він дозволяв мені зіграти бодай один танець на гармошці, з якої починалися мої музичні «університети», то я відчував себе на сьомому небі від щастя.

– Ви сказали про гармошку і баян. А чи хтось бачив Івана Поповича, щоб він уже в зрілі роки грав на цих інструментах під час концертів?

– Був чи не єдиний випадок, коли я взяв баян і виконав зі сцени «Чардаш» композитора Монті. Але крім баяна ще й непогано граю на клавішних інструментах. Під час навчання в консерваторії серйозно займався композицією.

Мої речі знають вже доволі давно, появляються вони і зараз. Наприклад, «Василина», «Закарпаття моє», «Пісня гуцула» та інші.

– А які з них вважаєте програмними, тобто своїми візитівками?

– За час артистичної діяльності створив три цілісні програми. Візитівкою першої була пісня «Закарпаття моє», другої – «Більше між нами розлук не буде».

Потім з'явилося «Золото Карпат», музику до якої написав Степан Гіга на вірші мого земляка Василя Кузана. Четвертою повинна б стати пісня «Карпатський край», в якій звучать дуже близькі мені слова:

*Зустрічає мене, наче сина,
Смерекових річок водограй.
Рідна мати моя Україна,
Рідний батько карпатський мій край.*

Знаєш: я вже понад двадцять літ мешкаю в Києві. Але мене там ще й досі асоціюють із Закарпаттям. Нещодавно сідаю в таксі, а водій, впізнавши, запитує російською: «Надолго в Киев?...». Люди, напевно, відчують, що мої душа й серце там, де я народився. Хоча мене дуже тепло стрічають в різних куточках: і на Івано-Франківщині, де знято більшість моїх фільмів, і на Львівщині, і на Хмельниччині. Є на телебаченні програма «Вечорниці в Івана Поповича». Так от: одну з програм я знімав у Луганську. Там зустрів багато щирих українців, справжніх козаків. Пісня, скажу тобі, об'єднує. Це політики намагаються вбивати клини. А добрі люди є скрізь. В цьому переконався вкотре в Мадриді. Всі бачили, як наприкінці концерту на сцену зійшла літня іспанка і зі сльозами на очах дякувала всім артистам за те, що ми приїхали в таку далеч і порадували усіх гарними українськими піснями.

– У вашій багаторічній співочій біографії назбирається чимало яскравих вражень. Що врізалось в пам'ять?

– Дійсно, за плечима більше тисячі концертів. Згадати є що. Ось хоча б випадок, який трапився під час мого другого виїзду за кордон. Вперше я подався за «паркан» ще четвертокурсником консерваторії. Тоді це була поїздка в Швейцарію разом з футболістами київського «Динамо». А ось друга – до США.

У складі групи, до якої входили Дмитро Гнатюк, вже покійний гуморист Андрій Сова, сестри Байко, я був, як то кажуть, зеленим, тобто наймолодшим і недосвідченим. Тоді в примі-

щенні Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку я заспівав:

*Моя Украно, ти матінко мила,
Неси людям щастя, веселко моя!*

А наприкінці «дав ще й фермату», затагнувши надовго найвищі ноти. Після концерту до мене підійшли японці й почали обмацувати зверху донизу.

Шукали підсилювача. Не могли збагнути, що це мене так Бозьо нагородив і матінка-природа.

Хвилюючий епізод трапився у Рівному під час концерту, що відбувався 25 грудня, напередодні нового 2007 року. Тоді я зателефонував до адміністратора і забив тривогу: «Що ти робиш? Всі вже горілку п'ють, то хто ж на концерт прийде?»

Натомість почув заспокійливу відповідь: «Не переживай, Іване. Всі квитки вже розкуплено». І, знаєш, був приємно вражений, коли побачив вщерть переповнений зал. Проте найцікавіше було далі. Коли виконав пісню про матір, то став на коліна і схилив голову. Потім підводжу очі й якусь мить нічого не бачу, засліплений прожекторами. Тоді встаю, а в цей час у залі спалахує світло.

Глянь, – а весь люд застиг стоячи. Кілька секунд ще триває тиша, а потім зал вибухає бурхливими оплесками. Ясна річ, з моїх очей бризнули сльози. Такі моменти незабутні.

– А кумедні випадки були?

– Та як же без них? Коли переводився з Дрогобицького педінституту до Львівської консерваторії, то повідомив листом маму. Це зараз усі діти – «позвоночники». Бо в будь-яку хвилю можуть повідомити про себе, подзвонивши з мобільного телефону. А тоді мама сіла читати листа та й розплакалася. Тут якраз надійшла сусідка і запитала: «Що, Оленко, читаєш?». «Та от, – відказала мама, пише Іванко, що вчиться в якійсь консерваторії. А я не знаю, що це таке».

Сусідка заспокоює: «Не плач, Олено. Слава Богу, що вчиться. Тепер у тебе консервів буде доста...».

– Зі сцени ви сказали, що об'їздили півсвіту. Здибалися з нашими співвітчизниками, розпорошеними по різних закутках. Спілкувалися і з представниками старої генерації,

і з теперішніми заробітчаними. Що відклалося в думках?

– Коли мене запитують, у яких країнах я побував, то мені легше сказати, де не був. Однак є відчутна різниця поміж першими поїздками та сьогоденням.

У ті часи відчувався великий патріотизм. Наші краяни збиралися докупити у своїх домівках. Маю на увазі досить великі центри, в яких буяло українське життя. А що зараз? Позаминулого року вкотре приїхав до США. Попросив, щоб мене відвезли до «Лемкорезорту», де з задоволенням побував ще 30 років тому, коли вперше потрапив до Америки. Перекладачка каже, що не зможемо туди поїхати. Питаю: «Бракує грошей? То я розрахуюся». «Ні, – мовить, його вже немає, бо українці продали». Ось у чому біда. Старше покоління відходить, а їхнім дітям цього вже не треба.

Або ось ще. Торік перед Різдвом відвідав Бразилію. Під час одного з концертів на сцену піднялися дівчатка й розпочали колядку. Я підхопив разом з ними.

А коли після виступу вирішив трішки погомоніти з ними, то виявилось, що вони майже нічого не розуміють. Кілька колядок зазубрили, а ось в цілому мовою не володіють. Я тоді мав зі собою більше тисячі дисків. Отож попросив тамтешнього священика, щоб він розіслав їх по наших парохіях, аби діти вчили пісні й мову.

Квітка ЛЮБЧЕНКО.

ОЛЬГА КОБРИНОВИЧ: ПРО КОНЦЕРТИ В КРАЇНІ ФЛАМЕНКО, ІСПАНСЬКУ ГОСТИННІСТЬ, ХАМОН...

І НЕ ТІЛЬКИ

Мені особисто дуже приємно, що мешканка мого рідного Ходорова, що на Львівщині, Ольга Мельник (дівоче прізвище – Кобринович) стала заступником голови Ходорівської міської ради. До цього вона деякий час працювала заступником голови Жидачівської районної адміністрації. Відверто кажучи, я був заскочений зненацька таким повідомленням, адже, як на мене, в житті відомої на наших теренах музикантки, співачки, керівника творчих колективів відбувся своєрідний і дово-

лі різкий розворот на 180 градусів. Адже вона поринула у вир адміністративної роботи на зовсім іншому рівні. Звісно, Ольга має досвід праці на посаді заступника директора Ходорівської музичної школи, проте це не зрівняти з її новими повноваженнями. Але, як кажуть, сміливцям співаємо пісню. Отож і я зичу нашій землячці успіхів на новому поприщі.

Та все ж у моїх загашниках збереглася одна «інтерв'юшка», взята ще в Олі Кобринович понад десять років тому. Власне, тоді вона ще гризла граніт музичної науки і співала. Хоча про це ви маєте нагоду прочитати далі. А значить познайомитеся з молодшою на десять літ ходорів'янкою, зануритеся в її духовний світ, дізнаєтеся про її враження, думки та життєві висновки.

...Уже якось увійшло в звичку, що в Іспанію українці їдуть, як правило, на заробітки. Далєбі, за Піренеями нашого брата-заробітчанина – хоч греблю гати. Мабуть, саме цей факт понад п'ять років тому і збив мене з пантелику, коли після чергової трудової «вахти» в країні Дон Кіхота об'явився в рідних пенатах. Ось тоді й довідався, що наша відома краянка, а нині заступник директора музичної школи та художній керівник вокального ансамблю «Ромашка» Ольга Кобринович, у складі ансамблю пісні й танцю Західного оперативного командування Збройних Сил України подалася за Піренеї на фестиваль. Відверто кажучи, скептично поставився до почутої інформації. І як не кортіло дізнатися про Ольжині походеньки та враження від побаченого, проте «апетит» довелося вгамувати до наступного свого приїзду додому. Нагода поспілкуватися трапилася на початку 2003 року, коли Ольга вчилася на заочному відділенні Львівської консерваторії і була ученицею відомого оперного співака, народного артиста України професора Ігоря Кушплера (нині покійного, який походив зі села Покрівці Жидачівського району). Отож коли наша землячка розповіла, що дійсно упродовж двох місяців брала участь у фольклорному фестивалі, мої сумніви остаточно розвіялися. Саме навколо цього гастрольного турне й точилася подальша розмова.

– Олю, підними «завісу» над фестивалем, в якому ти брала участь...

– Уже традиційно іспанці щороку запрошують представників різних народів для знайомства з їхнім фольклорним надбанням. Крім нас, скажімо, були представники Мексики, Португалії, Німеччини, Туреччини, Грузії, Дагестану, країн Африки.

Зауважу, що програму потрібно було скомпонувати як з автентичних народних пісень і танців, так і з класичних. Специфіка фестивалю полягала ще й у тому, що він відбувався по чергово в різних містах. А почалося все з Бургоса. Потім нас розділили на кілька груп. В одну «упряж» ми потрапили разом з Дагестаном і Грузією. Додам, що фестиваль проходив у надзвичайно напруженому ритмі. Концертувати довелося майже щодня. На два тижні нам давали один, максимум два дні відпочинку.

– А в яких містах, окрім Бургоса, ви ще побували і де тобі найбільше сподобалося?

– Так одразу і не скажеш. Хоча, напевно, найбільше причарувала столиця провінції Наварра – Памплона. Спершу вона полонила мене кліматичними умовами. Якщо Бургос супроводжував нас мінливою, навіть холодною, як для літа, погодою, то в Памплоні було напрочуд затишно і лагідно. Я б навіть сказала, що це місто по-особливому сприяло нам. А яка публіка! Настільки вдячної аудиторії вже давно не спостерігала. Вона знається і на класиці, і на народній пісні.

Потім наш маршрут проліг через Сантандер, Валенсію, Паленсію, Естеллу. Назви багатьох маленьких периферійних містечок вже й не пригадую. Особливо вразив порядок: всюди чисто й охайно. Що й казати про архітектуру. І ще одна деталь, яка закарбувалася в пам'яті, – лелеки. Вони, здавалося, кружляли над самісінькою головою.

А ще, ясна річ, океан. Раніше бачила його лише по телевізору. Тож коли заглибилася поглядом у безмежну океанську широчінь, почула шум прибережних хвиль, втратила на деякий час дар мови. Відчуття в цей момент важко передати. Коли стоїш над водною гладдю, коли вітрисько охоплює своїми могутніми обіймами все твоє єство, напевно, не знаєш, що з тобою коїться. Кому б дух не перехопило від такого?.. Спогляда-

ючи безконечні океанські простори, уявляла грандіозну сцену, над якою злітаю легкокрилою птахою.

– З власного досвіду знаю, що гастрольні поїздки залишають неабиякий слід у пам'яті артистів. Що тобі запам'яталося?

– Іспанцям дуже сподобалася у нашому виконанні «Аве Марія» композитора Каччіні. Тому її, зазвичай, ставили на завершення фестивальної програми. Саме з нею пов'язаний момент, що мало не шокував мене. Якось увечері приходить до мене продюсер і просить, аби дала сукню, в якій виконую цю пісню. Здивовано знизую плечима: навіщо? А через хвилику заявляю, що не віддам, бо мені її подарували. Тоді він починає розтовкмачувати: сукня потрібна для відповідного переобладнання сцени та підбору декорацій під її колір. «Вловлюєш, який буде ефект?!» – переконував іспанець, відчайдушно жестикулюючи руками.

– Зелена сукня, зелена сцена?..

– Іспанці, аби догодити глядачеві, чого тільки не вигадують. Щоб ту саму «Аве Марію» піднести якнайвеличніше, виводять на сцену дітей, дають у руки голуба, якого в певний момент треба випустити. Одне слово, у всьому відчутна турбота про глядача. Якщо він уже платить, то має на що подивитися. Квитки на деякі концерти були досить дешеві. До того ж виступи вчасно розпочиналися і завершувалися. Якщо перерва десять хвилин, то не більше.

– На фоні твоїх вражень українська дійсність виглядає куценько.

– Співставлення явно не на нашу користь. Повір, у жодному разі не хочу принижувати нашу країну. Візьмемо, для прикладу, тамтешні ґрунти. Вони, як правило, глинисті й кам'яністі. Таких чорноземів, як у нас, вони, мабуть, з роду-віку не бачили. Проте як вони обробляють їх, зрошують, як визбирують камінчики. А у нас? Земля занедбана, величезні угіддя не використовуються. І це, безумовно, гнітить. Хіба ми ледарі, чи «клепки» в голові бракує, що не можемо собі раду дати?..

– «Пригальмуй», Олю! Повернімось до іспанських вражень.

– Безперечно, не могло не підкупити те, як іспанці ставляться до таланту. Обдарованих Всевишнім людей вони готові на руках носити. Після виступу до мене намагалися підійти якнайближче, поговорити, навіть торкнутися, начебто я з кристалю зроблена. Особи похилого віку ще й горло моє гладили. Такого зі мною ще ніколи не траплялося. А квіти які пречудові дарували! Слів не вистачає.

Або такий випадок. В Сантандері я сіла в рейсовий автобус і поїхала не туди, куди потрібно. Водій, запримітивши такий конфуз, розвернувся і відвіз мене на зупинку, де сідала в автобус. Ще щось випитував, але ж я ні «бум-бум». Єдине, що зуміла вичавити з себе, це слово «фестиваль». Цього йому виявилось достатньо, аби скумекати, куди мені потрібно дістатися. Мало того, що показав зупинку, та ще й посадив у автобус.

Інший трафунок. Зайшла якимось помолитися до храму. Влякла біля лавочки. Тут як тут підходить монах, торкається легенько мого плеча й пропонує подушечку, аби підстелила під коліна. Склалося враження, що він постійно спостерігає за відвідувачами. Тобто увага до людей величезна.

– Коли вже мова торкнулася релігії, то чи зауважила ти, що в Іспанії можна помолитися в храмі у будь-який час? Двері, як правило, відчинені постійно. На противагу нашим церквам...

– Маєш рацію. Зважаючи на те, що мене огортала туга за рідними, за Україною, дуже часто, особливо перед концертом, прямувала до храму змовити молитву. І сприймала, як належне, що він відчинений, незважаючи на те, чи відбувалося богослужіння, чи ні.

До того ж їхні храми вражають величчю, архітектурним розмаїттям. Хоча всередині набагато скромніші, аніж наші. Але це вже – данина римо-католицькій традиції. Багато з них несуть на собі відбитки сивої давнини. Проте як їх бережливо доглядають, як реставрують вчасно. Запримітила також, що у невеличких містечках життя під час літургій, ніби завмирає. Всі торговельні заклади зачиняються на цей час.

Або глянь лише, як дбають вони про своїх земляків, хворих на церебральний параліч чи осіб з розумовими відхиленнями. Якщо в нас неповносправних майже не видно, то там вони всюди. Головне – ставлення до них як до цілком нормальних. Коли така людина підходить і хоче танцювати, то їй ніхто не забороняє. Спостерігала, як їх вивозили до океану. Інколи одного хворого переносили двоє-троє здорованів. Більше того, особи з особливими потребами не залишаються поза «бортом» суспільного життя. А в нас вони покинуті напризволяще.

– І все ж не повірю, що ти бачила країну Монтсеррат Кабальє, Пласідо Домінго, Хосе Каррераса, Хуліо Іглесіаса лише в «рожевих» барвах. Невже не зауважила ніяких негативних моментів?

– Ні-ні, стверджувати, що у них все суперово, не буду. Зауважила, наприклад, що іспанці – не дуже пунктуальні. Потім: ми народ емоційний, а в них емоції взагалі хлюпають через край. Розважальне життя стартує пізно ввечері й бурлить до ранку. Адаптуватися до цього нелегко. Адже у нас лягають спати здебільшого не дуже пізно. А там, якщо концерт розпочинається об одинадцятій чи дванадцятій ночі – це ще півбіди. Могли почати й о першій.

– А ось чи були в учасників вашого колективу якісь претензії до проживання, харчування?

– Незважаючи на те, що ми мешкали, переважно, у студентських гуртожитках, побут було організовано чудово. А ось кухня у них своєрідна і до неї потрібно звикати. Спочатку ніби наїдаєшся, а через годину-півтори кишки «марша грають». М'ясні страви якісь недосмажені або недоварені. А ще іспанці дуже полюбляють ласувати в'яленим свинячим м'ясом, яке називається хамон. Це традиційний їхній продукт, який іде навіть на експорт. У нас такого взагалі немає. Середнього статку люди пояснювали, що ціни на хамон, як на їхні гаманці, «кусаються» добряче, і ніяк не могли второпати, чому мені не сподобалася така смакота.

– Додам і я. Коли вперше приїхав до країни кориди, то також не дуже смакував тим хамоном. І гумовим він видавався, і неапетитним. А ось зараз наминаю його за «милу душу». До речі, пригадую один курйозний випадок, який оповів мені мій далекий родич Юрко Прокопів (нині покійний), котрий також перебуває на заробітках в Іспанії. Вирішив він цей смаколик відіслати в Україну, аби рідні скуштували. Але забув попередити, що вживати його потрібно в натуральному вигляді. Яким же було його здивування, коли дружина повідомила телефоном, що майже все м'ясо, попередньо підсмажене на пательні, вони віддали псові. Проте і той їсти його не захотів.

– Коли ти вже завів мову про курйози, то і я не залишуся в боргу. Кумедний епізод трапився під час виконання уже згадуваної «Аве Марії». Починаю її співати, тримаючи в руках живого голуба. Наступає момент, коли на сцену виходять діти. Усе б нічого, але чи то від яскравого освітлення, чи то від шуму, пташина, даруйте, починає ... какати. Цю картину бачать дітлахи і спершу «тикають» пальчиками, а згодом заливаються дзвінким сміхом. Вони ж бо такі безпосередні, розкуті – не рівня нашим. Тому їх ні крапельки не бентежить, що за ними спостерігають глядачі зі залу. Я ж не знаю як реагувати. Адже, на біду, ще й телекамера знімає. А час збігає катастрофічно швидко і через кілька тактів треба продовжувати спів. Намагаюся пригорнути дітей до себе, проте вони пручаються. Добре, що продюсер зметиковав, що щось негаразд. Підкрався по-котячому ззаду, прихопивши спеціальний мішечок, в який ми заштовхнули голуба. Коли ж я заспівала, дітки здригнулися і автоматично зробили коло, як це від них вимагалось. Після завершення номера, вже за кулісами, кожен малюк підходив до пташеняти і легенько постукував його по голівці, проказуючи повчальні слова.

Ось такий казус, від якого ніхто не застрахований, але який не зітреться з пам'яті. Як, зрештою, і гастрольна подорож до Іспанії.

Розмову вів Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЄПІСКОП БРАЄН БАЙДА: «ЦЕРКВА СТАЛА МАТІР'Ю ДЛЯ БАГАТЬОХ НАШИХ ВІРНИХ, ЩО ПОКИНУЛИ РІДНІ КРАЇ В ПОШУКАХ ХЛІБА НАСУЩНОГО»

Упродовж двох вересневих днів 2010 року єпископ Саскатунський Браєн Байда з Канади перебував з робочим візитом у Мадриді. Після завершення роботи Синоду Єпископів, що тривав з 2-го по 9-е вересня цього року у Львові, виконуючи доручення Глави УГКЦ Блаженнішого кардинала Любомира Гузара, його преосвященство навідався до іспанської столиці. Взяв він участь і в святкуванні 10-річчя української парохії Благовіщення в Мадриді. Ось якраз саме тут і випала мені нагода поспілкуватися з одним із наймолодших наших єпископів. Розмова, хоч і була короткочасною з огляду на дуже щільний графік перебування владики, але напрочуд цікавою та змістовною.

– Зізнаюся відверто, владико, коли вперше побачив вашу міцну статуру, почув прізвище та звучний голос, відразу ж пригадав організатора українського козацтва, якого називають гетьманом і якому приписують заснування Запорізької січі, князя Дмитра Байду-Вишневецького. Це про нього співається у відомій думі, в якій є такі слова: «В Царграді на риночку, ой п'є Байда мед-горілочку...». І хоч його постать оповита більше легендами, аніж достовірними фактами, та все ж з пам'яті народної його не викреслити.

З цієї okazji перше запитання. Звідкіля у вас таке прізвище? І якими вітрами занесло ваших прародичів до Канади?

– Що я знаю? То був колись повіт Городенка на Станіславщині, а зараз Івано-Франківська область. А ось чи повіт змінили – не знаю. Але там є маленьке містечко, яке називається Жабокруки, з наголосом на «бо». То є близько до Обертина. Я відвідав його перший раз у 1990 році. І ми знайшли пам'ятники на цвинтарі, понищені часом. Півтора року пізніше ми поставили пам'ятник триметрової висоти, віддавши, у такий спосіб, данину шани всім членам роду Байдів, які померли і поховані як в Україні, так і в Канаді.

Саме відтоді мені відомо, що чотири брати приїхали до Канади, менше-більше через чотири роки один за одним, по-

чинаючи з 1899 року. Між іншим, цього року ми мали наш родинний з'їзд, в якому брало участь 280 осіб. Це відбувалося в Саскачевані, близько від Саскатуну. Ми мали банкет, спілкувалися і так далі.

– А тепер дозвольте поцікавитися, що привело вас до Мадрида?

– На Синоді єпископів Блаженніший Любомир Гузар сказав, що хотів би, аби я поїхав до Мадрида з метою полагодження питань, пов'язаних з підготовкою світового з'їзду католицької молоді, який призначений на серпень наступного року. Оскільки працюю в комісії з питань молоді, де є заступником владики Ярослава Приріза, тому мені й випала честь представляти нашу Церкву від імені Синоду.

Зрештою, з такою ж місією вперше побував тут торік у грудні. Протягом чотирьох днів зустрічався в церкві Buen Suceso (*Матері Божої Доброї Звістки – примітка автора*) зі священниками: отцем Мігелем Хімено Гомесом, отцем Іваном Липкою. А потім у липні вже цього року ще раз відвідав іспанську столицю з моїм помічником з єпархії Лорі Фрізенном і представником Едмонтонської єпархії Майклом Ведоком. Тоді вдалося вирішити немало організаційних питань. Ми також побували у Барселоні, де стали свідками відзначення дня дієцезії (єпархії – *примітка автора*).

– Вчора, 13 вересня, крім виконання головного завдання ви ще й гостювали в українській греко-католицькій парохії Благівіщення, яка цьогогоріч відзначає десятилітній ювілей свого офіційного заснування. З цієї нагоди взяли участь у Божественній Літургії, яку очолював архієпископ Мадрида кардинал Антоніо Марія Роуко Варела. Які враження винесли?

– Було дуже приємно перебувати в цій парафії, співслужити з одним із ієрархів Іспанської Церкви в день, коли святкували в латинському обряді Івана Золотоустого. Рівно ж як і надзвичайно радісно відзначити наших українських парафіян, що так чисельно зібралися тут, незважаючи на будній день і доволі пізній час. Здебільшого це – середнього і молодшого віку люди, що особливо відродно. Це зайвий раз підтверджує

думку, що Церква стала матір'ю для багатьох наших вірних, що покинули рідні краї в пошуках хліба насущного. Але які не забувають і про хліб духовний.

Приємно, що мені вдалося навіть повечеряти з кардиналом. Учора ж він і запросив мене до архікатедрального храму Пречистої Діви Марії Альмудени на Святу Літургію, яку відправив нині з нагоди початку як церковного року, так і підготовки до всесвітнього зібрання католицької молоді.

– Варто додати, що за словами завідателя місцевої української греко-католицької капеланії отця Івана Липки, ви, владико, стали першим нашим ієрархом, котрий удостоївся високої честі служити в головній іспанській катедрі.

А тепер пропоную відволіктися від Іспанії. Одним з основних питань, що обговорювалось на Синоді, була проблема міграції. Ви – єпископ у Канаді. Бачите і знаєте людей, котрі прибули давніше й які приїжджають зараз. Кажуть, що існують проблеми між старою і новою еміграцією. Які ваші думки з цього приводу?

– Ви знаєте: кожна хвиля еміграції має свої особливості. Є також різні причини чому так сталося: і економічні, і політичні або ще якісь інші. Тому не дуже легко дістати конкретну відповідь. Може дещо пізніше стане ясніше.

– Прочитав у вашій біографії, що ви в 1999 році були настоятелем дому для бідних і опущених людей.

– Цей дім знаходиться в центрі міста та призначений для найбільш бідних людей, якими я опікувався. Ми намагалися проповідувати Євангелію для тих бідних. Бог, напевно, хотів, щоб ми були поміж ними. Не тільки відвідати бодай один день на тиждень, але жити там, перебуваючи з тими людьми. Ми намагалися допомагати їм. А вони, можливо, через Ісуса Христа помагали нам.

– А чи серед тих людей були представники нової хвилі? Чи знаєте таких, хто опускається до бомжування, випиває? Бо тут, в Іспанії серед нашого брата-заробітчанина такі трапляються, хоч і зрідка. Вони не йдуть до церкви, натомість пиячать, вживають наркотики. Чи ви таких

стрічали серед тих, хто приїхав до країни кленового листа нещодавно?

– Тяжко сказати. Мабуть, і є одиниці, але я їх не зустрічав. Хоча, серед усіх хвиль еміграції були різні люди. Тому про це обов'язково треба подумати. Мабуть, неважко буде знайти інформацію про таких людей, щоб не випускати їх з поля зору і старатися чимось допомогти.

– Владико, про українців як в Іспанії, так і в Канаді, склалася, загалом, позитивна думка. Вона не змінюється навіть після приїзду наших земляків і нині. Думаю, що не від доброго життя покидають наші земляки рідні терени. Чи є надія, що колись цей процес бодай пригальмується?

– Завжди маємо надіятися. Завжди надіємося, що Бог з нами. Ми дуже побожні люди. І просимо Всевишнього, щоб він помагав нам.

Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.

«TENORS BEL'CANTO»: НА ОДНІЙ СТРУНІ

На Провідну неділю, 22 квітня 2012 року, гостем нашої парохії Благовіщення, що на столичній вулиці Принцеси, був вокальний квартет з України «Tenors BEL'CANTO».

Мабуть, уперше за весь час існування парохії концерт такого тематичного спрямування (звучали класичні оперні арії, українські пісні та світові популярні шлягери) відбувався безпосередньо в храмі, а не в актовому залі як це, зазвичай, практикується. Варто зазначити також, що й така кількість глядачів, яка прийшла цього разу, щоб насолодитися пречудовим співом наших земляків, під склепіннями церкви Матері Божої Доброї Звістки ще не збиралася.

Про сам колектив, їхній репертуар та приїзд в іспанську столицю ми розмовляємо з учасниками квартету – Василем Понайдою, Романом Антонюком, Василем Садовським і Тарасом Гловою.

– Коли засновано ваш квартет? Яку ідею покладено в його організацію?

Роман Антонюк: – Скажімо так, ідея створення цього колективу в такому форматі прийшла до голови Василеві Понайді – нашому першому тенору. Потім він звернувся до мене. Мовляв, чи не матиму нічого проти, щоби це діло розвинути реально. Ось так усе й почалося. А далі запрошували співака за співаком, щоб зробити своєрідний кастинг. Тобто відібрати тих, хто би зміг бути чинним членом цього колективу.

– Коли це відбувалося, тобто, іншими словами, скільки вам зараз літ?

Роман Антонюк: – Офіційною датою нашого першого виступу можна вважати 7 липня 2007 року. Хоча задум і програму виношували ще з квітня місяця. Коротше, тоді, на початку липня, ми взяли участь у спільному концерті в Красічинському замку в Польщі, який фактично офіційно відкривав футбольне Євро-2012. Оскільки це дійство проходило під егідою УЄФА, то були присутні чимало її членів. А крім цього мери багатьох польських міст, делегація з України. Цей мистецький захід відбувався під відкритим небом в присутності майже півтори тисячі глядачів. Його транслювали мало не по всьому світу п'ять польських телевізійних каналів.

А ось наш перший сольний концерт відбувся дещо згодом із симфонічним оркестром і тривав три години – так званий «Лайф концерт». Для нього довелося назбирати понад 25 творів. Тоді ж виник ще й варіант, коли в тій же Польщі ми виступали разом з однією тамтешньою співачкою – меццо-сопрано Агатою Савою. У цих концертах нас почали подавати під надзвичайно цікавим «соусом», а саме «Чотири тенори та діва». Тобто цей проект, можна сказати, спочатку мандрував Європою як українсько-польський. Чому саме так? Та тому, що колектив, хоча й складався зі співаків-українців, проте всі симфонічні оркестри, які до 2010 року супроводжували наші виступи, були, в основному, польськими. Хоча ми співпрацювали також із такими відомими львівськими оркестрами, як «Віртуози Львова» та «Леополіс». Проте концерти все ж відбувалися в Польщі. Її ми об'їздили як з півночі на південь, так із заходу на схід, співаючи чи не у всіх філармоніях і театрах.

Варто згадати випадок, коли на урядовому концерті в місті Плоцьку до нас підійшов один з чільників президента Дональда Туска і сказав: «Ви у нас уже настільки популярні, що такої популярності навіть деякі сенатори не мають». В принципі, це який не який, але все ж показник нашої праці.

– А чому саме таку, а не інакшу назву обрали?

Роман Антонюк: – «Тенорс» – це множина від «тенор», бо нас четверо. Наш учасник Тарас Глова, котрий добре володіє англійською мовою, граматично правильно розставив усі крапки над «і». А чому бельканто? Це – італійський двохскладовий термін. «Бель» означає прекрасний, «канто» – спів. Отож, якщо перефразувати, то з нашої назви органічно виплаває щось на зразок «тенори прекрасного співу». І я бачу, що загальна маса слухачів розуміє, про що йдеться. Тобто це не якась абракадабра, не закодоване слово, яке треба пояснювати кожного разу.

– Чи спів у квартеті є основним місцем вашої праці?

Василь Понайда: – Ні. Кожен має свою роботу. Я працюю солістом Львівської державної філармонії а також викладаю в Національній музичній академії імені Лисенка.

Роман Антонюк: – Перед тим Василь був солістом Львівського оперного театру. Але поєднати чотири роботи, звичайно, дуже тяжко.

Василь Садовський: – На даний час я – соліст Національного академічного театру опери і балету імені Соломії Крушельницької. І аспірант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Готую дисертацію в галузі мистецтвознавства.

Роман Антонюк: – Таким чином, у нас на сьогоднішній день фактично три солісти оперних театрів. Хтось активний нині, а хтось вже ні.

Василь Понайда: – Роман також солював у Дніпропетровському оперному театрі. А зараз...

Роман Антонюк: – Є солістом Київської державної чоловічої хорової капели імені Левка Ревуцького.

Тарас Глова: – Якщо мої приятелі вже давненько працюють, то я ще вчуся. Є студентом четвертого курсу вокального

факультету Національної музичної академії імені Миколи Лисенка. Клас викладача Стефана П'ятничка.

Василь Понайда: – Цей склад існує трошки більше, ніж півроку. А до того був інший соліст, в якого виникли об'єктивні причини, пов'язані з роботою в опері. Оскільки наші концерти вже були розписані на півроку, то це створювало як для нього, так і для нас певні труднощі в організації гастролей.

– Як часто концертуєте?

Василь Понайда: – Останнім часом події розгортаються набагато активніше. Думаю, що це пов'язано з великою підготовчою роботою. Просто був час, коли ми не мали на українському ринку жодного концерту, адже всі виступи організовувалися в Польщі. Поштовхом до зміни пріоритетів стала, як уже розказував Роман, фраза помічника Дональда Туска, коли він мовив: «Вас на Україні знають, мабуть, більше, ніж у Польщі». Власне, тоді ми зрозуміли, що це, в якійсь мірі, неправильно. Чому ми маємо працювати тільки на європейський ринок? Безперечно, ринок України є також дуже цікавий.

Роман Антонюк: – Він сказав дослівно таке: «Ви у нас уже такі відомі! А в Україні, напевно, мега-зірки». І це для нас стало, мов обухом по голові. Зрозуміли, що треба зробити скерування і в нашу сторону.

Василь Понайда: – На даний час у нас в Україні вже відбулося... Навіть тяжко полічити. Мабуть, понад 20 концертів. Можливо й більше.

Роман Антонюк: – Справа в тому, що ми не женемося за кількістю. Виступаємо як на заході України, так і на сході. Стараємося донести нашу творчість у всі куточки. Не можемо поставити наші концерти на конвеєр, тому що всі мають ще й іншу роботу. Наш колектив не є ні при філармонії, ні при якійсь концертній організації.

Василь Понайда: – Треба зазначити, що наші концерти відбуваються виключно наживо. Тобто наші виступи не можуть бути розписані на щодень як в артистів, котрі співають популярну музику під плюсову фонограму. Переїхав з одного міста в друге, включив магнітофон і в нього все звучить. Фізично

витримати 30 концертів у місяць – нереально для будь-якого співака.

А ще є моменти, коли відбуваються концерти з симфонічними оркестрами, так як, скажімо, у нас в Чернігові. Лише на підготовку витрачається три-чотири дні. Навіть увесь тиждень, тому що нот оркестр не знає. Тут існує момент репетиційний: треба підготувати твори з нашого репертуару, які вони ніколи не грали. Тому фізично воно ніяк не виходить, та й не потрібно, чесно кажучи.

Роман Антонюк: – Трапляються такі концерти, коли люди, ошукані раніше співом під плюсову фонограму, підходять буквально до самісінької сцени, маючи свої місця в залі, й стоять пів концерту, дивлячись просто нам в рот. Потім виходять на сцену і кажуть: «Ми не віримо, що ви співаєте наживо».

У чому вбачаєм оригінальність нашого колективу? В чому, зрештою, полягає складність? У тому, що ми об'єднали два жанри: класичну музику, тобто відомі оперні арії, зі шлягерами, які на сьогодні вже стали класикою популярної музики. Можна навіть твердити, що співаємо у двох манерах. Перша – це класична постановка голосу, а друга – популярна.

– Властиво, наступне моє запитання мало бути пов'язане з репертуаром. На яке ви частково вже почали відповідати. Які твори відбираєте і чим послуговуєтесь при цьому?

Василь Понайда: – Репертуар підбирається за кількома критеріями. Передусім, щоб самим було цікаво. Інший момент, коли нас просять ті люди, які організовують концерт: «Було б добре, якби ви підготували такий ось твір, бо глядачі хотіли б почути його». Тоді ми готуємо твір, який, наприклад, є дуже популярним у якомусь конкретному регіоні. На це не витрачається багато часу. Надсилають нам ноти, якщо спів супроводжує оркестр. Якщо ні, то мінусові фонограми.

Роман Антонюк: – Ще одне. Це мусять бути, в першу чергу, твори високохудожні: як популярні, так і класичні. А основною ідеєю підбору репертуару в нашому колективі є наступний фактор: людина мусить любити те, що співає. Тобто ми не ро-

бимо того, чого не любимо. А значить, нас об'єднує спільне творче прагнення. Тому наш колектив – це, як маленька творча лабораторія. Для прикладу: Василь чи Понайда, чи Садовський щось хоче заспівати. То ми виносимо це на загальне обговорення, кажучи: було б добре зробити так. Словом, колегіально вирішуємо дане питання. Тут немає ніякого диктату, бо всі люди досвідчені, всі активні музиканти, співаки.

Василь Понайда: – Можна додати ще й таку річ. Одним із немаловажних чинників, окрім зазначеного вище, є популярність твору в слухача. Музики красивої дуже багато: і класичної, і естрадної. Але, як засвідчує життєвий досвід, глядач любить слухати те, що десь уже чув. Завжди музика сприймається набагато краще, коли вона відома. Пісенька герцога з опери «Ріголетто» з перших акордів звучить під звук аплодисментів. Це саме стосується «Соле міо» чи «Бесаме мучо».

– Які концерти особливо запали вам у душу? Які сцени можете відзначити, оркестри?

Василь Понайда: – Багато було концертів, тому доволі важко відразу відповісти. Якщо повернутися до початків створення колективу, то найбільш приємне враження залишилося від двох польських оркестрів – Торунського симфонічного й оркестру Вроцлавської філармонії. Це було дійсно щось. Ще тільки прийшли на репетицію, а люди сіли і з перших нот стало зрозуміло, що це музиканти найвищого ґатунку.

От часом говорять: «Не співайте на репетиції в повний голос. Можете лише себе означити. Це – репетиція для оркестру, а не для вас». Але коли за спиною чуєш таку лавину звуку, коли до кінця арії розумієш, що не можеш співати в півсили... Тобто вони заводять тебе настільки, що репетиція відбувається практично як концерт. І хочеш – не хочеш, а співаєш у повний голос. «Економити» ніяк не виходить.

Якщо брати ближче, то пам'ятним був виступ на фестивалі в Боснії і Герцеговині з оркестром Сараєвської філармонії. Найперше, для нас великою честю стало те, що ми відкривали цей дуже серйозний і престижний міжнародний форум. Адже туди приїжджають із США, Латинської Америки, Росії.

Він триває більше місяця і щодня відбуваються якісь концерти, події. Власне, він не тільки музичний, а мистецький. Що стосується музикантів, то туди запрошуються справді професіонали. Скажімо, тамтешній міністр культури показував нам фотографії, де він сидить поруч з видатним іспанським тенором Хосе Каррерасом.

– Питання «на засипку», яке так полюбляють задавати мої співбрати по перу. Чи траплялися якісь курйозні випадки під час концертів, гастролей?

Роман Антонюк: – Це, якщо ти співаєш концерт не під «живий оркестр», а під мінусову фонограму. Виходиш, налаштувався, наприклад, на Фігаро, а дають фонограму Дон Жуана.

Василь Понайда: – У нас курйоз трапився під час концерту до Дня незалежності в курортному Трускавці на Львівщині. Виконуємо «Закоханого солдата» композитора Каніо. Співаємо-співаємо, уже майже кінець твору, аж тут звукорежисер випадково зачіпає комп'ютер і на півслові все обривається. Стоїмо кілька секунд, а потім вирішуємо поспівати акапелльно.

Роман Антонюк: – Це, щоби люди не зрозуміли, що виключили нас. Звичайно, всього не можна забезпечити і передбачити. Але, в принципі, для митця курйоз це – додатковий «драйв».

Василь Понайда: – Був, щоправда, ще один непередбачуваний випадок, пов'язаний з добиранням на фестиваль у Боснії і Герцеговині. Проте навіть не знаю чи трактувати його як курйоз. Менеджер з української сторони, який організовував цей концерт і вів переговори з організаторами, глянувши на офіційні сайти як України, так Боснії і Герцеговини, побачив, що українці мають право перетинати кордон з останньою без наявності віз. Маючи шенгенські візи, спокійно дісталися в Хорватію. Далі доїхали до кордону з Боснією і Герцеговиною, а там кажуть, що не можуть нас пустити. Запитуємо: чому? Відповідають: «Вам потрібні візи». Ми ж переконані у зворотньому. Митник запрошує мене в кабінет до комп'ютера і показує: «Будь ласка, ось список країн, яким потрібна віза для перетину кордону. Бачите? Україна». На що я змушений був

зіслатися на офіційні сайти. Він терпеливо роз'яснює: «Там є таке. Але та угода ще не ратифікована ані нашим парламентом, ані вашим». Питаю, що ж нам робити. Радить повернутися в Хорватію і, отримавши візу, зробити нову спробу.

Повертаємося в консульство у Загребі. Туди пересилають наші документи, а ми по дорозі факсом передаємо всі копії. Приїжджаємо на місце, а нам заявляють: «Ми не можемо відкрити вам візу тут, бо українці отримують її в угорській столиці Будапешті». Кажемо: «Знаєте, якщо ми поїдемо звідси в Будапешт, то на фестиваль більше не повернемося». Тоді почали зв'язуватися з міністрами культури та закордонних справ Боснії і Герцеговини, приймати спеціальне рішення на рівні міністерств і президента, щоб дозволити нам чотирьом відкрити візи в консульстві, яке не має права цього робити. І консульство, яке мало припинити роботу в третій годині, закривається о шостій вечора, бо всі чекали вирішення справи у «верхах». В результаті нам таки відкрили одноразові візи, і ми приїхали на кордон. Та цього разу на інший пункт перетину.

І що ви думаєте? Нам знову кажуть, що не можуть пустити. На що я заявляю: «Знаєте що? Скажіть це вашим міністрам культури та закордонних справ». Вони подивилися насторожено, але пішли і передзвонили. Їм наказали негайно пропустити нас, бо і так уже добу їздили взад-вперед. Коротше, за весь час існування колективу це, напевно, стало найбільшим стресом.

Щоправда, коли зараз летіли з Києва до Мадрида через Рим, то на трансфер в італійській столиці відводилося обмаль часу. Тому ми, як спринтери, перебігали між терміналами, щоб встигнути. Окрім цього поміняли ще й термінал відльоту, так що лише в останній момент вдалося зорієнтуватися.

Роман Антонюк: — А як вам подобається ситуація, у яку потрапив наш наймолодший учасник Тарас Глова? Веду до того, що колектив «Тенорс бельканто» фактично змінив його життєвий курс. Бо питання постало так: якщо співаєш у нашому колективі, то мусиш удосконалюватися. І хлопцеві прийшлося поступити в музичну академію на вокал, хоча він фактично... богослов.

Тарас Глова: – Як не дивно, я спершу закінчив Український католицький університет у Львові, маючи дотичність до музики. Там функціонували різноманітні хори, ансамблі. Я був одним із тих, хто організовував духовий оркестр. А коли погодився на пропозицію Василя Понайди долучитися до квартету, то не мав відповідної вокальної підготовки. Тому спочатку не брав участі у співі академічному, а лише в популярному. Треба було, як мовиться, трішки «облагороднити» голос. Тому, не знаючи як далі буде, адже мав уже свою сім'ю, все ж поступив у консерваторію. І то відразу на другий курс.

– Чи виступали ви перед таким колом глядачів, як ми тут, на заробітках?

Василь Садовський: – Так вузько, тобто для заробітчан (хоча цей термін я б трактував по-іншому, а саме як група наших співвітчизників), співати не доводилося. Здебільшого, це були ширші аудиторії практично всіх національностей. Одначе немає значення для кого співаємо, для кого вкладаємо більше душі, для кого – менше. Єдине, на що довелося зробити акцент у репертуарі, так це на народні пісні, а також пісні сучасних українських авторів.

Можливо, перебуваючи в чужій державі й спілкуючись зі своїми співвітчизниками, дещо з більшим трепетом намагаємося через свої пісні передати атмосферу рідної сторони. А загалом, коли професіонал добре робить свою справу, він завжди і всюди перед будь-якою публікою намагається викласти на 100 з гаком відсотків.

– Чи існує для вас суттєва різниця між ось таким сценічним майданчиком як нині, тобто в храмі, та звичайним концертним залом? Чи переповнюють вас якісь особливі відчуття з цього приводу?

Василь Садовський: – Що можу сказати? В принципі, у нас у храмах не практикуються концерти. Натомість у таких країнах, як Італія, Іспанія, можливо, Португалія – це звична річ. Я особисто брав участь у трьох концертах в Італії, які відбувалися в храмах. Але це була вузько спрямована музика: сакральна, старовинна. І вона, в якійсь мірі, гармонувала з інтер'єром хра-

му, з його першочерговим призначенням.

Вчора, маючи концерт для наших земляків у храмі міста Алькала-де-Енарес, і сьогодні, під час виступу тут, ми відчули, що публіка перебуває з нами на одній, так би мовити, струні. Все залежить від того, хто тебе слухає. Як і те, яку енергетику ти отримувеш з залу, посылаючи туди свою. Якщо все спрацює, то не дуже переймаєшся чи це храм, чи оперний театр, або ж сучасний концертний зал.

– Ось ми плавно і перейшли до розмови про Іспанію. Як виник задум приїзду сюди?

Василь Понайда: – Цей задум з'явився торік після концерту в Моршині, десь наприкінці літа-на початку осені. Якраз у той час ваш отець Іван Липка відпочивав там. Він підійшов після концерту за куліси і звернувся: «Я би дуже хотів, щоб ви заспівали в Іспанії». Ми кажемо: «З приємністю приїдемо, але коли?» Отець запропонував обмінятися координатами, а згодом усе конкретизувати. Оскільки останнім часом графік щільний, тому потрібно було відшукати «вікно» між гастрольями та основною роботою.

Роман Антонюк: – Додам, що пропозиція отця Івана виявилася, в якійсь мірі, несподіваною для нас. З огляду на попередню співпрацю з музичними агенціями орієнтувалися на те, що формат нашого концерту не завжди є по силах приватним можливостям. Але священик був настільки переконливим у своїх аргументах, що ми повірили в успіх справи. Мені особисто запам'яталася така його фраза: «Будемо бачити, Господь знає все. Він обов'язково допоможе, якщо це буде потрібно».

– Цікаво довідатися, чи відбувся у вас контакт з нашою глядацькою аудиторією? Чи пройшов концерт, як образно висловився Василь, на одній струні?

Роман Антонюк: – Безперечно, що в Алькалі, що тут. Правда, нині публіки було чи не вп'ятеро більше, ніж вчора.

Василь Понайда: – Як на мене, це були дуже позитивні концерти у всіх відношеннях. І по сприйнятті публікою, і по її реакції на пісні. Нам треба було спочатку, мабуть, сказати, як побудована програма. Але у процесі завжди присутній мо-

мент імпровізації: щось говориш, щось ні. Ми почали з класики: декілька арій, потім неаполітанські пісні. Коли ж Василь оголосив: «А зараз близькі вашому серцю українські пісні», – то всі зітхнули: «О-о-о!» Бо чекали їх з нетерпінням. Мабуть, отець Іван наголосив, що лунатимуть українські пісні, яких ви вже давно не чули. Наскільки володію інформацією: сюди давненько не приїжджали з концертами українські виконавці.

Роман Антонюк: – З огляду на все це, хочу засвідчити, що громада існує, що вона добре зорганізована, відкрита, щира. Не знаю, мабуть, Господь бачить вас. Тому доброго душпастиря дав. Нам допомагає також у всіх дрібницях.

Тарас Глова: – Я, коли навчався в Католицькому університеті, то на замовлення української діаспори США та Канади писав наукову працю під назвою «Дослідження етнографії населення Сибіру». Акцент робив на дослідженні вихідців з України. Помітив один об'єднуючий фактор для всіх: церква. Ні політична організація, ні партія, які обіцяють багато, але не завжди виконують. Стержень усього – церква. Ось і тут я відзначив для себе наявність хорів, зацікавився організацією духовного виховання.

Роман Антонюк: – Насамкінець дозволю собі від усіх нас побажати, щоб ви відчували себе не як на чужині, а як удома. Усвідомлювали, що є потрібними для України, для своїх родин. Ви перебуваєте в надійних руках. У вас все зорганізовано на солідному рівні. То ж дай вам, Боже, гарного життя.

Мирон ЛЮБЧАК.

АДА РОГОВЦЕВА: «БЕЗ ВИРИ ЖИТИ – ВЕЛИКИЙ ГРІХ!»

Моє побачення з визначною актрисою сучасності, Героєм України Адою Роговцевою інакше як зустріччю, даровану долею, і не назвеш. А ось своєрідним «ключиком», що відчинив двері до Ади Миколаївни, став директор, а zarazом головний режисер і художній керівник Камерного театру імені Чехова в Мадриді Анхель Гутьєррес, з яким мені пощастило завітатися в Іспанії.

Розпочалося ж наше спілкування з актрисою з допомогою телефону. Коли передав привіт від метра режисерського корпусу, натякнувши про інтерв'ю, вона моментально погодилася, запросивши до себе додому.

...І ось я у київській квартирі на вулиці Ярославів вал, що неподалік від станції метро «Золоті Ворота». Господиня п'ять хвилин як повернулася з заміського будинку, тому мене ненадовго посадили у вітальні на зручному дивані. Хвилювання, з яким ступав сюди (не часто ж спілкуєшся з такими людьми!) поступово вивітрилося. Навколо стелажі з книгами, касетами, дисками, фотографіями. Ніякої фешенебельності, надмірності, – все доволі простенько, а від того надзвичайно затишно. Поки Ада Миколаївна на кухні перемовляється з донькою (вона ж – відомий нині режисер Катерина Степанкова), встигаю спіймати себе на думці, яку почерпнув з газетних шпальт. В одному з інтерв'ю актриса зазначила, що відповідає за будь-кого, хто бодай раз побував у її домі. І що вони з Катрусєю беруть відповідальність за цю особу на довгі роки. Ось цей ореол, повинен зауважити, цю турботу вдалося відчути ще до розмови...

А потім була майже годинна бесіда, яка залишила неспокійні враження. Але про це судіть самі, шановні читачі.

– Хочу згадати 1970-й рік, коли ви знялися у фільмі Йосипа Хейфіца «Салют, Маріє!» Хоча був ще підлітком, але деякі кадри в пам'яті все ж закарбувалися. Проте навіть не здогадувався, що головну чоловічу роль у цьому фільмі зіграв Анхель Гутьєррес. Про це довідався, перебуваючи вже на заробітках у Мадриді. Тоді ж, ризикаючи в інтернеті, набрів на відгуки про цей фільм, в яких деякі кіноглядачі переплутали Анхеля з вашим покійним чоловіком. Одна з них запитувала: «Чому в субтитрах не зазначений Костянтин Степанков?» Згадайте, будьте добрі, ту стрічку й Гутьєрреса зокрема.

– Я потрапила на зйомки цього фільму дещо пізніше. Щось там не заладилося в актриси, яку першою пробували на головну роль. І тоді почали шукати іншу. Шукали-шукали і вийшли на мене. Я тоді не дуже вірила, що мені вдасться цю роль отрима-

ти, адже там передбачалася велика різниця у віці. Але, може, через те, що це був Хейфіц, – надзвичайна людина і дуже талановитий режисер, – то в нас усе склалося. Ми відчули один одного, полюбили. З'явилося відчуття, що все дуже легко і просто.

Щодо Анхеля, то він – людина дуже непроста. Спершу придивлявся до мене, принохувався. Проте це тривало недовго. Ми жили в одному готелі в Петербурзі. Приїздили ж зі зйомок пізно: десь о першій-другій ночі. Так от, буквально через чотири дні вже пили чайок то в нього, то в мене. А в ті часи відомо ж як цинічно дивилися, коли жінка о такій порі заходила в номер до чоловіка. Певно, через дурну мораль, тому що наші стосунки були напрощуд чистими. Анхель, до речі, брав гітару і співав до ранку. Закінчувалося тим, що всі, хто тоді перебував на постах, навіть з інших поверхів, приходили і слухали його. Тобто між нами запанувала надзвичайна повага, щирість, яку підсилювала любов до нашої спільної роботи. Дивно, адже ми були молодими людьми. Хоч і дружбою це не назвала б. Бо в нього була своя компанія, а в мене свої друзі. Але, зустрічаючись, ми відчували себе, немов рідні.

Зйомки тривали. Було по-всякому. Навіть до конфлікту дійшло, коли почали знімати наступні кадри. Мій чоловік Пабло, роль якого виконував Анхель, лежить в ліжку, а я шмигаю до нього під ковдру. На мені тоді був легенький халатик, отож Хейфіц сказав, щоб у ньому і лягала. Однак Анхель не на жарт розсердився. Сказав, що ніколи в житті іспанець не дозволить, щоб жінка лягла з ним у ліжку в одязі. «Знімай», – була наступна його фраза. Повисла пауза, яка тривала хвилин зо п'ять. До речі, мушу зізнатися, що була згодна з Анхелем. Але думка режисера переважила. Тим не менше, виникла надзвичайно пікантна ситуація, коли я опинилася поміж двох чоловіків, які вирішували, чи роздягти мене чи ні. У фільмі я все ж залишилася одягненою. Хейфіц тоді «переміг»...

І до сьогодні з приємністю згадую Анхеля, його величезну доброту. Він багато розповідав про себе. Тоді почула історію про те, як потрапив до Радянського Союзу, як вчився. Висловлював сумніви щодо того чи зможе поїхати до себе на батьків-

щину, адже в той час це було ще нереально. Тільки-тільки починалися якісь розмови і то пошепки. Цікаво, що його дружина-росіянка дуже хотіла виїхати в Іспанію, а він – ні, бо приріс душею до російської землі. Мені цікаво було замислюватися над цим, співставляти. Так що він був для мене ще й людиною надзвичайно корисною. Корисною в тому плані, що давав надзвичайно багато поживи для роздумів. Звичайно, мені, молодій жінці, якій сповнилося тридцять літ, було цікаво зустрітись з людиною кола Тарковського, Висоцького. Через нього ж розширювала коло знайомих. Саме він звів мене зі знайомою Тарковського, яка стала моєю подругою. Наталя Приставка і досі живе у нас під іменем Даша. І ця дружба триває ось уже сорок років. Тобто саме Анхель подарував мені її. А якщо до цього додати ще й радощі співтворчості, то напрошується висновок, що Анхель – радість мого життя.

Недавно, до речі, мала нагоду розмовляти з ним по телефону. Підійшов під час зйомок якийсь чоловік і запропонував зв'язатися з Іспанією. Сказав, що добре знає Гутьєрреса. То ми з Анхелем надзвичайно зворушливо поговорили.

– Згадаю і такий факт: за роль у фільмі «Салют, Маріє!» ви отримали на Московському кінофестивалі 1971 року головну премію за кращу жіночу роль. Згідно з опитуванням журналу «Советский экран» вас визнали кращою актрисою у цьому ж році. Цей успіх був доленосним?

– Безумовно. Він багато вирішив у подальшій моїй долі, тому що приніс популярність всесоюзного масштабу. Відразу ж після цього кінорежисер Храповицький запросив мене на зйомки «Приборкання вогню». А потім був «Вічний поклик». Тобто почалася естафета. Отже, якби не було «Салют, Маріє!», то навряд чи були б інші роботи в кіно. Тому цей фільм – велике свято мого життя. А головне, що була серед таких людей, які підняли мене на Олімп, сформували як актрису.

– Адо Миколаївно, а тепер дозвольте повернути колесо розмови в інший бік. Є така фраза, яку приписують Шекспірові: «Життя – театр, а ми всі у ньому актори». Що ви вкладаєте у цю фразу?

– А мені, здається, що це – не так. Театр – дуже хороший, добрий, але ... «звіринець». Там інші закони. Але це моя особиста точка зору.

– Буквально напередодні мого від'їзду до Києва, ми з дружиною дивилися у Львові в театрі імені Заньковецької виставу Дюма-сина «Дама з камеліями». І знаєте: я впіймав себе на думці, що театр – це високе мистецтво. І що би там не казали, воно все ж віддалене від життєвих реалій і колізій. Ореол, який віддавна надвисає над театром, притаманний йому і зараз.

– Розумієш, що тут відбувається? У мистецтві є, по-перше, різні жанри. По-друге, різні погляди митця як на мистецтво, так і на життя. Бачиш: не кажу про мистецтво і життя як про єдине ціле. Є люди, які сповідують чисте мистецтво. Тобто, воно мені дано Богом як дар, тому повинен сприймати світ так, як це розумію саме я, а не всі інші. Є люди як Чехов, зокрема, який сприймав світ, як і всі інші. І витягував звідти мистецтво. Параджанов, Тарковський і такі, як вони, ідуть трішечки попереду життя і мистецтва. А є митці, котрі живуть і відображають квінтесенцію життя. Тобто мають особливий погляд або велику радість від зустрічі з чимось таким, що має право бути оспіваним. Для мене особисто цікаво і те, й інше. Тому мені видається, що театр має бути присутнім у житті, а життя має цінувати митців театру.

– Відверто кажучи, не сподівався, що ви заперечите Шекспірові.

– Цікаво, що і я не замислювалася над цим. Але коли ти нагадав, то мені здалося, що це не так.

– Ада Роговцева прожила велике життя в театрі. Які основні моменти можете відзначити в ньому?

– Не знаю. Жила та й жила. Живу й зараз, як Бог велить.

– І живете з Богом?

– Звичайно ж. Коли Костя Петрович помер... Бачиш, он там у кутку стоїть годинник, який подарувала йому на 50-ліття. Він постійно зупинявся, і Костя Петрович його, відповідно, весь час ремонтував. Щось там підкручував, виймав, змашував, підкладав. Не можна було там замітати, бо, не приведи

Господи, якась деталька чи механізм пропаде. Коли ж чотири з половиною роки тому Костя Петрович помер, годинник ще не зупинився жодного разу. Що воно таке? Я не знаю...

Якось привела до нас священика, який приніс ось цю безцінну книжку, по якій провадив Службу батько Костя Петровича – також священик. І оцей хрест, який він тримав у руках. Це наша реліквія – речі мого тестя, якого репресували, і якого Костя Петрович двічі шукав. Об'їздив весь Радянський Союз. Бачиш: ну як тут жити без Бога? Як?

Мій внучок, коли був меншим, запитав: «Бабусю, кого ти любиш більше – мене чи Бога?» Відповіла: «Бога». То воно, мале, так образилося. Пішло, щось там собі думало-думало. А тоді приходить і каже: «А чому?» Я йому й розказала... Господа Бога треба любити і довіряти.

– Чи траплялися у вашій творчості ролі, пов'язані з релігійною тематикою?

– Ні. Я, взагалі, не релігійна людина. Я – людина Божа... Так мені видається.

– Знаю ж бо, що ви надзвичайно затребувана актриса. Чи вистачає ще енергії?

– Господь мене веде і поки що дає сили. Роботи вистачає. А далі вже як буде, бо час неблаганний. Хоча все в руках Божих.

– Дякувати Всевишньому за це, бо маємо можливість бачити вас і на театральних підмостках, і на кіноекрані.

– Окремо хочу сказати про спектакль, який показуємо глядачеві нині. Це – «Рожевий міст», поставлений моєю донькою Катериною. Вона закінчила вищі режисерські курси в Петра Тодоровського у Москві. Це був її режисерський дебют. Вистава, тьфу-тьфу, йде ось уже півтора року, і квитків туди не дістати.

– Вам приємно за доньку?

– Приємно – не те слово. Я щаслива.

– Ваша родина дуже театральна. Виховуючи доньку, мріяли про таку її кар'єру?

– Ні. Взагалі-то, я особисто мріяла бути журналісткою. Коли ж не склалося, то надіялася, що Катерина піде цим шляхом. У неї ж найпотужніший інтелект в нашій родині. Катя – дуже ерудова-

на, в неї характер найміцніший серед нас. І цілеспрямованість неймовірна. Так що думала, що вона буде писати. В її арсеналі надзвичайно цікаві вірші. Син Костя також пише прекрасні вірші, але тоді, коли найде натхнення. А Катя творить повсякчасно. Так що в нашій сім'ї... Ти ж бачиш: ми живемо дуже просто.

– Чесно скажу, що був приємно здивований, коли ви дали згоду порозмовляти зі мною – незнайомим і далеко не маститим журналістом.

– А чому ж ні? Ми живемо як інтелігентні люди. У нас нема нічого зайвого, бо воно не потрібне.

– Зате у вас багатюща бібліотека.

– Така ж і в селі. А ще одна у Каті в Москві, і в Костика. У нас багато книжок, і це – наше щастя. Воно все нам потрібне, бо все працює: тут і витягнуті книжки, і закладки, і таке інше. І мене зовсім не дратує цей безлад.

– Творчий безлад.

– Так має бути. До того ж дуже багато книжок – на руках. Але ми ніколи не журимося, якщо щось пропало. Значить комусь воно знадобилося. Так що живемо любов'ю одне до одного і великою зацікавленістю до того, що з кожним відбувається.

– А поза зйомками, театром, у вільний час, що ви собі можете дозволити? Що любите?

– Тільки що з села приїхала. Прийшли вихідні дні: відразу ж гайнула туди. Нема такого, щоб завалилася на канапу. У нас там газове опалення, лазня. Діти люблять багаття розпалити. Навіть дрова привезли і акуратно поскладали. Ясна річ, що треба було порядок навести: попідгортати, позамітати. Поїхала до Києва щаслива від того, що щось добре зробила. І тому на душі світло.

Ну, й книги. Ми з Костею Петровичем могли залишитися без шматка хліба, що й зараз частенько трапляється, але якщо нема книжки, тоді все... Береться машина, їдеш чи в книгарню, чи до друзів...

– Хто вони – ваші друзі?

– На сьогоднішній день – це коло моїх дітей. А зі старих друзів – це мої старі подруги-лікарі. Одна в Запоріжжі живе,

друга тут, у Києві. Даша – в Петербурзі. Їх дуже небагато. Це також люди, яких залишив Костя Петрович, і які були нашими спільними друзями. Це – Балаян, Ступка. Але це – не друзі, а швидше – приятелі.

– Ось-ось, давайте уточнимо, що ви вкладаете в поняття «друг»?

– Це – дорогі мені люди, які не байдужі до моєї долі, до того як себе почуваю. А подруги – це, власне, ті дві жінки, з якими ми обмивали Костя Петровича, готуючи в останню дорогу. А на цьому дивані, що ми сидимо, Костя Петрович помер. Це все дуже взаємопов'язано. Дружба ця дуже міцна, її не розірвеш. І ніякими образами не спаскудиш. Щось у ній є таке високе.

Ось для прикладу. Коли Катерині сповнилося тринадцять років і вибухнув Чорнобиль, то я зателефонувала до моєї запорізької подруги й запитала, чи не прийняла б донечку на деякий час. То вона за одну добу звільнилася з роботи і записалася в піонерський табір у Бердянську, забравши туди Катерину. Пропрацювала там три місяці лікарем, щоб Катя була біля неї. Чи можна таке забути? Ніколи в житті.

Між іншим, скажу й таке: я захоплююся людьми. А ще часто-густо заплющую очі й занурююся в думки. Тоді відтворюю те, що мене тішить, що мені миле й дуже подобається. І мені хочеться, щоб воно цвіло і його було якнайбільше. І було так, як мені здалося. Але коли повертається «тверезість», то не розчаровуюся. Значить: це ж так прекрасно, що була «зачарована».

– Адо Миколаївно, ви мене заінтригували, сказавши, що в дитинстві марили професією журналіста.

– Не з дитинства. Це, мабуть, у старших класах. Я дуже добре вчилася і дуже любила літературу. І через це не було ніяких сумнівів, що буду в університеті. Але мої подруги щось там у мені вбачали і підштовхнули: «Попробуй в театральний. Якщо не пройдеш, то підеш на журналістику. Ми ще встигаємо здати документи». Я з першої спроби вступила в театральний.

– А задатки до журналістики? Щось пробували писати?

– Я була кращою в навчанні. Мені легко давалися перекази, твори. У мене була прекрасна вчителька української мови та

літератури Катерина Володимирівна. Після мами – це, власне, друга особа, яка справила на мене величезне враження. У неї був надзвичайно тонкий смак, але, водночас, велика вимогливість до слова. Вона й звернула мою увагу на те, що маю неординарні погляди, а не схематичне бачення всього. А ще Євгенія Йосипівна, яка викладала англійську. Саме вона привчила нас до того, що жінка повинна бути жінкою, а не чорт зна чим.

– Даруйте за дещо прозаїчне запитання. Як ви себе почуваете у нинішні скрутні часи?

– Через те, що я – небагата людина і в банку не маю жодної копійки, то й нема страху, що щось пропаде. Проблема в чому? Скрізь почали платити менше або не платити зовсім. Тому я трішечки у вигіднішому становищі, бо маю багато роботи. Відповідно, можу купити шматок хліба. Але знаю, що важкі часи настали для людей, які живуть зовсім близьенько від мене. І я не спроможна їм допомогти. Це – найстрашніше, коли не можеш поділитися бодай дещицею, яка необхідна для дітей, хворих. Як казала Марина Цвєтаєва, «милостиню заслужившему». Ось це найбільша біда, яка підступила до усіх нас. Благаю Господа, щоб пережити кризу. І щоб молодь, яка має сили, має фак, могла докласти всіх зусиль, аби жити гідно.

Взагалі вважаю, що гідність людська полягає у тому, щоб не радіти з того, що ти багатший, що в тебе чогось більше. А від того, що живеш у гармонії з оточенням.

– Ви вірите, що в Україні настануть кращі часи?

– Без віри взагалі не можна жити. Це – великий гріх!

– Адо Миколаївно, а ось якби ми, заробітчани іспанської столиці, запросили вас з донькою з виставою до нас? Що б ви показали?

– По-перше, ми б з радістю відгукнулися. По-друге, маємо для такого випадку чудову виставу Леоніда Зоріна «Варшавська мелодія-2», де, власне, піднімається заробітчанська тема. До того ж у ній бере участь всього п'ять акторів. Так що великих грошей від вас нам не потрібно. Справа за найменшим – за прошенням від вас.

Розмовляв Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ВАСИЛЬ НЕЧЕПА ПРО...

Палкий прихильник і поціновувач творчості Тараса Шевченка, народний артист України кобзар і лірник Василь Нечепа, побувавши у листопаді 2014 року в українських заробітчанах Мадрида та його передмість і давши кілька концертів, обіцяв, що під час наступних Шевченківських свят «зазирне» до нас знову. Своєї обіцянки співак дотримується і приїжджає, щоб разом з нами вшанувати 201-у роковину від дня уродин Кобзаря.

Знову ж таки, перегортаючи а пам'яті сторінки року минулого, обов'язково варто пригадати зустріч відомого артиста та громадського діяча з учнями суботньої школи в українському культурно-освітньому центрі «Дивосвіт» Алькоркона.

Пан Василь був присутнім на урочистому посвяченні в козачата, а також дав невеличкий концерт для учителів, школярів і їхніх батьків. Тоді ж мені вдалося записати деякі його думки, які, очевидно, будуть цікавими для вас.

Про приналежність до Шевченка

По-перше, я – лауреат Шевченківської премії. Це щось та й значить. 200 концертів пам'яті батька проспівав. Це – мій приватний проект. Нелегко було це зробити, бо тривав він упродовж двох років. Можете зайти в інтернет і побачити: де і скільки я виступав. Там є.

Тут, в Іспанії, побував у Мурсії. Почув, як жіночки говорять: «Ото ми взяли шматочок землі. Скопали її, розбили клумбу». То я зразу кажу: «З подякою за те, що гуртуєтеся, що мене прийняли, привезу вам вербу Тараса Шевченка. В мене, у моєму приватному дендропарку росте вже величеньке деревце, яке Великий Тарас садив на Косаралі» (*Шевченко вперше побував на цьому острові в Аральському морі наприкінці липня 1848 року у складі Аральської описової експедиції – примітка автора*). Тепер, без шкоди для дерева, я одрізаю від цієї верби віточки і роздаю по школах в Україні, де їх садять. Отже, ми відразу домовилися, що в Мурсії також посадимо. А ще калину зі свого парку їм передам.

Тоді приїхав у Мадрид, де в посольстві відбулася зустріч. Там домовилися, що теж у дворі посадимо. Цього ж нам ні-

хто не заборонить. Слово по слову, а посол і питає: «А може поставити погруддя Тараса в посольстві?» Ну, це, мабуть, буде складніше, тому що треба узгоджувати питання з владою на місцевому рівні. Хоча земля українська, бо викуплена. Ось і тут мені прийдеться старатися.

Потім з Юрієм Чопиком пішли до Національної бібліотеки, в якій налічується 30 мільйонів книжок. Юрій попросив, щоб вони сказали, чи є в них щось українського. Виявилось: чимало, навіть з глибокої історії. Те, що я розповідав на концерті дітям про Мезин, Кам'яну могилу, це все в носіях іспанських є. Мезин – 15 тисяч років, Кам'яна могила – 12 тисяч, трипільська культура – сім з половиною тисяч років. І все це – іспанською мовою. Коня, як відомо, приручили в нас, хліб запашний дали ми. Письмо, клинопис – також ми. І світ цим користується.

Якщо ж домовляться про презентацію книжки Кобзаря в Національній бібліотеці, оскільки є такий проект, який ми ініціюємо на березень, тоді мені ще раз потрібно буде добиратися до Іспанії. Але це близько, це – Європа. Ми, взагалі-то, – центр Європи. А це трохи збоку, тому не страшно. Адже географічний центр, ви ж знаєте де (*село Ділове, Рахівського району, Закарпатської області – примітка автора*). А нас усе закликають: «В Європу, в Європу!» Ми й так Європа, тільки окупована. Частина окупованої Європи. І я все своє життя працюю на окупованій території. Ось лише вириваюся на місяць за межі окупації, а потім знову повертаюсь туди.

Я дуже багато їздив по світах і те, що там роблю, ви сьогодні бачили. Збираю українців до купи, несу їм правду, нагадую хто вони. А вони вже понесуть цю правду по землі тих народів, з якими живуть і працюють.

Про свято козачат у «Дивосвіті» і Теодора Барабаша

Це свято – дуже радісний момент. Більше того, значна подія в житті України. Так-так, бо тут українська територія. Бачите, наші люди живуть нині тут, в співучій Іспанії, і в інших куточках. Хтось поїде в Україну, хтось помандрує ще далі. Радий, що українці можуть їздити. Нема радості від того, що вони виїжджають. Але, з іншого боку, я сам їду в світі (*Мадрид –*

31 столиця світу, де побував В. Нечепу – **примітка автора**).

Як тільки приїхав сюди, то ввечері мене повезли на могилу Теодора Барабаша. Дощик такий собі накрапав. Я його не знав, то старший чоловік. Побачив його дружину. Мені, знаєте, треба розпочинати свої гастролі на могилі, бо це тільки кобзар і може зробити. Заспівав молитви. Сьогодні в школі молитов не співав, бо тут діти, тому вшанував у піснях Тараса... Але кажу: возрадувалася душа за того старшого чоловіка. Тоді я беру довідкову літературу і бачу, який він був авторитетний, мав нагороди українські.

Так що ми, гуртуючись, мусимо рухатися вперед. Бо в нас, в Україні, єдиного чого не вистачає, то це – єдності. Ми ж бачимо сформовані держави. Та що там далеко ходити: Іспанія ось. Звісно, що й тут є і будуть якісь негаразди, бо такого не буває, щоб без перешкод. Але я знаю, що ця держава стоятиме вічно. Тут іспанці, там французи. А ми українці теж будемо стояти. Сумнівів нема. Хотілося б швидше. То будемо старатися.

**Про родинні узи з українським козацьким ватажком,
одним з керівників повстання 1594–1596 років
у Речі Посполитій Северином Наливайком**

Народився я в козацькому містечку Носівка на Чернігівщині, де в 1800 році було до 13 тисяч люду. Носівка не була полковим містечком, але там базувалися дві козацькі сотні. І ці дві сотні Наливайківські під Берестечком, здебільшого, і лишилися.

Я, коли їздив у Берестечко, то мені кажуть, що ото ж пам'ятник, де Нечай. То його справжнє прізвище Нечепу. Звідкіля він взявся? Та з Носівки, звідки і Наливайко походить (*в історичних джерелах як місце його народження фігурує місто Гусятин Тернопільської області, хоча ніхто з істориків цього не стверджує – примітка автора*). Дата смерті мого попередника 1651 рік. Це прізвище дуже непоширене, лише в нашій Носівці козацькій зустрічається.

Словом, почав я шукати в архівах свої корені. Мені, звичайно, допомогли, і ми знайшли представників шести поколінь

мого роду, яких не вистачало до тих, що вже є. Це не видумки письменницькі, це – архівні дані. І тоді я зрозумів, що у Варшаві на центральній площі, де також бував, катували мого славного родича Северина. Бо я також, у деякій мірі, Наливайко.

Сумніви були, звичайно, але поїхав до нашого провідного архіваріуса Ірини Матяш. І це стало Божим провидінням, що ми ті документи віднайшли. А допомогло свідоцтво про смерть мого прадіда, яке зберігалося в одній зі скринь моєї баби. По ньому ми віднайшли багатьох представників нашого роду, в якому є і Северин Наливайко.

Незабаром у Києві вийде книжка «Родовід Северина Наливайка», де прослідковується його коріння ще від Рюриків. Ну, про них мало знаю, а те, що Нечепи народилися в Носівці – беззаперечний факт. Як і Наливайки.

Про секрет щастя

У школі в Мурсії, виступаючи перед старшокласниками, запитав чи хочуть вони, щоб я відкрив їм таємницю щастя. Відповіли ствердно. Ото ж: щоби жити щасливими, треба свято любити свою землю. Землю своїх дідів і прадідів. Шанувати, звичайно, треба традиції тієї землі, на якій живете зараз, адже перебуваєте поза межами рідної Вітчизни. Але найперше це – своя земля. Тому наголошую ще раз: якщо любити свою землю, примножувати її величну славу, тоді будете щасливими.

Записав Мар'ян КЛЕН.

ЛЕСЯ ГОРОВА: «ВСІ РАЗОМ: І В УКРАЇНІ, І ЗА КОРДОНОМ, МИ ПОВИННІ ПРАЦЮВАТИ НА ЗАГАЛЬНУ НАШУ ПЕРЕМОГУ!»

Пісні, що поєднали нас, трудових мігрантів, з Україною, прозвучали на початку березня 2015 року у виконанні заслуженої артистки України, члена Спілки композиторів Лесі Горвої. Тож нехай жалкують ті, хто не прийшов на її концерти в Мадриді та Торрехоні-де-Ардос. А на них, повірте, було що послухати й подивитися. Ті високі емоції, які співачка намагалася максимально передати, відтворюючи та наближаючи атмосферу бойових дій на сході нашої країни, лягли на благодатний

ґрунт в особі тих, хто все ж прийшов на виступ нашої краянки.

Кому, як не їй, годилося б це зробити, оскільки разом із чоловіком з перших днів Майдану перебувала, як мовиться, в епіцентрі подій, навіть у найгрізніші моменти. Її пісенні та поетичні твори надихали, підтримували, вселяли віру в серця щирих українських патріотів. Тому не дивно, що вона влилася в лави митців, які сформували «Народну філармонію» – проект, спрямований на духовну підтримку тих, хто зі зброєю в руках захищає рідну землю.

Пісні з концертної програми «Революція. Війна. Свобода», запропоновані Лесею, не могли не схвилювати, як і не могли не сподобатися Адже виходили вони від глибин її душі та серця. Як, зрештою, і її вірші, а також «підводки» до кожного номера, які артистка так майстерно та щиро намагалася донести до глядацької аудиторії. Тому жоден ведучий був непотрібний.

А ще запам'яталися дуже цікаві душевні епізоди, які, безумовно, прикрасили концерт. Зокрема, ремарка Лесі про перебування в залі її землячки-заробітчани з Золочівщини, що на Львівщині, Лесі Ганчук. Чи веселі бувальщини, пов'язані з бабцею співачки, мешканки села Богутин Золочівського району, де, власне, минули дитячі роки її внучки. Не забудьмо і про віршований «монтаж» у виконанні Лариси Сухович і вихованців культурно-освітнього центру «Дивосвіт» з Алькоркона. Крім цього імпровізований номер артистки з малесенькою Яною Сковрінок-Климусь, який став «родзинкою» програми. Навіть збір пожертв на потреби АТО, проведений дівчатами в українському вбранні, був не лише доречним, але й неординарним.

І все ж «зіркою» цього дійства була, ясна річ, Леся Горова. Неспроста, мабуть, за версією інтернетівського видання «Надсегурська Україна», що готується у Валенсії, їй присвоєно титул «Найрідніша співачка та композитор для української громади Іспанії». А диплом лауреата було вручено під час її благодійного виступу в Барселоні 25 лютого.

Уже після концертної програми в Мадриді вдячні глядачі піднесли Л. Горувій букети квітів і пам'ятні подарунки. Відбувся також і обмін думками, до якого долучилася ще й інша

гостя, яка прибула разом з Лесею. А саме голова секретаріату Товариства зв'язків з українцями за кордоном «Україна – світ» Алла Кендзера (її ми повинні пам'ятати по виступах Національного заслуженого академічного народного хору України імені Григорія Верьовки, гастролі якого в Іспанії вона організовувала). Не було також відбою від бажаючих сфотографуватися із заслуженою артисткою України. Звісно, не обійшлося і без інтерв'ю.

– Якими вітрами вас занесло до країни фламенко? Коли вперше навідалися і де побували?

– Торік у середині березня я приїхала в Іспанію на запрошення української громади Барселони та Мурсії. Як ви пам'ятаєте, минулий рік був присвячений 200-річчю з дня народження Тараса Шевченка, тому не лише в Україні, але й поза її межами відбувалися численні святкування.

У Барселоні проведено великий концерт, який підготувала Ольга Дзюбан – голова товариства «Джерело». Присутнім тоді був консул України в Барселоні, а також запрошено українські колективи Іспанії. Зокрема відомий усім у столиці хореографічний ансамбль «Кричевчанка» виступав. Мені ж випала чудова нагода бути гостею з України. Як і Аллі Євгенівні Кендзері. Між іншим, інтернет-видання для українців Іспанії «Надсегурська Україна» в одному зі своїх номерів розповіло про мій виступ. Навіть помістило фотографію на обкладинці. А потім ще був концерт у Мурсії.

Дуже важлива річ: зараз, коли Україна дуже потребує підтримки українців з усіх усюд, та й не тільки наших земляків, але й взагалі всього світу, ми започаткували ці патріотичні програми. Спершу, напередодні нового року, я дала два концерти в Римі для українців на свято Миколая. Пройшли вони дуже успішно. Звісно, це були концерти, спрямовані на підтримку наших воїнів.

Друга наша поїздка з подібною програмою, власне, в Іспанію. Дали чотири концерти: в Барселоні, Мурсії та два в Мадриді. На власному досвіді побачила, наскільки це потрібно, і що насправді воно нас об'єднує. Як і переконалася, що потріб-

на і духовна, і матеріальна підтримка. Тому задоволена, що все це на концертах ми отримали.

– Наскільки я могла вловити з перебігу концерту, ви наголошували на тому, що, приїхавши сюди, відпочиваєте душею. Чи з цього випливає, що маєте можливість відійти від дуже важкого стану в Україні?

– Ну, звичайно, ситуація в Україні не до порівняння з Іспанією. Тут мирно, тут усе добре. Всі задоволені життям. Щоправда, знаю, що тутешні українці не позбавлені проблем. У зв'язку з кризою багато хто не має роботи, не вистачає грошей. Але повірте мені: порівняно з тими проблемами, які є на нашій землі, де люди втрачають своїх дітей, чоловіків, дах над головою, будь-які засоби для існування, то це з іспанськими умовами – просто мізер.

Знаєте, я переоцінила дуже багато чого в житті. І ціную тепер кожен його момент, навіть найбуденніший, який раніше видавався дуже рутинним. Звичайно, ці поїздки є для мене зміною обстановки. А це сприяє відпочинку. Хоча фізично, відверто кажучи, і не відпочиваю. Ось, для прикладу, цілу ніч з Мурсії до Мадрида їхала автобусом. Не спала взагалі. А сьогодні давала два концерти, як мовиться, на одному подиху. Тому що були глядачі, які розуміли мій психологічний стан, які радо приймали мене, з вдячністю віддаючи свої емоції. Після таких концертів ніколи не втомлююсь, а навпаки додається ще більше сил.

– Артист, коли отримує відповідну віддачу від залу, аплодисменти, квіти і т.п., то його це, ясна річ, надихає. А, взагалі, як вам у нас тут співається, і які думки про нас, заробітчани?

– Знаєте, якщо чесно, то трішки неприємно те, що іноді між собою громади сваряться.

– І ви вже також це відчували?

– Так. Тому що, наприклад, торік, коли ми приїжджали, були одні стосунки, а тепер інші, на рівному місці виникли конфлікти. Я не вникаю в це, тому що знаю українську ментальність: де два українці – там три партії. Ото ж на кожному концерті на-

голошую, що ми повинні єднатися. Натомість не маємо права якись чвари виносити напоказ. Потрібно гасити недобрі амбіції заради України, де зараз дійсно величезна біда. Не можна в той час, коли триває війна, таке робити. Напевно, треба трохи поступатися своїм его, думати глобальніше і на перспективу.

– Ці критичні нотки, як на мене, мають під собою твердий ґрунт. Але я б не бажала надто акцентувати на цьому увагу. Однак є зворотній бік нашого перебування тут. Доводиться чути, особливо від чоловіків, що треба кидати ці заробітки і їхати на допомогу українським військовим. Дехто вважає себе чи не зрадником. З іншого боку, з України лунають запевнення, що ми більше користі принесемо тут, коли працюватимемо і відправлятимемо туди все необхідне для військовиків. Яка ваша точка зору?

– Вважаю, що кожен робить те, що може. І якщо ви відчуваєте, що не можете воювати, то не варто себе силувати чи пригноблювати. Не всім треба зброю тримати в руках. Тому що в різних людей вона може бути різною. Скажімо, моя зброя – це пісня та слово. І з їхньою допомогою роблю набагато більше, ніж робила б з автоматом, з яким не вмію себе поводити. Правильно? Хоча іноді й тримаю його в руках.

Коли мені дзвонять з передової війни і кажуть, що їм потрібно те й те, а в мене нема грошей, то звертаюся до своїх друзів за кордоном. І вони, як правило, пересилають усе необхідне. Тому я ще раз наголошу: кожен має бути на своєму місці. А всі разом ми повинні працювати на перемогу України. Тому, якщо ви можете тут заробляти і якусь частину грошей пересилати туди, то це дуже й дуже великий внесок. Адже ніщо не дається задарма, все коштує. Ми не зможемо привезти чи тепловізор, чи навіть той же бензогенератор, оскільки безкоштовно їх нам ніхто не дасть. А щоб їх купити, то треба мати за що.

– Леся Горова зараз – це своєрідний рупор воєнних дій на сході України. З відповідною тематикою пісеньних текстів: патріотичних, «полум'яних», свободолюбних тощо. Неспроста ваш останній диск називається «Революція. Війна.

Свобода». А я пригадую вас як ліричну та романтичну співачку. Той імідж ще повернеться?

— Та він, по-суті, нікуди і не дівався. Але оскільки в нас концерти на підтримку України, то і я співаю відповідні пісні, щоб передати ту напружену атмосферу, яка панує у нас вдома. Хоча на попередньому концерті, сьогодні зранку, виконувала дитячі пісні, тому що там були дітки. Разом з ними ми співали пісню про кицю-принцесу. А в Барселоні представила публіці дві пісеньки із зовсім маленькими діточками, фактично зі садочком. І в Україні під час концертів виконую різний репертуар. Але в даний момент, перебуваючи у вас, максимально хочу передати напружену атмосферу сьогодення в рідному краю, щоб ви відчули її. Тому що не знаю, чи багато співаків сюди приїжджає зараз, чи є такі, як я, котрі вчащають на фронт, і які можуть тамтешні емоції вам передати. Хоча, якщо б концерт тривав три години, то співала б і ліричні, і дитячі, і романтичні, і філософські речі. Скажу більше: готую нову дитячу збірку пісень. Проте зараз у мене саме такий стан і настрій, що переважають патріотичні речі. Саме вони на часі. Вважаю, що і мої твори, і мої емоції працюють в даний час на перемогу. А коли вона настане, то буде все інше.

З цього ж приводу хотіла б додати наступне. Ніколи не пишу ані пісень, ані віршів з примусу, так би мовити, з-під палиці. А пишу те, що диктує мені моє серце, мій розум, мої відчуття та переконання. І ніколи нічого, як то кажуть, не висмокчую з пальця. Можу, скажімо, іти, і на ходу приходять до голови якісь віршовані рядочки. Намагаюся їх відразу записати. Потім Бог мені щось інше нашепче, то запишу інше. Це, швидше за все, не від мене залежить. Нехай не сприймається як самовихваляння, проте розумію, що маю талант.

Але талант — це ще й дуже велика відповідальність. Крок не туди — і тобі не дадуть творчо розвиватися та зростати. Я настільки боюся цього, тому хочу, щоб мені давали. Адже не можу без творчості.

Найцінніший момент для мене навіть не тоді, коли співаю, а тоді, коли пишу. Коли з'являється щось нове: вірш чи пісня. Зреш-

тою, кожна пісня моя – це якась енергія, що вже існує. І коли до-
ростаю духовно до того, щоб сприймати цю енергію, коли мені
Бог її посилає, то я, неначе антена, приймаючи її, перетворюю її
в пісню. Ось так це розумію. Тому намагаюся жити так, щоби не
грішити чи не робити кроків у неправильному напрямку.

– Що побажаєте нам, заробітчанами?

– По-перше, не сваритися. ОБ'єднатися. І якщо є велике мі-
сто, то нехай краще буде і одна велика українська громада. А
не кілька розпорошених. Цим покажете навіть іспанцям, які ви
сильні та надійні люди.

Друге. Все-таки побажаю, щоб незважаючи на кризу, яка
панує у всьому світі, ви мали роботу і могли заробляти. Щоб
таким чином хоч трошки помагали Україні.

По-третє, цінують будь-яку мить життя, яке у вас мирне,
щасливе, сонячне і тепле. У ваші хати, слава Богу, не летять
снаряди, у вас не мобілізують синів, і ви не боїтеся. Тому як-
найбільше насолоджуйтеся простим буденним життям. На-
справді – це найбільше щастя.

Розмову вела Калина МИРСЬКА.

**ПРЕДСТОЯТЕЛЬ УГКЦ БЛАЖЕННИШИЙ СВЯТОСЛАВ (ШЕВЧУК):
«ЗАВДЯКИ ЗАРОБІТЧАНАМ НАША ЦЕРКВА СЬОГОДНІ
СЯЄ НА ЦІЛИЙ СВІТ»**

Наша розмова з Головою Української Греко-Католицької
Церкви Блаженнішим Святославом Шевчуком відбулася вже
перед самим його від'їздом з Мадрида. Власне, коли напро-
шувався до нього на інтерв'ю після недільного богослужіння
12 липня 2015 року, то обумовлював можливість поспілкувати-
ся наприкінці його візиту, щоб мати можливість підвести певні
підсумки. Його Блаженство не міг нічого конкретно відповісти,
оскільки час його перебування було розписано чи не по хви-
линах. І все ж фактично перед виїздом до аеропорту «Барахас
імені Маріо Суареса» нам вдалося поговорити, як мовиться,
тет-а-тет. Цьому посприяв наш апостольський адміністратор
владика Діонісій Ляхович, за що йому окрема подяка. Зреш-
тою, мені навіть ніяково стало від того, що довелося перери-

вати балачкою сніданок ієрархів. Проте, як кажуть, робота... вимагає жертв. Тим паче пропагандистсько-інформативна.

А вступом до розмови стала немилосердна спека на Піренейському півострові, зокрема в іспанській столиці. Тому я поцікавився, чи не дошкуляє жаро, що встановилося на дворі. На що Блаженніший з усміхом прорік: «До всього звикаєш. Хоча один мудрий чоловік з цього приводу заявив, що під час спеки не потрібно думати, в що одягатися. Так що і в цьому є свої плюси».

Після цього інтерв'ю покотилося наїждженою колією: питання-відповідь.

– Ваше Блаженство, ви вдруге приїхали до Іспанії. То ж дозвольте повернути хроніку подій трішки назад. 20-25 квітня 2000 року ви спершу завітали до Мадрида, а потім вирушили на конференцію в Гранаду. 15 літ, до речі, минуло. Деякі наші парохіяни, які перебували на заробітках у ті часи, пригадують вас, тридцятирічного, з рюкзачком за плечима – усміненого і люб'язного. Свою «марку» ви не втратили і по цей день. Але питання по суті: що можете пригадати з того першого приїзду?

– Дійсно, це був 2000-ий рік, і я фактично завершував перший рік служіння як віце-ректор Львівської духовної семінарії. Тоді ж займався питаннями морального богослов'я, був викладачем цієї дисципліни. Якщо зважити на те, що за світською освітою я – медик, то питання біоетики для мене дуже близькі. Крім того, ще під час навчання в Римі Блаженніший Любомир Гузар скерував мене як перекладача до Папської ради у справах родини. І тоді я їздив з кардиналом Лопесом Трухільйо, тодішнім головою цієї ради, і до Санкт-Петербурга, і до Львова. Перекладав конференції з біоетики для лікарів.

І ось у 2000 році ця ж Папська рада організувала подібний конгрес у Гранаді, який називався «Europa por la vida» (*Європа за життя – примітка автора*). Адже тоді якраз і починалися деякі законодавчі рухи в Європі, зокрема тенденції до легалізації евтаназії, узаконення одностатевих шлюбів. Це відбувалося на прикладі лише однієї країни. Але у християн було відчуття,

що коли лише одна країна узаконить ці антилюдські закони, то вони поширяться по цілому континенті. Ото ж конференція «Європа за життя» мала на меті збудити свідомість християн у Європі щодо небезпечних тенденцій, які відбуваються у законодавстві Європейського Союзу. Власне, тоді Блаженніший Любомир як представника нашої Церкви скерував мене на той конгрес до Гранади. Проте по дорозі ще й доручив зупинитися в Мадриді для того, щоб зустрітися з паном Теодором Барабашем.

– **Нині покійним.**

– Так. А також з тією українською громадою, яка на той час діяла в столиці. Ото ж я приїхав, і ми мали, справді, дуже цікаві зустрічі з представниками іспанського єпископату. Зокрема, з директором офісу «Емігрантес» доном Антоніо Мартінесом, який посвятив нам багато часу. Випала нагода побачити, що вже на той час єпископська конференція Іспанії мала окремий пастирський план для опіки українців. То фактично було щось такого цікавого, бо вперше єпископська конференція зайнялася українцями. Навіть наша Церква не мала якогось пастирського плану щодо опіки наших вірних за кордоном.

Тоді ж ми зустрілися з послом України в Королівстві Іспанія паном Тараненком. У першу чергу для того, щоб «замовити» слово за наших заробітчан, до яких працівники дипломатичної установи, м'яко кажучи, ставилися не дуже відкрито. Особливо до тих, хто перебував тут нелегально. У той час лише починався процес легалізації, коли для того, щоб отримати легальний статус достатньо було представити якийсь чек, що ти щось купував, чи офіційний документ, який підтверджував твій побут упродовж певного відрізка часу.

Властиво, дирекція «Емігрантес» всіляко допомагала нашим людям, а українське посольство дещо дистанціювалося від них. Ми ж хотіли змінити як спосіб бачення, так і опіки нашим дипломатичним представництвом наших же співгромадян.

Проте, думаю, що центральною подією того візиту була зустріч з українською громадою. Тоді нам вдалося відслужити в неділю дуже гарну й теплу літургію в церковці святого Христофора та Рафаїла.

– Наше перше духовне пристанище в країні засновника ордену єзуїтів Ігнатія Лойоли, яке знаходилося поблизу столичної станції метро «Канал».

– Цікаво, що інформація про те богослужіння поширилася буквально за кілька днів. Тому зібралася повна церква людей. Пригадую, що після літургії ми зішли в салон цієї церкви і мали дуже довгу розмову. Бо я, виконуючи доручення Блаженнішого Любомира, хотів довідатися скільки тут людей, які їхні потреби. Чому місійна станиця, яка існувала до цього і якою опікувався отець Сеґундо Беніто, уже де-факто не могла відповісти на виклики, пов'язані з новою хвилею еміграції.

Зокрема, пригадую теж, що дуже був вражений великою кількістю дітей, які прийшли на цю літургію. Напрошувався логічний висновок, що, справді, дуже багато родин приїхали до Іспанії з метою облаштовувати своє життя. То ж ми вже тоді говорили про необхідність створення українських шкіл.

На досвіді мого душпастирства в Греції переконаний, наскільки це важливо: мати свою школу. Тепер уже розроблена окрема програма міністерства освіти щодо таких навчальних закладів за кордоном. Приїжджає група екзаменаторів, які приймають іспити в дітей, що вчащають до суботньої школи. А тоді нічого ще не було. Якби не потужні церковні голоси, мабуть, так нічого і не відбулося б. Так що про українську школу, про необхідність рятувати наших дітей у питанні вивчення рідної мови, але найперше катехизму, ми заявили вже тоді.

На основі того візиту я склав докладний звіт Блаженнішому Любомирові. Тоді ж вирішили шукати священика, який би належав до якогось згромадження богопосвяченого життя. Таким чином йому легше було б інтегруватися у спільноту і перебувати в якомусь домі того самого згромадження. З цією метою Блаженніший Любомир Гузар звернувся до наших отців-редемптористів, щоб вони надали священика для душпастирської опіки наших вірних у Мадриді. Так тоді з'явилася кандидатура отця Ігоря.

Пригадую як оформляли документи в іспанському консульстві в Києві, як усе було непросто. Ми навіть склали скаргу,

після чого весь склад консульства поміняли. Але, Богу дякувати, отець таки приїхав. І після цього почалися систематичні та впорядковані кроки з душпастирської опіки наших вірних.

– А далі спробуймо підсумувати теперішній ваш приїзд. Які враження та висновки від зустрічей з ієрархією Іспанської Церкви та українськими громадами тих місць, у яких ви побували. В цьому ракурсі яким є ваш погляд на подальший поступ нашої Церкви тут, в Іспанії?

– Властиво, цей візит був, до певної міри, історичним. Адже знаємо, що 45 років тому навіщав цю країну патріарх Йосиф Сліпий. Він приїжджав, щоб відвідати групу студентів, яку очолював пан Теодор Барабаш. Тоді це була маленька група, фактично місійна станиця. Тепер же бачимо, що за ці роки дуже багато чого змінилося.

На сьогодні за даними нашого посольства на території Іспанії офіційно перебуває майже 100 тисяч українців. Згідно припущень цієї ж дипломатичної установи відсоток наших співвітчизників, які би тут нелегально знаходилися, досить невеликий. Тому що Іспанія провела кілька легалізаційних процесів. Отож наші люди змогли узаконити своє перебування. Вони, зрештою, не терплять нелегальності й хочуть жити офіційно, впорядковано, відповідно до іспанських законів.

Згідно з даними, які можна зібрати на основі нашого душпастирства, з тих 100 тисяч майже 70 відсотків є греко-католиками, котрі приїхали, в основному, з західної частини України. Безперечно, є теж і православні, а, можливо, представники інших конфесій. Але, власне, ядром і найбільшою частиною української еміграції в Іспанії є греко-католики. Нині тут душпастирює 20 священиків, які знаходяться в різних частинах країни. Хоча найбільша концентрація як громад, так і наших священиків є на середземноморському узбережжі. Це пов'язано з особливими умовами праці: сільське господарство, туристичний бізнес, готелі, ресторани і так далі. Я мав нагоду якраз відвідати два такі міста – Аліканте і Торрев'єху.

Пізніше прибув до Мадрида, де мав зустрічі з високими посадовими особами як з боку іспанської держави, так і з боку

іспанського єпископату. Найперше, за сприяння нашого посольства мені вдалося відвідати Міністерство Закордонних Справ, зокрема мати зустріч з директором департаменту, який курує напрямок відносин Іспанії з Україною. На зустрічі теж була присутня представник Міністерства юстиції, яка займається релігійними питаннями. Відбулася дуже глибока конструктивна бесіда. Я подякував Іспанії за те, що вона підтримує Україну в її боротьбі проти зовнішнього агресора. За те, що, незважаючи на власні економічні негаразди, впровадила санкції у відношенні до Росії. Тобто є розуміння, що насправді діється в Україні.

Також мав зустрічі з низкою високопоставлених представників іспанського єпископату, зокрема з президентом Єпископської Конференції кардиналом Бласкесом, де обговорювалася динаміка нашого душпастирства й, звичайно, майбутні орієнтири. Я розповів йому, що Синод нашої Церкви вирішив створити екзархат, тобто окрему структуру для українців. Тому що на даний момент немає нічого чітко оформленого. Наше душпастирство ведеться на рівні етнічних капеланій, і наші люди, священники перебувають під юрисдикцією локального римо-католицького єпископа. Коли єпископ більш відкритий, тоді душпастирство краще розвивається, коли він більш стриманий чи не до кінця поінформований, то маємо певні труднощі. Тому нам конче потрібно прямувати до своєї структури. Кардинал з розумінням поставився до цього питання, поцікавився яким чином наші структури розвивалися в інших країнах. Я розповів йому про Аргентину, Францію, Великобританію. Охарактеризував ті механізми, з допомогою яких це відбувалося.

Наприклад, в Аргентині теперішній Папа Франциск, а раніше архієпископ Бергольйо був ординарієм для східних католиків, які не мали своєї окремої структури. Крім того функціонували чотири різних єпархії. Крім української були також єпархії для маронітів, мелхітів, вірменів-католиків. То є яскравий приклад, яким чином можна розвивати душпастирство. І екзархат – це перший крок для створення повнокровної єпархії. Проте Єпископська Конференція повинна це усвідомити і зробити зі свого боку відповідні кроки.

Так що з боку очільників Іспанської Церкви ми побачили розуміння, відкритість. Але потрібно тепер працювати над наступними кроками. Для мене було б дуже важливо, щоб на перших етапах ми підписали офіційну угоду про співпрацю між УГКЦ і Конференцією єпископату Іспанії. Щоб вона була таким документом, який регулює всі ці питання. Тоді можна було б налагодити механізм пошуку священника, його попереднє приготування для душпастирської праці в Іспанії. А відтак його відкликання, коли існують, наприклад, якісь труднощі, чи можливо отець вже вичерпаний, чи інші причини. Щоб можливою була ротація духовенства. Тоді це створює мобільність і покращує рівень служіння того самого духовенства.

Важливою була також і зустріч з військовим архієпископом, який відповідає за душпастирську опіку іспанського війська. З великою цікавістю вислухав його, яким чином військові отримують її. З певною долею здивування почув, як глибоко їхнє військо розуміє те, що діється в Україні. Військовий ординарій повідомив, що багато їхніх військових знаходяться зараз у складі військ НАТО в Прибалтиці, зокрема у складі повітряних сил. І вони дуже добре бачать і розуміють з яким викликом поводить себе Росія у відношенні до системи світової безпеки. Приємно було також чути, що Міністерство оборони Іспанії через свою міжнародну місію дуже живо підтримує Україну, розуміючи, що ця війна не є громадянська. Що це – зовнішня агресія, яка кидає виклик не лише Україні. Бо конфлікт у ній не є суто нашим внутрішнім явищем, а це – виклик світовій системі безпеки. І тому війська НАТО в Західній Європі на це дуже серйозно реагують.

Очевидно, що військовий ординарій є членом Єпископської Конференції, членом, так званого, виконавчого органу, який відповідає за втілення в життя тих чи інших рішень. Тому прикметно, що він обіцяв сприяти розвитку нашого душпастирства.

На завершення мого візиту відбулася зустріч з архієпископом Мадрида, який всього неповний рік обіймає свою місію. Я мав нагоду розповісти йому про всі попередні зустрічі та роз-

мови. Він теж задекларував абсолютну відкритість до потреб українців, оскільки в Мадриді та в провінції концентрація наших вірних найбільша. На цій території, навіть згідно його даних, близько 20 тисяч українців. У самому місті є майже дев'ять тисяч. Отож він розуміє, що однієї парафії недостатньо. Тому мова йшла про те, що доцільно створити щонайменше ще два нових осередки в Мадриді. Навіть ішлося, в якій частині міста вони б мали розміщуватися, для того щоби українцям було зручно добиратися. Словом, розмова була дуже цікава й конструктивна.

Окремо мною було порушено ще одне важливе для нас питання, а саме християнське виховання дітей і молоді. Тому що якраз наша тутешня громада характеризується великою кількістю дітей. Тут, справді, наші люди змогли об'єднати родини і, таким чином, чоловіки, жінки та діти разом живуть, працюють, вчаться. Відповідно, ми мусимо подбати про нашу молодь.

Ми порахували, що тут, в Мадриді й околицях є, по-моєму, шість українських шкіл. З них лише дві де-факто є під церковною опікою, де можемо твердо заявити: вони охоплені християнським вихованням. Тобто в програму введено години катехизму і т.д. Про інші школи до кінця нічого не можемо сказати. Лише в самому Мадриді налічується щонайменше тисяча дітей. У школі нашої парафії охоплено близько 200 дітей. Тобто це — одна п'ята від того загального числа, яке сьогодні потребує нашої опіки. Тому ішлося про те, щоб мережа українських парохіяльних шкіл могла розвиватися, мала кращі умови для навчання, відповідний персонал, приміщення.

Також обговорювалося питання можливості приїзду до Мадрида наших сестер-служебниць. Добре знаємо, що сестри, тобто богопосвячені жінки, є завжди дуже важливим способом присутності Церкви. Зокрема, коли мова йде про виховання дітей і молоді. Сюди вже навідувалася генеральна настоятелька цього монашого згромадження, було досягнуто попередніх домовленостей. І ми говорили про предметні кроки, щоби спочатку одна сестра приїхала для того, щоби мати тут свою спільноту і розвивати богопосвячене жіноче життя.

Дуже цікаво та приємно було побачити, що в нас є ціла низка семінаристів, які вчаться в Іспанії. Тобто наші громади мають тут покликання до священства. І в Алькалі, і в Гранаді хлопці готуються поступати до семінарії. Знаємо, що в Мадриді є семінарист, який походить з цієї громади, але навчається в Івано-Франківську.

– Так, це Андрій Стефанишин, який дуже добре зарекомендував себе у нашій парохії.

– Тож є молодь, яка хоче посвятити своє життя Церкві. Так само присутність наших сестер-монахинь стане закликом до дівчат, щоб вони себе посвячували служінню Богові в монашому стані. Це для української Церкви, зокрема для Іспанії, надзвичайно потрібно.

Я зустрічався з багатьма дівчатами і в їхніх очах бачив вогонь любові до Церкви. Але вони очікують, щоб Церква для них щось зробила, запросивши до якоїсь конкретної місії служіння. Є багато катехитів, тобто мирянських активістів, які співпрацюють зі священниками. Але вважаю: коли б утворилася жіноча монаша спільнота, тоді б ми могли втішатися покликаннями серед наших дівчат.

– Блаженніший Святославе, чи зауважили ви різницю між тією українською громадою Мадрида, яка існувала 15 років тому, і теперішньою?

– Говорячи про це, найперше можу сказати, що ця громада вже усталена. Це не є щось стихійне, тимчасове, провізоричне. Вона має свою цікаву історію. Проте потребує сталої структури, яка б могла забезпечити подальший розвиток і опіку над нашими людьми, як ми вже про це говорили. Так само можна сказати, що дуже багато людей прийшло до Церкви, віднайшли її. Навіть ті, які, можливо, в Україні були не дуже уцерковленими, тобто не часто вчащали до храмів. Саме через ті труднощі, переживання, які еміграція накладає на особисту долю людини, вони й горнуть до Церкви.

І останній момент. Очевидно, що ті трагічні події в Україні, які відбуваються у ній, ще більше збудили наших людей, і вони шукають церковних осередків, для того, щоби молитися за

Батьківщину, щоб помагати їй. Помітне бажання бути ближче до різного роду мереж, наприклад, прилучатися до волонтерської діяльності, підтримувати українське військо. Підтримувати навіть наші церковні структури, душпастирство силових структур в Україні і т.д.

Отож, справді, громада є чисельною, стабільною, дуже живою, активною, молодю. Тому думаю, якщо мій перший візит 15 років тому спричинив новий етап розбудови нашої громади, то я б дуже хотів, щоб теперішній офіційний душпастирський візит став необхідним поштовхом для того, щоби ми перейшли на новий, вищий рівень церковного буття тут, в Іспанії.

– Чи звернули увагу на той нюанс, що іспанці набагато прихильніше ставляться до вас, оскільки володієте їхньою мовою. Де ви її осягнули: в школі чи в Аргентині?

– Очевидно, що для всіх приємно, коли до нього звертаються рідною мовою. Тоді відразу багато психологічних бар'єрів падає. Я дякую Господу Богу, що міг спілкуватися як з іспанськими посадовцями, так і з церковними ієрархами їхньою рідною мовою. І справді, це на них справило позитивне враження. Деколи навіть допомогло вирішувати наші питання.

У школі ніколи не вчив іспанську мову. Але, скажімо, навчався в Аргентині як студент ще на початку 1990-х років, а пізніше два роки служив як єпископ для українців цієї ж країни. Тому моя іспанська більше «портеньйо», тобто аргентинська. Але для іспанців – у цьому ще більший колорит, тому що такою мовою розмовляє Папа.

– Не можу не заторкнути питання заробітчан. Ви їх бачили й знаєте по Греції та Аргентині. Яка ваша думка про нас? Не секрет, що чимало серед нас таких, хто «заражений» хворобою, назва якій «ностальгія». Хоча, безумовно, це не всіх стосується. Проте нам одночасно притаманне й таке відчуття, яке асоціюється з відрізаним окrajцем хліба. Багато серед нашої братії не бачать бодай найменшого поступу від держави в напрямку до нас. Ото ж, ваша позиція, і чи почули ви думку іспанців про нас?

– Питання заробітчанства – багатогранне та складне. З одного боку це – проблема, а з іншого – велика благодать Божа. Нагода і виклик.

У чому полягає проблема? Дуже гірко, що наші люди повинні шукати працю поза межами України. Невже на рідній землі не можуть віднайти гідної роботи, а відтак необхідного джерела утримання своєї родини? Дуже гірко та боляче, коли найкращі, цвіт нашого народу, хвиля за хвилею покидають домівку, перебазовуючись за кордон. Це знекровлює Україну. Тому переконаний, що в цьому велика проблема. Цілком погоджуюся, що українська держава дуже мало, або й нічого, не зробила для своїх людей. Але думаю, що не тільки українці Іспанії почувають себе покинутими напризволяще власною державою, але це цілком відноситься і до українців в Україні. Властиво, ця відчуженість держави від народу, ця клановість, яка закриває олігархів у їхньому вузькому світі й абсолютно відрізає, неначе окраєць хліба від життя реального люду, і спричинила ті події, які сьогодні маємо. Люди, не бажаючи бути відрізнаним шматком, вийшли на майдани. І де-факто змінили цю владу.

Також я цілком розумію, наскільки глибоко наші країни за кордоном переживають ностальгію за своєю землею. Адже, як би добре не було десь, так, як вдома не буде ніде. Каже ж бо Тарас Шевченко: «У своїй хаті своя правда, і сила, і воля». А навіть у гостинній Іспанії своєї правди, своєї сили і волі немає. Ми її мусимо здобувати. Тому необхідно будувати мости, які б єднали наших людей з-поза меж України з рідною Батьківщиною. І Церква є чи не єдиним дуже потужним, живим, навіть сказав би, життєдайним осердям єднання. Властиво, моя роль як Глави Церкви якраз і полягає в тому, щоби будувати єдність нашого українського світу, поширеного по всіх континентах.

Ось тому мій візит був одним із способів як цього досягти. Чи у словах привітання, чи будь-яких інших зверненнях до наших людей весь час наголошую, що ваша мати-Церква вас не забуває, опікується, дбає. Тому, певно, не міг ніхто інший приїхати до Іспанії як Глава Церкви.

Зворотній бік медалі. Якщо поміркуємо про еміграцію з точки зору християнського досвіду, то вона стає величезним благословенням Божим і нагодою. Бо саме завдяки еміграції наша Церква є сьогодні глобальною. Якщо порівняти з початком ХХ століття, коли, фактично, ми були маленькою громадою десь на задвірках Австро-Угорщини і мали всього три єпархії, то нині ми є глобальною Церквою. Ми розкидані по всьому світі, маємо 54 єпископів Синоду, свої структури, зокрема сім митрополій. Отож зрозуміло, що нашу Церкву рознесли по світі саме емігранти. Завдяки нашим заробітчанах вона сьогодні znana й сяє на цілий світ, так як це пророче передбачав слуга Божий митрополит Андрей Шептицький. І це дає нам нагоду та право поминатися про необхідність опіки наших людей. Бо кожний вірний, зокрема вірний греко-католик, має право на душпастирську опіку в своєму обряді. Це – природне право, яке ніхто не має права заперечити. І на цьому ми будуємо плани, відвідини, наші структури. І, таким чином, можемо свідчити, хто така Україна.

Ви добре знаєте, що ще кілька десятиліть тому в Іспанії тутешня громада не дуже уявляла собі, що таке Україна. А сьогодні всі бачать і розуміють, що вона – європейська держава. Зустрічаючись з українцями, вони бачать, що це – європейці: за культурою, за способом мислення, за рівнем праці та чесністю у стосунках. Приїжджаючи сюди, наші заробітчани, хоч і переживають колосальні труднощі, проте ніколи не вдаються до кримінальних засобів збагачення. Багато хто з іспанців говорив мені, що українці не приїхали красти, а працювати. І це якраз показує християнський вимір наших співвітчизників.

Україну сьогодні знають як цивілізовану європейську державу з християнською ідентичністю завдяки свідоцтву та щоденній копіткій праці наших вірних. Тому вони є сьогодні амбасадорами і української культури, і Церкви, і нашої держави в цілому.

– Ваше Блаженство, хотілося б трішки відійти від, якщо так можна висловитися, «офіціозу». І перейти до запитань, так би мовити, «для душі». Хоча, ясна річ, грань між ними тоненька. Та все ж.

Ви зустрілися тут зі своїми земляками зі Стрия. Що для вас – це місто на Львівщині та як часто туди приїжджаєте? Чи ваша думка лине до батьків?

– Скажу, що від Стрия трошки відчужився, тому що вилетів з домашнього гніздечка в 15 років. Після восьмого класу поступив у Бориславське медучилище і вже з того часу в Стрию фактично так і не мешкав. Тому зі стрийською громадою не маю живих стосунків. Багато кого вже не знаю. Часами мені видається, що більше знаю людей на стрийському цвинтарі (сміється), ніж тих, кого можна зустріти на міських вулицях. Але, тим не менше, там ще є багато рідних і знайомих. У Стрию мешкають мої батьки. Богу дякувати тато і мама живі, активні, працюють. І тому маю обов'язок бути з ними, відвідувати їх. Голова Церкви, в першій особі, має виконувати заповідь: шануй батька і матір. З ними щодня спілкуюся: чи по скайпу, чи в телефонному режимі. І час від часу намагаюся їх відвідати.

– У моєму рідному Ходорові, від якого до вашого Стрия рукою подати – якихось 36 кілометрів, ніколи не доводилося бувати? Можливо, проїздом?

– Проїздом, звичайно, бував.

– При першій нашій зустрічі ви натякнули, що мали дуже хороші контакти з Іриною Калинець. Вона хоч і не корінна ходорів'янка, але, безперечно, тісно пов'язана з нашим містом.

– Очевидно, пані Ірина Калинець – знана постать і в українській культурі, і в русі так званих шістдесятників. Я з нею контактував до останніх днів її життя. Зокрема, ще по сьогодні пригадую останню розмову перед її смертю. Після неї вона, по-моєму, наступного дня відійшла у вічність. Це була особа, яку можна порівняти з дамаською сталлю. Тверда, як криця, деколи дуже гостра, в певних моментах абсолютно непоступлива і безкомпромісна. Проте людина, яка до глибини душі любила Україну й готова була своє життя і за неї, за український народ віддати.

Також вона була, я б сказав, не літератором, а швидше філософом і мислителем. В останні роки свого життя вона займа-

лася філософським осмисленням Святого Письма. Очевидно, часами можна було сказати, що це є радше філософські роздуми. Можливо не так богословські, які чітко зорієнтовані на якісь канони, а інтерпретація Святого Письма. В діалозі з богословом вона й розвивала свою філософську думку. Вважаю, що це – надзвичайно цікаво. І вже після її смерті пан Ігор Калинець подбав, щоб її рукописи побачили світ у вигляді публікацій.

– Ви були вхожі в їхню сім'ю, бували у них вдома?

– Так, і то дуже часто. Взагалі, кілька останніх років перед виїздом як єпископа до Аргентини, пані Ірина просила про духовні поради. Наважуся сказати: навіть про духовний провід. То ж я дуже радо на це відгукувався.

Пригадую, вона була присутня на моїй єпископській хіротонії і дуже протестувала проти того, що мене відсилають в Аргентину. Я намагався їй пояснити, що українська Церква є по цілому світі й т.д. Однак, можна було побачити її величезну радість, коли я повернувся до України, і коли вона вітала мене вже як Главу Церкви. Це було щось феноменальне. Вона мені довірливо сказала: «Я думала, що втратила вас, але таки вас... знайшла». (Сміється).

– Щось подібне пані Ірина й мені казала, коли я в черговий раз повертався з Іспанії додому. А коли від'їжджав назад, то невдоволено бурмотіла: «Куди ти їдеш? Адже такі люди тут потрібні».

– Цікаві були моменти, тому нехай вона з Богом спочиває. А я думаю, що український народ, українська філософська думка ще повинні відкрити особу пані Ірини як мислителя, літератора, громадського діяча.

– І на завершення зовсім коротко. Скрипку, якою непогано володієте, хоч інколи до рук береете?

– Час від часу.

– А дві пляшки вина іспанського повезете звідси до своєї колекції, яку збираєте упродовж багатьох літ?

– Ні, цього разу не повезу.

Розмовляв Любомир КАЛИНЕЦЬ.

**ВОЛОДИМИР ЯКИМЕЦЬ: «ДОЛУЧИТИСЯ
ДО ТОГО, ЩОБ В УКРАЇНІ
ЗАПАНУВАЛИ МИР І СПОКІЙ»**

24 вересня – особливий день для вокальної формації «Пікардійська терція». Саме цього дня відбулося «народження» цього знаного не лише в Україні, а й далеко за її межами колективу. Прикметно, що 22-ий день своїх уродин «пікардійці» відзначали у Коломиї, що на Івано-Франківщині. Звісно: ніяким кращим дарунком для них не могло бути нічого, крім їхньої концертної програми. Власне, вона і відбулася на сцені міського Народного дому. Отож Коломиї випала особлива честь. Мені ж поталанило не лише потрапити на концерт, а й зав'язати розмову з художнім керівником колективу Володимиром Якимцем.

– Володимире, доводилося чути, що вас трактують по-різному. Як усе ж таки правильно звучить ваша назва в дійсності?

– Хоча абсолютно не беру до голови, коли нас називають неправильно, та все ж ми – вокальна формація. Не акапельний колектив, не гурт, не група, як це іноді почуєш. Головне, щоб назву не плутали.

– Очевидно, що за час вашого існування різних титулів у вас набралось доволі.

– Єдиний титул, який нам завжди приємно чути, і який у 90 відсотках не називають, це те, що ми – лауреати Національної премії імені Тараса Шевченка. Проте, борони Боже, ніколи на цьому не наполягаємо. Надіюся, що нікого не потрібно переконувати, що це дійсно поважна нагорода. Тож зрозуміло, якою важливою вона є для нас. І до, і після нас її отримували дуже поважні люди, чудові митці. Відповідно, вона нам абсолютно не шкодить. Зрештою, нам за неї абсолютно не соромно, як деколи буває соромно за інших, що мають звання, але абсолютно їх не гідні.

– Питання «стратегічне», як на мене, в даний момент. Ви співаєте, даєте концерти у важкий для нашої держави час. Інколи доводиться чути, як озвучуються сумніви в тому, чи варто нам зараз взагалі влаштовувати концерти. Дехто трактує це як «танці на крові чи кістках», з чим категорично не погоджуюся. Навпаки вважаю, що дух народу підніма-

ється піснями, концертами і т.д. Якщо будемо притягувати погані думки і з песимізмом дивитимемося на всі ці речі, то так і будемо жити. Яка ваша думка з цього приводу?

— Ну, ви так розлого представили цю проблему. Я висловлююся простіше. Питання в тому, що «танці на крові», на превеликий жаль, існують зараз усе ж доволі часто. Це те, що називаю «клубними» концертами. Тобто, коли влаштовують гучні шоу.

З іншого боку, не треба нікого звинувачувати в непатріотизмі. Хіба це зле, якщо артист виступає в клубі й половину свого гонорару віддає на потреби армії чи на лікування наших бійців? Він, безсумнівно, робить те, що вміє. А чому б і ні? Тим більше, якщо його творчість приносить користь.

Ось ми збираємося на схід і південь другий раз за рік. Наша спільна позиція: зараз грані між людьми і, так званими, «зірками» стираються. Тобто і люди, які приходять на концерти, і люди, які виходять на сцену (ті особи, які мають щось сказати), навідуються один до одного, щоб поспілкуватися. Негатив не можна у собі довго тримати. Адже він недобре відбивається на психіці. Глядачам потрібна наша підтримка у вигляді тих пісень, які вони полюбили.

Підмічено, що пісні, які були не зовсім актуальні десять років назад, зараз набувають цілком іншого значення. Наголошую: наші виступи це — спілкування в колі друзів. Ми, зокрема, ділимося як переживаннями, проблемами, негативом, так і своїми здобутками. Так воно і повинно бути. А щодо стирання граней, то я завжди кажу, що перед глядачами особи, які прийшли з ними поговорити. І нам, безперечно, так само потрібна їхня енергетика.

Дивіться: ми на сцені 22 роки. Чим займалися, тим і займаємося. Коли взагалі непотрібними стануть ці концерти, — тьфу-тьфу-тьфу, не дай Боже, — коли вся Україна опиниться у вогнищі війни, то ми, звичайно, перейдемо на якусь іншу діяльність, де будемо потрібнішими. А в даний момент, мені здається, що саме наші концерти є більш витребуваними.

Знову таки, акцентую увагу на тому, що стираються грані поміж людьми. І не лише «зірками», а між простим людиною і, скажімо, депутатами. Останні зараз все частіше потрапляють у сміттєві баки. Це, як на мій погляд, показник. Проте не вважаю, що це правильно.

І ще один аргумент на противагу твердженню про «танці на крові». Було б дійсно так, то люди попросту не приходили б на концерти. Вони ж ідуть і хочуть нас бачити.

– У «Піккардійської терції» і далі «забиті» зали?

– Харків був «забитий» до відказу.

– Ясно. В цьому аспекті, себто зважаючи на теперішні умови, чи з особливою скрупульозністю підходите до формування репертуару?

– Само собою. Бо, розумієте, одна справа співати, умовно, «Берег ріки» чи «Шізгару», або інші пісні розважального плану, що було актуально два роки тому, а з іншого боку – теперішня ситуація. Хоча ми і «Старенький трамвай» зараз виконуємо. Адже не можна півтори години жалісливі пісні виводити. Це – гірше, тому краще не з'являтися перед глядачем. Знову ж таки, зараз ми згадали такі пісні, які виконували вже давненько. Наприклад: «Я придумав світ», «Спитай» Віктора Морозова. Нагадаю і ті дві речі, які зробили до ювілею Шевченка. Або ж «Відлуння твоїх кроків» Володимира Івасюка, підготовлену до його 60-річного ювілею. Далі: включили в наші концерти більше фольклорних пісень. Це не від того, що в нас їх мало. Раніше вони були, але, можливо, не в такій кількості.

Є в програмі й такі твори, під які можна відпочити. Знаєте: люди завжди отримують потужну енергетику, коли щось роблять. Тобто, коли плескають чи співають разом з нами ті пісні, які дуже добре знають. Не треба нікому доводити, що саме таким чином отримується велетенський заряд позитиву, бадьорості й енергії, що, відповідно, дає потужний імпульс для виконання в подальшому більшого обсягу роботи. Мені видається, що це набагато краще, ніж сидіти камінцем на каналі й переключати канали в телевізорі.

– Переконалий, що ви прекрасно відчуваєте теперішню аудиторію. Ось бодай про Харків згадали. Не хотілося б загострювати на цьому увагу, проте... Чи помітна різниця між заходом і сходом?

– За 22 роки творчої діяльності кажу, що ніде нема поганої аудиторії. Натомість є аудиторія, яка реагує на виконавця. Якщо артист говорить, що десь прикра публіка, а десь добра,

то це – його особиста проблема. Ніхто в жодному разі не має права звинувачувати глядача.

Якщо виходиш на сцену по-справжньому щиро, співаєш не під «фанеру», професійно виконуєш свою роботу, якщо у тебе цікава музика, то тебе зрозуміють навіть у Сінгапурі. Що, зрештою, з нами і трапилося. Веду до того, що на цьому ґрунті тим більше нема ніякого поділу на українців східних чи західних. Причому, це не лише сьогоднішні наші концерти доводять. У Донецьку гастролюємо, як мінімум, раз на три роки, починаючи з 1996-го. Тому повірте, що знаю, про що говорю.

– А якісь образливі та дошкульні вигукі на кшталт «бандерівці» і т.п. не доводилося там чути?

– Ніколи цього не було. У всякому разі ті люди, що приходять до нас, чудово знають, куди ідуть. Або ж це їм порадили особи, котрим вони довіряють. Для прикладу: ще три роки тому після концерту в Луганську до нас підходили глядачі й казали (чітко пам'ятаю цю фразу): «Знаєте, у нас таке враження, що сюди привозять різних «неліквідних» артистів тільки заради того, щоб ми не почали думати».

– Ви, як митець, відчуваєте у сучасному шоу-бізнесі поділ артистів на лояльних до України і налаштованих до неї по-ворожому?

– Це – занадто категоричний поділ. Такого нема. По-перше, ми далекі від шоу-бізнесу, тим більше українського, оскільки це – зовсім інша тусовка, до якої ми не входимо. По-друге, не варто ділити на проукраїнських чи антиукраїнських. Є люди, які відчувають те, що роблять. Скажімо, їм як привили в дитинстві любов і повагу до української пісні й обов'язок передати її нащадкам, то вони цим постійно займаються. Якщо ж люди вирішили, що вони виходять на сцену тільки заради грошей, то вони робитимуть усе для того, щоб заробляти їх. У цьому випадку не бачу жодної різниці між артистом, який співає на сцені та чиновником з міністерства оборони, який краде гроші. Обоє – одного поля ягоди.

Пригадуєте нещодавній скандал з Ані Лорак? А чому скандал? Це – її справа, її кар'єра, якщо хоче. Чому вона не має права так чинити?.. Люди висловили свою думку – вона до неї

не дослухалася. Тоді вона зробить свої висновки, або ж люди про неї свої. А так воно вже дуже категорично.

Мені пригадується 2004 рік, коли Кузьма чесно признався: «В мене є контракт, і я не можу не їздити за «Янека». Бо матиму страшні санкції, зникну з ефіру, а гурт «Скрябін», як такий, пропаде». А, наприклад, Могилевська свого часу заявила, що вона – «не криса і своїх не продає», а потім переметнулася до іншого табору.

Словом, випадки різні. Знову ж таки, кажу: занадто кардинально ділити людей не можна. Нехай краще вони висловлять свою думку, яка втілиться у тому, чи будуть купувати квитки, чи ні. Або ж, у гіршому разі, закидають виконавців помідорами. Але не більше. Бо, знаєте: дуже легко у період емоційних стресів поділити всіх на своїх і чужих. А потім це дуже важко виправити.

– Гаразд. А тепер питання дещо іншого плану. Ви частенько гастролюєте за кордоном. Веду до того, що ось уже 15 років перебуваю в Іспанії на заробітках. Можу компетентно говорити, що там особлива аудиторія, віддалена від рідних теренів, якій притаманне загострене почуття ностальгії. Які у вас думки щодо українських заробітчан, і з якими почуттями виходите співати для них?

– Можливо, скажу негативну для когось річ. Для нас це – та сама глядацька аудиторія, яку ніяк не поділяємо. Це ж прийшли люди, щоб послухати нашу творчість. Зрештою, вони добре знають наші пісні з компакт-дисків, телебачення чи радіо. Тобто винятків ні для кого не робимо: ні для Донецька, ні для Львова, ні для Києва, ні для Торонто, ні для Мюнхена, ні для Сінгапура, ні для інших міст. Виходимо і демонструємо ту творчість, яку любимо, в першу чергу, самі. А люди вже нехай реагують.

Стосовно заробітчан, то в кожного своя доля. Впевнений, що кожен з них обрав її не заради збагачення, а заради виживання своїх дітей. Тому щиро їх розумію. І тут нема чого соромитися. Як і гордитися тим, що в нас багато заробітчан. Надіюся, що реформи в Україні таки відбудуться, то ж багато хто повернеться. Швидше ті, хто ще не так давно виїхав. Бо ті, хто зробив це давніше й осів за кордоном, навряд чи зважаться на такий крок, що є, безперечно, негативним явищем для українського суспільства.

Але, знаєте: Господь Бог віддавна кидає українців по всіх кутках планети. Однак впевнений, що він так чинить з тою надією, що ми є працьовитим народом, і завжди це докажемо. І що наші земляки, де б вони не потрапили, пам'ятатимуть своє коріння, сіятимуть його по всій землі.

– За роки свого існування ви можете повісти в скількох країнах світу побували?

– О, ні. Краще не рахувати, щоб не ставити жирної крапки. А щоб завжди їх було три. Щоб з'явилася згодом ще одна країна, а потім ще і ще.

– Чи всюди вас однаково приймають і чи є місця, які любите понад усе?

– Те, що в нас нема якогось особливого міста, – факт. Нам може умовно подобатися, скажімо, місто як таке: архітектура, побут і т.д. Але це з погляду туриста, тобто те, що бачиш своїм оком. Як у виконавців такого поділу у нас не існує. Якщо починаєш ділити на кращі й гірші, то так і будеш виступати. Тут краще: аудиторія нібито добріша. А там: так собі, через п'яте-десяте... Не можна цього робити артистові.

– «Піккардійська терція», коли виїжджає на гастролі, любить оглянути міста, познайомитися з архітектурою, звичаями, кухнею і таке інше?

– Звичайно, бо це, по-перше, для власного світогляду потрібно. Чи місто, чи ріка, чи, взагалі, соціум якийсь особливий у певному містечку. З другого боку: набратися цілковито інших емоцій. Можливо, щось і надихне до нових робіт. Але, знову ж таки, якщо є вільний час. Бо коли щільний гастрольний графік, то не завжди можна вирвати навіть одну годинку, щоб просто поспацирувати.

– Поділитися найближчими планами?

– Радий би, та не можу нічого конкретно сказати. У нас було заплановано запис нового альбому. Ми, звичайно, його відклали. Бо це не те, що не на часі, а просто зараз не пишеться. Там були різні пісні: і жартівливі, і розважальні, хоча і серйозні, звісно. Але робота в студії зараз попросту не йде. Хочеться поїхати і просто з людьми поговорити. Тому ми в госпіталі вчашаємо нині. Долучаємося і до того, що частину ви-

ручки з концертів віддаємо на якісь добрі справи. Хоча ніколи цього не афішуємо. Зрештою, усі 22 роки проводимо в плані нормальних християнських традицій.

Проте одне знаю точно: бажаємо долучитися до того, щоб в Україні запанували мир і спокій. Причому в цілісній: такий, якою вона є включно з Кримом. А там уже далі будуватимемо нові плани. Дасть Бог – усе буде добре.

Люба КУЛИНИЧ.

ПАВЛО ДВОРСЬКИЙ: «ГОЛОВНЕ – БУТИ ЛЮДИНОЮ І ЗАВЖДИ ПАМ'ЯТАТИ РІДНИЙ КРАЙ»

Концерт народного артиста України, відомого співака, композитора та музиканта Павла Дворського відбувся в культурному центрі міста Алькоркон, що поряд з іспанською столицею, 7 травня 2016 року. Програма під назвою «Горнись до тебе, Україно!» проходила в рамках турне артиста країнами Європи з нагоди 40-ліття його творчої діяльності.

Так-так, ось уже 40 років збігло від того часу, коли молодий Дворський вперше вийшов на сцену в складі популярного тоді вокально-інструментального ансамблю «Смерічка». Саме того колективу, де торували творчий шлях метри української естради Левко Дутківський, Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Віктор Морозов, Олег Шак, Орест Хома й інші...

Того погожого травневого дня українська глядацька аудиторія отримала силу-силенну задоволення від зустрічі з маститим співаком і його чудовими піснями. Рівно ж як і від знайомства з творчістю синів Павла – В'ячеслава та... Павла-молодшого. А ваш покірний слуга взагалі на сьомому небі опинився від почуттів, що переповнювали серце, адже поталанило взяти в метра інтерв'ю. Власне, його і хотів би винести на ваш суд.

– Після сьогоднішнього виступу, Павле, у вас, мабуть, купа яскравих вражень. Адже, як на мене, концерт пройшов на «біс». Які думки переповнюють вас? І то не лишень від самої програми, а й від часу, в який вона відбувала-ся. Буквально тиждень тому ми відсвяткували Великдень, а завтра – Провідна неділя. Недарма ви розпочали виступ з пісні «Христос воскрес».

– Христос воскрес! Воістину воскрес! Так говорила, співала, молилася рідна Україна. Дух рідної землі, рідної молитви, рідної пісні ми привезли в святковий Мадрид. Безумовно, з нетерпінням чекали цього концерту, хоча планували виступи в Україні. Мали бути у Львові, Луцьку, Чернівцях. Але там ще виступатимемо. А ось в Іспанію, де наші земляки, спрагли української пісні, дуже хотіли зустрічі, не могли не завітати, відклавши всі справи.

Чому вдвічі приємно? Тому що приїхав із синами. Вони підтримують мене, відчують усі мої нюанси, по-новому осмислюють звучання моїх пісень. Тож сьогодні програма була різностороння: ліричні пісні звучали, лірико-патріотичні, духовні. А в кінці, коли зал розспівався, то спільно виконали «Смерекову хату», «Червону руту», «Стожари», «За Україну». Думаю, що це було справжнє, природне, християнське єднання української родини в світовому вимірі.

– Ось тільки чутно сумніви від декого, чи доцільно у цей важкий час концерти проводити.

– Час дійсно такий, що дехто каже: може, співати не треба, може, варто помовчати. А ось мій друг і побратим Вадим Дмитрович Крищенко у нашій розмові якось мовив: «Павле, гарна пісня, щира пісня, як подвійна молитва». Тож ми приїхали з цією піснею, яку називаємо святим оберегом.

Вона постійно була з нашими батьками, дідами-прадідами і в роки війни, і в час партизанського руху. І в Сибірах підтримувала дух українців. Коли співали народні, патріотичні, повстанські пісні, наш славетний гімн, за який багато поплатилися в'язницями, вони завжди говорили, що є українцями. Так, як і сьогодні це казали глядачі. Зал майже кожну пісню зустрічав стоячи, в рідних вишиванках, оплесками, квітами. Це було справжнє свято – свято Великодня, свято Матері та свято єднання українців Іспанії.

– Ви провели величезну кількість концертів за своє творче життя, адже 40 років на сцені – це не жарт. Як вам нинішня публіка? Вона незвичайна. Це – заробітчанська аудиторія, тобто люди, які покинули Україну, які дійсно спрагли на нашу пісню. І в «квадраті» спрагли саме на ваші пісні. Адже покоління, яке сиділо в залі, виростало на піснях «Смерічки», Зінкевича, Яремчука, Дворського. Ви побачили в залі вдячні очі?

– Справді, коли артист виходить на сцену, він, мимоволі, стає ще й психологом. Тому що доносиш те, що хвилює, що хочеш передати добрій, щирій людині. І, знаєте, виконуючи кожну пісню, бачив небайдужі очі. Відчував, як зі мною душою співали пісню про Небесну Сотню «Ангели майдану».

– Співали, зауважмо, стоячи.

– Стоячи та кладучи руку на серце. І дуже гарно зустрічали «Батькову сорочку», яку заспівали мої сини Павло та В'ячеслав. Тому емоції переповнювали. І навіть ніколи б не сказав, що ці люди багато років не були в рідній стороні. Бо чудово розмовляють рідною мовою, знають новини, цікавляться інтернетом, відвідують друзів, батьків. Словом, не втрачають зв'язок з Україною. А скільки добрих і щирих справ зробили для наших воїнів, які воюють зараз на сході. Просто, це не вип'ячується, а говориться, що це – для рідного краю. І це зарахує Господь Бог.

Переконали, що в залі були ті, хто душою і серцем з Україною. Вірю, що ми ще зустрінемося, як ті лелеки, і в рідній Україні, і в Іспанії, і в Португалії, і в Франції. Адже наші гастролі пролягають у Лісабон і Париж. Так що всюди будемо співати рідну пісню українською, італійською чи англійською мовами. А наступного разу, коли приїдемо сюди, постараємося вивчити іспанські пісні. Тому що це – країна гостинна, цікава, сонячна, багата на історію, архітектуру та приємних людей, які добре зустріли наших земляків.

Інші сказали б: чого ви сюди прете, адже нам самим мало роботи. А вони все-таки гарно відносяться, коли бачать, що людина щира, приємна, скромна. Ми бачили в залі іспанців, котрі аплодували, підходили до нас, висловлювали слова вдячності, робили світліни. Отож через пісню, культуру народи вершать гарні справи. Зароджуються родини іспансько-українські. Ну, і нехай: на щастя, на здоров'я. Тому що світ великий. Проте він одночасно і тісний.

Наприклад, до мене підходили друзі з Чернівців, знайомі з Коломиї, з Тербовлі, зі Львова, з Києва. Це ті, які й раніше вчашали на концерти у тих же Чернівцях, Львові, Івано-Франківську, тому можливий такий зв'язок, коли сьогодні ми спілкуємося у Мадриді, а завтра – у Лісабоні, післязавтра – в Парижі. А потім знову буде Україна, де заплановані виступи в централь-

ній її частині, на Прикарпатті. А нещодавно мали концерти на Черкащині, в Миколаєві. Там також потрібна пісня в нелегкий для України час, бо вона людей піднімає з колін, у них прозрівають очі. Пісня нікому нічого не нав'язує, бо сприймаєш її струнами серця. Тому пісня добра та щира потрібна саме зараз, у такий героїчний для України час.

– Ваш нинішній тур приурочений до сорокаріччя творчої діяльності. 40 літ – це мало чи багато?

– Не так легко відповісти. Я прийшов у «Смерічку» в 1976-му, коли вона вже була достатньо відомою. Більше того, відбувалася зміна виконавців, дещо призупинилося творче зростання. А ось у 1979 році, коли повернувся Левко Дутківський, відбувся ренесанс нашого ВІА. Тоді оновився склад, прийшли гарні музиканти зі Львова. Тобто відбулося відродження ансамблю.

Звичайно, завдячую долі, що 18 років довелося попрацювати з Назарієм Яремчуком. До речі, Дутківський планував наш з ним дует, хоча він уже був знаний на той час співак. Я старався другим голосом співати. Пісні для нього написав, які він залюбки виконував: «Стожари», «Відпливають білі кораблі», «Дві мелодії», «Горнуйсь до тебе, Україно», «Збудуймо храм», «Відлітають лелеки», яку нині син співав. Йому подобається ця пісня, особливо у виконанні його хрещеного батька.

40 років, якщо брати у всесвітньому масштабі, – це мізер. Але водночас це – мільйони людей, очей, сердець. Десятки тисяч концертів у різних куточках світу: на стадіонах, в палацах, на природі, на фермах, на токах, у шахтах, в університетах, школах. Перед дітьми, перед молоддю, перед ветеранами. З цього приводу хочу зауважити, що під час концерту в американському штаті Флорида сидів глядач, якому сповнилося 104 роки. Тому це запам'яталося: найстарший глядач. А найменшенький був присутній в одному з населених пунктів Буковини. Батьки так хотіли на мій концерт потрапити, що, не маючи на кого залишити п'ятиденне немовля, взяли його зі собою. І воно цілий концерт спало під ті пісні.

– У цьому ж контексті напрошується «незручне» питання. За 40 років Павло Дворський не перенаситився концертною діяльністю?

– Ви знаєте, – ні. Ось зараз новий штрих, коли працюю з синами. А це – нові емоції, новий імпульс. Вони мене навіть «підганяють» по-гарному, по-синівськи. Роки все ж дають себе знати, а вони на те: «Тату, ти що? Ти ж майстер спорту. Не здаватися. Вперед!»

Перельоти, переїзди. Щоб дістатися до Іспанії, треба було спочатку проїхати з Києва до Львова. Звідти на автобусі до Варшави, звідки перелетіти в Аліканте. Далі на автомобілі в Мадрид. І аж тоді дати концерт. Тому фізичну форму треба підтримувати. Але коли їдеш до гарних людей, коли відчуваєш, що є розуміння, що ти не даремно виходиш на сцену, то втома зникає. Подібні почуття напливають, коли бачиш людські очі, сльози радості від того, що ми – українці не здаємося в такий час, тримаємося, підтримуємо один одного. Хто чим може: хто матеріально, хто піснею, хто словом. Тому я вірю, що ми станемо на ноги і обов'язково побудуємо український духовний високий світлий храм, про який мріяли наші діди-прадіди, мільйони тих, хто залишився в Сибірах. Котрі в своїх думках і молитвах просили, щоб Україна жила та процвітала.

– Ви згадали своїх синів. А мені хотілося б зробити наголос на такому. Сини Назарія Яремчука співають дуетом. У силу різних причин не надто пильно слідкую за українською естрадою, але по-моєму ваш випадок унікальний. Співає інколи Ніна Матвієнко з донькою Антоніною, Світлана та Віталій Білоножки, дует Анісімових – сестра і брат. Було родинне тріо Мареничів, подружній дует «Два кольори» у складі Людмили Гримальської та Сергія Ледньова. У вас – тріо Дворських: батько та два сини. Одначе справа у тому, що кажуть, буцімто природа на дітях знаменитостей відпочиває. То що: є, як мовиться, винятки з правил?

– Напевно. У нас було так, як і в кожній мистецькій родині: Павлик і Славчик виростали на колінах Назарія Яремчука, Миколи Бакая, Івана Поповича, Іво Бобула, Лілі Сандулеси. В нашої хаті в Чернівцях завжди збиралася культурно-мистецька родина, до якої долучалися Левко Дутківський, Назарій Яремчук, Володимир Івасюк, з яким ми раніше в філармонії зустрічалися. Діти набиралися краси пісні, спілкування. Завжди співали, творили, шукали якісь мелодії, якісь слова. Вже змалку, десь у три чи чотири роки,

знали мало не половину моїх пісень. Я брав їх зі собою на концерти, де часто за сценою вони повторювали, наспівували. І так сталося, що музичні школи позакінчували. Потім старший ще й музичне училище і консерваторію. До речі, оперну практику співав під керуванням патріарха української опери та пісні Дмитра Михайловича Гнатюка. Тому їм є з кого брати приклад і, звичайно, творити щось цікаве своє. Не хочу, щоб мене копіювали, вони мають мати своє, лише їм притаманне. А втрюх ми стаємо і робимо родинне тріо.

– А ось чи ви як особа в трьох іпостасях: батька, музиканта та співака, раді за своїх синів? Чому ще задаю це запитання, тому що прослідкував за вашою біографією і пам'ятаю такий випадок. Після школи ви поступили спочатку в Львівську політехніку, а потім у Харківський авіаційний інститут. І аж після того, як батько Ананій викликав вас якось на подвір'я і сумно запитав: «Павле, хіба наша пісня в роду пропаде?», ви повернулися до музики та співу. Хоча спершу пішли в армію.

– А потім співав у «Смерічці» і вчився в Львівській консерваторії на диригентському відділу. Там познайомився з гарними музикантами, написав пісню «Кохання у Львові». Там блукав по вулицях, якими ходив мій побратим Володимир Івасюк. І з Ігорем Білозіром ми часто спілкувалися, давали разом концерти. Тому бачите: Чернівці та Львів, Івано-Франківськ і Тернопіль, Буковина й Закарпаття – вся Україна пісенна має свої таланти, які багато десятиліть підтримують високий рівень. Хоч і нелегко це робити.

Іноді кажуть, що українська пісня – це «неформат». Це, мабуть, спеціально, бо знають, що коли українську пісню по-справжньому заспівають, то народ думає, стає свідомим, тягнеться до кращого, плекає своє рідне, горнеться до купи. Є такі заздрісники, але ми їм прощаємо і йдемо вперед з новими піснями, добрим настроєм, молитвою. Віримо, що те, що робимо, закладаємо в будівлю українського храму – доброго, щирого, мистецького, духовного. Кожний кладе свою цеглину. Хай вона – невелика, але від щирого серця.

Я впевнений, що те зерно, яке засієш, яке поливаєш і плекаєш, то воно виростає і дає гарні плоди. Так само і пісня, і куль-

тура, і мистецтво. Нація обов'язково повинна мати духовний фундамент – свідомості, культури, мистецтва. Тоді підніметься економіка, по-іншому будуть працювати наші депутати, думати наші керівники. Все йде від серця, від розуму, від свідомості. І «наша пісня, наша дума не вмере, не загине...». Так говорив наш пророк Тарас Шевченко.

– Ананійовичу, але все ж скажіть свою думку про синів. Ви за них раді?

– Звичайно: ну, як же? Дехто каже: «Павле, у них гарні голоси. Вони тебе можуть за пояс заткнути». Я ж на те: «А ми для чого народжуємо доньок і синів? Чому радіємо внукам? Щоб вони були кращими, мудрішими, цікавішими».

Так само мріяв мій побратим Назарій Яремчук. Уявіть собі: коли б він дожив і побачив, що його Дмитро і Назар, як і донечка Марійка, співають. Яке ж це щастя для батьків, коли діти продовжують їхню справу. І роблять це цікаво, самобутньо. Шукають нові барви і знаходять їх, та ще щось своє нове вносять. Про це я мрію, тому з вірою, надією і любов'ю знову й знову іду до людей.

– Патріотична складова в діяльності артистів є вагомою складовою?

– Звісно.

– До чого ведуть? У світлі останніх подій чуємо, що, скажімо, на Львівщині як народ, так і творча інтелігенція різко висловилися проти артистів, які їздять на гастролі в Росію. Якою є ваша точка зору?

– Я за те, щоб мистці виступали скрізь. Але коли склалася така нелегка для всіх українців ситуація, то треба зважати, що крім того, що ти митець, то ще й громадянин цієї країни. Тобі люди повірили, підтримали, ти дістав звання народного. Як може народний артист підтримувати сепаратистів?

Розумію, що там є люди, які б хотіли слухати концерти. Але в даний час, мені видається, що треба поступати дуже виважено та мудро. Найперше виступати там, де знаєш, що твоя пісня потрібна. Якщо так, то вона зробить велику справу: духовну, мистецьку, патріотичну. Власне, тому ми сьогодні разом з такою чудовою аудиторією співали:

«За Україну, за дітей, за волю,
За гори, за безкрайнії поля.
За нашу січ, за материнську мову,
Що над Дніпром вже сотні літ кружля...»

– Ви ледь заторкнули ще одну грань вашої діяльності, про яку мені завжди цікаво розмовляти. У свій час я трішки працював у спортивній журналістиці, тому мені симпатичні ті, хто пов'язаний зі світом спорту. Колись з величезним захопленням, яке межувало з деяким шоком, довідався, що Павло Дворський, крім того, що співак і музикант, то ще й грає на високому рівні в настільний теніс. Отож, як вам вдалося поєднати, здавалося б, як на перший погляд, такі несумісні речі? Бо якщо ти займаєшся спортом серйозно, то віддаєшся йому цілковито. А якщо так само з музикою, то де знайти час на заняття спортом? Як вам вдалося поєднати ці речі, отримавши два високі титули – народний артист України та майстер спорту з настільного тенісу?

– Відомо, що робота співака, митця в цілому пов'язана з підтриманням фізичної форми. Постійні переїзди, перельоти, чимале навантаження на сцені. Крім того, що виступаєш, іноді доводиться проводити благодійні зустрічі чи виїжджати в складі «фронтових» бригад у госпіталі. Тому важливо постійно бути у формі, як і належним чином голос підтримувати. Тому з дитинства полюбив музику і теніс. Так сталося, що батьки навіть не знали, що виберу, бо став чемпіоном Чернівецької області з тенісу, посів перше місце серед музичних шкіл. І так, знаєте, до пори-до часу воно гойдалося...

– Як на гойдалках...

– Точно. Але все-таки професійно більше віддавався музиці. Хоча на концерти у різні місця постійно брав зі собою спортивний інвентар. Як і завжди наперед знав, з ким зустрінуся: чи кандидатом у майстри спорту, чи першорозрядником, чи майстром спорту. Крім цього намагався, коли випадала перерва між гастрольями, поїхати на змагання або в Молдову, або в Прибалтику, або в Польщу, або в Росію, де тоді ще були нормальні умови. І привозив звідти перші місця.

Якось на кордоні мене питають: «А що це ви везете?» Мали на увазі кубок. Кажу: «Ось подивіться, це – приз за перше місце у фіналі на першість торгового флоту Росії». Перевіряючи були дуже здивовані, але сказали: «Ну, що ж, везіть».

Що ще цікавіше: сини підхопили моє захоплення пінг-понгом. Павло, наприклад, навчаючись у Київській консерваторії, разом зі своїми ровесниками – скрипалем і піаністом – посіли перше місце серед вищих учбових закладів столиці. Перед цим консерваторія завжди перебувала на останніх місцях, бо знаєте, як то музиканти... Тому я радий. Зрештою і зараз можу взяти до рук ракетку і пограти на змаганнях, як і з синами також. З ними по-дружньому, бо вони вже сильно наступають на п'яти.

А загалом спорт, музика – це хороші двигуни, які тримають будь-яку людину, а не лише митця, у формі. Дають їй бадьорість, наснагу. А ще бачити і спілкуватися з людьми, тішитися своїми друзями. Тому бажаю всім поєднати любов до музики, до пісні, з любов'ю до спорту. І, звичайно, намагатися за будь-яких умов, у будь-який час, особливо коли важко, слухати гарну пісню. А ще помолитися, і Бог дасть надію. Скільки зараз не дуже приємних моментів переживаємо? А ось прийде людина на концерт і каже: «Почувши ваші пісні, відчула, що хочу жити, що світ прекрасний. Що є друзі, родина, що можна перемогти проблеми, які насунулися».

Тому всім бажаю долати труднощі – з молитвою, з любов'ю, з друзями. І завжди вірити, що добро переможе зло.

– Ви вже фактично почали відповідати на обов'язкове питання чи не всіх інтерв'ю про побажання читачам. Але ось ще таке. Розумію, коли в Канаді чи Америці вас зустрічають з радістю, оскільки багато українців мешкає там.

– Австралія.

– Звісно. А ось Лаос й Індія? Як сприйняли Дворського й українську пісню там?

– Хоч ми підготували кілька пісень і лаоською мовою, і по-індійськи, та все ж, коли підходили кореспонденти, журналісти, то через перекладачів казали: «Ваші пісні схожі за мелодикою до наших народних». Ми підтакуємо: «Ну ж, музика є музика. Все проходить, все минає, а вона – вічна. Хто знає: можливо колись сюди українці приходили, співали «Розпря-

гайте, хлопці, коней», чи «Цвіте терен коло хати», чи «Наливаймо, браття, кришталеві чари»».

А ми ще взяли зі собою скрипки, сопілки, цимбали. Ще пісню не закінчили, а люди вже вставали з місць і, стоячи, підтримували нас. Тому мені здається, що гарна музика не має ніяких перешкод. Ми ж з приємністю слухаємо чудову іспанську музику, італійську та іншу.

– Час завершувати і подякувати вам за можливість напрочуд приємного спілкування тут, у Мадриді. Думаю, що це не останній ваш приїзд сюди.

А ось у моє рідне місто Ходорів, що на Львівщині, ви ніколи не заїжджали?

– Як ні? Звичайно ж, я навіть пам'ятаю як виступали з Назарієм і «Смерічкою» на стадіоні. Тоді велика хмара насувалася, а ми хотіли, щоби концерт не зупинявся. Як тільки заспівали в кінці «Червону руту», то...

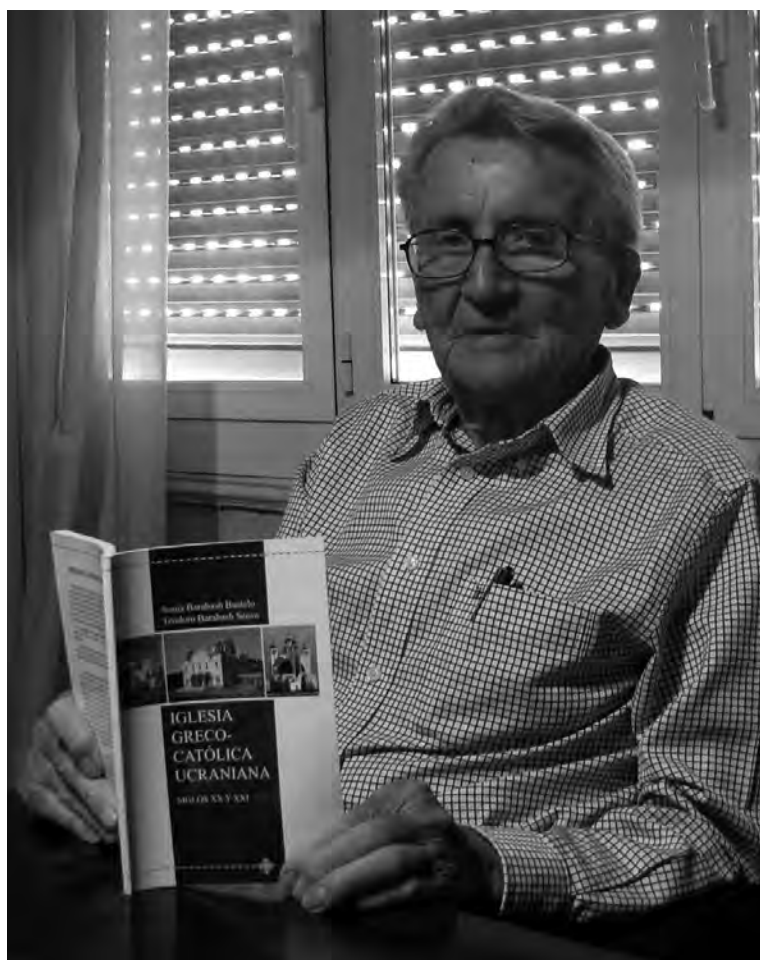
– Доц вперіщив?

– Так. Ми – хто, що мав, почали накривати інструменти. Люди ж під дощем кинулися до нас, щоб подякувати, обійняти. Таким запам'ятався Ходорів.

Зрештою, у кожному містечку, селі, великих містах, де ми виступали, вдячні людям, які нас підтримували, вірили у нас.

Тому хочу побажати всім дорогим українцям, які живуть, працюють, моляться тут, в Іспанії, віри, надії, любові. Щоби ваші діти, внуки були свідомими, добрими, щирими, не забували рідну мову, рідну пісню. Щоби не втрачали зв'язок з вашими дідусями, бабусями, провідували їх. Життя покаже, де ви оберете місце проживання. Це, як на мене, другорядне. Головне – бути людиною і завжди пам'ятати рідний край. Бо як співається в одній з моїх пісень: «У рідному краї і серце співає...». Тому вірю, що ми зустрінемося ще і у Львові, і в Коломиї, і в Чернівцях, і в Хмельницькому, і в Вінниці, і в Києві, бо наша Україна велика. А ви – її сини і доньки, і ми вас дуже любимо. Тому приїхали до вас з найкращими, найсвітлішими, найщирішими побажаннями.

Розмовляв Любомир КАЛИНЕЦЬ.

Теодор БАРАБАШ

**Учасники вечора, присвяченого пам'яті патріарха
Йосифа Сліпого (зліва направо: Анна, Соня, Теодор
Барабаші; Юрій Чопик; Ярослав Допілка; Мирон
Матківський)**

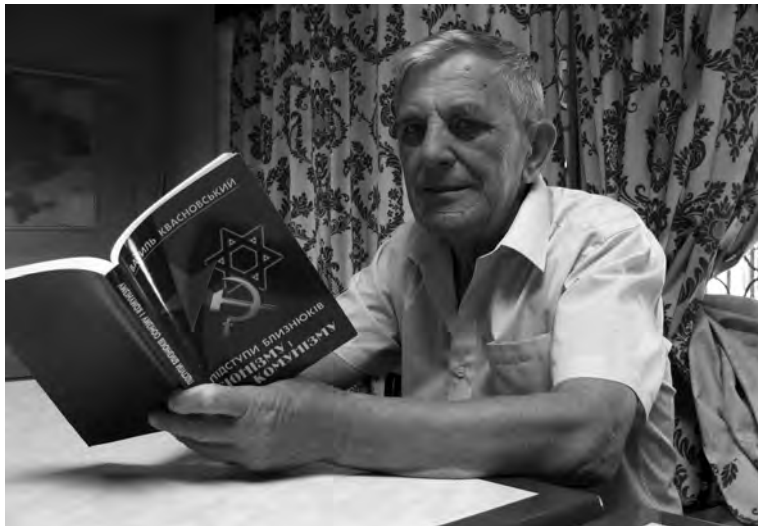
**Отець Йосиф
КАЗАНОВА**

Українці також прагнуть підкорити кориду

Лариса СЕНІВ

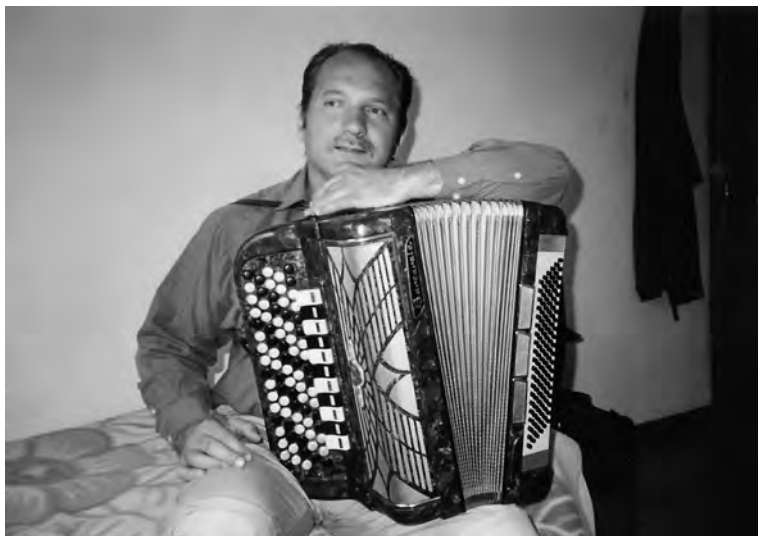
Василь КВАСНОВСЬКИЙ

Юрій ЧОПІК

Зіновія ШЕПЕЛЬ

Ігор БОВЧАК

Василь КАРАПУЛЬКО

Іван ЗАЛУЦЬКИЙ (справа)

Щасливий дідусь Ярослав ДОПІЛКА

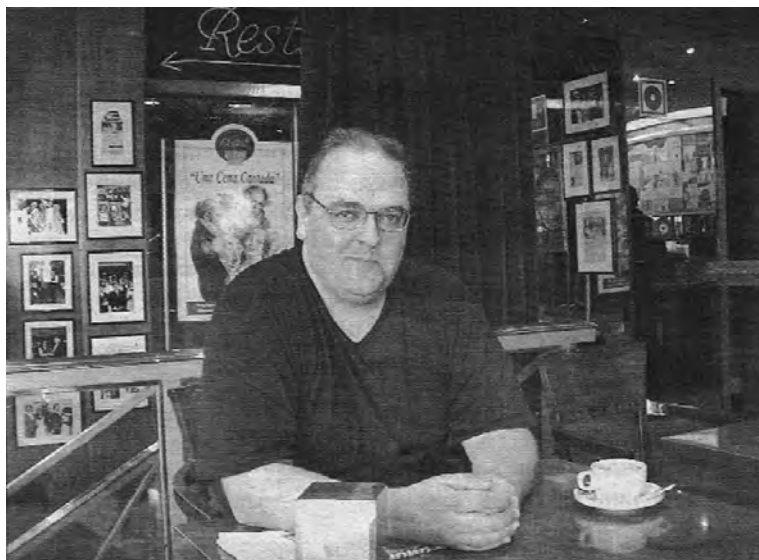
Олександр ШАРИКОВ

Оксана БІЛОЗІР (у центрі)

Єпископ Гліб ЛОНЧИНА

Павло ГУНЬКА

Євген ЧОЛІЙ (у центрі)

Оленка МАРЧЕНКО (праворуч)

Мирослав ВАНТУХ (ліворуч)

Іван ПОПОВИЧ

Ольга КОБРИНОВИЧ

Епископ Браен БАЙДА

Квартет «TENORS BEL´CANTO»

Ада РОГОВЦЕВА (праворуч) з родиною сина

Василь НЕЧЕПА

Леся ГОРОВА

Блаженніший СВЯТОСЛАВ (Шевчук)

Світлини на згадку з Головою УГКЦ

Володимир ЯКИМЕЦЬ

Вокальна формація «Піккардійська терція»

Павло ДВОРСЬКИЙ (у центрі) зі синами В'ячеславом (ліворуч) і Павлом

Павло ДВОРСЬКИЙ: співаю для вас

Автограф на згадку

У приятельському колі

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

ОСЬ ТАКІ ЗАРОБІТКИ...

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЕХ, ДОРІЖКА, ДОРІЖЕНЬКА – «ФРОНТОВА...»3

Людмила КНЯЖИЧ.

ДОРОГА ДО ІСПАНІЇ.....10

Клим ЛИНЕЦЬ.

ПІОНЕР – ВІН І В ІСПАНІЇ ПІОНЕР10

Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.

СІМ КІЛ ПЕКЛА17

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

«ТЕЛЕЗІРКА» У ВУШАНЦІ23

Мар'ян КЛЕН.

В УКРАЇНСЬКОМУ РАБСТВІ28

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЯК Я ПРАЦЮВАВ У АНГЛІЙСЬКОГО ПОСЛА32

Галина КОРИЗМА.

ДІМ ГОСПОДНІЙ41

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЗГАДУЮЧИ КОБЗАРЕВІ ЗАКЛИКИ46

Омелян ХАЛУС.

МІСТ, ЩО ПОЄДНУЄ СЕРЦЯ49

Мирослава КАЛИН.

ІГОР МЕДВІДЬ: «Ніколи не міг подумати, що «кинути» можуть і з документами».....55

Людмила КНЯЖИЧ.

ЛЮДИНА З АТРАКЦІОНІВ57

Квітка ЛЮБЧЕНКО.

ВІЙНА В УКРАЇНІ - НА ТЕЛЕКАНАЛІ «АНТЕНА 3».....60

Олександр КОВАЛЬЧУК.

НЕПРИСТОЙНА ОХОРОНА.....63

Клим ЛИНЕЦЬ.

КУПУЙТЕ УКРАЇНСЬКЕ – В ІСПАНІЇ!65

Квітка ЛЮБЧЕНКО.**«УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕДЗВОНИ»:**

два концерти на одному подиху66

Галина КОРИЗМА.

СИЛА МАТЕРИНЬСЬКОЇ МОЛИТВИ.....67

Надія ЛЕСЬКІВ.

ЗАРОБІТЧАНСЬКА МАТИ 70

Омелян ХАЛУС.

НАСТИРЛИВА «БАСУРА».....71

Лук'ян МИРКА.

ІСПАНСЬКА СТОЛИЦЯ – В ЕПОХУ «РЕНЕСАНСУ» 72

Калина МИРСЬКА.

ДИВЕН СВІТ «ДИВОСВІТУ».....75

Мирон ЛЮБЧАК.

БІДОЛАШНИЙ ФЕРНАНДО96

Омелян ХАЛУС, Квітка ЛЮБЧЕНКО.

НЕ ТЕ ТЕПЕР АЛЮЧЕ, МАНСАНАРЕС-РІЧКА НЕ ТА.....99

Петро ВАРЦАБА.

АЛЮЧЕ – ТРІШКИ ДОБРЕ, ТРІШКИ ЗЛЮЧЕ107

РОЗДІЛ II.**УКРАЇНСЬКА ІСПАНІЯ В ПЕРСОНАЛІЯХ****Любомир КАЛИНЕЦЬ.**

ТЕОДОР БАРАБАШ: «Мене дуже тягне туди, де народився»109

Квітка ЛЮБЧЕНКО.

ОТЕЦЬ ЙОСИФ КАЗАНОВА: «Україна – моя доля»116

Людмила КНЯЖИЧ.

ЕКСКЛЮЗИВ ВІД РОМАНА МУРАЛЯ123

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

ЮРІЙ ЧОПИК: «Люблю екстремальні моменти».

Або про те, що й українцям сняться лаври тореадорів127

Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.

ЛАРИСА СЕНІВ: «Співаю ціле своє життя

від маленької...».....132

Любомир КАЛИНЕЦЬ.

З КОГОРТИ БУДИТЕЛІВ144

Клим ЛИНЕЦЬ.	
УСНА ІСТОРІЯ МАЙДАНУ: ЮРІЙ ЧОПИК.....	159
Микола ДУШЕНКО.	
ДУША ПРОМОВЛЯЄ, або цей незвичайний – звичайний «пінтор» Тоні	166
Галина БАРДІНА.	
ЗІНОВІЯ ШЕПЕЛЬ: «Ми, неначе ті перелітні птахи».....	170
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
ІГОР ВОВЧАК: творчий процес не припиняється	177
Мирон ЛЮБЧАК.	
ВАСИЛЬ КАРАПУЛЬКО: такий солодкий дим Вітчизни	184
Лук'ян МИРКА.	
КОЛИ Ж НАСТАНЕ ЧАС «БІЛИХ ВОРОН»?.....	197
Мар'ян КЛЕН.	
ЯРОСЛАВ ДОПІЛКА: «Якби був сприятливіший клімат удома, то, не задумуючись, гайнув би туди»	203
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
ОЛЕКСАНДР ШАРІКОВ: «Ох, і покидало, поносило мене світами...»	215
 РОЗДІЛ III.	
ЯКІ ОСОБИ В ГОСТІ ДО НАС?!..	
Калина МИРСЬКА.	
ОКСАНА БІЛОЗІР: «Зв'язок з рідним краєм не повинен перериватися»	227
Мар'ян КЛЕН.	
Владика ГЛІБ ЛОНЧИНА: «Де б ми не були, залишайтесь українцями!»	229
Лук'ян МИРКА.	
ПАВЛО ГУНЬКА: «Живу там, куди провадить мене мій голос».....	235
Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.	
ЄВГЕН ЧОЛІЙ: «Всевишній обов'язково подолає ту політичну й економічну кризу, яку ми переживаємо»	242

Люба КУЛИНИЧ.	
«НАДЗВИЧАЙНИЙ І ПОВНОВАЖНИЙ...»	245
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
МИРОСЛАВ ВАНТУХ: «Танець зміцнює авторитет України на міжнародній арені»	251
Квітка ЛЮБЧЕНКО.	
ІВАН ПОПОВИЧ: «Головне для справжнього митця – результати його праці»	262
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
ОЛЬГА КОБРИНОВИЧ: про концерти в країні фламенко, іспанську гостинність, хамон... і не тільки	267
Лука МАЛИНОВСЬКИЙ.	
Єпископ БРАСН БАЙДА: «Церква стала матір'ю для багатьох наших вірних, що покинули рідні краї в пошуках хліба насущного»	274
Мирон ЛЮБЧАК.	
«TENORS BEL' CANTO»: на одній струні	277
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
АДА РОГОВЦЕВА: «Без віри жити – великий гріх!»	287
Мар'ян КЛЕН.	
ВАСИЛЬ НЕЧЕПА ПРО... ..	296
Калина МИРСЬКА.	
ЛЕСЯ ГОРОВА: «Всі разом: і в Україні, і за кордоном, ми повинні працювати на загальну нашу перемогу!»	299
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
Предстоятель УГКЦ Блаженніший СВЯТОСЛАВ (ШЕВЧУК): «Завдя- ки заробітчанах наша Церква сьогодні сяє на цілий світ»	305
Люба КУЛИНИЧ.	
ВОЛОДИМИР ЯКИМЕЦЬ: «Долучитися до того, щоб в Україні запанували мир і спокій»	319
Любомир КАЛИНЕЦЬ.	
ПАВЛО ДВОРСЬКИЙ: «Головне – бути людиною і завжди пам'ятати рідний край»	325

alex-studio

**ФОТО ТА ВІДЕО РЕПОРТАЖІ
- ВЕСІЛЛЯ - ХРЕСТИНИ -
ДРУК ФОТОГРАФІЙ ТА АЛЬБОМІВ
- ФОТОСТУДІЯ -**

**Tel: 910 391 391
Movil: 622 247 053
www.alexvideo.es
useralexvideo@gmail.com**

**c/Marques de la Valdavia, 29;
Alcobendas
28100 España**

Fotografia y Video

Магазин «CAPRICHOS DEL MUNDO»

пропонує:

- * Продукти з України та інших країн Східної Європи
- * Сувеніри, вишиваний та в'язаний одяг
- * Передачі в Україну

Avda. Espinela, 15

28021 Madrid

VILLAVEVERDE ALTO

ЩОДЕННО з 10:00 до 21:30

БЕЗ ОБІДНЬОЇ ПЕРЕРВИ

Телефони:

673 530 060,

91 153 58 18

(Володимир)

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ДИВОСВІТ»

*Культурно-мистецький осередок, найбільша в Європі
українська суботня школа для дітей і юнацтва.*

ПРОПОНУЄМО ДВІ ФОРМИ НАВЧАННЯ:

- Інтенсивне навчання за програмою Міністерства освіти і науки України з проходженням щосеместрової атестації в Міжнародній українській школі (учні отримують документи про освіту державного зразка).
- Вивчення українознавчих предметів без проходження атестації (у програмі: українська мова та література, географія, культура й історія України, катехизм, співи та народні танці, народне ремесло).
- Для найменших діють дошкільні групи: молодша (для дітей віком 3-4 роки) і старша (для дітей віком 5-6 років). Програма навчання: грамота і розвиток мовлення; математика та логіка; образотворче мистецтво; музика і співи; заняття з логопедом.
- У центрі функціонують гуртки для дітей і дорослих: театральний, народні та класичні танці, сольний і колективний вокал, гра на музичних інструментах, карате, аеробіка та йога.

*Навчання та заняття у гуртках – щосуботи.
Проводяться веселі й цікаві свята, культурно-виховні заходи,
концерти та поїздки.
Навчаємось і відпочиваємо разом!*

КРОКУЙ З «ДИВОСВІТОМ» У КРАЇНУ ЗНАЙ, ТВОРЧОСТІ Й МИСТЕЦТВА!

НАША АДРЕСА: IES Jorge Guillen (c/Los Institutos s/n., ALCORCON, metro Puerta del Sur. L.10, 12. Autobus 511.

КОНТАКТИ: тел. 649 160 139; 678 389 638;
e-mail: nataliya.bondarenko@yahoo.es
<https://www.facebook.com/shkoladyvosvit>;
<http://ok.ru/ukranskash>

**ФІРМА, ЯКА ЗАВЖДИ СПРИЯЄ УКРАЇНЦЯМ
І КОТРА ЗДОБУЛА У НИХ ЗАСЛУЖЕНИЙ
АВТОРИТЕТ І ПОВАГУ**

**ПАСАЖИРСЬКІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В
УКРАЇНУ КОМФОРТАБЕЛЬНИМИ
АВТОБУСАМИ ЄВРОКЛАСУ**

Наші рейси:

МАДРИД-КИЇВ-МАДРИД

(через Валенсію, Кастельон-де-ла Плана, Таррагону, Барселону, Жирону, Ужгород, Мукачево, Стрий, Львів, Тернопіль, Хмельницький, Вінницю, Житомир – з доставленням у Рівне, Івано-Франківськ, Чернівці).

Відправлення з Мадрида (автовокзал «Мендес Альваро») –
щосуботи об 11:00.

Відправлення з Києва (автостанція «Київ», вул. Петлюри, 32 –
біля залізничного вокзалу) – **щосереди о 7:00.**

СЕВІЛЬЯ-ВІННИЦЯ-СЕВІЛЬЯ

(через Малагу, Альмерію, Мурсію, Аліканте, Бенідорм, Валенсію, Барселону, Жирону, Мукачево, Стрий, Львів, Івано-Франківськ, Чернівці, Кам'янець-Подільський, Хмельницький).

Відправлення з Севільї (автовокзал) – **щонеділі о 9:00.**

Відправлення з Вінниці (автостанція, вул. Київська, 8) –
щочетверга о 7:15.

Інформація про наявність квитків і їхню ціну:

МАДРИД (автовокзал «Мендес Альваро», каса №62). Тел. 692 009 970.

БАРСЕЛОНА (автовокзал «Норд», каса №8). Тел. 697 210 667.

Квитки ON-LINE: odri-ua.com/booking

*Авторський колектив щиро дякує меценатам,
які допомогли з'явитися на світ цій збірці.*

А саме:

власникам перевізницької фірми «ОДРІ»;

**адміністрації культурно-освітнього
центру «ДИВОСВІТ»;**

Оксані КАРПЕНКО

та Хуану ГОМЕСУ де АВІЛА;

Тетяні й Андрію МАСАЛІТІНИМ;

Галині БАРДІНІЙ;

Олександрю МАМОНТОВУ;

Володимиру СТАНДРИЧУКУ.

Упорядник Любомир КАЛИНЕЦЬ

ЗАРОБІТКИ ПІД МІКРОСКОПОМ

“Писаний Камінь”

Косів

2016

Літературний редактор

Орест Колтуцький

Художник

Антон Григорук

Корегування фото

Ірина Бережінська

Комп'ютерна верстка

Віталія Стефурака

Видрукувано в ПП “Писаний Камінь”

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 5083

Івано-Франківська обл., м. Косів,

вул. Незалежності, 28.

Тел-факс: 2-24-91

E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 21.10.16. Формат 60x84\16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. 19,53. Обл.-вид. арк. 15,93.

Тираж 300 прим. Замовне 451.